101858

D. Bolintineanu

CONRAD

www.dacoromanica.ro

MARE PUBLICATIUNE

CONRAD

DRAME HISTORICE

TRAIANIDA

CONRAD

POEMĂ IN PATRU CĂNTURĬ ŞI NOTE ESPLICATIVE

DE

DIMITRU BOLITINEANU

Nr. 1, 2, MAIU, IUNIU

BUCURESCI

TYPOGRAPHIA NAŢIONALĖ, ANTREPRENOR C. N. RADULESCU

1867

www.dacoromanica.ro

CONRAD

POEMA IN PATRU CANTURI ŞI NOTE ESPLICATIVE

VOLUMU I

Luĭ CONSTANTIN NEGRÉ şi VASILE ALESANDRI,

Voĭ prin care am cunoscut pe Românii de peste Milcov când s'a 'aruncat la Paris cea din tăiŭ Semănţĕ a uniriĭ Românilor, permitiţi a pune în capul acestiĭ poeme numele Vostru.

www.dacoromanica.ro

CONRAD

CĂNTUL ĂNTĂIŬ

IONIENELE

Era când pharul lumii, în mare apuind,
Poleie rochia nopţiĭ cu stele de argint,
Şi'n calea sa umbrósă, sub negrele-ĭ picĭóre,
Asterne valurĭ albe suflate de dulcĭ bóre,
Munţĭ, plaiurĭ, văĭ rĕd̨înde şi fragede grădinĭ,
Ce-'nótă în Oceane de umbre şi luminĭ.
Cotind pe cornul d'aur, eşĭa în Propontide
Un vas spărgênd cu peptul tèrimele liquide.
Dar cine-ĭ omu-acesta ce 'n vas stă isolat?
E trist saŭ este mîndru? maĭ mulţĭ aŭ întrebat.
Un servitor respunde cu óre ce sfială:
Că ţéra Românéscă, e ţéra sa natală.
Conrad e al seŭ nume; că este esilat,
El pentru libertate, poporu — a rădicat.

www.dacoromanica.ro

Proscris din a sa țéră, El fără țel se duce
Orĭ unde îĭ surîde un cer senin și dulce;
Dar cugetele sale se 'nturnă ne'ncetat,
Spre patria iubită ce-'n doliŭ a lăsat...
Credea în viitorul promis umanităţiĭ,
Precum și întrumphuli justiţiĭ, veritățiĭ.
De și avé momente, când sufletuĭ coprins
De cugetile scepticĭ, părea, sdrobit și stins.
Iubea să facă Versurĭ de și pré rar le scrie:
A strânge arta-'n reguli, credea că-ĭ o sclavie.
Era poet el însă în suflet și scria
In prosă pitoréscă tot ceia ce simțea.
El trece tótă nóptea sub domele tacănde,
S'asculte armonia naturiĭ îmbătânde,
În tote — aceste locurĭ, orĭ unde el privesce,
Apare — o lume mórtă, ce'n suvenir trăiesce.
În Helesponte, vasul pătrunde liniscit.
Conrad rădică fruntea și pare 'ntinerit.
Colo fusese Sestos (1) locaș de desfătare —
Ce — amintă dulce nume, și-l trage din uitare:
Pe grațiósa Hero, cu cenele de fir.
Așa Conrad destéptă acest trist suvenir:

„Tu ḑee cu pĕr d'ambru și tinĕr adorată
In templul de la Sestos, locaș desmerdător,
Ascultă preotésa, pe Hero — 'n amorată
Și vin în ajutor!
Acéstă lungă nópte Leandru meŭ nu vine!
In dar vegeḑ în turnumĭ și pharul am aprins!
Sufla pe mare vîntul și prin întunecime,
Ast phar de vînt s'a stins!
De ce nu vine încă, poţĭ tu amĭ spune, ḑee,
Remas'a în Abidos de vînt în potrivit?
Saŭ marea amorată de dînsul, Cytherée,

www.dacoromanica.ro

In unde-ĭ l'a sordit?
De juna preotésă ce ţĭ servă, ḑi şi nópte,
O ḑee, te îndură şi spune un cuvînt.
Phebus acum apare şi nisce surde şótpte
Aud trecênd pe vînt."
Aşa se rógă Hero la ḑee, cu 'nfocare.
Cyprisa nu respunde. Phebus ăĕ răsărit;
Si corpul luĭ Leandru sdrobit, adus de mare,
Pe mal s'a tipărit.
Amanta desperată, revarsă în suspine
Durerea ce se nasce în sufletuĭ duĭos,
Şi plăngerile sale d'amăraciune pline,
Rĕsună dureros:
„Sub mirthiĭ ce se 'nclină pe templul Cythereĭ,
„Eŭ Hero preotésa şi favorita ḑeiĭ,
„Gând Sórele dispare în aburĭ de rubin,
„Pe harpa-mĭ de ivoriŭ cântăm un hymn divin;
„Veḑuĭ trecând la templu Leandru-'ntăĭa óre.
„El îmĭ păru maĭ dulce de cât frumosul Sóre.
„D'o patimă arḑindă tot sinu mĭ fu coprins;
„Luptam a stinge focul; dar focul fu ne-stins!
„Rugaĭ pe Citherea Se vie-'n apărare;
„Dar ea vărsă în sinu-mĭ o flacără maĭ mare!
„Leandru în ţelese cât el era iubit,
„Gântările-mĭ arḑinde ferice ĭaŭ vestit.
„Cu degete de rose amorul îĭ deschise
„Ast sîn plin de iubire, de fermece, de vise;
„Perfida Cytheree pe fruntea — astuĭ loc
„Făcând ca să plutéscă cosiţa sa de foc,
„Prefumul voluptăţiĭ în aer revĕrsase;
„Tot sufletul de dînsul în Sestos se-'mbătase.
„O timp de fericire ce nu pociŭ să esprim,
„Amor, o foc din ceruri, o simţimînt Sublim!
„Cum vĕ scimbărăţĭ cursul şi cum divina miere

www.dacoromanica.ro

„În cupa vieţii mele s'a prefăcut în fere!
„Leandre, dulce Sóre al sufletului meŭ,
„Tu aĭ perdut lumina cĕ atât iubisem eŭ!
„Stins, tu te-'n clinĭ pe ţărmul ce cu a ta junie
„Se-'mpodobea ca nóptea cu steoa aurie.
„D'acuma întristarea domniva cu dulci, şopţĭ
„Şi paserea Minervii va-'nlocui prin nopţĭ
„Suavele acorduri ce doă lrre june
„Pe bórea dulce — a serii făceaŭ ca să resune.
„Iar tu. o muma Heriĭ, plângi pe Copila ta!
„Cosiţele-ĭ bălae nu veĭ maĭ resfăţa!
„Ḑeĭ cruḑĭ, oh! de la Hero ce îndurere geme
„Primiţĭ drept sacrifice profundele blaspheme!
„Voĭ aţi vărsat in sînu mĭ amorul fericit
„Şi voĭ loviţĭ pe Hero, ḑeĭ cruḑĭ, căcĭ a iubit!"
Aşa se plânge Hero pe turnul dupe mare,
Şi maĭ plecând în lacrimi vederea spre pământ,
Ea se aruncă-'n valurĭ, şi sórele resare.
P'albastrul eĭ mormînt.

Aşa lăsa să cânte în vaga suvenire
Conrad, în Helesponte, poetica-ĭ gîndire.
Acolo fuse Troada (2) pe unde aŭ strălucit
Heroiĭ ce poetul Omer a nemurit.
Aceste — antice locurĭ, aceste marĭ ruine,
D'ursita omenéseă vorbesc cu mult maĭ bine
De căt o póte spune orĭ ce religiunĭ,
Orĭ ce philosofie, uebune ficţiunĭ!
Ce lucru-ĭ cămpŭ acesta? O urmă de turbare,
De patimĭ frămîntate în órba esaltare;
Un lac fatal de sânge ce muritorul chiar
Vĕrsa să mulţuméscă instinctul seŭ barbar;
O luptă între semenĭ: popórele nebune
Luptând ca să împace fatal 'ambiţiune

www.dacoromanica.ro

Acelor ceĭ guvernă,creḑînd că se muncesc
Să aibă o libertate pe când eĭ se robesc.
Creḑînd să dobîndéscă un nume, ficţiune!
Şi cărtĭ ḑic putere, mărire, naţĭune!
Eĭ uită că s'arată un timp când tóte mor,
Când un mormînt pe tóte apare-'ntristător.

Acésta-ı resultatul atâtor lupte crude,
Atâtor intrigi, crime, durerĭ, amare trude,
Tot, un mormînt? acolo se sting şi passiunĭ
Şi viaţă şi durere, mărire slăbiciunĭ;
Virtuţile din tóte las încă — a lor lumină
P'a secolilor umbră ce pe trecut declină·
Profită muritorul d'aceseste lecţiunĭ?·
Ce-ĭ dă amar mormîntul atâtot naţiunĭ?
Acum cam altă dată tot vechia rătăcire
Conduce p'astă cale sărmana omenire!
Nimic de cât în formă vaĭ! Reul n'a schimbat!
Religiunĭ, doctrine, schimbând ne încetat;
Şi însuşĭ cugetarea, născând în libertate,
Fatala moştenire tot n'a putut abate!
Resbelul între populĭ urméäḑă ca-'ntrecut;
A fi un Cain încă tot omul e născut,
Şi Causele triste sunt tot acele care
Produs'aŭ aste lupte fatale si barbare î
Şi popolĭĭ, eĭ însuşĭ, al sângeluĭ trist fum,
Cu nume de mărire, de glorie-'n cunun.
Aceiaşĭ rătăcire ce popolĭĭ domină,
Pe indivíḑĭ în parte nu cruţă: Tet suspină,
Tot geme, tot se plînge, Vaĭ! de la om la om!
Tot, tot de la coliba perdută păn la tron!
N'a ars destulă smirnă p'altarul Providinţiĭ?
Şi n'a pătruns la cerurĭ profumul suferinţiĭ?
N'a suferit atâta sărmanul muritor?

www.dacoromanica.ro

Eternisat'a timpul, dln tóte lungul dor?
Conrad gîndesce asfel şi ochiĭ lacriméḑă.
Pe vechile ruine el doru şĭ întonéḑă

„Pe ţermŭ — acesta negru a fost acea cămpie
„Ce timpul în unire cu omŭ — a ruinat;
„Acolo fusc Troada, fu marea bătălie
Ce Omar a cântat.
„Tot a perit din lume şi splendida cetate,
„Şi popolul acela ce-aici a locuit
„Şi mîndrele phalange, de laurĭ cununate,
Tot ce a Vieţuit;
„Afară de poema cu cânturĭ imortale
„Ce fiul Iónĭĭ în urmă-ĭ a lăsat;
„Omer! tot vieţuiesce în versurile tale
Ca-'n timpiĭ ce-aĭ cântat.
„Sĕ stăm la umbra serĭĭ să plângem muritorul,
„Prin spirt atât de mare, prin lut atât de mic,
El ce răpesce vîntul precum răpesce nuorul
Şi numaĭ e nimic!
Ah! daca cum viséḑă divinele fiinţe
Că dincolo de mórte lumină alte ḑorĭ,
Astéptă altă viaţă, şi fără suferinţe,
Sărmaniĭ muritorĭ;
O să găsim p'aceia ce am iubit în lume,
Şi mórtea fără ḑile trăite ia răpit,
Te voĭ afla pe tine, frumos şi dulce nume
Ce-atăta am iubit!
Acolo, fără lutul supus la suferinţă,
De voluptate sântă, d'amorul influit,
Veĭ imbăta tu dulce sărmana mea fiinţă,
O suflet fericit!
De când lăsaşĭ tu viaţa eŭ sunt strein în lume,
Şi ḑilele-mĭ în umbră ĭaŭ sborul lor şi trec:

www.dacoromanica.ro

De câte orĭ în juru-mĭ resună al teŭ nume,
De lacrimi eŭ mĕ-nec!
Dar daca dupe mórte tot piere, încetéḑă,
Şi daca nicĭ odată nu te voiŭ maĭ vedea,
Tu veĭ trăi prin cântul ce lyra îţĭ păstréḑă,
O fericirea mea?
Din traiul astor ómenĭ ce-a maĭ rămas? morminte
Schacalul şi cu fiĭ superbiĭ Engliterĭ
Aŭ împărţit remasul acestor oseminte,
Scobind în negre serĭ!
Dar numele lor încă plutesc cu strălucire
P'a secolilor nópte ca stelile-'n ether.
Voĭ — umbre — ce vĕ pasă de este nemurire,
De este viaţă-n cer!
Şi ce îţĭ pasă ţie, sărmană, trista humă,
Să sciĭ ce te astéptă când lumea veĭ lăsa?
Veḑĭ tu pe faţa măriĭ trecând un val de spumă?
El e figura ta.
Nu escĭ sătul de viaţă! de suferinţĭ amare?
De vise fericite ce nu se împlinesc?
Orĭ unde este vĭaţă, sub umbra eĭ apare
Durerĭ ce vestejesc!
Când veĭ vedea tu ripa ḑîmbind pe scurta-ţi cale,
Om laş, te reîntórce, şi crede de voiescĭ!
Vaĭ! daca-a ta credinţă, în çhinurile tale
Tu poţĭ să o regăsescĭ!"
Prin umbră şi lumină, pe — albastru Helesponte,
Plutesce vasul; pacea s'anunţă p'orisonte.

Tenedos este-acolo (3) cu clima răpitóre
Sub care rivalisă frumósele fecióre
Prin gracie, dulcéţă cu crinu-mbălsămint
Ce cresce şi surîde pe stânca de granit,
Îmĭ place frumuseţea cu bucla sa balaie

www.dacoromanica.ro

Când cresce-'n oriinte sub sóre de văpaie!
Ea este ca o bóre din nord ce-a recorit
Un aer cald și dulce, un foc de răsărit.

Conrad vĕḑu pe vasul pe care el venise
O frumusețe rară, un raiŭ ce se deschise!
Stambulul o ~~crucesce~~ și — o înturna acum
Frumósă ca o flóre ce-'mbată prin prefum.
Avută, măritată, venea să vaḑă încă
Tot ce lăsase-'n urmă p'acéstă stérpă'stărcă.
Orĭ căt proscrisul nostru părea descuragiat,
L'atâta frumusețe, se simte — adînc mișcat.
El nu scia n'ainte ce are sĕ admire,
Acéstă formă plină de mare strălucire,
Saŭ inima frumósă — saŭ spiritul gingaș
Acestiĭ dulcĭ fantasme, cu chipul drăgălaș.
Aicĭ s'opresce vasul, desbarcă pasageriĭ;
El ne rechiamă viața — imagine a dureriĭ,
Ce-'n calea-ĭ inflorită icĭ colo când și când
Depune călătoriĭ pe căte un mormînt.
Conrad cu ochi-n lacrimĭ, aruncă o cătare
Pe tenedesiana perind în depărtare.
Mult timp suava umbră din nóptea suveniriĭ
Frumósă și divină ca umbra fericiriĭ,
P'a luĭ singuritate venea de multe orĭ
Venea precum o raḑă s'arată între nuorĭ.

Dar ḑioa se retrage în grottele umide
Acestor munțĭ în care cel maĭ înalt o-nchide.
Resarĭ, balae lună pe cerul teŭ cel pur,
Lumină calea nóstră pe brazdele d'azur!
Te légănă tu mare, delicios tesaur!
Sub bórea ce resfiră acest poleiŭ de aur!
Ce-ți împrumută cerul în semn d'al seŭ amor;

www.dacoromanica.ro

Te légănă murmură, deliră-ncăntător!
Tu singură sub ceruri robia nu sciĭ încă,
Tu singură, ô mare puternică, adîncă!
Teribilile flotte, le neci saŭ le sdrobesci.
Trufia omenéscă tu crud o umilesci.
Ca cerul, pentru lume, tu escĭ streină,-ô mare;
Aĭ altă destinată, imperiŭ de-'ncăntare!
Frumósă, ridătóre, plăcuta-'n timpul lin,
Sublimă, imposantă când timpiĭ aspri vin,
În ḑi, în nópte, séra, în alba diminéță,
Un fermec fără nume se varsă p'ata față.

Pe valurile telé ce ne-n cetat murmur,
Maĭ legănat tu dulce, sănt element d'azur.
D'o patrie frumósă, dar dată mostenire
Tyranilor în secolĭ, respins, a mea iubire,
Pe sînul teŭ, ô mare se légănă cu dor;
Tu iaĭ luat eĭ locul în săntul meŭ amor.
Şi valurile tele, sălbatecĭ, furtunóse
N'aŭ fost atât de aspre, atăt de fioróse
Ca fiĭ țerii melc, ca cruda tyranie
Sub care plécă fruntea sărmana Românie!
Eŭ te iubesc, o mare, p'al cării sîn curat
E liberă gândirea ca Valul teŭ spumat.
De câte orĭ suspinul şi lacrimele mele
S'aŭ mestecat cu vîutul şi valurile tele!
De câte orĭ pe sînu-țĭ saŭ dupe-un nalt granit,
Privind cu voluptate coprinsuțĭ aurit,
Sorbind prefumuțĭ dulce şi legănândumĭ dorul,
N'am revărsat eŭ lacrimĭ ce-mĭ înspirase-amorul!
O ḑile de junețe, de vise, de-'n cântărĭ,
Ce vĕ rîdețĭ ferice d'orĭ care suspinărĭ,
Ce v'ațĭ făcut voĭ óre? atuncĭ nu cunoscusem
Ce este — acéstă lume, atuncea nu băusem

www.dacoromanica.ro

Din cupa îndoielilĭ veninul cel amar
Ce stinge orĭ ce vise în viaţă maĭ apar!

Dar Lesbos se arată. (4) P'albastrul horisonte
Apare — un nuor de vase plutind spre Helesponte,
Vedere minunată ce nicĭ un muritor
N'a cunoscut în viaţă p'ast cămp desfătător!
Acest nor este flotta puterilor unite
Mergînd se-'n frîne sborulŭ trufiĭ Moscovite.
Curînd şi largĭ torinte de sânge omenesc
Vor curge p'aste valurĭ ce durăros mugesc.
Oh! fie c'acest sânge ce se revarsă-acum,
P'altarul libertăţiĭ se pórte — al seŭ prefum!
Căcĭ lumea tótă geme sub barbară asprime!
Orĭ unde pui privirea, veḑĭ lupta din vechime,
Veḑĭ dreptul cŭ-arbitrarul luptînd ne contenit
Şi totŭ d'auna dreptul se vede biruit!
Aĭ crede că destinul cu rĕul s'aliaḑă,
Cu cel ne drept conspiră, cu crima triumphéḑă!
Luptaţĭ, armate mîndre; căcĭ sângele vărsat
P'altarul libertăţiĭ e ḫine cuvîntat.
Dar sunteţi óre siguri că voĭ mergeţi n'ainte
Să faceţĭ să triumphe sublimele cuvinte?
O Francie generósă, şi mare pe pămînt,
Anglie, tu regina cĕ-aposul Elemînt
Îţĭ recunósce lanţul şi aspra ta dreptate!
Luptaţĭ să daţi voĭ óre la popolĭ libertate?
Puteţi voĭ face liberĭ p'alţĭ popolĭ subjugaţĭ,
Voĭ care — aveţĭ popóre în lanţurĭ să păstraţĭ

Ŏ tu, amantă rece a sóreluĭ, o lună,
Ce te redicĭ din valurĭ şi trecĭ în nóptea brună,
Casĕ luminĭ departe pe-ntinsul elemînt
Cărarea mareĭ flotte cu păn̈dele în vent,

www.dacoromanica.ro

Imĭ spune-acuma mie, de când luminĭ în lume,
Şi de când libertatea primi deşertu-ĭ nume,
Veḍuta-ĭ tu vr'odată pe popolĭĭ tytanĭ
Mergînd sĕ libereḍe p'alţĭ popolĭ, de tyranĭ,
Varsând torenţĭ de sânge, şi când ĭĭ liberară,
A lor chiar tyranie nu fuse maĭ amară ?..
Din începutul lumiĭ puţin s'a progresat.
Vaĭ ! omul pretutindenĭ remâne ne schimbat !
Când vede-acéstă flottă aşa Conrad gîndesce,
Căcĭ el avea credinţa că nu se desrobesce
Un popol nicĭ odată de jugul cel mişel,
De cât prin sacrifice, de cât prin însuşĭ el.
Sub ochiĭ luĭ se-'ntinde cămpia cristalină,
Pe care dominéḍă a umbrelor regină ;

Eĭ aŭ ajuns la Lesbos al Saphiĭ vechiŭ locaş
Ce-o dulce poesie făcuse drăgălaş,
Acolo Corneliĭ, Pompeŭ o ḍi apare,
In vins, de Iuliŭ Cesar, sdrobit de întristare,
Dar neperḍînd speranţa în viitor, în ḍeĭ ;
Cornelia cu lacrimi blasphemă sórta eĭ. (5)
Oh ! d'aĭ fi dat tu viaţa la cel maĭ splendid nume
Atâta renumire n'aĭ fi aflat în lume,
O prefumată Lesbos pe cât tu aĭ avut
Căcĭ Sapho p'aste ţermurĭ odată s'a născut !
Peritaŭ toţĭ eroiĭ, toţĭ regiĭ, toţĭ tyraniĭ ;
Iar tu cu doă ode ce nemuriră aniĭ,
Trăescĭ, poetă dulce şi încă veĭ trăi,
Pe cât acele Strophe nu se vor risipi.

Tu suferişĭ în viaţă, fiind despreţuită :
Dispreţul înveselesce a bardului ursită.
Când toţĭ sorbeaŭ nectarul, tu béĭ amar venin !
Poetul jos în lume va fi ca un strein ;

www.dacoromanica.ro

Dar Cerul îl resbună când numaĭ este 'n viață.
Aceĭ ce-l persecută, se duc, dispar incétă,
El singur maĭ trăesce căcĭ viațaĭ pe pămînt,
Incepe din momentul când intră în mormînt.

Dar nóptea se cobóră și Zephirul adie;
Și-un passager întónă acéstă melodie:

„Eŭ plec pe alte țermurĭ selbatece, streine,
Iar întristarea crudă cu ochiĭ lăcrămațĭ,
Se-'nclină peste sinu-mĭ și dice cu suspine:
„Tu sciĭ? noĭ suntem frațĭ?
Te-am legănat pe brațe cum aĭ venit în viață,
P'ata copilarie eŭ singură-am vegheat
Și fruntea ta ce nimenĭ în lume nu resfață,
Tot eŭ am resfățat.
Orĭ unde te veĭ duce eŭ voiŭ veni cu tine,
Și când te veĭ întórce și nu veĭ maĭ găsi
Ființele dorite și sinu-ți de suspine,
Amar se va sdrobi,
Când tu te ĭ crede-'n viața strein și neferice,
Eŭ voĭ veni a plânge *cu* tine ce iubesc;
Tot eŭ voĭ dice ție: Nu escĭ strein aice:
Eŭ nu te părăsescŭ!"
Așa răsună-'n nópte un cântec de durere.
De ce Conrad ce-aude, suspină în tăcere?
Ce este între dînsul și cântecul de dor?
In velele plutinde adie vîntu ușor
Și marea desteptată, redica alba frunte,
A stelelor regină dispare de pe munte;

Aicĭ trăia cu Sapho Alceŭ poet ostaș;
El a iubit poeta cu brațul drăgălaș.

www.dacoromanica.ro

Dar ea remase rece la sănta luĭ lubire.
Aşa Conrad descrise acéstă suferire,

Alceŭ către Sapho

Părеul stinge ĭocul; dar lacrimile mele
Nu stîng aceste flacărĭ ce sînul meŭ coprind,
Şi cum vor stinge focul când foc sunt însuşĭ ele?
Maĭ mult ele 'l aprind!
S'ar despica şi piatra când ar puté s'audă
Adîncile suspine din sinu-mĭ arḑător!
Tu Sapho, escĭ maĭ rece, tu Sapho escĭ maĭ crudă,
Tu nu simţĭ nicĭ un dor!
Când eŭ te veḑ ĭfrnmósă ca blonda Dionée
Şi — aud pe lyra d'aur Cântarea ta de foc,
Aşĭ vrea să caḑă ḑeiĭ, şi tu, şi tu. femeie,
Tu sĕ rămăĭ în loc!
Prin lyră şi prin spadă străluce — a mea junie,
O glorie-'n doită pe fruntea mea privescĭ,
Amorul meŭ e sincer. O Sapho, spune mie,
De ce-'l dispreţuiescĭ?
Te blestem! al tĕĭ suflet d'amor se se consume!
Şi se iubescĭ p'acela ce nu te va iubi,
Se-ţĭ se pară ţie cel maĭ frumos din lume
Care-a putut a fi!
Când nu veĭ fi cu dînsul se te usuce dorul,
Iar când veĭ fi cu dînsul sĕ simţĭ dispreţul seŭ!
Sĕ veḑĭ tu p'altă nymphă ce-ĭ pórtă tot amorul,
Sĕ suferĭ dorul meŭ!
Ca se-'nţelegĭ ce chinurĭ încércă jos în lume
Acela ce iubesce, şi e despreţuit:
Sĕ sciĭ cât mi aĭ fost dragă, poetă cu drag nume,
Se sciĭ ce — am suferit!

www.dacoromanica.ro

Tu ḑea cu pĕr palid, frumósă cytherée,
Fă astăḑĭ o minune, eŭ sunt poetul teŭ.
Fă sĕ iubéscă Sapho, Fă, graciósă ḑee,
Resbună pe Alceŭ!“
Aşa cănta poetul şi Cyprisa-l' aude,
P'amor ea chiama-'ndată: „Purcede, fetul meŭ.
Şi simţurile Saphiĭ cu patimile crude
Pătrunde-le! Voiŭ eŭ!
Amorul se devóre cu flacăra-ĭ ceréscă
Femeia ce cutéḑă a i se-'mpotrivi,
Pe cel ce nicĭ o dată pe ea n'o să iubéscă,
Tu fă-o d'al iubĭ!“
Ea ḑise; şi amorul, ascultător, cobóră
Prin domele supuse luĭ blondul Orion;
La Lesbos se opresce, şi Sapho, vaĭ! adóră
Şi móre de Phaon. (6)

Departe golful Smyrniĭ la călătorĭ apare.
Conrad inturnă ochiĭ ce rătăceaŭ pe mare,
Ţeresce — aceste, ţĕrmurĭ d'antice suveniriĭ
De marĭ virtuţĭ trecute, de triste sufeririĭ.
El saluta pămîntul ce îĭ aduce — aminte
De Omer, cu aceste amarĭ şi dulcĭ cuvinte.
Fiĭ bine cuvintată — o Smyrnă de demult,
Cetate — Eoliană ce barbariĭ insult!
Nu este altă ţéră l'al cărĭĭ dulce sóre
Să nască, se-nfloréscă femeĭ maĭ răpitóre!
Feciorele aŭ prefumul de florĭ din răsărit.
Nevestele-aŭ ardorea de vînt îmbălsămit
Ce Lybia trimite şi marea-ĭ dă recóre;
Lumina variată de raḑe trecătóre,
Ce se resfrâng în nópte pe valul de azur,
Aŭ frăgesimea seriĭ, al eĭ divin murmur.
Colo se 'nalţă Pagus domnind p'aceste ape.

www.dacoromanica.ro

Acolo fuse templul nălțat luĭ Esculape
P'acăruĭ colomnadă de marmur oglindînd,
Se restrăngea lumina Océnuluĭ spumînd.
La nascerea luĭ Meles veḑĭ scorbora de fală:
În care scrise Omer poema imortală.
Aicĭ născu, aice se ḑice că-a trăit,
A lumiĭ răutate aicĭ a suferit.
Aicĭ grenadul, mirtul, olivier și laur,
Se luptă prin colóre de purpură și d'aur
Îmbălsămind ferice locașul răpitor
D'eternă primăvară, de vise și d'amor.

Dar sub aceste clime frumóse, prefumate,
Ce sunt aceste turme de sclavĭ întărḑiate,
Ce calc aceste locurĭ și cu presința lor
Atristă cadrul vieții, superb, desfătător?
Vaĭ! ele ne rechiamă fatala barbarie!
E sclavul și cu Domnul; o lume ce-'n tărḑie!
Egalĭ în barbarie, fanatieĭ în credinți,
Beaŭ d'opotrivă valul amariĭ suferinți!
Nu simt eĭ trebuința maĭ fericiți să fie,
Și nu roșesc de viață josită prin sclavie.
Când ochiul nostru vede perind acest focar
Al artelor, sciinții, noĭ suferim amar.
Dar să nu cure lacrimĭ! atâta rătăcire
Domnesce sub acestă amară suferire,
In cât al nostru suflet nu póte-a maĭ avea
De cât nu rîs ironic în desperarea sea.

Așa Conrad salută aceste ținuturĭ sănte,
De țéra sa robită el îșĭ aduce — aminte.
O țéră, tot poporul ce-'n glorie-a trecut
Își are timpul vieții în care a născut,
În care cântă, strănge cunune luminóse

www.dacoromanica.ro

Prin lupte, prin sciinţe, prin artele frumóse;
Precum şi — un timp de viţiŭ ce-aduce pe tyranĭ,
Ce — aduce cruda mórte, ceĭ maĭ din urmă anĭ.
Avuşĭ şi tu, o ţéră, o dulce Românie,
Un timp de libertate, un timp de vitejie;
Avuşĭ şi tu un nume, avuşĭ şi tu, cununĭ,
Şi locul de onóre prin alte naţiunĭ.
Dar moliciunea urcă pe tronul teŭ, o ţéră,
Şi viaţa ta d'atuncea a devenit amară!
Venivor ţile rele când pe tunica ta
Streiniĭ între dînşiĭ sorţĭ cruḑĭ vor arunca,
Când fiica idaliĭ, precum şi trădătorul
Vor semăna ruşinea se-ţĭ facă viitorul,
Când omul cel de bine, de reĭ va fi lovit
În numele virtuţiĭ, popor ne fericit!
Şi voĭ, popóre slabe, în curse abătute,
Veţĭ cununa tălharilĭ şi veţĭ lovi-'n virtute.
Mlăstara ce va nasce p'acéstă rădăcină
Va răsărĭ din lacrimĭ ca putreda-ĭ tulpină.
Al eĭ suc va fi vested şi sufletul bătrîn,
Nu va avea juneţe — sărman popor român!
Nu veĭ afla la dînsa de cât indiferinţă
In sănta ta căldură şi-n nobilaţĭ credinţă.
Va concentra în aur tot scintimintul seŭ,
Semn precursor de mórte... atuncea Dumneḑeŭ
Se va-'ndura de tine, te va chema la viaţă,
Va risipi din ochiţĭ a morţĭ crudă céţă...
Atuncĭ eĭ va alege din némul teŭ căḑut,
Un om — ca se desfacă tot rĕul ce'aĭ făcut.

Dar orele se scură şi ḑioa se arată
Şi séra iar urméḑă de vise-'n conjurată.
Conrad simţea în sînu-ĭ un dor necunoscut;
Pe podul singuratic şedea el abătut.

www.dacoromanica.ro

Sbura pe valuri vasul condus d'o vie bóre;
Cer; aer, valul mării, c'o palidă colóre
Se-învoleaŭ şi luna pe cerul incolor
Părea că meditédă p'al lumii aspru dor.
Moderatorul vieţii se cufundase — 'n mare.
Ca o sprecénă négră pamîntu-'n depărtare
In umbra şi în rade se mai vedea mijind;
Şi valuri dupe valuri veneaŭ ca turme-albind.

Conrad aude — atuncea o dulce armonie.
Mai multe voci unite, voci pline de junie,
De simţimînt ferbinte, voci pure, femeiesci,
Rechiamă — acele-acorduri, din horuri îngeresci.
Aceste voci lasără pe sĕnul serii dese —
Ast hymn pe care vîntul ferice îl culese:

„O Dómne! viaţa-i lungă, şi — amară suferinţă;
Iar omul este — o iarbă ce vîntul a pălit;
Vînt, vino de répesce plăpânda mea fiinţă!
Destul am vieţuit.
Scutesce muritorul ce nu cunósce ferea
Din care se adapă sărmanii trăitori.
Şi n'a vedut pe frunte-i umbrinduse durerea
Ca bruma peste flori.
Dar eŭ a cării viaţă veni ca diminéţa
Născută — 'n vijelie, la ce voiŭ vieţui?
A vieţii primavară şi-a scuturat verdéţa
N'ainte d'a — 'n flori.
Junie,-amor, plăcere, şi gînduri fericite
In cursul vieţii mele, nu, nu le-am cunoscut!
Şi din cununa vieţii dorinţele junele
Pe lacrimi aŭ căđut."
Aşa cântaŭ cinci verginî surori diaconese,
Ce căutaŭ prin insoli dureri a vindeca,

www.dacoromanica.ro

Vaĭ! ele ce durerea în lume alesese
Sĕ facă pradă sa!“ (7)

Conrad prin alte dame veḑu cu admirare
O nobilă femeie venind din departare —
Şi-'n depărtate locurĭ trecând cu — al eĭ bărbat.
O frumuseţe rară ; chip, splendid, înspirat,
Ce rechiema pe îngerĭ ; o flóre-a frumuseţĭ
Ce pare că pălesce în primăvara vieţiĭ ;
O splendidă corolă ferice înconjură
Sub aurul eĭ dulce frumósa sa figură. (8)
Conrad simţi în sine un fermec sympătic ,
Veḑînd acéstă damă, ast chip blînd, Seraphic,
Atât de dulce, nobil, şi plin de frumuseţe,
Şi înḑestrat atâta de urme de tristeţe.
Durerea între, dînşiĭ născu un simţimînt
O Sympatie pură, un sacru legămînt.

Treceaŭ eĭ multe ore vorbind în sînul serĭĭ
Limbagiul ce e propriŭ şi sympatic durerĭĭ,
Limbagiŭ ce nicĭ odată un suflet fericit
Nu póte sĕ cunóscă, căcĭ nu a suferit·
Eĭ admiraŭ natura şi marea cea plăcută,
Amantă ce 'n departe cu cerul se sarută.
Şi stelele, florĭ d'aur în campiĭ din ether ;
Acéstă simpatie între pămînt şi cer ;
Acéstă lege mare ne strĕmutată încă
Ce face armonia divină şi adîncă!
Şi tineră femeĭe îl întreba cu dor :
Aceste fapte 'nalte nu aŭ un creator ?

Odată, într'o séra, acéstă damă june
Şedea pe pod cu Conrad la raḑele de lună.
Era o séră caldă, cer limpede , frumos ;

www.dacoromanica.ro

Sufla o bóre dulce in pĕru-ĭ rîuros.
Streină influinţă simţirea sa strêbate.
Simţea că o resfaţă o dulce voluptate,
Un fermec fără nume cĕ-o face un minut
Sĕ lase al eĭ suflet sé sbóre în trecut.
Ea pentru prima óre cutédă sĕ vorbéscă
Cu Conrad despre lucrurĭ din viaţa omenéscă
Profane ; ea învită pe tristul călător
Se verse 'n al eĭ suflet al luĭ suflet în dor.
Conrad aşa respunde. „Durerea ce vibréda
In inima mĭ, ce viaţa apasă şi scurtéda,
Nu are vindecare p'-acest amar pămînt.
Nu are liniscire de cât într'un mormînt.
Eŭ am iubit. Aţĭ spune ce graciĭ, frumuseţe,
Ce spirit, simţiminte formaŭ a eĭ juneţe,
Ar fi se se slăbéscă portretul eĭ divin;
Dar mórtea pléca fruntea acestuĭ dulce crin.
D'atuncĭ acéstă viaţă perdu orĭ ce plăcere.
Orĭ ce dorinţă sémăn, resare o durere !
Dar tĕnĕra femeie uitănduse la el,
Cu óre ce-'n doială, surise uşurel.
Tot trece, tot se uită, orĭ care rĕŭ se curmă.
Şi rănile ce face amorul, nu las urmă,
Tenesiana nóstră de ar maĭ fi aicĭ
Ar rîde pe sub veluĭ de tóte câte ḑicĭ !...“
Nu! ḑice călătorul, nicĭ ea frumósă grecă —
Durerea ce m'apasă n'ar face ca se tréca.

In sala de măncare Conrad a coborît;
Acolo tótă nóptea, la masă tăbărăt,
Cercând sĕ scrie versurĭ, abiă putu compune
Aceste strophĭ — din care puţine pot fi bune:

www.dacoromanica.ro

LA JULIA.

Peste viaţa-mea umbrósă,
Când ferice aĭ ḑimbit,
Viaţa s'a făcut frumósă,
Mĭĭ de raḑe — aŭ resărit!

Câte scănteióse stele
Maĭ n'ainte s'âŭ fost stins,
Sub surisul buḑiĭ tele,
Tóte — acuma s'aŭ aprins!

Nu e raḑă, nu e sóre
Maĭ frumos ca dorul teŭ!
Corpu-ţĭ? róă dupe flóre,
Sufletu-ţĭ? prefumul seŭ!

Tu facĭ sóre, tu facĭ céţa
C'un suris saŭ c'un suspin!
Tu-n cununĭ de rose viaţa;
Vise dulcĭ tu porţĭ pe sîn.

Păruţĭ valurĭ lungĭ, plăcute,
Chiamă vîntul serĭl pur,
Care, ca se le sărute,
Lasă valul luĭ d'azur:

Peste buḑa ta suavă —
Cuib de alb mărgăritar,
Cyprisa ce-ĭ a ta sclavă,
Varsă roă şi nectar.

Cerul îmĭ vorbesce mie
Când tu mie îmĭ vorbescĭ.

www.dacoromanica.ro

El îți dete numaĭ ție
Darul ca se mĕ răpéscĭ!

Viata-ți este a mea viață ;
Fericirea ta-ĭ a mea,
Şi p'a lumiĭ désă céță
Tu escĭ singura mea stea.

Ô! sciĭ tu, vis blînd, ceresc,
Ô! sciĭ tu cât te iubescu!"

Când termina cu scrisul, venise ḑioa mare.
Conrad citesce..." iată o noă insultare!
Urméḑă el a ḑice. Ea nu le va vedea!
Sunt ridicul. Acésta nu e-natura mea!
El ḑice, apoĭ rupe aceste strophe — care
Bucăți se risipiră pe masa de mâncare.
Julia desteptată, din cuibul eĭ eşi.
Salută-călătorul şi asfel îĭ vorbi —
„Scriĭ versurĭ mi se pare?" întinde alba mană
Bucățile căḑute riḑind ea le adună.
Le 'nşiră, le citesce, şi ḑice:" *iară ea*!
Acéstă jună grécă că atâta îți plăcea?
Nu am sciut, urméḑă cu ton ceva coquet —
Ceva picant, Julia, că escĭ un bun poet."
Ea vede o bucată că a fost format hărtia,
Cu versurile rupte; citesce: La *Julia*!
Ea tace. Schimbă vorba, de vine seriósă;
Şi purpura se'-ngînă pe fața eĭ frumósă.

Dar orele se scură şi vasul a stătut
In portul de la Hio la călătorĭ plăcut.

www.dacoromanica.ro

Eden verde-al Egeiĭ ! sporadă graciósă,
Ô Hio (9) viaţa-'n sinuţĭ maĭ póte fi frumósă ?
Mulţĭ anĭ de tyranie, din vechiul tĕŭ trecut
Pe sĕnul tĕŭ ferice c'urgie aŭ bătut !
Dar nicĭ o tyranie nu fuse maĭ amară
Cum fuse tyrania luĭ Stratis, fiŭ din ţéră,
El înmadrit d'ast titru, cu mórte te lovea,
Şi fruntea ta de mamă ruşinea suferea.
Orĭ ce popor prin sine, se perde, se omóră;
Prin fiĭ sĕĭ ceĭ vitrigĭ, prin viţiŭ ce-l cobóră,
Prin materialismul cel orb, şi grosolan,
Prin lipsa de virtute, printr'un mişel tyran.
Streinul vine-'n urmă când viaţa încetéḑă,
Când sĕnul astuĭ popol d'amor numaĭ vibréḑă.
Guvernul din Athene venise sĕ repare
Erorile din întru şi plagele amare;
D'atuncĭ tu fuşĭ robită, schimbând tyraniĭ teĭ,
Plecăndute fericĕ la nuoĭ teĭ călăĭ,
Tu n'aĭ sciut sĕ suferĭ nicĭ ḑilele amare,
Nicĭ sacrifici cerute de sănta ne-atârnare.
E încă o virtute când scim sĕ suferim,
Când scim la timp se cerem neatărnaţĭ sĕ fim.
Căcĭ este-un timp pe care ursitele destină
Atuncea când un popol se face demn de stimă,
De viaţă, libertate, prin nobile virtuţĭ !
O popolĭ de sclavie striviţĭ şi abătuţĭ,
Aţĭ cercetat voĭ óre ce causă vĕ ţine
In lanţurile vóstre ? şi aţĭ gîndit voĭ bine
Şi n'aţĭ văḑut voĭ óre că de veţĭ deveni
Demnĭ de ne atărnare, prin rarĭ virtuţĭ ve-ţĭ fi ?

Trecuse ḑioa. Séra frumósă, lină, pare.
Pe malul ce se plécă pe azurita mare
Ca când ar vré se-ĭ spuie mistere omenescĭ,

www.dacoromanica.ro

Se-'ntinde nisce plaiurĭ sub domele cerescĭ,
Edene-'mbălsămite, locaşurĭ gracióse
Cu arborĭ de climĭ calde, cu fructe auróse
Ce respindesc în spaţiŭ un aer prefumat,
Ŭn aer ce dă viaţă. plamînii se îmbat.
Maĭ sus d'acele măgurĭ par creste ne-'nvelite.
Credĭ că — ale lor frunţĭ nalte, de ceurĭ coperite,
De la-'n ceputul lumiĭ, de ceurĭ se tocesc.
Albeţa lor lucesce în spaţiul ceresc.
Sub cósta ce se plécă pe limpedile valurĭ,
Sub flacările luniĭ şi 'n umbrele de malurĭ,
Suspină dulce valul în sînul liniĭ serĭ
Unind a luĭ murmură cu cânturĭ de plăcerĭ.
Conrad şedea pe cóstă, răpit de frumuseţea
Ce ca un vis ferice îĭ legăna tristeţea.
Acest tabloŭ feeric privirea luĭ sorbea,
Când auḑĭ pe mare un cântec ce ḑicea:

„Ţĭ-aminţĭ tu, frumósă şi junĕ vergină,
Plimbările nóstre pe marea d'azur,
In barca tăcută, prin nóptea senină,
Cu dulce murmur?
Pe fruntea ta viaţa, de tine amorată,
Vărsase resfăturĭ — cerescĭ desfătărĭ,
Cu buḑe de roă plăcerea curată
Îţĭ da sărutărĭ.
Pămîntul, şi cerul formaŭ în preună
Podóbele tele, ŏ sufletul meŭ,
Amoru-avea rose se-ţĭ facă cunună
L'al teŭ hymeneŭ.
Dar ḑilele tele plăpindă, junele,
Gădură d'odată pe tristul mormînt,
Şi hora Suavă dorinţelor tele
Se sparge în vînt

www.dacoromanica.ro

S'a stins a ta umbră pe marea spumósă!
Pe buḑe surisul acum a-'nghetat,
Ghirlanda de nuntă din fruntea-ţi frumósă
În plâns a picat.
Mormîntul se-'nalţă pe ḑilele tale;
Pe numele ţi dulce tăcerea s'a-'n tins;
Puţinile pasuri pe scurtata cale
Vai! urma şi aŭ stins.
S'aŭ stins! şi pământul păstréḑă cununa,
Şi cerul revarsă lumina mereŭ,
Şi marea-i frumósă ca în tot d'auna
O sufletul meŭ!

Aşa resură -- o voce pe marea legănată
In murmuri fericite, de bórea prefumată.
Dar barca se confundă prin umbrele ce joc.
Conrad ḑicea: Durerea e dar în ori ce loc.

Dar ţermul Ioniĭ ne-arată-ndepărtare
Terîmul unde fuse Ephesul, templul mare
Al ḑeului Apolon, ce timpiĭ aŭ abătut.
Fantasmă uriaşă nălţată petrecut.

Gum aţi căḑut, o locuri, acum atât de jos.
Pământul cel mai magic, cel mai delicios,
In care tot respiră amor şi poesie,
In care tot e splendid tot este feerie!
Civilisaţiunea d'aicea s'a născut,
Aici ia fost locaşul pe care l'a perdut,
Aici e princiósă şi totul o favóră,
Şi cerul şi pământul şi delicata bóră;
Aici pământ şi mare ferice se unesc
Se pórte cugetării un sbor înalt, ceresc.
Tu veĭ veni cu timpul civilisaţiune

www.dacoromanica.ro

P'aceste locurĭ sacre se-ţĭ ieĭ posessiune
Atuncĭ când aste némurĭ nu vor maĭ vieţui.
Saŭ órbe prejudeţe să scuture vor sci.
Când spiritul puteric de săntă—umanitate
Va risipi eccesul de naţionalitate

Colo înalte rîpe se învelesc în nor,
Cu crestetul fantastic, trufaş şi visător,
Icĭ marea turburată sub vînturĭ Asiaticĭ,
Cu valurĭ ce s'aruncă pe cóstele sălbaticĭ
Lăsá să se auḑă un gemet infinit!
Abia un val se sparge de colţul, de granit,
Abia se respîndesce şi alt val îĭ urméḑă
Urmat de alte valurĭ ce-ajung; mugesc. spuméḑă,
Şi se anunţ departe pe cerŭ-umbros albind
Trufaşe, gemătóre, ne contenit venind;
Aĭ crede că sunt nisce columne de armate
Ce — alérgă să atace, să surpe o cetate.
Un nor trecea pe ceruri, pămîntul aburind;
Luci pe faţa mărĭĭ un fulger şerpuind
Urmat d'un tare trăsnet, făcănd să tacă-ndată
Şi Notus cel sălbatec şi marea-nfuriată,
O navă-ndepărtare mergînd la ţinta sa,
Cu pănḑele eĭ strănse, la valurĭ se lăsa,
Imagine fidelă aicea jos în lume
A omuluĭ ce luptă cu valul seŭ de spume,
Amara suferinţă, s'ajungă către-un, ţel.
Şi care este ţelul la care merge el?
Mormîntul unde trece, mormîntul ce-l astéptă,
Din care nicĭ o voce maĭ mult nu-l maĭ destéptă.

Pe vechile ruine Schacalul cobitor
Unea cu vijelia un gemet plin de dor.
Şi paserea de mare venea, cătînd pămîntul

www.dacoromanica.ro

Unind a sa cântare cu marea și cu vîntul
Așa cum însoțesce ne-adormitul chin
Cu slabul fiŭ al lumiĭ, amarul seŭ suspin.

Priviți acele ḑidurĭ ce mușchiul învelesce,
Și întrebați tĕrina cĕ-aicĭ se odihnesce,
Mai întrebați și ḑea ce-aicĭ s'a-adorat,
A lumiĭ suferință d'atunci a vindecat?
A sa religiune putut'a să oprésc㎆
Ast reŭ ce se întinde pe vița omenéscă?
Și daca orĭ ce crimă ce'n lume s'a făcut
Nu s'a făcut d'aceia ce-atăta aŭ creḑut?
Nu s'a produs sub brațul aceluĭ mai fervinte,
Ce ţamăiase templu, respundeți voĭ mominte?

Om, fiŭ al periciuniĭ, mergĭ, veḑĭ tot ce-a remas
Din tot ce-aicĭ în lume făcea al teŭ estas,
Plăcere, fericire și te făcea phanatic,
Ne drept: un colț de pórtă sub un figar selbatec!
Copii al rătăciriĭ al căruia cuvînt,
A căruia speranț se sprîjină pe vînt,
Privesce — aicĭ mormîntul ilusiilor tele,
Gredințelor phanaticĭ, sorginte de marĭ rele!
Tu nu poți a te duce la negrul teŭ mormînt,
Far' ați crea ilusiĭ ce se rĕpesc de vînt,
Ilusiĭ d'altă viață, nu poți a face bine
Cum ți ar lipsi ideia de fala ta, de tine,
D'o mare recompensă! Tu geniŭ ne-'nțeles,
Imĭ spune, trebuit'a mesquinul interes
Se vie sĕ s'ascundă chiar în a ta credintă?
Chiar în a ta virtute? o miseră ființă!
Doctrine rătăcite! amari prejudecăți!
Făcurăți-se se curme, loviriĭ, iniquități,

www.dacoromanica.ro

De care geme lumea şi care fac din viaţă
O ţi făr de lumină, un cămp făr de verdéţă?

Acéstă climă dulce împacă — al nostru dor,
Il scaldă în nectarul unuĭ ceresc amor.
Conrad cu tótă ţioa simţea ceva schimbare,
Simţea că se risipă abaterea sa mare.
Acel desgust de viaţă, venin omorêtor,
Acea — 'ndoială tristă cĕ-avea de viitor,
Cĕ — avea de tot în lume chiar de progres, de bine,
Dispar cu tot momentul sub aste climĭ divine.
Şi fraţiĭ luĭ d'un sânge, lipsiţĭ de viitor,
Purtînd a ţerĭĭ cruce şi ţéra luĭ în dor,
Purtînd al morţiĭ doliŭ cu hérele streine,
Păreaŭ luĭ sub colóre maĭ limpeţĭ, maĭ senine.
Din timp în timp el simte că inimaĭ avea,
Mărinimóse sboruri; că amoru-ĭ suridea.
Fantasma vieţii sale, acea fiinţă dulce
Cĕ-a iubit în viaţă şi care ĭo aduce
Frumósă iubitóre, prin vise de amor,
A luĭ închipuire ce se agită 'n dor,
Ast obiect ce face o dulce suferire,
Maĭ rar acum visită amara luĭ gîndire.

Era prin alte dame pe vasul plutitor
O nobilă myladi, un vis desfătător.
Claricĭa cu nume. Ea respîndea dulcéţa,
Şi admiraţiunea. El îĭ scăpase viaţa.
Myladi una dată urcănduse în vas,
Alunecase-'n mare, tradată d'al seŭ pas.

Dar vasul naintează p'o mare ca o ghéţă.
Şi Samos se arată prin azurită céţă.

www.dacoromanica.ro

Al lumiĭ phar se culcă şi asterne, apuind,
Pe mare altă mare de raţe scânteind.
Mycale se înalţă cu vîrful seŭ cel verde,
Prin umbre depărtate, mijind, tăcut, se perde;
Din crestetul seŭ, séra pe caru-ĭ neguros
Cobóră către póle, plutind misterios.

Aicia flotta grécă învinse barbaria
Ce meninţa Europa cu jugul şi sclavia.
Tot este ca-'nainte afară de cetăţĭ,
De templurĭ, de sciinţe, de arţĭ, şi libertăţĭ.
Barbariĭ sunt de faţă — ca-'n timpurile — antice.
Dar ceia ce nu póte ca să maĭ fie-aice,
Sunt ómeniĭ ca Xantipe şi ca Leontihid.
Aḑĭ sclavul locuiesce sub cerul seŭ splendid.

Mycale! Séra vine şi — a tristă mândraţĭ frunte.
Ce aĭ de escĭ pe gînduri, tu cel maĭ mîndru munte?
Escĭ părăsit de lume? de viaţă escĭ deşert?
Nimic n'auḑĭ în juruţĭ de cât acel concert
Fantastic, melancolic ce valurile mărĭĭ
Intónă sĕ te-adórmă în cântul întristărĭĭ!
Ca tine, vaĭ! Eŭ însumĭ de lume părăsit
Plâng aniĭ fericireĭ ce timpŭ — a risipit;
Oh! căţĭ trăiesc în lume şi lumea-ĭ părăsesce!
Câţĭ ura şi dispreţul aicĭ nu întîlnesce!
Câţĭ în acéstă viaţă privesc în înprejiur
Schimbându-se în lacrimĭ al vieţţĭ bulce — azur!

Dar ce devine urma aceluĭ Panium?
Tot a perit, Mycale, p'al Gloriilor fum.
Tot ce-ĭ frumos, ce-ĭ mare, se perde — aicĭ în vale,
Şi noĭ sperăm, vaĭ! încă pe scurta nóstră cale!

www.dacoromanica.ro

Dar secoliĭ cer pradă şi slabul muritor
Cu slabele luĭ fapte seface prada lor.
Ionie frumósă şi plină de dulcéţă!
Cum aĭ rămas deşartă de ceia ce ţi da viaţă?
Când scim că-n aste locurĭ odată aŭ strĕlucit
Sciinţĭ, frumóse arte în gradul lor mărit,
Şi astăḑĭ nicĭ o urmă şi nicĭ o suvenire
Popórelor barbare nu las ca se-te-admire,
Se 'néckă ochiĭ-'n lacrimĭ, gîndind că — orĭ ce popor
Ca popolul acesta va trece călator!
Căcĭ reul care face se péră — o naţiune
Exista: slăbiciunea pe muritorĭ supune.
Resbelul şi conquista ca în vechime sunt,
Aŭ drept de mostenire aicea pe pămînt;
Iar omu-ĭ tot acela, cu — aceiaşĭ slăbiciune,
Cu-aceiaşĭ ratăcire ca-'n timpul seŭ cel june.

Aceia ce lovesce mirarea-'n *resărit*
Veḑind aceste turme de sclavĭ ce-aŭ survenit,
Nu este numaĭ starea popórelor învinse;
Sunt însuşĭ conqueranţiĭ cu sufletele stinse!
Eĭ sunt egalĭ la tóte cu popoliĭ supuşĭ,
Căcĭ conquerant şi sclavul p'o cale sunt conduşĭ,
D'aceiaşĭ sórtă tristă, d'aceiaşĭ ignorinţă,
Şi toţĭ de libertate, toţĭ vaĭ! aŭ trebuinţă!
Barbariĭ subjugataŭ pămîntul fericit,
Şi arte şi sciinţe, luminĭ aŭ năbuşit
Şi Providinţa pare la tot indiferinţă
Veḑind cum tot pămîntul în doliŭ se-'n vestmîntă!
Periţĭ de pretutindenĭ, credinţe, şi luminĭ!
Şi tu, fatalitate ce parĭ că tot dominĭ,
Tu mare întunerec, tu órbă nedreptate,
Minciună, crimă, sănge, durerĭ, iniquitate,

www.dacoromanica.ro

Plutiți p'acésta lume, căci sórele divin,
Va lumina tot dulce, tot splendid, tot senin!

O fiŭ al luĭ Mahmude tu căruĭ mostenirea
Ți adat acest imperiŭ, puterea, și mărirea,
Măréță trinitate la care se avînt
Ambițiunĭ, streine aicea pe pămînt.
Nu căuta prin arme se-ți facĭ a ta tărie!
Căcĭ resultatul lupțiĭ de nimenĭ nu se scie;
Ci-n marea desvoltare a săntelor sciințĭ,
Precum și-n libertatea diverselor credințĭ;
Căcĭ dreptul tot d'auna rechiamă datorie.
Fă ca lumina veche aicea se revie,
Din nóptea barbariĭ ce tot a învelit?
Conquide prin lumină anticul resărit!
Căcĭ unde cerul are atăta frumusețe,
Și sórele lumină, și clima tinerețe,
Mult n'aŭ se maĭ domnéscă nicĭ crudul iatagan
Nicĭ nóptea barbariĭ pe spiritul uman.
Popórele Europiĭ maĭ marĭ, maĭ luminate,
Intărdie se rupă, cu multe triste date,
Historia ea însușĭ aicĭ s'a rĕtăcit:
Din sănge, din despoliĭ cununĭ ea a-'mpletit,
Preconisînd resbelul ca o necesitate,
Din rătăcirea lumiĭ făcănd necesitate.
Din crimă o virtute, din asasinĭ, eroĭ.
Trecutul se resfrănge chiar astădĭ, chiar în noĭ—
Și vechia barbarie conduce muritorul,
Sciința, și credința tyranul și poporul.
Orĭ ce resboiŭ e crimă din ţilele barbare.
Afară vaĭl de dreptul cel sănt de apărare,
Și ferul ce lovesce pe cămpul cel fatal
Sub scutul legiĭ este p'atăt de criminal
Cât este și cuțitul ce ține — ucigătorul.

www.dacoromanica.ro

Mărirea ce 'n cunună mai bine muritorul
E ceia care-l face egal cu Dumneḑeŭ
Prin geniŭ, prin virtute şi prin progresul seŭ.
Ferice de poporul ce lasă dupe sine,
Nu urme de durere, de sange, şi de crime,
Ci raḑe de mărire culese prin virtuţi,
Astĭ popolĭ sunt marĭ încă şi chiar când sunt căḑuţĭ.

Şi ce-aĭ fi fost tu óre, frumosă Jonie,
In suvenirea nóstră când din a ta junie
N'aĭ fi lăsat în lume de cât un sunet sec
De lupte săngeróse cĕ-abia mormîntul trec?

O ţéra mea Romană, nu pociŭ vorbi eŭ încă,
D'o mare cugetare saŭ d'o durere — adîncă
Se nu gîndesc la tine acest antic pamînt
Al unor timpĭ de viaţă, dar astăḑĭ un mormînt.

Aşa meditĕ Conrad privind aceste locurĭ
Cĕ-apăr în depărtare prin umbră şi prin focurĭ.

Bălaia auroră cu braţul de argint
Desface vĕlul nopţiĭ şi — apare strĕlucind,
Colo se-nalţă Samos cu crestetul încétă
Maĭ dincolo e Patmos (10) ce plănge-a sa verdéţă.
Din vasul ce reposă se vede depărtat
Murind frumósa mare sub cerul azurat,
O bóre se balantă pe faţa sa senină,
Formeḑă myriade de creţurĭ în lumină,
Ce scănteie, tresare, schimbăndu-şĭ forma lor
De cum pe ceru-albastru apare câte-un nuor.
Aşa p'al nostru suflet plutesc în strălucire
Miĭ de dorinţĭ aduse d'un vis de fericire,
Şi când pe viaţă trece, într'un minut, un nor,

www.dacoromanica.ro

Aceste dulcĭ dorinţe, se turbură, şi sbor.
În părţile Cariĭ tabloul diferédă:
Mycale se intinde în marea ce spuméḑă,
Acopere cu umbră un spaţiŭ depărtat
Si recoresce valul sub sóre 'nflăcărat.
Maĭ dincolo de munte, alt lanţ de munţĭ apare,
Gigantiсĭ ce domină trufaş acéstă mare,
D'un cer senin şi magic, adesea-cununaţĭ;
De raḑe şi de umbre, ca viaţa semănaţĭ.

Credinţa poporană pretinde că în nópte
Când vîntul respăndesce misterióse şópte,
Când blonda fiică a nopţiĭ s'acoperă de norĭ,
Pe muntele din Samos apar, ca nisce ḑiorĭ,
Luminĭ ce se cobóră pe marea-ntărîtată
Şi calea către Patmos la pelerinĭ arată.

O popol sclav! atâta sciĭ tu ca sĕ ne ḑicĭ
Din vechia strălucire ce-a domnit aicĭ?
Tu nu sciĭ în vechime ce-a fost acéstă mare!
Ce-aŭ fost aceste ţermurĭ! trecutul fu pré mare,
Şi inima-ţĭ pré mică să sciĭ să preţuiescĭ
Mărirea naţiuniĭ din care credĭ că escĭ.
Privesce-aceste ţĕrmurĭ pe care frumuseţea
De Secolĭ fără număr revarsă tinereţea,
Revarsă suvenirea de timpĭ ce aŭ trecut,
Şi spune, al teŭ suflet, sub lanţurĭ abătut,
Nu a simţit arḑindu-l acea necesitate
S'aspire aer dulce de viaţă, libertate?
Ţĕrînă sclavă! spirit îngenuchiat, căḑut,
Nu maĭ spera la vise ce-'n nópte-ţĭ aĭ făcut
Că veĭ găsi în ceruri ce n'aĭ avut în lume!
Nu! nemurirea, este un vis, un dulce nume,
De care tu, ò sclave, nu te veĭ bucura!

www.dacoromanica.ro

Căcĭ n'aĭ sĕ laşĭ nimica aicĭ în urma ta!
Grăbesce de te face, prin fapte imortale,
Prin dalbe sacrifice p'a vieţiĭ scurtă cale,
Demn pentru nemurirea ce-astepţĭ în calea ta,
Căcĭ numaĭ fapta bună îşĭ are viaţa sa!

Voĭ locuri de deliciĭ, Edene fericite,
Voĭ nu aţĭ fost făcute se fiţĭ, vaĭ! locuite
De sclavĭ fără de viaţă şi fără viitor,
Al căror suflet n'are în voiú destul amor!
Sclavia nu-ĭ făcută ca se vĕ locuiască,
Nicĭ sclavul se v'admire, saŭ se vĕ dispreţéscă.
Vedeţĭ aceste termurĭ cu ceri desfătătorĭ?
Aicĭ nasc, cresc, inflóră şi arbori rari, şi florĭ.
Sub bórea dimineţiĭ, sub clima lor cea dulce,
Sub cerul lor cel splendid ce-a pururea strĕluce,
Natura, de la sine, prin pomiĭ roditorĭ
Hrănesce ca pe p ıserĭ sărmaniĭ muritorĭ!
Tot Spune, tot respiră sub aste climĭ curate
Frumosul, idealul, un vînt de libertate.
Ò Patmos! ce-ţĭ rămase din splendidul trecut?
Ò stîncă intre valurĭ c-un cer senin, plăcut,
O mare fericită, un sóre dulce încă.
Oh! sórele lumină pe fiĭ teĭ din stîncă;
Dar numaĭ încălḑesce d'acuma suflul lor,
Nu-'l maĭ reînfloresce din săntul teŭ amor!

Se rupe orĭ ce suflet veḑînd cea maĭ ferice,
Cea maĭ frumósă climă, făcând contrast aice
Cu cea maĭ degradată, maĭ rea din barbariĭ!
Mormintele aice se par, a fi maĭ viĭ!
Dar pentru ce vom spune aceste plăgĭ amare,
Ce-'nécă orĭ ce suflet d-a dîncă întristare
Ce face, viitorul în lacrimĭ se-l privim?

www.dacoromanica.ro

Speranț'acestor ómenĭ, nu! nu! se n'o sdrobim!
Nu scie niminĭ încă ce viitorŭ — ascunde
Acestor locurĭ sacre sub umbrele-ĭ profunde.

Cât este de suavă, plăcută,-mbălsămită
A serĭĭ adiere ce undele agită!
Plămânul se adapă d'un aer prefumat,
Vederea de seninul etheruluĭ curat,
Urechia de murmura dormindelor micĭ valurĭ,
De cântul philomeliĭ pe depărtate malurĭ.
E timpul când fecióra visînd delicios,
Privesce se ḑeréscă pe cămpul cel apos,
O velă fericită ce-amantul eĭ aduce,
Și bine cuvintédă a serĭĭ bóre dulce:
E timpul când amantul, d'amanta sa, respins,
Suspină pe caicu-ĭ d'un foc arḑind încins;
E timpul când piratul în umbra ce cobóră,
Prepară a luĭ barcă ca paserea uşóră,
Aşteptă sub o stâncă un vînt părtinitor,
Și nóptea ca se plece, se prade — un călător.

Chrestinĭ! aceste fapte pălesc al vostru nume!
Nu-s demne pentr'un popol ce-aspiră — aicĭ în lume
Prin alte marĭ popóre se-şĭ ia un loc mărit:
Prin crime nicĭ un popol din lanțurĭ n'a eşit.
Când Demneḑeŭ ridică un popol din robie
E când el are titrurĭ neatârnat sĕ fie.
Aceste sânte titrurĭ, la popoliĭ căḑuțĭ,
Ce vor se fie liberĭ, se capăt prin virtuțĭ.
Toțĭ sunt egalĭ în față cu sânta Providință,
Nicĭ numele ce pórtă, nicĭ felul de credință
Nu daŭ aceste titrurĭ, nicĭ nu le-mpuțineḑ:
Virtuțile ce p'omeni cu ḑeiĭ egaleḑ,

www.dacoromanica.ro

Acésta este titrul, şi — acea condiţiune
Ce dă dreptul a face din sclavĭ o naţiune.

A Samosuluĭ mare devine un cristal;
O bóre prefumată adie pe canal,
C'o legănare dulce 'molatecă, şi lină,
Ea frisă faţa mării d'azur şi de lumină,
Facănd din tóte acestea tabloŭ desfătator,
Ce-mbată, ce încăntă streinul călător.

Când tóte aceste ţermurĭ, suspin încatenate,
O Samos, tu aĭ încă un fel de libertate!
Ast drept, cu mănĭ armate, prin sângele vărsat,
Prin dalbe sacrifice tu încă l'aĭ păstrat.
Nu-ĭ numărul ce face se fie o naţiune.
Ci sufletul cel tare; cĭ focul care pune,
Ci viaţa ce desvoltă, voind a vieţui.
Când numărul e mórtea, el n'are drept a fi.
Sultanul te ascultă în drepturile tale.
Ridicăte, Turcie, p'ata umbrósă cale!
Eşiţĭ, ŏ turcĭ, din nóptea sub care v'aŭ ţinut
Prejudecăţĭ fatale resfrânte din trecut!
Mergeţĭ cu strĕlucirea progresuluĭ, cu viaţa!
Al libertăţiĭ sóre aḑĭ risipesce céţa
Erorilor trecute pe răsăritu-n norĭ.
Ceĭ ce rămăn în urmă nu sunt conducătorĭ.
Daţĭ libertăţĭ, daţĭ drepturĭ popórelor chrestine,
Le faceţĭ solidare, cu voĭ, cŭ-al vostru bine,
Cu al vostru reŭ, cu viaţa şi mórtea ce-asteptaţĭ.
Oh! daca viitorul voĭ încă salutaţĭ!
Ce pasă voă modul cu care — un muritor
Glorifică şi rógă p'al vieţiĭ creator?
Cel ce-a făcut fiinţa credeţĭ că nu-nţelege
Mijlocul ce posedă sĕ róge-orĭ ce relege?

www.dacoromanica.ro

Dar daca prin biserică și daca prin gémiĭ
Voĭ nu puteți da mâna cu popoliĭ ceĭ viĭ,
Căcĭ phanatismul încă dominâ în altare
Unitivă prin scóle ast sanctuar maĭ mare!

Aicĭ Iupiter vine la Iuna saŭ Herea
In timpul vijeliĭ, aicĭ îl prinde ḑea
Sub mantia regală sub forma unuĭ cuc.
Dar tote — aceste fabulĭ cu timpul lor se duc!
Las locul altor fabulĭ în viața omenéscă,
Căcĭ omul în minciună îĭ place se traiască!
Minciună, vaĭ! el însuși în viața luĭ d'o ḑi,
Il sperie — adĕvărul: nu póte al simți.

Tot s'a schimbat, afară de — acéstă mare lată
Ea a remas ca-n timpul când ḑea adorată
Serba în aste locurĭ divinu-ĭ hymeneŭ,
Cu marele Iupiter al fulgerului ḑeŭ.
Lucrarea mâniĭ nóstre fu singură plecată
La mórte, când natura remase ne schimbată!
Și tu te măsurĭ încă, cu ḑeul infinit,
Om, miseră țerină, ce vîntŭ l-a rĕpit,
Și veĭ pe elemente se-ntinḑĭ a ta putere
Tu ce-aĭ născut sĕ suferĭ, se morĭ vaĭ! în durere!

Ce s'aŭ făcut cetatea cu templurĭ de granit?
De marmur? pe palate aḑĭ pirŭ — a răsărit.
Amar acelor popolĭ răpiți d'o mîndră sórtă —
Ce-și fac trufașe, titrurĭ din numele ce pórtă,
Disprețuind p'alți popolĭ căḑuți sub jugul lor,
Când sciŭ aicĭ în viață că tóte trec și mor!
Periră și tyraniĭ și sclaviĭ dinainte,
Singurătatea plânge pe a le lor morminte.
Amar acelor popolĭ ce îĭ îmbată viața!

www.dacoromanica.ro

Ei sunt ca nisce arbori în flori de deminéța,
Și séra perd în vînturi cununele de flori.
N'ați învățat nimica, din viață, muritóri?
Voi popoli ce robia usucă și abate
Nu plângeți ca copii că n'aveți libertate!
Căci mâne, saŭ poimâne puteți s'o căpătați;
Dar fără de virtute, puteți se o păstrați?

Dar umbra se lățesce născând cu ne-'ncetare.
Aï crede marea umbră ce din mormînt resare
Acelor generații trăite în trecut
Ce pe aceste țermuri în nopți revin tăcut!
Umbra lui Polycrate! în serile senine
Vii tu să plângi ca dorul pe vechile ruine?
Ah! daca pe aicea tu poți a reveni,
Și daca poți tu plânge, plângi rege de o ḑi!
Tu fuși tyran în viață; sub aspra ta voință
Se înclina poporul perḑind a lui ființă.
Dar cel puțin tyranul era din al teŭ sîn,
Era din al teŭ sânge, și astăḑi e strein!
D'acolo Polycrate la Oretes se duce
Să móră prin trădare în chinuri și pe cruce.
Acolo a sa fiică, vestită printr'un vis,
D'apropiata mórte, rugând, plângênd i-a ḑis,
Să nu se depărteze de insula iubită.
El meninţă fecióra că nu o mai mărită
De s'ar opune încă „Mai bine remâiŭ eŭ.
Ne măritată, numai se'ți scapi tucapul tĕŭ."
El pléca. Și fecióra în lacrămi inundată,
P'acésta cóstă tristă remâne leșinată.
Poetul Anecreon (11) aicî a modulat
Suavele concerte de grații inspirat.
Aicea sub povara bătrînilor lui ḑile
Cânta suava rosă, p,amor și pe Batile

www.dacoromanica.ro

Bătrîn iubit de gracii și geniŭ imortal;
Dar fără consciință, pervers și imoral,
D'aĭ simțurilor formă atâta de streină,
Atât de elegantă, suavă și divină,
In cât tu facĭ din Viție un sentiment frumos.
Ce? omul nu fusese destul de vițios?
Ce? óre viața nóstră e fără misiune?
A face bine-n viață e tot ilusiune?
Oh! chiar când astă viață n'ar trece de mormint,
Noĭ tot avem ce face trecênd p'acest pământ:
Avem a face bine acelor ce suspină, —
Acelor ce la chinurĭ ursitele destină.
Avem cuviața nóstră, ce tu numescĭ un fum,
Se facem sacrifice în binele comun.
Acel ce dete viață, nimic nu datorase;
Noĭ datorăm luĭ totul. doctrina ta rămase
În cea din taiŭ onóre trecând prin miĭ de anĭ,
Și desfătînd ferice pe sclavĭ și pe tyranĭ!

Trecuse mieḑul nopțiĭ. În mica sa cabină
Julia, îngenuche, Se rógă și suspină,
Cu brațele pe peptu-ĭ, cu ochiĭ ridicați
Spre cer, în frumusețe și lacrămĭ inundați,
Un crucifix se vede în fața eĭ; ea plînge.
A lampiĭ raḑă lină pe fața-ĭ se resfrînge.
Pe păru-ĭ ce se varsă, tot aurul plăngea;
Ca rada-n nopte, chipuĭ în doru-ĭ se scaldă.
Pronunță nisce vorbe ce nu le poți alege,
Un nume ce se-'ngînă, tot ce se înțelege
Tot cè-a lăsat se-sune ast suflet îngeresc,
E numaĭ — „Mĕ protege! o dómne! eŭ iubesc!„

Conrad trecuse nóptea se scrie — o poesie.
Luĭ pentru prima óră îĭ vine — acea manie

www.dacoromanica.ro

De multe orĭ frumósă d'a face pe poet.
Decĭ iată cum descrie o odă la Milet: (12)

O rege al Cariĭ, Mêandre, fluviŭ dulce
Ce facĭ maĭ multe volte în ţéra ce stropescĭ,
În valurile mariĭ n'ainte d'a te duce,
Atât tu ţiĭ la ţéra frumósă ce iubescĭ;
Primesce salutare, tu ce-mĭ aducĭ aminte
De-atâtea fapte mêndre şi rariĭ evenimente!

Iar tu, Milet, tu perla acestiĭ ţerĭ antice,
Primesce trista-mĭ umbră în sînul teŭ sdrobit,
Ca tine, gîndu-mĭ astăḑĭ strein d'ori ce-ĭ ferice,
Trăiesce cu trecutul şi plînge ce-a iubit.
S'a stins trufaşa-ţĭ flottă, s'a spart a ta cetate,
Coloniile tele din Pont sunt fărămate.

Aici intot apare o urmă de mărire.
Ce dureros, ne spune că tot ce va trăi,
Regĭ, popolĭ monumente, nu seapă de perire;
Că asfel orĭ ce luce, odată va palì!
Om mutitor! când viaţa sub ochiĭ teĭ apare
Atâta de fragilă şi plină de-'n tristare,
Şi când ţĭ aduci aminte că viaţa ta ce pere
E fragedă ca visul ce — apare intr'un viŝ,
Oh! spune, nute saturĭ ca sĕ maĭ strîngĭ avere
P'acest pănînt de doliŭ pe care escĭ proscris?
Oh! spune nu te saturĭ, prin crimă, nedreptate
Sĕ mulţumescĭ dorinţe de ceruri condamnate?

Eŭ nu-'nţeleg vaĭ! omul, şi d'am varsat odată
O lacrimă ferbinte, şi d'am simţit un dor,
Am plâns a luĭ ursită de patimĭ turburată,
Am plâns nu pentru mine, ci pentru muritor.

www.dacoromanica.ro

O dómne, despre care nimic nu se-ndoesce,
Ce lucru este lumea? la ce îți trebuesce?

Creat'aĭ tu ființa dîn aer, foc, țerână,
Ca prin amărăciune și-n doliŭ sĕ o veḑĭ?
Se piară când pe dînsa reposă a ta mână?
Și se se-'mbete-n crime când tu pe ea veghieḑĭ?
Escĭ tu un ḑeŭ de rele? un ḑeŭ de resbunare?
Îți place să veḑĭ omul în suferinți amare?

Tot sufere, tot geme, tot ce-are viața în sine!
Un gemet este viața, un gemet infinit!
Sublimă providință, hasard, fatal destine,
D'atot lovi țerîna tu nu aĭ obosit?

In dar se nasce totul, în dar trăiesce, móre.
Orĭ unde nasce-un bine, se-ntinde-un reu amar;
Onóre și virtute, gonite de sub sóre,
Respinse pretutindeni orĭ unde maĭ apar!
Dreptatea, o fantasmă servind cu-al eĭ dalb nume
Pe cel ce o 'nțelege ca p'un mijloc în lume,
Sĕ facă sĕ triumphe amara nedreptate!
Și crima pretutindeni! în tot ilusiuni!
Și pretutindeni chinurĭ, în tot iniquitate!
Tot ce ne pare dulce, lăsînd amărăciuni!

Cât de frumósă este sub cerul fără céță
Din aste verḑĭ edene, bălaia diminéță
Când rîde printre umbre venind încet din sus
Din crestetul sĕlbatec ce arată Taurus!
De câte orĭ în nópte, perdut în vijelie
Acela ce plutesce, veḑu cu bucurie
Frumosa diminéță pe munte apărînd,
Și calea luĭ pe mare ferice luminînd?

www.dacoromanica.ro

Atunci acéstă créstă ce ochilor s'arată,
De călătorii mării e bine cuvîntată.
Iar neoa sa eternă ce luce sub lumină
Riŭ d'ambru, se îngină cu purpura divină
Şi se resfrănge-n marea de spumă şi d'azur
C'un cer ce-atâtea stele îl fac şi mai obscur!

La stănga Cos apare, în mantia sa verde
Cu póla înflorită ce în azur se perde,
Acolo fu statua Cytherii apărind
Din valurile mării ca viaţa suriḑind,
Acolo fuse templul în care Esculape
Domnea prin a luĭ artă pe tote aceste ape.
O Cos, locaş ferice, desmerdător pământ,
In care portocalul prefumă linul vînt.
Ce? aĭ uitat tu óre pe ceĭ ce te sdrobiră,
Ce cupa cu veninul riḑind iţi oferiră?
Ce te-aŭ făcut a geme? Ce fruntea ţi aŭ plecat
Şi pentru libertatea răpită nu ţi aŭ dat
Nicĭ pace, nicĭ putere, nicĭ glorie, nicĭ viaţă?
Ca nisce negre vise eĭ aŭ trecut în céţă.
Cos scie dóă nume ce dulce el le ḑice:
Apeles. Ipocrate, ce aŭ născut aice.
Vaĭ! din atâtea nume d'heroĭ, nu sciĭ maĭ mult
De cât aceste geniurĭ ce seculiĭ consult!

Mai colo p'al Asiĭ frumos şi splendid sol
Fusese altă dată mormîniul luĭ Mausol.
Frumósa Arthemisă, înalţă — acea minune.
Şi bênd în cupa d'aur, a soţuluĭ seŭ june
Cenusă mestecată cu vin delisios,
Depune a sa viaţă ca crinul cel frumos.
Căci inima femeeĭ i-o lyră ce nu sună
De cât sub mâna uriĭ treribiliĭ, ce resbună

www.dacoromanica.ro

Saŭ sub suflarea caldă a dulceluĭ amor.
Ferice cine nasce ast sunet iubitor!
Nu trebuie a plânge aștĭ popolĭ ce se-nclină
Sub jugul tyranieĭ de țéră lor străină!
Prin chiar a lor voință la jug s'aŭ condemnat
Eĭ nu aŭ decât sórta pe care-aŭ meritat.

Dar sĕ lăsăm aceste morminte și deșerte,
Si se privim natura cu fragede concerte!
Acolo se-înalță din déluri verdĭ, din vĭi,
Munți nalțĭ ce varsă umbra pe mărĭ și pe càmpiĭ;
Un val de rade cade p'acéstă mare lașă —
Cĕ-abia se încrețesce d'o bóre drăgălașă,
Si face se resare myriade de lucirĭ
De rade colorate bizare încretirĭ,
Ce se-mpletesc ferice și scânteĭ tremurinde
Pe urmele suflate de bórele arzênde.
Pe turnul ce se nalță pe un castel tăcut
Lumina lunĭĭ pline ce-n spațiŭ a părut
Resfață armăria pe ziduri încrustată
Cĕ-aminte cavalerĭ domnind aicĭ odată.
In timpul lor veniră și — acestĭ tyranĭ bizarĭ
Supuseră — omenirea cu lovituri amarĭ,
Servĭ aĭ luĭ Christ eĭ fură streinĭ d'a luĭ doctrină,
Veniți ca să protege biserica chreștină.

Dar vasul 'naintédă; la Rod ancora cade; (13)
In aste ape limpedĭ mai multe ore șade.
Aicia marea este un fermec răpitor.
Cer, valurĭ, rivalisă, în săntul lor amor,
Cu insola frumósă, locaș de tinerețe
Sĕ merite cununa prin rară frumusețe.
O muritor ce sórta gonesce aice — a jos,
Ce ura omenéscă urmédă furios,
Tu care clima rece ca cruda tyranie

www.dacoromanica.ro

Şi cerul fără sóre ca viaţa sub robie,
Un aer fără balsam, un sol ce n'are florĭ,
Apasă viaţa tristă, copil de muritorĭ.
In ţerĭ ne priincióse civilisaţiuniĭ,
Lasate tyraniĭ, lăsate — amărăciuniĭ,
Vin ca sĕ schimbĭ pămîntul în care aĭ născut!
Vin, vin cu fericire sub cerul cel plăcut!
Tu aĭ puţine ḑile ca sĕ rămăĭ în viaţă,
Şi mórtea care vine, va fi eterna céţă
Pe care nicĭ un sóre, pe care nicĭ un vînt,
Nu va putea sĕ spargă aicĭ jos pe pămînt.
Vaĭ! Tu veĭ trece viaţa sub chine şi durere
Şi dincolo de viaţă, nu! nicĭ o măngăiere!
Myster şi întunerec! ce-aĭ fost tu pe pămînt
Maĭ mult de cât o prada ursită la mormînt?
Tu veĭ peri, şi nimenĭ aicea jos în lume,
Nu va şopti atuncea la nimenĭ al teŭ nume.

Trăiesce scurta viaţă ce Dumneḑeŭ ţĭ-adat
In clime fericite, sub aerul curat,
Sub sórele cel splendid, sub cerul ce strĕluce.
Căcĭ locul ţeriĭ este orĭ unde-ĭ sóre dulce.
Regreţĭ un cer d'aramă şi sórele de fer
Sub care veḑĭ în lacrimĭ cum aniĭ trec şi per?
Numescĭ tu a ta ţéră acolo unde chinul
Şi jugul şi durerea ţĭ apasă viaţa, sînul!
Acolo unde flórea nu este dreptul teŭ,
Dar unde numaĭ spinul îţĭ este dat spre rĕŭ?
Numescĭ acestea tôte, o *patrie iubită*?
Atuncĭ dar îţĭ voiŭ ḑice: escĭ demn d'a ta ursită!
Vaĭ! tu te bucurĭ, sclave, sub sórele umbros
Cum orbu-'n întunerec se pare-a fi voios,
Căcĭ ochiĭ luĭ în viaţă n'aŭ cuuoscut lumină!
Regreţĭ tu jugul barbar ce fruntea ta înclină?

www.dacoromanica.ro

Regreţi tu tyrania căci te-a veḑut născând ?
Regreţi un cer d'aramă căci l'aĭ privit plângînd ?
Veĭ părăsi cu timpul aceia ce ḑicĭ ţéră,
Veĭ bea, veĭ bea, sărmane, din cupa morţiĭ amară.
Atuncĭ lăsaveĭ totul aicea pe pământ
Şi patria ta fi va tăcutul teŭ mormînt.
De când numiţĭ în lume *o patrie iubită.*
Imĭ spuneţi, încetat'a d'a fi nefericită ?
De când credeţĭ aĭ face un dulce viitor,
Scăpataţĭ de necazurĭ, de lanţurĭ pe popor ?
De când vĕḑaţĭ voĭ viaţa pentru acéstă ţéră,
E óre ea scutită, de tyranie — amară ?
Vaĭ ! tóta munca vóstră n'a fost atâţea anĭ
De cât se daţĭ putere maĭ mare la tyranĭ!
Eĭ aŭ robit chreştiniĭ maĭ rĕŭ cum aŭ urmat
Mahometaniĭ însuşĭ ! nimic eĭ n'aŭ lăsat
Pe urma lor, afară de ură şi blaspheme.
Sub pasul lor în lume, tot sufere, tot geme.
Dar pentru ce lovi-vom p'aştĭ nobilĭ veneticĭ
Căcĭ aŭ făcut să gémă Chreştiniĭ dupe aicĭ.?
Merită numaĭ dînşiĭ lovirea istoriĭ!
Făcură maĭ marĭ rele în timpul barbariĭ,
De cât n'ar face astăḑĭ aceste naţiĭ marĭ
Popórelor sdrobite în suferinţĭ amarĭ!

Primesce salutare, părinte-ăl istoriĭ —
Herodote! tu care daĭ vii lumini Greciĭ. !
Aĭ spus frumóse lucrurĭ precum şi marĭ minciunĭ,
Se-astimperĭ fanatismul acelor naţiunĭ.
Al tĕŭ mult mare geniŭ nu a putut sĕ sbóre
Maĭ sus de prejudeţe, de regĭ şi de popóre!
Puteaĭ tu face alt-fel când fabula domnea,
In templurĭ şi în datinĭ, şi lumea conducea?

www.dacoromanica.ro

Noĭ ce trăim în timpul de civilisaţiune,
Suntem scutiţĭ de fabulĭ, tu mare umbră, spune?

Spre sudul luĭ Meandru aŭ înflorit Tymbria,
Pyraha, Heraclea, când viaţa şi juniea
A Ioniĭ frunte frumos încununaŭ,
Când fiĭ sĕĭ de geniŭ măreţ se luminaŭ·
Palate, theatre, templurĭ se înălţaŭ ne-n vinse,
Tot s'a făcut ruine, şi altele sunt stinse,
Tot ce-a scăpat de spada tyranului strein,
A cotropit nisipul Meandruluĭ divin.
Acolo unde — odată fu civilisaţiunea
Acum domnesc tăcerea şi desolaţiunea.
Natura-i părăsită şi pare — a suferi
D'a omuluĭ absenţă; icĭ colo veţi ḑĕri
Colibe miserabilĭ a cărora nalţare
Însultă aceste locurĭ cerescĭ de desfătare,
Ce încă mai păstreḑă un fermec răpitor,
Cu tótă ruinarea şi văduvia lor.
Dar cerul, marea, clima nimic n'aŭ suferit.
Natura are — aice un fermec infinit.
In Verele arḑînde, din nord suave bóre
Ce vin cu diminéţa, daŭ fragedă răcóre.
Cu séra vintul cade; dar roa, ceresc dar,
Adapă flori şi arborĭ ca un divin nectar.
În erne, vînturi calde temperă-orĭ ce suflare
De ghiaţă; minunată streină combinare!
Florĭ, prefumate, arborĭ pe malul odorant
Daŭ aeruluĭ serĭĭ balsam vivifiant.
Tot ce al nostru suflet încântă, se găsesce
În aste elemente în care — n părăţesce
Un fermec fără nume; în marile ruinĭ
Ce alăsat trecutul, oceane de luminĭ;
În lumea de morminte ce în ţărînă ḑace —

www.dacoromanica.ro

Şi ne vorbesc mutesce, mai mult de cât ar face
Societăţi trăinde în civilisaţiuni;
Ne spune ce-aŭ să fie aceste naţiuni
Ce stăpânesc pământul, prin aspra tyranie,
Şi-n locuesc dreptatea prin forţă şi tărie.
Aicĭ găsim mysterul fiinţiĭ omenescĭ
Pe care-n academiĭ d'acum nu maĭ găsescĭ.

Ideia ce streinul îşĭ face când ţăresce
Acest Eden de viaţă ce-aice-strălucesce,
E pentru ce să fie în mână de barbarĭ!
Dar colo unde-viaţa îşĭ are doĭ focarĭ
De civilisaţiune, îmĭ spuneţĭ, omul are
In slaba fericire maĭ multă-ncredinţare?
Respiră el maĭ liber? e maĭ puţin supus
La ură, la dispreţul, la hulă, la prepus?
Civilisaţiunea, putut'a să oprească
Miseria umană, durerea omenească?
Făcut'a ea în lume pe toţĭ maĭ fericiţi,
Vaĭ! fără trebuinţa, să-ĭ ţină linisciţĭ,
D'e un sistem de mórte şi de corupţinne?
Om fiŭ al Vanităţiĭ, vin tu aicĭ şi spune!
Pe câmpul bătăliĭ a curs un nobil sânge,
Ca herele sclăviĭ maĭ bine a Vĕ strânge?
Esilul, închisórea sorbitaŭ nobiliĭ vieţĭ,
Dar tóte profitară tyranilor ce aveţĭ!
Ah! daca tot ce face în jertfe un popor
Sperând ca să creeţe un dulce viitor,
Nu servă decât numaĭ tyraniĭ să-n tărească,
Acele sacrifice maĭ bine se lipsească!
Atuncĭ indiferenţa de binele comun
Devine o virtute, om, generos nebun!
Aicĭ a fost odată colosul de aramă.
Un cataclism survine, colosul se fărămă.

www.dacoromanica.ro

Aşa se stinge 'n lume tot ce-ĭ material.
Eternitatea este în ordinul moral.

Julia se arată, lucind, ca o magie.
Iar Conrad îĭ citesce atunci o poesie,
Pe care cititorii mai sus aŭ auḑit,
O plângere, un ţipet, din sufletuĭ sdrobit.
Frumósa călătore îĭ ḑice astă dată:
Acéstă cugetare sĕ pare inspirată
D'un geniŭ de mânie, şi nemărinimos!
Ucide tot ce-ĭ viaţă — speranţe, vis frumos.
E impiĕ şi ḑice eterna salutare,
La tot de este viaţă, speranţă, resignare.
De ce sdrobiţi în inimi orĭ ce ilusiunĭ?
Nu sunt, fără — acésta destule — amărăciunĭ?
Morţi în orĭ ce speranţă, voiţi voĭ a ucide
Cea maĭ din urmă viaţă ce-n inimĭ se închide?
E nebunie — a ḑice, a crede maĭ ales
Că-alături su mórtea nu este un progres.
E laşetate a crede că o societate
N'are de cât a plângc, a geme, a s'a bate,
Căcĭ viaţa trece iute, căcĭ omu-ĭ peritor,
Şi pentru că tot are destinul seŭ de dor!
Alăturea cu reul nu este nicĭ un bine?
De sunt noróse ḑile, nu sunt şi ḑile line?
Si rĕul ce datóră sarmanul muritor
Luĭ însuşĭ, nu e óre şi maĭ apăsător
De cât cel rĕŭ ce cerul se crede că-ĭ ursesce?
Culpabil este cerul căcĭ omul rătăcesce?
El are libertatea ast dar venit de sus;
De ce dar muritoriĭ de dînsa fac abus?
Acéstă libertate e cel maĭ mare bine,
Usédă eĭ de dînsa aşa cum se cuvine?
Si Domneḑeŭ e dóre obstacolul fatal

www.dacoromanica.ro

Ce-mpiedică progresul, în ordinul moral?
Obstacolul acela e însuşi muritorul.
El singur îşi creadă, ne fericirea, dorul.
Sĕ nu plângeţi ursita, fragilă, trecătóre
A omuluĭ, plăpîndă şi fugitivă flóre!
Sĕ tremurăm de mórte noĭ ómenĭ ce perim?
Dar suntem noĭ în lume ca sĕ o mostenim?
Mormîntul este ţelul acestiĭ vieţĭ plâpînde?
Acestuĭ geniŭ splendid? doriniţĭ, crediniţĭ arḑinde?
Nu! este altă viaţă! A tremura aci
În faţa suferinţiĭ, a nu sci suferi,
Muri pentru un bine şi pentru libertate,
Acésta-ĭ slăbiciune, acésta-ĭ lachetate.
Aţĭ ḑis, sub influinţa dureriĭ ce aspresce:
Ce lucru este lumea? la ce maĭ trebuiesce?
Si cine spune voă că spirtul pe pămînt,
Cu misera ţerină, se curmă în mormînt?
Că tot cel ce esistă începe — aicĭ în lume,
Si aicea încetéḑă, perind fără de nume?
Când viaţa ni s'arata d'odată la vederĭ
Ne pare o ţesătură de chin şi de durerĭ.
Ar fi o combinare făcută de nebunĭ
O lume monstruósă ce n'are missiunĭ!
E dară altă viaţă, o viaţă viitóre;
Ne-o spune chiar a lumiĭ durere strigătóre.
Om ce iubescĭ virtutea, de ce dărîmĭ tu jos
Sprerânţele promise la omul cel virtos!
Om ce iubescĭ dreptatea, de ce calcĭ în picióre
Dreptătile promise de cerurĭ la popóre?
De ce hrănescĭ tu viţiurĭ şi crude nedreptăţi,
Spuind că — aceste rele nu aŭ împunităţĭ?
Să proclamăm cu toţiĭ perirea dupe mórte!
Figura nemuririĭ strălucitóre fórte
De adevăr, lumină, maĭ mult va resări

www.dacoromanica.ro

Din Haosul acesta! atunci am trebuĭ
Ca se negăm aceia ce ochiul ne repesce,
Acéstă armonie ce-n univers domnesce,
Ce-anunță-un autore, ast ordin minunat
Ce nimenea nu schimbă, efect ne strămutat,
Ce vine și desminte fatala întâmplare:
Ah! dac'acêstă lume era a sa lucrare,
De ce a ḑee órbă nimic n'a maĭ creat,
În ordinea natureĭ aceiașĭ ne-ncetat?
O causă s'anunță în orĭ și ce efect,
Acéstă lege mare, că-n suflă sănt respect
In ordinea naturiĭ, o causă vestesce.
Natura eĭ ne scapă, căcĭ darul ne lipsesce.
Destul e pentru mine, sĕ creḑ în Dumneḑeŭ,
Ce-l simț — că mi s'anunță — și nu pociŭ se-l veḑeŭ.
Acésta așeḑată — al nostru țel se pune
Si țelul e progresul către perfecțiune,
Prin sănțul esersițiŭ al naltelor virtuțĭ
Ce singure înalță pe popoliĭ căḑuțĭ.
Din ele sacrificiul de sine pentru țéră,
Umanitate: este virtutea cea maĭ rară;
Sĕ suferim ca ceĭ alțĭ sĕ fie fericiți.
Si sĕ murim ca ceĭ alțĭ se nu fie trudiți.
E alt ceva maĭ nobil maĭ demn, maĭ rar, maĭ mare
Decât acéstă țintă ce omu-n lume are?
Blamațĭ cer și pământul, pe ómenĭ că sunt reĭ;
Dar voĭ făcutați óre maĭ bine decât eĭ?
Aveți ceva sĕ faceți, de cât avĕ abate?
Muriți pentr'o ideie cu generositate!

Așa vorbi Julia, și sufltuĭ gentil,
Da fermece divine frumosuluĭ argil!
Conrad-vru sĕ respundă; dar gura luĭ se-n'chise,
Și inima sa sbóră pe graciose vise.

---

www.dacoromanica.ro

Ce este acea femeie ce cu ḑimbirea sa
Goneşce trista umbra plutind pe fruntea mea,
Cŭ-atâta înlesnire? ḑicea Conrad în sine.
Ea ne îngînă dulce credinţele în bine!
Tot ce îmĭ ḑise mie aŭ ḑis'o maĭ demult
Atâtea cărţĭ pe care n'am vrut nici sĕ ascult.
Dar ea le spune mie cŭ atâta gust şi minte,
Că simţul meŭ cu sete bea dulcile-ĭ cuvinte!

FINELE CĂNTULUĬ ANTAIU.

www.dacoromanica.ro

NOTE LA CÂNTUL I.

(1) Sestos, şi Abydos, doă cetăţi faţă în faţă pe ţermurile Helespontelui saŭ Dardanelele. Sestos în Europa, Abydos în Asia, aceste cetăţi fuseră celebre prin amorul Herii şi luĭ Leandru, cum şi prin podul de vase ce Xerxés rege al Perşilor aruncă aicĭ ca sĕ trécă în Europa. Héro era o tînără şi frumósă preotésă ce servea în templul Veneriĭ din Sestos, pe ţĕrmul European, unde primea nóptea pe Leandru amantul sĕŭ, care locuia la Abydos pe ţĕrmul din faţă din Asia. Leandru trecea canalul Helespontului în not, nóptea, un phar aprins de Hero pe un turn, îl călăuḑea spre mal. într'o nópte de vijelie, pharul stingîndu-se, Leandru peri în timpul trecerii în not a Helespontului, cînd se revarsă, zorile, Hero ḑĕrî corpul amantului săŭ pe mare, plînse, se desperă, şi se aruncă din turn în mare. Strabon, Martial, Lucain, Silius Italicus, Staţiŭ, Pomponius Mela, Servius, Antipater şi Museŭ aŭ vorbit despre acéstă întîmplare, în timpiĭ vechĭ, în timpiĭ noĭ aŭ tratat acest sujet scriitoriĭ Gentil Bernard. Lefranc de Pompignan, la Porte, du Theil, şi Denne Baron ţal cărui Stil are o eleganţă admirabilă, sĕ găsesc încă camee şi medaliĭ prin care se mărturisesce acéstă tristă întîmplare. Lord Byron celebru înotător, voi sĕ verifice faptul trecerii în not de la Sestos la Abidos, şi trecu-urmat de o barcă. Ceia ce îĭ dete nisce friguri rele pe care le spune el însuşi într'o mică poesie.

(2) Vedeţi Troada în călătorile în Asia Mică. Însă nimic nu se înţelege înainte de a citi nemuritórea poemă *Iliada*.

(3) *Tenedos* este o insolă rîpósă spre cóstele Troadiĭ, aicĭ se vĕd ruinele templuluĭ luĭ Apolon. Dupe tradiţiune numele seŭ vine de la regele Tenes. Ea se făcu celebră în timpul în conjurăriĭ Troadiĭ. Aicĭ grecii ascunseră flotta lor, ca sĕ înşale pe Troyenĭ. făcându-ĭ sĕ créḑă că aŭ renunţat la resbel. Grecii, Perşii Romanii aŭ dominat'o, în mâna Turciĭ căḑu pe la 1322. în timpiĭ vehĭ era renumită prin viile şi olăriile eĭ. Nare astăḑĭ de cât 7000 locuitorĭ, Tenedos e Capitala, în anul 1656, Veneţienĭ dupe ce bătură flotta ottomană, o luară; dar dupe mórtea Amiralului lor Mucenigo, o perdură, în 1807, Ruşiĭ bătură aicĭ pe Turcĭ, în 1822, Canaris şi Kiriak arseră flota ottomană aicĭ.

(4) Aprópe de cósta Asiĭ, tot în marea Egeiĭ, este Lesbos saŭ Metelin, insola cu o superficie de opt myriametrĭ pătraţi; vechia eĭ capitală se numea Mitylina, populaţia se póte urca pănă la 50,000 suflete din care marea maioritate este formată de grecĭ. Dupe tradiţiune, numele de Lesbos îĭ veni de la fiul luĭ Lapithe care aduse aicĭ o colonie maĭ întăiŭ Pelasgia. Noă cetăţi înfloriaŭ în antiquitate aicĭ şi cele maĭ renumite eraŭ! Mitylina, Pyraha, Methymna, Arisba, Eressus şi Antissa. Din mo-

www.dacoromanica.ro

narhie, Lesbos se transformă în democraţie puterică; trecu în urmă sub depedinţa Samosului apoi se recunoscu vaşală a Perşilor, şi dupe lupta dela Mycale se alia cu Athenienii, se luptă cu Atheninii mai târdiu, şi fuse invinsă şi sdrobită.

În antiquitate Lesbinii aveaŭ reputaţiune urită în privinţa datinelor, cu tóte că eraŭ fórte înaintaţi în privinţa sciinţelor şi artelor frumóse. Aicî născură philosophii Pittacus, Theophraste, Thophan, şi istoricu Hellanicus, Epicure şi Aristote locuiră mult timp aicî. În secolul 14-lea imperatorii Byzanţii cedară insola către familia Genoveză Gateluza. Dar în anul 1462 Mahomet II. o luă prin arme.

Veneţienii de doă orî şi Grecii odată sdrobiră flotta Ottomană în apele Lesbosului.

Lesbos a fost patria mai multor poeţi renumiţi: Arion de Methymna din această insulă, Terpandru, Sapho cea dulce, Alceŭ, şi Erina. Arion născoci dithyramba. Trăia în anul 622 în. de christ, la curtea lui Périandru rege al Corinthelui; călători în Sicilia şi Italia. La Taranta luă premiŭ asupra musicienilor ce cuteḑară aî disputa gloria. Mai toţi poeţii lirici aî Grecii Vechî eraŭ şi compositorî de musică. Acesta când se înturna la amicul seŭ Periandru pe o navă Corinthiană, văslaşii voisă se-l ucigă ca se-i ia averea. Apolon îl visita printr'un vis. Acesta se îmbracă ca într'o ḑi de sărbătóre, cu lyra în mână, înaintă pe podul corăbii şi cătă prin cântece dulcî a atinge inima văslaşilor, delphinii adunaţi în jurul vasului, îl ascultaŭ cu lăcomie. Văslaşii remaseră nesimţitorî Arion se aruncă atunci în mare dar un delphin îl luă în spate şi îl duse la Tenare (Capul Matapan) Lyra luî Arion şi delphinul care îl scăpase fură puse în ceruri ca strălucitóre constelaţiunî. Din poesile luî Arion n'a mai rămas decât oda la Neptun şi se află typărită în Analectele luî Brunck.

Terpandru era poet lyric înflorind în 650 înainte de Christ, dupe unii Era născut tot în Mihymna din Lesbos. Fuse chemat la Sparta din causa respunsului făcut de oracolî consultaţî asupra ce era a se face spre a se curma turburările interióre. Terpandru jócă rola luî Orpheŭ. El adaose treî córde mai mult la lyră care până la el nu avusese de cât patru. El inventă *Proemiile* şi *Scoliile*; Melodiile sale purtaŭ nume de *Lesbiene*. Puţine bucăţi din scrierile sale aŭ ajuns până la noî. Scheideviu a esplicat aceste rămăşiţi poetice.

Erina trăi numaî doĕḑecî de anî. Se crede că era contimpurară cu Sapho. Ea are mai multe ode, Fulvius Ursinus a unit mai multe din versurile eî; Anthologia încă ne dă câteva. Erina a scris şi o poemă lungă asupra furcî.

Este un lucru de însemnat cum civilisaţiunea prinsese rădăcină în

www.dacoromanica.ro

Ionia, cum Ionia fuse muma celor mai marĭ şi mai mulţĭ poeţĭ. Astfel găsim în Smyrna saŭ Hio pe părintele pocsiĭ, Omer, în Milet Tyrteŭ, cel mai mare poet al cântecilor de resboiŭ; în Ephese pe *Callinus* cel mai vechiŭ poet Elegiac trăind în al noălea secol înaintea luĭ Christ. Se păstrédă încă un fragmint dela dînsul dintr'unul din cântecile sale de resbel în carc îndemna pe Ephesienĭ a se apăra cu băr_băţie contra Magnesiienilor, în Sarda din Lydia pe *Aleman* ce în flórea pe la 670 înainte de Christ; şi care trecu la Sparta unde fuse în mare onóre. Lacedemonenii îĭ rădicară un monument dupe mórte. Patru Gramerienĭ din Alecsandria comentară scrierile sale din care aŭ rămas câteva fragmente fórte remarcabile. în Welcker se găsesc câtĕva Hymnĭ şi alte poeme lyricĭ scrise în dialectul Dorian. În Smyrna. Bion ce cultiva Idylia. cărui Moschus la mórte compuse o elegie superbă; el muri înveninat în Sicilia, cea mai frumósă din elegile sale cătc aŭ trecut până la noĭ, este elegia luĭ Adonis murind. Scrierile sale strĕluceaŭ prin finețea esprcsiunii şi delicatețea simţimîntelor, în Ephes mai găsim pe Hypponax; Esop din Phrygia şi alţĭ mulţĭ încă·

Toţĭ criticiĭ anticĭ sunt de acord că Alceu a fost unul din ceĭ mai marĭ poeţĭ lyricĭ aĭ Greciĭ. El înflorea aicĭ pe la 604 înainte de era chrestină, contimporan şi compatriot al Saphiĭ. Alceŭ cântă fermecile illustriĭ sale concetăţene; dar fără sĕ pótă aĭ atinge inima. El era poeţ şi ostaş. Resbóele civile din patria sa, îl făcură şi pe el sĕ ia armele în mână, combătu pentru libertate cu lyra şi cu spada. Mai întâiŭ fuse de partida luĭ Pittacús apoĭ se aruncă în partida contrarie. Când miciĭ tyranĭ cădură şi învăţatul Pittacus, remase tyran în numele libertăţiĭ, Alceŭ emigră, apoĭ reveni în capul Emigraţilor cu armele în mănă şi căduŭ în puterea luĭ Pittacus, acestă însă fu generos: îĭ făcu graţie. în consideraţiunea talentului scŭ, poesia luĭ Alceŭ era în sufleţită de un bărbătesc patriotism. Nicĭ odată însă geniul sĕu nu strĕlucea mai splendid de cât atuncĭ când el lovea tyranii, saŭ când descria fericirea libertăţiĭ, durerile şi ostenelele esiluluĭ. Printre poemele sale eraŭ hymnĭ, dithyrambe, ode şi cântece. Din nefericire nu a rămas dela acest mare poet de cât câteva bucăţĭ, Scrise în dialectul Eolian. El invenţă măsura ce se numea *Alcaică*, cea mai frumósă şi mai armoniósă, aceste fragmente de poesiĭ se pot găsi în Aualecta luĭ *Brunk* şi în Anthologia luĭ *Jacobs*.

(5) Vom cita un passagiŭ din Plutarc despre Pompeĭ şi Cornelia în ceea ce atinge insola Lesbos dupe bătălia dc la Pharsala.

„Indrepta vasul spre Mithylina unde era femeea sa Cornelia. Pompeŭ şedea pe pod tăcut şi ca perdut în contemplarea mării. Ajungênd la insola Lesbos trimise pe cine-va să dea de Scire Cornelĭ. Cornelia astepta se anḑă dupe cele din urmă scrisorĭ ale luĭ Pompeiŭ,

www.dacoromanica.ro

învingere lesne și strălucită, și iată ce mesagerul îi spuse: „Dacă vei se-l vedĭ încă, el este acolo, pe o singură navă, și care nicĭ aceia nu este a luĭ.“ Cornelia cade fără cunoscinţă la aceste vorbe, apoĭ desmetecinduse îndată, trece prin Cetate alergând și se aruncă în braţele luĭ Pompeŭ. «O bărbatul meŭ! îĭ ḑicea ea, nu plâng nefericirea luptei, plêng sórta mea, nu înţelegĭ tu, Publius Crattus, cel întêiŭ bărbat al meŭ, a murit ucis de mâna Parthilor, și era destul ca viaţa mea să fie unită cu a ta ca îndată sĕ se schimbe în nefericirĭ neauḑite fericirea luĭ Pompeŭ! O Pompeŭ, Pompeŭ! pentru ce m'aĭ cunoscut, și pentru ce nu m'am culcat, cum voiam în mormêntul marelui Crasus» Pompeŭ o ridică și îĭ respunde. «Nu acusa norocul Cornelia, pe puţinĭ ómenĭ el a favorat atât de mult timp cum m'a favorat pe mine. Pentru că nu mĕ părăsise până aci, credĭ tu că eŭ îl stăpân neam? iată erórea ta. Nu îl blasphema, Cornelia, și gândescete că daca din ce am fost m'a făcut ce sunt acum, din ceia ce sunt póte se mĕ facă în ceia ce eram“ Cornelia strînse bĭuteriile sale, chiema sclavele. Pompeŭ se îmbarcă cu nevasta sa și pluti spre Atalia. De aici se duse în Egypt, unde regele îĭ trimise o barcă ca să-l scóţă din navă la mal, și în care barcă, îl asassină din ordinea regelui Egyptuluĭ, prin trădare.

(6) Sapho avu treĭ fraţĭ, unul numit *Charus* fuse amantele celebreĭ curtisane *Rodopa*. Acesta era neguţător de vinurĭ, fórte avutŭ. Ea însușĭ ar fi fost avută și vĕduva a unuĭ neguţictor de la Andros numit Cercala și ar fi avut o fată numită Cleis. O medalie găsită la *Eresos* care pare a fi fost bătută în onórca Saphiĭ, a dat se se crédă că aŭ esistat doă cu numele de Sapho, una ce trăia cu 300 ani în urma celeĭ alte. Atencĭ și Elien vorbesc de o Sapho curtisană de la Eresos înamorată de un Phaon, dar care nu era poetă. Nu se sciu atuncea daca Statua luĭ Britaneŭ din Siracusa, pentru al căruĭ furt Ciceron acusase pe Verres, este a Saphii din Lesbos saŭ a Saphi din Eresos. Se ḑice că Sapho din Lesbos plecă dupe Phaon care fugea se scape de dînsa, și că ea îl urmă în Sicilia, de unde se duse în insola Leucadia ca de acolo se se arunce în mare.

Platon pretinde că Sapho era frumósă. Suidas încredinţédă că ea scia să jóce cu tóte instrumentele dupe timpul eĭ. E sigur că juca pe lira, că inventă versurile armonióse ce pórtă numele eĭ. Ceĭ vechĭ puseseră pe Sapho în rîndul muselor, versurile eĭ le numeaŭ: *focurĭ*, *flacări*, *arșiţe*. oda sa delirantă *la o femee*, este scrisă în Strofe și în versurĭ sahpice. Catulle și Delile aŭ căutat se o imiteḑe și nu aŭ reușit. O altă odă, ce nĕ a păstrat Denis din *Halicarnas*, este îndreptată către *Venera*; este tot ce a remas din scierile eĭ.

www.dacoromanica.ro

(7) Aceste voci erau ale mai multor diaconese protestante și june, frumóse palide urmând prin insolele greciĭ missiunea lor impusă de propaganda religióșă. Mi s'a întâmplat se întâlnesc de mai multe orĭ aceste diaconese în Oriinte.

(8) Acéstă damă nu póte fi de cât imaginară. Ĭi trebuia neapărat poetului un model de perfecțiune, un înger de blândețe, de amóre, de puritate, de speranță, de idealism care să opuie Scepticilor cugetărĭ ale heroului. Ĭi trebuia un phar în întunerec, atât ca să lumine sufletul călătoruluĭ cât și să intereseḑe șirul poemiĭ.

(9) Insola Hio, saŭ Chius. Turcii o numesc Saki-Andassi, *Sakîs*. Se află între Lesbos și Samos. Cel mai nalt munte al eĭ este Elias, în centrul insoliĭ; are 60,000 locuitorĭ Turcĭ, Grecĭ și alțiĭ. Hio este orașul capital a insoleĭ cu 14,000 lăcuitorĭ, un guvern turc și un mitropolit grec aŭ aicĭ reședința lor. Pelasgiĭ fuseră ceĭ dintâiŭ locuitorĭ aĭ acesteĭ insole, fiul luĭ Bachus învață pe Hioțĭ să cultive viile. O mie și mai bine de anĭ înaintea luĭ Hrist, Ionieniĭ așeḑară aicĭ o colonie. In curind Hioțiĭ deveniră Stăpînĭ pe marea Egea prin comerciul lor. Eĭ avură întêiŭ o constituțiune democratică, pe urmă căḑură sub tyranĭ, din némul lor dintre care cel mai aspru fuse *Stratis* apoĭ sub Perșĭ și Athenienĭ. Hio avusese o scólă renumită de sculptură sub direcțiunea luĭ Mélas. Hio este surnumită Paradisul greciĭ. Astfel țărmurile eĭ cele plecate sunt încununate cu grădinĭ de arborĭ delicațĭ de tóte felurile. *Masticul* se face aicĭ, curge dintr'un arbore numit *lentisc*. În timpiĭ Vechĭ Hio se bucura de bună reputațiune de Castitate. Înainte de revoluțiunea din 1822, Hio număra 120,000 locuitorĭ; dar dupe ce Turciĭ trecură sub-Sabie multă populațiune, abia ramaseră 60, miĭ suflete.

Afară din oraș esta: *Scóla luĭ Omer*, o stîncă în care este Săpată o bancă rotundă cu un scaun în mijloc, insocită de chipurĭ de animale sculptate.

(10) Patmos insulă nu departe de Samos, mult mai mică de cât Hio. Ea este numită ca loc de esil al Evanghelistuluĭ St. Ioan care, după cum se ḑice, scrise aicĭ apocalypsul seŭ sub un arbor. În vîrful muntelu-ĭ insuliĭ este un Schit St. Ioan unde se află o bibliothică și o colecținne de medaliĭ antice.

(11) *Poetul Anacreon* născuse la Theos în Iónia, el înflorea către anul 530 în ainte de christ. Dupe Platon el s'ar fi tras din regele Athenii Codrus. Polycrate tyran al Samosuluĭ și Hypparc fiul luĭ Pisistrate tyran al Athenii, număraŭ între poețiĭ lor pe cântătorul amorurilor și graciilor. Anacreon locui la Samos în timpul luĭ Polycrate unde trecu ceĭ mai frumoșĭ anĭ aĭ vieții sale în mijlocul plăcerilor uneĭ curțĭ voluptóse.

www.dacoromanica.ro

Dupe mórtea luĭ Polycrate, Hypparc îĭ trimise la Samos o galeră cu cinci-dĕcĭ de lopeţi ca să-l ducă la Athena. Acolo el cunoscu pe Simonide de la Céos alt mare poet liric care a trăit în urma luĭ şi ĭ-a făcut un îndoit Epitaph. Când Hypparc căđu sub cuţitul luĭ Hermodiŭ şi Aristogiton, Anacreon se întórse la Theos, de aicĭ se duse la Abdera unde se đice că muri, în etate de opt-dĕcĭ şi cinci de anĭ înecat cu o sămânţă de strugure. Locuitoriĭ din Theos gravară chipul luĭ pe monede şi Athenienĭ îĭ rădicară o Statuă pe Acropole lângă a luĭ Pericles şi Xentipe ; curonat de rose, sub figura unuĭ bătrîn cântind în beţie. Poesiile luĭ aŭ moleţe, graţie, colorĭ, delicateţă, voluptate, dar sunt tóte făcute cu osasinnea unuĭ evenemînt din viaţa sa. El are concisiunea şi uşurătatea. Reputaţiunea sa egală pe a luĭ Pindar şi Omer. Din nefericire moralitatea nu este cununa acestor delicióse inspiraţiunĭ. Ca Marţial, ca Ovid, ca Petrone, ca Apulé, el se resimţi în scrierile sale de căđerea societăţiĭ sub corupţiune, şi cânta a eĭ destrucţiune între vin, rose şi femeĭ, tot ce maĭ remăsese în grecia.

Eŭ am tradus versurile luĭ Anacreon în Românesce, nu suntŭ încă publicate. M'am silit ca să ascund cât se va putea maĭ mult nuditatea simţualismului ce domină în aceste poesiĭ Recomandăm junilor poeţĭ Românĭ, sĕ nu adopte scóla Anacreotică.

(12) Vedeţi în Asia-Mică Milet, Halycarnase. Templul luĭ Apolon.

(13) Insola Rhoduluĭ situată aprópe de cósta Asiĭ micĭ. Eliaţiĭ, coborîtorĭ ai Sórelui fuseră ceĭ dântiiŭ locuitorĭ, dupe tradiţiune; pe urmă veniră aicĭ Phenicienĭ şi Cretanĭ. Era republică. Legile maritime ale Rodului eraŭ aplicate în vechime pe tótă mediterana, historia eĭ fuse maĭ tot accia a celor alte insole vecine. Vespasian îĭ ridică dreptul de autonomie, califiĭ o luară asemenea, pe urmă o luară cavalerĭĭ ordineluĭ *Sântului Ion din Jerusalim*, ce se numiră de atunci cavalerĭ de Rhod Acestia o schimbară pentru Malta, astă-đĭ împreună cu alte opt insole vecine ea formeđă un Sandjak din eilctul Djéssair, se supune guvernemântuluĭ insulilor din Archipel, nu are decât 20,000 locuitorĭ, Rod are doŭ porturĭ: cel maĭ mic era renumit în antiquitate prin *Colosul* seu, unŭ din minunile lumiĭ, Rod avea atunci o scólă a rithoreluĭ Eschine.

(14) Aicĭ se terminĕ hotarele Ioniĭ cu cântul I al poemiĭ luĭ Conrad. De aci începe Licia, Pamphilia, Cilicia, treĭ rigate în vechime, despre care Verbesc historicĭĭ vechĭ, ele păstrĕđă încă urme de civilisaţiune, de şi centrul civilisaţiunĭĭ erea în a Iónia

Când am publicat pentru a doă şi a treia óre poesile mele maĭ mulţĭ aŭ pretins că numaĭ era prefumul; tinereţea, suavitatea, graţia ce avusese primele poesiĭ; atribuiră acéstă schimbare saŭ decadintă cum, điceaŭ, în rĕu-

www.dacoromanica.ro

rirĭ politice, unul ḑise acésta şi mulţi o repetară, fără chiar sĕ fi citit nicĭ cele întâiŭ, nicĭ cele din urmă poesiĭ, ba nicĭ chĭar sĕ le fi luat în mănă. Multe din poesiile ce tipărisăm în urmă şi pe care le găséŭ palide, eraŭ scrise în ainte chiar de a tipări pe cele dintâiŭ poesiĭ, unele scrise póte în acelaşĭ an, în aceiaşĭ lună, în aceiaşĭ ḑi când fuscră scrise poesile publicate la început, lucru şi maĭ curiós că tot astfel se întemplă şi luĭ Lamartine. Reproducem aicĭ căte va rînduri ale acestuĭ maro poet prin care spune acest phenomen.

— ... Eram acelaş om; avém acéaşĭ etate saŭ nu an maĭ mult; nicĭ nu căstigasăm, nicĭ nu perdusăm o singură flóre din inimă; cea maĭ mare parte din meditaţiunĭ care compuneaŭ acéstă a doa culegere de meditaţiunĭ fuseseră scrise în aceleaşĭ date şi sub focul saŭ lacrĕmile aceloraşĭ impresiunĭ ca cele din tăiŭ; eraŭ fiĭ din acelaşŭ arbor, din aceaşĭ sevă, şi tigă; şi cu tóte acestea publicul nu găsi în cel din tăiŭ moment tot aceiaşĭ frăgesime, tot acciaşĭ colóre, tot aceaşĭ Savóre. „Nu-maĭ este tot acela, strigaŭ din tóte părţile; nu maĭ este tot acel om, nu maĭ sunt aceleaşĭ versurĭ. Învidia desteptată prin cel din tăiŭ mare suces surprins în mirarea lectorilor, avu timpul a se arma contra uneĭ *Recidive* d'admirare, şi se armă cu volumul întâielor mele poesiĭ în potriva volumuluĭ cu cele din urmă poesiĭ asfel încăt celĭ maĭ bunĭ voitorĭ admiratorĭ aĭ meĭ eraŭ eĭ însuşĭ óre cum avarĭ şi geloşĭ în iuţéla espresiunilor ce încercaseră la citirea întâielor poesiĭ.“

La atreia publicaţiune a poesilor mele, amatorĭĭ găsiră că prsotituasem poesia Cu tóte acestea eraŭ aceleaşĭ poesiĭ pe care le admiraseră altădată, afară de căte va nuoĭ.

Românĭĭ eraŭ dedaţĭ cu acel fel de poesie cu vergine murinde, cu florĭ, cu fluturĭ, cu stele, cu lacrimĭ, buquet graţios al poesiĭ în copilărie; când veḑură idelĭ maĭ mature în scrierile mele doriră verginele, florile şi fluturiĭ.

Societatea omenéscă a încercat o mare schimbare, poesia nu póte să rĕmăie în urmă, Poesia este în musică, în pictură, în sculptură în architectură etc. Dar aicĭ voĭ vorbi numaĭ de partea eĭ speţială *în littere.* Ca simţimănt de frumos, de sublim, ca ridicul, poesia are de obiect, umanitatea, natura şi pe Dumneḑeŭ. Poesia este în evenimentele istoriĭ, în patimele umanităţiĭ, în spectacolul naturiĭ, în contimplarea infinituluĭ, poetul cată sĕ escite admiraţiunea, spaima, sympathia, ura, a stórce lacrimĭ şi a provoca rîsul. Misiunea poesiĭ de a împinge necontenit némul omenesc către maĭ bune ursite, şi ca sĕ ajungă acolo cată să atingă tóte córdele vieţiĭ, să spuie măririle şi miseriile umanităţiĭ. A spune numaĭ unele şi a ascunde pe celc alte, nu este a urma misiunea sa. Ea nu trebuie să fie esactă imitaţiune

www.dacoromanica.ro

a realităţiĭ, căcĭ nu ar putea lupta cu realitatea: acésta din urmă ar fi tot d'auna învingătóre, avênd pentru ea vĭaţa şi mişcarea mal mult de cât arta, dar nu trebuie nicĭ să fie o visărie depărtată de realitate, streină de om, de societate; necunoscênd de cât binele, trăcênd asupra reulul când umanitatea este prada relelor.

Iată în puţine vorbe, calea ce credem a lua poesiea. Am căutat în acéstă poemă aceste doă lucrurĭ; nu sciŭ, daca am reeşit.

Umanitatea, natura, Dumneḑeŭ, sunt cele treĭ lumĭ cu care am pus în contact pe cititorĭ.

Am căutat poesia în istorie, în patimile omenescĭ, în spectacolul naturiĭ şi în contămplarea infinitului.

Am luat un om asfel cum l'am găsit în sînul societăţiĭ nóstre moderne. Sceptic, ucis de patimele societăţiĭ, dar nu încă corupt, o femeie pură, sublimă îl ridică, îl împacă cu cerul; când înţelege Providinţa, el înţelege tot, devine fericit, Viaţa lui însă se curmă.

Cântul al doilea duce pe ţermurile şi insulile Siriĭ; în Liban în Balbec, la Palmira, în Phinicia, în tótă Siria şi Palestina cu Ierusalimul. Cântul al III duce în Egypt — prin Alesandria, Memphis, îl urcă pe Nil până la cataracte, trecând şi descriind măreţele ruine a le Thebiĭ, în Societatea celor doă dame streine, în cânturile ce urméḑă Conrad descrie insolele Mediteraniĭ, Africa; Provancia din Francia, Parisul, Londra, Se înturnă în Italia, dupe ce descrie Alpiĭ — salută Lombardia, Roma şi merge să móră la Neapol.

Tótă poema va conţine patru cânturĭ marĭ cu note esplicative în care m'am silit a da cea mal mare desvoltare fapţilor historieĭ, nume lor geographice pe cât pot să între în nisce notc.

www.dacoromanica.ro

CONRAD

CĂNTUL II-lea

SYRIENELE

Déja pândarul lumiĭ cu pavaz' aurită
Se ascundea în unde, şi hora înflorită
De perfidiĭ, de crime, se aratá sub cer,
Şi cobóra pe lume conduse de myster.

Acolo fu Lycia. Primesce salutare
Olen poet cu dulce şi fragedă cântare,
Aĭ căruĭ hymnuĭ odată cântaŭ în sărbătorĭ
Feciórele din Delos cu fruntea lor sub florĭ.
Olen! din tot ce fuse aicea maĭ n'ainte,
Herodot te rădică pe tine din morminte!

A le Lyciĭ cóste aŭ un aspect umbros;
Dar Taurus s'arată în fund majestuos

www.dacoromanica.ro

Şi pare ca şĭ aruncă pe a le luĭ picĭóre
Mantia de verdéţă cu splendide colóre.

Colo se vede Cyprul (2). In timpiĭ depărtaţĭ
Venus avea un templu p'acestĭ ţermĭ prefumaţĭ.
Nu te înyoc pe tine, frumósă Cytheree,
Ca se-mĭ accordĭ tu lyra cu mâna ta de ţee;
Mĕ tem sĕ nu amestecĭ în cântu-mĭ sunător
Molatece accorduri şi-un impudic amor.
Phenicia pretinde că alba Aphroditá
Când a eşit din mare pe conca poleită,
Pe calea azurată, fu dusă de Zephir,
Abia învĕluită de comă sa de fir;
În insola splendidă în care dulcĭ suspine
D'amanţĭ pe orĭ ce frunţă se legăna, ea vine
Şi juneluĭ Adonis de frumuseţe plin,
Deschise — un braţ al căruĭ crin încă fu vergin:
Când el muri, ea plânse; şi rosa ce resare
Din sângele luĭ tĕnĕr, goni a sa-'ntristare,
Ea dete — atuncea rosiĭ lumina-ĭ din obraz,
Cu rara rotunjire a albuluĭ grumaz;
Resfiră dulce rosa, iĭ dă a sa suflare,
Şĭ-o face — a sa cunună, emblem de desfătare.

Aicea fuse Paphos ce numaĭ e numit
De cât sĕ ophiléscă un viţiŭ ne-auţit.
Aicĭ avea ea carul cu lebede frumóse
Pe care la eşirea din undele spumóse,
Copilele rîţînde ce tată aŭ pe timp,
Pĕ aripi prefumate, o pórtă în Olymp,
La marele Iupiter, avid sĕ-o ia socie
Şi turbară pe Iuna de ură şi mănie.
Aicĭ eraŭ porticiĭ perduţĭ prin verţĭ grădinĭ,
Edene prefumate, iubite de streinĭ.

www.dacoromanica.ro

Amorul ce inspiră surîsul teŭ, o ḑee,
A degradat amorul, pe om şi pe femeie:
Venusa-Urania (3) ce locuiesce-'n cer,
Ce-'nalţă, nobiléḑă, eŭ ţie o prefer.

I

Marea sub poleiul dulce
Mestecat cu trandafirĭ,
Tremură, scânteie, luce,
Sub săruturĭ de Zephirĭ.

II

Asfel alba frumuseţe
Lasă — a se întrevedea
Rosele de tinereţe
P'al eĭ braţ, ḑîmbind abia.

III

Colo sub rîpóse malurĭ,
Faţa mărĭĭ s'a urmbrit;
Din colo dorminde valurĭ;
Gem sub malul de granit

IV

Tot se schimbă, variaḑă
Dupe ceruri, dupe nor,
Dupe nóptea ce viaḑă,
Dupe malul-ncântător.

Din rîpele pleşuve, măreţe visătóre,
A serĭĭ désă umbră cobóră spre picióre,
Spre mare-ne-ncetat;
Pe verḑile dumbrave, pe văile ascunse,
P'albastrele, marĭ câmpurĭ, de focurĭ viĭ pătrunse
Şi se revărs treptat.

www.dacoromanica.ro

Sub rîpele sĕlbaticĭ, locasul vijelĭĭ,
Locaşul maiestăţiĭ şi al melancolĭĭ,
Pe vĕrful lor cu nea,
Se frănge încă rada murindă, jucătóre
Ce lasă dupe dînsa prin umbra plutitóre
Scănteitórea stea.
Etherul se poleie cu pulbere de stele,
Fecióre gracióse cu plete bălăiele,
Ce-'n spaţiŭ locuiesc!
Şi luna se ridică pe calea-aĭ însemnată,
Un Zephir suflă dulce. Conrad, tăcut, se-'mbată,
D'acest tabloŭ ceresc.
Pe faţa ta, o' Cypre, trecură multe valurĭ.
De la-'n ceput tu încă veduşĭ p'aste malurĭ
Schimbîndu-se tyranĭĭ streinĭ, necontenit
Şi astădĭ încă, Cypre, dormĭ trist şi lănţuit.
Selim fu cel din urmă ce fruntea ta înclină,
Veneţia-ĭ dispută coróna ta divină;
Celebru Bragadini se luptă; dar robit,
El cade, şi barbarĭĭ de viŭ l'aŭ jupuit.

Ce-aĭ căstigat tu óre, Veneţie trufaşă
Tu care pe Cornaro regina drăgălaşă
Ţinuşĭ închisă-aicé în propriu-ĭ palat,
Ca se-ĭ repescĭ tu dreptul de Lusignan lăsat?
Şi nu-ĭ daşĭ libertatea de cât făcănd tractate
Sĕ-ţĭ trécă ţie dreptul de suveranitate?
Republică nebună de principĭ comercianţĭ,
Spuĭ tu ata eróre la nuoiĭ conqueranţĭ?

Antica moliciune aicea se resimte
Aĭ crede că renascce din vechile morminte.
Ce? insola Venerĭĭ sub cerul eĭ frumos
Nu maĭ produce încă nimic delicios?

www.dacoromanica.ro

Uscată-ĭ rădăcina heroilor aice?
Numaĭ aspirĭ la viiaţă? nu veĭ se fiĭ ferice?
Sub lanţurile tele nimic numaĭ voescĭ?
Morĭ dar! de nu escĭ demnă maĭ mult ca sĕ trăiescĭ!

Şi tu uă Românie, ce plângĭ îngenunchiată
Cu lacrime cât pumnul, de fiĭ teĭ lăsată
Streinilor, tu însuţĭ uă văduvă de domn,
Purtĕnd al morţiĭ doliŭ, şi tu te daĭ la somn!
Durerea, truda, păsul té-aŭ obosit, o'ţérră
Şi capuţĭ trist Se-nchină pe aletele hiară! 4
De simţĭ în sînuţĭ încă un foc de viaţă sânt,
De ce tu cu durere plecĭ capul pe mormint?
Te luptă! şi triumphă cu armele în mână,
Saŭ morĭ cu strĕlucire, o'patrie Română!
Dar daca la mărire tu nu te maĭ gĕndescĭ,
Oh! lasă — atuncĭ aplânge acel ce tu gonescĭ!
O misiune mare orĭ ce popor primesce,
Şi când el n'o-n ţelege, el numaĭ trebuesce!

Aşa Conrad viséḑă, văḑind acest popor,
Strein d'al libertăţiĭ, d'al patriĭ amor.
De multe ḑile încă Julia nu păruse
Lamasă. în cabină 'Ea singură trecuse.
În fine se arată ca sórele plăcut
Ce dupe negre ḑile pe cer a reapărut.
Conrad ḑicea în sine veḑînd'o: „ce femeie!
Şi ce perfecţiune de frumuseţi! o ḑee!
Miragiŭ de fericire, buquet strĕlucitor
De frumuseţĭ, de graţiĭ — cu păru-ĭ plutitor
De umbră poleită cu raḑa ce-l atinge
Ochĭ ce rechiamă lacul ce sórele încinge.
O talie, de phinic, cu buḑĭ de trandafir
O peliţă de marmur — un suflet îndelir

www.dacoromanica.ro

De cugetări divine... Eŭ simţ inima mea
Cu tótă-a sa sdrobire sburînd drag către Ea;
Dar nu! sunt nise vise, readuceri aminte
Ca gînduri dulci de viaţă ce plană pe morminte.
Nu! inima acésta nu póte a iubi.
E mórtă de acuma, saŭ trebuĕ-a muri.
Amor pentru-o femeie? dar e copilărie!
S'aŭ dus acele timpuri d'idylli, de poesie.
Sĕ comservăm tot focul ca sĕ iubim o ţéră
Şi-acea umanitate ce suféră sub héră!
Ce sacrificiŭ mai nobil, dictat d'amor mai sănt,
Decăt spre-a lor scăpare, cătănd un dalb mormănt?

Aşa Conrad atuncea luĭ însuşi gîndul spune.
„Sĕ desfrînăm femea, avem noĭ misiune?
Çrescutune-a o mumă cu laptele eĭ sănt,
Spre a ne face — unelte de viţiŭ pe pĕmênt?„

Julia şi Claricla pe pod atuncĭ părură.
Pe Conrad îl salută cu un suris pe gură.
„Natura are fermecĭ ce sufletul încănt
Şi v'aţi perdut în sînu ĭ, uitînd tot pe pĕmênt.
Voĭ contimplaţi prin umbră a ţeiĭ cingătóre (5)
Ce-ĭ dete — odată Omer? mai ţise rîţitóre,
Claricla; dar nu sunteţi îmĭ pare-admirator
Pré mare-al frumuseţiĭ şi al duceluĭ amor?
Era când creatorul, sub albele picióre
Ale-aurorii — asterne oceane rîţĕtóre
De rose cu prefume sub roă scănteind;
Conrad urca p'o stăncă cu piscul de argint.
El vede o cascadă căţînd din stăncă-n stăncă
Perţînduse cu huet în pesceră adîncă.
Spăimîntator imagin al negruluĭ abim
Al lumiĭ ne-'nţelese în care noĭ perim.

www.dacoromanica.ro

P'o crésta ce se 'nalță în cétă înorată
Un cimiter în jurul bisericiĭ s'arată.
O tênĕră femeie plângea lăng'un mormînt
Lăsând aceste vorbe-a se răpi de vînt:

„Tu nu maĭ escĭ în viață, lumina vieții mele!
Când paserile tómna pămîntul aŭ lăsat,
Tu, sufletul meŭ dulce, te-aĭ departat cu ele,
Pe albele lor aripĭ ferice legănat;

Dar ele se-'nturnară cu primăvara dulce:
Vedeam cum fie care venea la cuibul seŭ,
Tu singur nu viĭ încă! nimica nu te-aduce,
Maĭ mult la dorul meŭ!
Tu aĭ plecat în locurĭ de unde numaĭ vine
Acela ce purcede și lasă — acest pămînt,
Tu aĭ plecat, departe, și m'aĭ lăsat pe mine;
Cât voiŭ trăi în lume, cu tristul teŭ mormînt!
Eraĭ frumos și june ca bradul dupe stâncă
Ce-o viță amorósă încinge tinerel,
Căduta bradul tinĕr, și vița verde încă
Se-'nchină lângă el.

Dar lacrima ce varsă pe trunchiul fără nume
Nu póte se-ĭ întórcă ce mórtea ia răpit.
O dómne, ca sĕ móră tu l'aĭ făcut în lume
Așa frumos și dulce, și mie — așa dorit?

Avea nevoie mórtea d'un mire — atât de june
Se 'mpodobéscă patu-ĭ, îmĭ spune mórte rea,
Atunci când hymeneul îĭ împletea cununa
Și-amorul cel ferice al meŭ sîn deschidea?

---

www.dacoromanica.ro

Tot e plăpând, în lume și lumea-ĭ trecătóre,
Tot pere ca prĕfumul ce florea — a rĕspîndit;
Iar omul crede încă, în viața-ĭ peritóre,
Sĕ fie fericit.“
Conrad ascultă plânsul ce lasă juna grécă.
Ce simte atunci streinul? căcĭ plânsul îl înécă?
De ochiĭ crudĭ aĭ lumiĭ ne maĭ fiind constrâns,
In aste marĭ deșerturĭ, desfrînă al seŭ plâns.
In inima acéstă ce se părea de ghéță
Era dar tinerețe, amóre, foc și viață!
Tot ce iubise-'n lume amantă, mumă, sor,
El le-aŭ veḑut din brațuĭ luînd eternul sbor.
Tot ce iubise-'n viață, chiar patria natală
Caḑură resturnate de sórta luĭ fatală.

Tu aĭ cine sĕ plângă pe tristul teŭ mormînt;
Dar eŭ nu am pe nimenĭ maĭ mult p'acest pămînt.
Și tu chiar Romănie, ŏ țéra mea ce pere,
Tu pentru care-'n lume băuĭŭ atâta fiere,
In tr'un esil pe viață de lume părăsit,
Tu pentru care — atâta aicĭ am suferit,
Tu pentru care viața-mĭ, sorbind'a ta tristețe,
Trecu fără plăcere și fără de junețe,
Nicĭ tu, sărmană țéră, nicĭ tu nu-mĕ iubescĭ!
Tyranul mĕ lovesce, și tu vaĭ! mĕ lovescĭ!
Ce sympathie nasce între tyranĭ și tine,
De sacrificĭ p'aceia ce vor a-ți face bine?
Oh! tóte aceste lupte ce dar d'atâțea anĭ,
Nu sunt de cât sĕ schimbe tyraniĭ pe tyranĭ?
De posedaĭ tu, țéră, un domn despot; dar mare
Ca sĕ-ți dea ție viață, putere, nĕ-atărnare,
Așĭ săruta eŭ jugu-ĭ de viață dă ător;
Dar jugul care-ți dete, e jug umilitor!
O mumă părăsită de cĕĭ ce te domină

www.dacoromanica.ro

In sînul teŭ, ŏ ţéră, e stinsa — orĭ ce lumină.
Orĭ ce dorinţĭ s'avîntă la nobil ideal
La patrie, mărire, în viţiul fatal
Ce inima slăbesce şi sufletul cobóră
Din ḑi în ḑi, ursita le-aruncă, le devóră.
Putere şi mărire, bellĭ arte şi sciinţĭ,
Nu sunt în ale tele speranţe şi credinţĭ
Şi limba ta cea dulce, de dînşiĭ dispreţită,
D'un streinism ignobil, în popol e gonită! (6)
Aşa cât călătorul ce 'n sînuţĭ a trecut
Veḑînd amara stare, sciind al teŭ trecut,
Se-'ntrébă, astă ţéră ce misia-ĭ lipsesce,
In armonia lumĭ la ce maĭ ratăcesce?

Dar sórele apare în marea de luminĭ,
Şi rosele — auróriĭ se schimbă atuncĭ în crinĭ.
Fecióra în genuchiă cu ochiĭ plinĭ de roă
Primesce p'a sa faţă o strelucire noă.
Un vînt uşor sĕ jócă în buclele eĭ lin,
Rĕpită-'n contemplarea etherului divin.
De ce nu pociŭ a trece o viaţă ce se duce,
C'o inimă curată, simpatică, şi dulce
In aste marĭ deşerturĭ, de lume depărtat,
Uĭtînd tot rĕul care în sînu-ĭ am cercat!
Sĕ concentreḑ amorul, speranţă şi credinţă
Atâta de sdrobite, pe dulcea sa fiinţă?
Dar asta nu se pótĕ. Deḑă fugosul vas
Anunţă că puţine minute mĭ-a rămas.

Sĕ mergem dar! ursita se fie împlinită,
Pe stânca vieţiĭ, viaţa-mĭ a lunece sdrobită!
Voiŭ s'aflu tot amarul, ce beaŭ dela tyranĭ
Nefericiţiĭ popolĭ d'atâtea miĭ de anĭ!
Sĕ maĭ privim odată din viufu — acestiĭ stâncĭ

www.dacoromanica.ro

Ce pare-a spune mariĭ durerile-ĭ adîncĭ!
O mare-tu parĭ mie că-aĭ fi luat sciinţă
D'acestor generaţiĭ amară suferinţă,
Şi neputînd, ŏ mare, se-schimbĭ durerea lor,
Ḍi, nópte. cercĭ a sparge ast cuib fatal de dor!

Ne numărate trîmbe de valurĭ spumegate,
Lovesc în aste rîpe ce staŭ ne strămutate.
Sub raḍe şi sub umbre aceste turme vin,
Pe mare, scuturîndu-şĭ flamida lor de crin.
Aci înaltă fruntea, aci se pituléḍă,
Şi maĭ în depărtare mugind iar se formédă.

Tabloul schimbă faţa şi munte, mare, cer,
S'acoperă sub umbre, delicios myster!
Sĕnin apare cerul, dar vintul nasce-o cétă
Ce luptă cu lumina: privelisce măréţă!
Oglindă minunată în care albastru cer
Cu totul ce-ĭ nuanţă în splendidul ether,
Azur, lumină, purpur, şi céţe-n tunecate
Se miră, se resfrînge c'o dulce voluptate.
Şi faţa sa cerésca resfrînge 'n înprejur
Myriade de tablourĭ pe purpur şi d'azur.

Om, fiŭ al îndoielĭĭ, te-apropie, admiră
Acéstă scenă rară-ce-nalţă, ce inspiră!
Nu te-afli-'n faţa morţiĭ. când mórtea ar fi venit,
Orĭ care póte ḍice că nu s'a îndoit,)
Escĭ liber de gîndire şi mórtea-ĭ depărtată:
Decĭ spune, în acéstă privire minunată,
Nu veḍĭ acea putere maĭ sus de muritor?
Nu veḍĭ tu nefinitul sublim, combinător?
Am inima sdrobită şi tristă bea paharul
D'amărăciunĭ ce-'n lume mĭ a dat, vestind nectarul,

www.dacoromanica.ro

Dar cât de mare, pare acum putera ta
Natură ne'nțelésă, când tot pociŭ a erta!

Dar unde mergĭ, streine? — „orĭ unde mĕ voiŭ duce,
Nu mĕ doresce nimenĭ, nicĭ o-fiinţă dulce·
Nicĭ mumă nicĭ socie, amicĭ, saŭ cunoscuţĭ
Afară de durerea cu care m'am născut.

Acolo Phenicia la călătorĭ apare (7)
Cu verdea sa tunică înaintînd în mare.
Antică Phenicie tu care-aĭ dominat
Oceanul prin comerciul prin tine, nobilat,
Industria mărétă, mulţimea ta de nave
Ce impuneaŭ voință la naţiile sclave.
Puterea ta trufașă — şi cultul imoral
Cu templul teŭ cel mare al ḑeuluĭ Baal,
Cult aşeḑat pe forţa phisică, perităre,
Îmĭ spuneţĭ, tóte-aceste ce se făcură óre?
Aceste vechĭ pĕmênturĭ aŭ dispărut acum,
Ca când aceste tóte n'aŭ fost de cât un fum.
Când omul prada sorţiĭ, cu sórta luĭ s'alie,
În contra luĭ, maĭ póte a fi statoricie?
Şi voĭ imperiĭ mîndre, ne drepte cât şi fórte,
N'aveţĭ sĕ fiţi scutite d'aceiaşĭ crudă mórte!
Puterea chiar vĕ surpă şi lângă nalte stâncĭ
D'odată se formḗḑă prăpăstiĭ marĭ, adîncĭ.

Şi nu scim creatorul în marea lui vedere,
Cum a lăsat la popolĭ, marire şi putere,
Şi glorie, şi geniŭ, când el a hotărît
Sĕ piară tot ce fuse măreţ şi strălucit?
Dar iată o cetate din cele cincĭ, antice.
E Tripoli. nimica n'a maĭ remas aice!
În timpiĭ vechĭ, în timpul resbóelor chreştine.

www.dacoromanica.ro

Era când ḑeul ḑilii se culcă în azur,
Când valurile mării sub raḑe și lumine
Melodios murmur;
O navă cruciată spre Tripoli plutesce.
Pe podul ei, la pupă se vede un cavaler.
Spre țermul ce-l salută, vederea-i rătăcesce;
El e perdut în cer.
Rudel e al seŭ nume; din Francia el vine.
Să vaḑă comitesa ce-'n Tripoli domnea,
Pe care din elogiurĭ că-a auḑit de sine,
Adînc el o uibea.
O cugetare dulce și tristă tot d'odată
Făcea a lui durere: să fie el iubit?
Cu cât el se apropiă de ținta-i adorată,
E mai neodihnit.
Îa lyră, cântă; vântul că-adie — 'n sînul verei,
Spre Tripoli conduce ferbintele-i cântări;
Iar inima lui varsă prin armonia serii
Aceste suspinări:
„Voi bóre prefumate, voi valuri d'albă spumă,
Spre țĕrmul ce ḑeresc,
Sburați! și spuneți dorul ce safletu-mi consumă,
La ceia ce iubesc!
Cum frunḑa fără plóie, cum flórea fără sóre,
Se vestejesc, se duc,
Eŭ fără-a sa iubire, simț inima-'mi că móre,
Ca frunḑa 'mĕ usuc."
Dar vasul seŭ ajunge și pînḑele jos lasă:
Și Rudel lănced cade pe patul de dureri.
Vasalii lui îl pórtă pe brațe, în tr'o casă,
La nisce cavaleri.
Acolo lŏnceḑesce sub dulcea sa iubire.
Frumósa Comitesă aflând d'acest amor,
D'alui fidelitate, d'adînca-i suferire,

www.dacoromanica.ro

De nobilul seŭ dor,
Se duce să console amantul care pere;
Pe braţul luĭ s'aruncă şi asfel îa vorbit:
Trăiesce! fiĭ ferice, gonesce — orĭ ce durere,
Căcĭ escĭ al meŭ iubit!„
Străngînd'o blînd pe sĕnu-ĭ, el cerul mulţumesce
Că-a vieţuit sĕ vadă al vieţiĭ sale vis,
Şi Ea sărută fruntea acelui ce iubesce,
Şi cerul îa deschis.
Frumósă Comitesă, laşi lume, şi mărire,
Ieĭ vĕlul de durere şi intrĭ-'n monastire!
Acolo trecĭ tu viaţă plăngînd p'acest iubit,
Atât de june, nobil, şi de nefericit. (8)

Nu spuneţĭ aste lucrurĭ la lumea ce trăiesce!
Ea ride. — d'alte datinĭ aḑĭ omul se domnesce:
El înaintea vărstiĭ acum a-mbătrinit,
Sub a reflecţiunĭĭ povară vestejit.
A desjunat amorul; dar a schimbat Ea óră
Prejudecăţĭ nebune ce popolĭĭ omóră?
Şi inima lăsat'a sublimiĭ raţiunĭ
Imperiul în tóte?.. amarĭ ilusiunĭ!..

Dar nu! se nu respingem divina cugetare
Ce din tot cĕ-are omul e binele cel mare!
Tot piere, lucrurĭ, ómenĭ, ce'- lume-a esitat,
Tot, numaĭ Ea rămâne, viaḑă ne-'n cetat.
Ea singură resistă la cruda tyranie.
Iar aurul saŭ frica, născute din sclavie
Pot ca sĕ plece fruntea, dar nu pot subjuga
Acéstă facultate, în noĭ d'a cugeta.

Libanul se desémnă! primesce salutare
O munte care — adóră popérele barbare

www.dacoromanica.ro

Ce locuesc în sînuţi! îmĭ spune ce-aĭ făcut
Coróna ta de cedrĭ? sub ce fer a căḑut?
Tu porţĭ pe frunte iarna, pe umerĭ primăvéră
În sînuţi tu porţĭ tómna iar la picóre-ţi vara
Repósă somnorósă şi fără vijelĭĭ:"
Aşa îţĭ cănt poeţiĭ frumósiĭ Arabiĭ.

Luminele din urmă ce sórele-a-puind
Revarsă, vin, resfaţă al teŭ crestet albind
Şi nuorĭĭ albĭ dispută acestor piscurĭ brune
Favorul resfăţărĭĭ, al stelĭĭ care — apune.
Vederea se rĕpesce d'un fermec ce îmbată
Când sub un cer ferice apari tu deodată!
Pe valea ta înótă un smalt undos, de florĭ
Ce numaĭ resfăţarea zephirilor uşorĭ
Fecunda! Aţa frunte pe care muritorul
Nu póte sĕ-atingă şi unde dórme norul,
Umbresce aceste locurĭ, munţi' văĭ, un lung ţinut,
Şi vîntul nu agită, acest eden plăcut.
Pe calea ce conduce d'aice la Damas,
Aprópe de Beschere, turistiĭ aŭ remas.
Acolo se găsiră p'o înălţime mare,
Acolo nicĭ o plantă sub ochiĭ lor nu pare.
Acolo-ĭ o capelă şi căţiva maroniţĭ
Călugărĭ, se presintă la nobiliĭ sosiţi.

Maĭ jos s'atată cedriĭ a căror renumire
E veche şi rechiamă atâta suvenire.
Aicĭ chrestiniĭ servă pe fie care-an
O leturgie 'n sînul paduriĭ din Liban.

Voĭ aţĭ rămas, ŏ cedri, spre-a lumiĭ admirare!
Aţĭ resistat la tóte lovirile barbare,
Ce timpul, şi cu omul uniţĭ ne încetat,

www.dacoromanica.ro

La tot ce-a fost în lume, cu furie — aŭ purtat.
Dar templul şi palatul luĭ Solomon, la care
Voĭ aţĭ purtat tributul, nicĭ urmă numaĭ are!
Şi popolul cel mare ales de Dumneḑeŭ,
În ţările streine tărăsce jugul seŭ,
Tărasce-a luĭ cădere ce pare că vestesce
La popolĭ că prin viţiŭ un popol se slăbesce.
Orĭ unde ochiul cade, privesce codri, stăncĭ,
Cu formele bizare, prăpăstiĭ largĭ, adîncĭ.
Conrad nu se delasă sĕ vaḑă şi s'admire.
Aicia el se vede în tors cu fericire
In munţiĭ ţĕrilĭ sale. Aicĭ nu se credea
Aşa strein ca 'n lumea în carĕ retăcea.
Aceste rîpĭ sĕlbatecĭ cu suveniriĭ antice,
I se păreaŭ maĭ bune, maĭ blînde, maĭ amice
De cât societatea, locaş d'iniquităţĭ,
Ast sclav ce pórtă crucea atător nedreptăţĭ!

Julia şi Claricĭa păreaŭ în aste locurĭ
Aşa ca nisce raḑe ce-'n gracióse jocurĭ
Se-'n gînă scânteinde în umbra desiĭ serĭ,
Ca vise fericite prin vise de durerĭ.
Deşertul dă femeiĭ un fermec mult maĭ mare,
Un fermec cĕ-are flórea când printre spinĭ apare.
Al lor păr ce presintă desordin studiat,
Pe gîtul lor în unde se jócă rĕvărsat.
Dar una e maĭ albă, şi ceĭ altă maĭ pală;
Părea că una este o lună matinală,
Ceĭ altă luna seriĭ! doĭ trandafirĭ rîḑind
P'o ramură cu doă nuanţe îngînînd.
Cu ce graţie umbra sprecenelor se-'mbină
Şi se desparte? apoĭ cu ce-armonia lină
S'alie rumenéla cu albul cel divin
Şi nicĭ aceste rose, nu se inund de crin

---

www.dacoromanica.ro

Nicĭ crinul alb, de rose. Pe rîpele aburóse
Apar aceste chipurĭ suave şi frumóse,
Cu cenele lor d'aur, cu ochiĭ lor d'azur.
Le-aĭ crede că veniră cu norul din prejur,
S'asculte ce vorbesce misterios pămîntul
Cu cerul, cu lumina, cu plantele, cu vîntul.
Pe bórele curate undeaḑă părul lor,
Ca raḑele de lună p'un val tremurător.

Aicea Maronitul cu Drusul, îşĭ dispută
Pe munţĭ a lor domnie ce-'n sănge — a fost născută.
Dar omul este liber, dar omu-ĭ cetătén,
Căcĭ în resbel tot omul aicia este — ostén.

Dar unde e *Hermonŭ* acel maĭ mare munte
Ce sub o nea curată inalţă a luĭ fruntei?
Ce magică putere ridică corpul lor
Pe rîpe, precum vîntul redică sus un nor?
Ḑicea Conrad în sine privind aceste doă
Femeĭ dulcĭ şi plăpănde ca tremurînda roă.
Un suflu póte viaţa s'o pórte 'ntr'un abis!..
Creḑuiŭ o ḑi ... dar ce ḑic? acesta fusĕ — un vis,
Nu mĭ este dat în viaţă sĕ fiŭ iubit, în fine
Cĕ-ar găsi Julia ca sĕ iubéscă 'n mine?
O cobe ce s'ascunde, când sórele-a părut,
Un suflet ce se închină pe cale-ĭ abătut.
Bătrân în tinereţe şi mort în plină viaţă.
O frunte ce s'arată umbrită d'a sa céţă,
O viaţa fară tintă şi fără-ilusiunĭ
Ce caută — a sa hrană în viĭ amărăciunĭ,
Un sceptic care vede tot reŭ aicĭ în lume;
Un om ce n'are raḑe pe viaţă şi pe nume.
Sunt nisce rarĭ momente în care mĕ repesc
Da o beţie sântă, în care o iubesc,

www.dacoromanica.ro

Cum aşĭ iubi zephrul ce trece şi resfaţă
Cu pura-ĭ frăgesime a nostră — arḑîndă faţa.

Femeile suiră Hermonul ascuţit —
Ar fi suit chiar cerul, mijloc d'ar fi găsit!
Picióre micĭ, mănĭ albe, de petrele crăpate,
De spiniĭ ceĭ selbatecĭ avură săngerate.
Nicĭ trudă, nicĭ pericol, nu staŭ n'aintea lor,
Gingaşe căprióre, săreaŭ pe stîncĭ uşor,
Plutind pe precipise, abia ţiind pămîntul
Cu lancea, cu piciorul bravind vertigiul, vîntul;
Conrad avu prilegiul pe braţuĭ un minut
Sĕ prinḑă pe Julia ce pasu-ĭ şi a perdut;
Sĕ simţă corpuĭ tinĕr şi drăgălaş de flóre,
Pe sînul seŭ; sĕ sórbă suflarea-ĭ răpitóre.
Ea rumenĭ ca rosa, şi fără a mulţumi,
In braţele Claricĭĭ se duse spre-a roşi.

Era o ḑi frumósă, cer limpede, cu sóre
Plăcut, pe mare însă nu suflă nicĭ o bóre;
Nu plană nicĭ o céţă, nu trece nicĭ un nor.
Atuncea toţĭ veḑură tabloul repitor,
Ce a putut natura s'arate vre-odată
Vedere ce repesce, în cănta saŭ îmbată!

Colo s'arată marea sub sóre scănteind
C'o mie de nuanţe, de aur şi d'argint.
Din sînu-ĭ ese Cypru plutind pe marea lină,
Ca norul, p'ozizonte, în umbră şi lumină.
Spre răsărit apare Beschka, frumosul plaiŭ,
Cămpiĭ Elyseene, miragiul unuĭ raiŭ!
Formănd o cale verde prin doă late şire
De munţĭ ce ne rechiamă o mare suvenire;
Ruinele celebre din splendidul Balbek

www.dacoromanica.ro

A sórelui cetate, vestind cum tóte trec.
Damasul, şi desertul, cu palide colóre
Loc unde totul tace, tot lăncedă şi móre.
Spre miadă di s'arată aï Galileii munţi
Neregulaţi, sălbateci, răpoşi, înalţi, mărunţi;
Ioan d' Acre; lunca lata ce la Carmel conduce
Şi pretutindeni piscuri pe care neoa luce.

Primesce salutare al lui Baal oraş
Balbek antic ca lumea, ca sórele trufaş!
Tu nu mai escï! un templu din cele mai măreţe
Ce ně-a lăsat trecutul d'o rară frumuseţe
E tot ce-aduce-aminte că aicï aï esistat,
P'acest tĕrăm sălbatec, desert ne consolat.
Aicï phisica forţă fusese adorată
In sóre rege — al vieţiï fiind înpersonată.
Ce-aï devenit Astarte fecióră din Sidon?
O dec întreită? şi tu gentil Adon,
Precum şi voï Cabire divinităţi, antice?
Voï aţi lăsat aceste feerice portice.
Misterióse danţuri, festine, şi orgiï
Se celebrau aicea în nopţi de vijeliï!

Dar nóptea despletesce cosiţa ebenină
Nălţinduse tăcută pe doma cea divină
Şi umbra cómiï sale acoperă trufaş
Maï jumătate globul; apare un oraş.
Ruine maistóse, antice, visătóre
Şi luna le-arată la grupa călătóre.
Cat sufletul luï Conrad cătá a fi mişcat
Când ochiï seï ruina Palmyriï a salutat? (9)
Ruine memorabiliï, ce timpul respectédă
În care — antiquitatea mărirea sa păstrédă.
Aicï aŭ fost palate şi théatre magnificï.

www.dacoromanica.ro

Nicĭ un oraş în lume, din timpiĭ ceĭ anticĭ
N'a strĕlucit atâta ca splendida Palmyră,
Prin rară frumuseţe ce lumea veche — admiră.

Aicea *Zenobia*, degraciĭ strălucind,
Prin spirit, energie, popórele unind,
La curtea sa chemase poeţiĭ cu renume,
Şi ceĭ maĭ marĭ, maĭ ageriĭ cugetătoriĭ din lume
Armate ea formase-ce însuşĭ comenda
Cu braţul d'albastru nud, spada-'n mâna sa,
O talie măréţă, Ofaţă răpitóre,
Ochi infocaţĭ şi o cómă plutindă pe picóre.
Aurelian atacă frumosul eĭ rigat.
Zenobia se luptă cu mândrul împărat.
În vinsă, se retrage, se-'n chide în cetate;
E prinsă prin trădare: puterea eĭ s'abate.
Frumós'adoratóre a ḑeuluĭ Baal
A fost tărâtă-'n Roma la carul triumphal.
D'atuncĭ aceste templurĭ, şi théatrurĭ, şi palate
Sub furia Romană căḑură ruinate.

Voĭ ce domniţĭ pe popolĭ cu dreptul cel divin,
Priviţĭ aceste templurĭ ce secoliĭ ruin:
Priviţĭ mormentu-acesta în care — o naţiune
S'a cufundat cu viaţă. civilisaţiune.
Nimic nu respectase tyranul rel strein,
Sub Spadă-ĭ cade tronul şi dreptul cel divin.
Nicĭ cultul, nici puterea, nicĭ civilisaţiune
Nu póte sĕ scutéscă de mórte, o naţiune.
Cum nu póte se scape pe nicĭ un muritor.
Etern nimic nu este, nicĭ om nicĭ chiar popor.
Un timp de tinereţe, putere şi mărire
Tot cresce, se desvoltă cu ori ce-'n potrivire;
Dar timpul bătrâneţiĭ, căderiĭ a venit,

www.dacoromanica.ro

Nimic nu folosesce; tot cade vestejit!
Al teŭ drept sănt la viaţă, Palmiră, ce devine?
El a perit sub spada uneĭ puterĭ streine.
Dreptul celuĭ maĭ tare a fost, în orĭ ce ţĕrĭ.
Speculatorĭ de inimi, de slabe cugetărĭ,
De conscinţĭ plăpînde, lasăţĭ se móră-'n pace
Aceĭ ce chiar prin viaţă un pas spre mórte face!
Orĭ ce voiţĭ a ḑice e fără de putere
În faţă cu aceste vestige de durere.
Ce ne vorbesc maĭ tare, maĭ bine şi maĭ drept,
De cât orĭ ce doctrine, de cât orĭ ce-'n ţelept,
Ce este-acéstă lume? A fi, e dar un bine?
Şi cine profitéḑă când tot trece-'n ruine?
Şi Sclavul şi tyranul-cel mare şi cel mic·
Ce d'opotrivă'n urmă nu aŭ lăsat nimic?
Astĭ popolĭ fără număr vaĭ! sufer, rele, chine,
Şi atătea sacrifice spre a forma ruine?
Religiunĭ, doctrine, virtuţĭ speranţe, sunt
Ca la finit sĕ facă din lume un mormînt?
Înіquităţĭ, durere, trădare, întrigĭ crime,
Şi suferinţĭ, sĕ facă morminte şi ruine?

Ursita este tristă; dar eŭ nu o blasphem.
Ah! cine spune noă ce relele-vedm,
Că fără — acéstă sórtă plăpîndă şi amară
A rĕuluĭ lovire n'ar fi şi maĭ barbară.
A rĕuluĭ domnie nu s'ar perpetua,
Înіquitatea, crima maĭmult n'ar prospera?

Om, fiŭ al vanităţiĭ, vin, bine cuvintéḑă
A omuluĭ ursită fragilă, respectéḑă
Al morţiĭ drept pe viaţă! toţĭ beaŭ acest pahar
Şi sclavul ce se plécă, şi despotul barbar.
El este-un mare bine, el este-acea dreptate

www.dacoromanica.ro

Divină ce lovesce, şi slaba laşitate,
Şi cruda tyranie El este-un dar ceresc.
Şi numaĭ în ainte-ĭ ceĭ tarĭ aicĭ pălesc.
Vin! bine cuvintédă aceia ce blasphemă
Cel care nu-'nţelege a omuluĭ dilemă!
Vedĭ aste triste urme că aicĭ îţĭ arăt eŭ?
Prin ele te resbună, pe tine Dumnedeŭ,
Pétine ce în viaţă, nu aĭ găsit dreptate,
Cĕ-aĭ suferit umana, şi cruda reutate,
Căcĭ aĭ fost slab în lume. vin, vino aprivi
Şi-a rîde de puterea acestuĭ domn d'o dĭ!

Vin, sclave, şi insultă topitele ţĕrîne!
E dreptul teŭ acesta; e tot ce îţĭ rămâne
Ca se-ţĭ resbunĭ de reul ce sufeĭ de la reĭ;
Insultă morţi-săĭrace, p'asupritoriĭ teĭ!
Insultă, rîdĭ şi cerul chiar îţĭ va da ertare
Şi dĭ acesta este dreptul celuĭ maĭ tare!„

Ce s'a făcut Palmyra şi bravul seŭ popor?
Acel stat plin de viaţă, şi plin de viitor?
El a perit şi-'n lume nu se maĭ memoresce;
Dar cel puţin, acela că — aice maĭ privesce
Mormîntul de ruine, salută respectos
Poporul Palmireniĭ, popor mărinimos,
Mort pentru ne-atărnare, cu armele în mănă!
Fiĭ bine cuvîntată, ŏ nobilă ţĕrănă!

Cât meritä dispreţul acel popor mişel
Ce-ar prefera o viaţă sub lanţul de oţel,
O viaţă d'umilinţă, cu fruntea în ţĕrănă,
La gloriósa mórte cu armele în mănă!
Un popol ca acela, nu-l demn ca sĕ trăiască

www.dacoromanica.ro

Prin viaţa luĭ insultă mîndria omenéscă!
Şi când în umilinţa, de care e coprins,
Cea maĭ din urmă rază, de viaţă, i s'a stins,
El pere şi-a luĭ mórte regres nu întîlnesce,
Ca tot ce n'are viaţă şi numaĭ trebuiesce.

Veniţĭ, voĭ sclavĭ aicé ca se vedeţĭ cum mor
Popórele viteze ce simt mândria lor;
Ce nu vor sĕ trăiască cu preţul umilinţiĭ
Cu preţul degradării, cu preţul suferinţiĭ!

Aşa Conrad gîndesce privind acest mormînt
Ce-'n suflă admirare, respect adînc şi sânt.

Conrad salută încă Beĭrutul ce domină
O mare fericită, născând dintr'o grădină,
De portocalĭ, de citri, cu gardurĭ de cactus;
Sidonul ce apare pe mare maĭ în sus.
Sidon antic ca lumea, cetate renumită
Cu templurĭ maiestóse odata — 'mpodobită.
Regină prin putere cum şi prin frumuseţĭ,
A celor maĭ celebre maĭ splendide cetăţi.
Tu nu maĭ escĭ acuma de cât un miser sat!
Cununa de mărire în vînt s'a scuturat!

Si tu, ŏ Tyr, tu soră maĭ mare şi maĭ bravă,
Ce înflorea-ĭ la viaţă sub clima ta suavă,
Prin arte, prin sciinţe, comerciŭ strĕlucitor,
Tu cĕ-aduceaĭ avere anticuluĭ popor
Din lumĭ ne cunoscute, pe flottata tytană,
Din stânca ta pe mare dicta-ĭ ca o tyrană
Voinţa ta la popolĭ chiar până în ocean.
Aicĭ avea un templu Ercul Phenician.
Tu avuseşĭ curagiul, heroulŭĭ cel mare

www.dacoromanica.ro

Ca se resistĭ tu numaĭ! atât eraĭ de tare!
Aḑĭ doliul plutesce pe stănca ta, ŏ Tyr!
Din vechia ta splendóre n'aĭ nicĭ un suvenir.

Ce dulce este clima în aste părţĭ de lume!
Cum aerul îmbată cu dulcile-ĭ prefume
De arborĭ din climĭ caĭde, de rose şi de crinĭ
Ce-'néckă ca o roă plăcutele grădinĭ!
Si aer, şi pămîntul, şi cer şi marea lată
Conspiră înpreună, simţirile îmbată,
Şi sufletul perḑîndu-şı elanu-ntinerit,
Pe léganu-ĭ de rose devine sybarit.

Acestiĭ climĭ suave, şi dulce-mbătătóre,
Phenicia, antică credinţa-ĭ e datóre:
Conrad, acestiĭ clime cerca înrîurirea,
In rîurire dulce, ca viaţa, fericirea.
Simţea că al seŭ suflet, ucis sub al seŭ dor,
Işĭ scuturase jugul, visa, plăcerĭ, amor.
Julia i se pare acum şi maĭ frumósă,
De şi pré ideală şi pré misteriósă.
Gîndirea luĭ se duce la dînsa ne'ncetat;
Pe buḑa eĭ rosată ḑĕresce — un sărutat.
In ochiĭ eĭ o raḑa, o flacără — arḑetóre,
Ce-ĭ arde-a luĭ privire şi-ĭ place se-o devóre.
Şi visele 'nflorite formînd buquet divin
Se scald cu voluptate pe sînul eĭ de crin.
Sĕnină e ca faţa ce lacul pur presintă
Când raḑele de sóre aură saŭ argintă;

Dar daca ea împarte ardórea luĭ curată,
De ce devine — acuma cu el maĭ reservată?
Maĭ rece, maĭ polită? Claricĭa ce simţĭ,
Acéstă nepăsare; începe-a se-'ngriji.

www.dacoromanica.ro

Acolo e Carmelul şi scorbora vestită
Că-a locuit Elie. „*păşunea e-n velită*
Cu doliŭ, şi Carmelul arată virfŭ — uscat!“
Disese Isaia de grijĭ înpovărat.
Amara propheţie, s'a împlinit, ŏ munte,
Porţĭ doliul pe póle şi secета pe frunte!

Dar colo e Taborul de alţĭ munţĭ despărţit,
In conjurat de arborĭ, locaş îmbalsămit!
Aicĭ Barac adună viteţile armate
Si contra luĭ Sisera se duce şi combate.
Aicĭ învinge Cleber pe Turcĭ şi pe Engleţĭ,
Armată imposantă, c'o mănă de viteţĭ.
Aicĭ, dupe tradiţiĭ, a fost transfigurarea;
Acum în aste locurĭ domină întristarea!

Salut, o Galilee cu Solul roditor!
Fu mare, fuse liber şi brav al eĭ popor.
Conrad pe a luĭ cale salută Nazaretul.
Dar ochiĭ luĭ se-'n cântă veţînd Genesaretul (10)
Lac de azur ce 'n cadră divine frumuseţĭ!
Aice *tot e verde şi plin de tinereţĭ!*
Nu este sit maĭ splendid, vedere maĭ frumósă.
O climă de tropice, prin bórea rĕcorósă
Se temperă, şi face din ast loc părăsit,
Un oasis de viaţă, eden îmbălsămit,
Ce-'nfrăgeţesce dulce, rejună şi răsfaţă,
O tristă remăşiţă de glorie şi viaţă.
E ora când în spaţiŭ se lasă somnul liu
Şi visele pe carŭ plutesc şi se înclin,
Şi se îngână dulce cu stelele — aurite.
Imaginĭ ale vieţiĭ în spaţiŭ respĕndite;
Surisurĭ de plăcere pe buţa negri serĭ.
Ce-anunţă ţi senină, şi fără de durerĭ,

www.dacoromanica.ro

Vai! daca viaţa nóstă mai póte vre odată
Sĕ albă o ḑi frumósă, o ḑi ne înorată!
Pĕ maluri, călătorii aşaḑă cortul lor.
Ei contemplaŭ tabloul strein, desfătător.
Plămănii beaŭ un aer ce lacul recoresce,
Ce séra vivifie, ce flórea-'mbalsămesce,
Privigătórea dulce suspină în grădini;
Cicalele îngînă suavii sei suspini.
O barcă ce-'n tărḑie cu pescuitu-'n nópte,
Ici colo, cu lopata deşteptă blînde şópte.
O murmură suavă ce nu sĕ definea
Pe mal, pe lac, în aer, se pare că via:
Ai fi creḑut că cerul vorbesce cu pământul
Prin vĕlul negru — al nopţii ce légănă lin vîntul
In limbi ne înţelese de slabii muritori,
Acesti copii ai morţii, în lume călători.
Nici vêntul cel de nópte, şi nici umiditatea
Nici roa, 'n aste locuri, n'alteră sănătatea.
Nici un venin nu strică suflarea ce respir
Oleandrul, chyparisul, suavul trandafir.
Tot tremură sub Vĕlul de viaţă, de plăcere.
Tot, umbră raḑă, flóre, pământ, cer, în tăcere,
Tot pare că admiră într'un mistic limbagiŭ
Pe creatorul vieţii p'acest ferice plagiŭ.

Dar unde-i Tiberiada celebră înainte,
Cetate minunată? o lac, ţi aduci aminte
Cum ea perdu fiinţa în tr'un moment de chin?
În sînul ei cel dulce, ficrosul Saladin
Dă ordin sĕ arunce p'ai ei locuitori,
Bărbaţi, femei, fecióre cu anii lor de flori.
Aici afost odată cetăţi strălucitóre,
Aici fu Betsaida cu blondele fecióre,
Frumósa Tarihea, cum şi Caphernaum,

www.dacoromanica.ro

Din care nici o urmă n'a mai remas acum.
Kinereth fu cladită chiar unde 'n lac s'abate
Iordanul rîul mare ce syria străbate.

Julia, ce vis duce resfață al teŭ sîn
Și plecă a ta frunte ca visătorul crin
În fața astor scene poetici, răpitóre?
O dulce frumusețe, de ce parî visătóre.
Un simținint puteric, sublim de infinit
Repesce al teŭ suflet, o suflet fericit?
De lutul seu cel propriŭ, acum îl deslipesce,
Îl varsa-'n armonia de unde el lipsesce,
De unde el purcede, de unde a venit
Să ia o noă forma sub lutul poleit?
Oh! sufletu-ți, Julia, se duce, se-m pletesce
Cu aste rațe d'aur ce lacul respăndesce,
Cu astî prefumi din aer, cu astî suspinî ce sboi
Iar p'al teŭ lut ce-adórme, tăcut, și visător,
Pe fruntea ta senină, pe genele-ți stufóse
Pe cóma de lumină cad rațe voluptóse,
Trec bóre prefumate, resfață sînul teŭ:
E viața, armonia, e însuși Dumneḑeŭ.
Amorul visitéḑa acum întâia óră
Ast suflet blînd și dulce? contactu i îl omóra?
Suavaî fragesime, delicios carmin,
Era ca picătura de plóie pe un crin
Când sórele trimite p'a-nóstră scurtă viață,
O blondă auroră, o lină dimineață;
Dar diminéța vine cu degete d'argint
Să strîngă velul nopții pe lume filfiind
Și cóma-i de bctélă cu rose semănată
Prin umbra ce albesce apare legănată
Pe aripa de rose ce órele întind
Eșind din sînul nopții sub cerul de àrgint.

www.dacoromanica.ro

Deja se desineadă sălbatice coline
Şi par că naltă capul spre rade şi lumine;
Pe lac se naltă o céţă supţire către cer
Ce-o bea cu voluptate lumina din ether.
Iordane, rîŭ celebru, ce Hermonul depune
Din neoa ce formédă eternele-ĭ cunune,
Tu cadĭ în aste unde, te perdĭ ca să reparĭ
De ceialtă parte în margine maĭ marĭ.
Şi fragesind o vale de suvenire plină,
Dind viaţa-şi rodire, pe panta ta cea lina,
Alegĭ cu întristare mormintul pe pămînt,
În marea Asphaltită, adevărat mormînt!

Pe malurile tele, Iordane, din vechime,
Vedușĭ născând atătea calamitaţi şi crime;
Orĭ unde omul pare şi reul a părut;
Dar, tu, avușĭ Iudee, un dureros trecut!
Virtuţĭ marĭ şi marĭ viţurĭ, plăcerĭ marĭ, şi marĭ tru!',
Tu datoredĭ, o ţéră, aceste doruri crude,
Acestă stare tristă, în care aĭ căḑut
Aceste suferinţe ce-atăt te-aŭ abătut,
Acelor certe triste pe tronurĭ şi cunune
Ascunse sub cuvinte vaĭ! de religiune!
Aceiaşi istorie ori unde şi orĭ când:
A căştiga puterea, ne încetat luptând,
Şi speculând mulţimea cu vorbele umflate
D'onóre, de virtute, de naţionalitate,
Saŭ de religiune! o popolĭ credĕtorĭ
Ce daţĭ avóstră viaţă s'aveţĭ apăsătorĭ!
Nu sciţĭ voi până astădĭ nu sciĭ tu, sclav, om van
Că un tyran nu cade de cât prin alt tyran!
Nu sciĭ tu până astădĭ că nu póte sĕ fie
Tyranĭ când nu sunt popolĭ ce meritä robie?
Nicĭ stăncă când nu este prăpastie sub ea?

www.dacoromanica.ro

Minciuna din credinţă puterea sa îşĭ ca...
Conrad salută Cana, în care, cum se spune
Isus făcu la nuntă antăia sa minune;
En-dor-ce visitase Saul spre-a consulta
Vestita pythonisă în desperarea sa;
Naim în care Domnul reînviă p'un june;
Aphek vestit prin lupta ce pe Saul repune.

El întra 'n Samaria aĭ căriĭ munţĭ resniţĭ
Daŭ ospitalitc la mulţĭ nefericiţĭ
Ce ura tyraniĭ streină şi barbară
D'atăţea secolĭ încă gonesce-n astă, ţéră.
Samaria antică clădită de Omri.
Sichen, Bethel, celebre, ce-aŭ încetat a fi.

La Iezrahel s'opresce. aicĭ a fost cetate
In care Ahab clădise măreţelc-ĭ palate.

Trufaşă Iesabelă! ce óre aĭ devenit?
Tu muma Ataliĭ, Baal te-a părăsit?
Ce aĭ făcut tu óre cu-această mare turmă
De preoţĭ aĭ naturiĭ? periră fără urmă!
Si ce s'a facut templul cu silve împudicĭ
Imfamă Iesabelă? tot a perit aicĭ! (11)
P'o Stănca părăsită de florĭ şi de verdéţă
Apare Ierusalimul la călătorĭ, prin céţă.

Primesce salutare, o fericit pămînt
Că-aŭ nobilat durerea şi al luĭ Isus mormînt!
Mult sănge multe lacrimĭ, superb-Ierusalime
Aŭ curs ca sĕ te aibă popórele chrestine!
Si încă escĭ în mâna acelor ce uresc

www.dacoromanica.ro

Si vor urî mult încă tot cultul chrestinesc.
Puterile chrestine, încep resbelul mare
Ca se ţi întórcă ţie întréga ne-atărnare;
Şi când se face pace, ô glorios mormînt,
De tine în tractate, nimic, nicî un cuvînt!
Mult timp în interese politice cu tine
Vor specula, tyranii, superb Ierusalime!
Treî munţi, uniţi, te pórtă măreţ pe fruntea lor.
Dar unde e puterea şi vechiul teŭ popor?
Ce aî făcut tu regii, şi templul glorios?
Profeţiî teî, armata, poporul credincios?
Nicî pétră peste piatră nu are sĕ maî fie."
S'a împlinit acéstă amară profeţie.
Perişi, Ierusalime. Imperiul Roman
Sdrobesce sub piciorul poporul teŭ sărman
Si din acestă pradă, murind în aspre chine
Strivită sub aceste movile de ruine,
Se nasce o doctrină ce sboru-î şi a luat
Si surpă păgânismul şi popolu-înpărat.
Dar omul chiar aice nu a putut scăpa
Al fabuliî prestigiŭ d'a nu amesteca.
Çopil în viaţa încă, a luî religiune
Îî trebuie fantasme, îî trebuie minune.
Nu scie sĕ păstreze hotarul în semnat
De legile naturiî, hotar ne strĕmutat.
A cărui ne schimbare şi santă armonie,
E cel maî mare merit ce a putut sĕ fie

Christianism, credinţă curată şi sublimă;
Din tine însuţi omul făcut'a, o victimă!
Unelta sĕ păstreze tot ce-aî lepădat:
Minciuna şi sclavia ce tu aî blasphemat!
El plânse p'acestî preoţi ce-'n cultul celmaî mare
Maî sânt, maî pur, amestec mijlócele barbare.

www.dacoromanica.ro

Dar Când veḑu mormîntul, un simţimînt pios
Încinse acest suflet trufaş, şi îndoios,
El înclină genunchiĭ plin de recunoscinţă
La cel cea vrut sĕ scóţă pe om din ignorinţă
Era când sphera lumiĭ turnând ne încetat
În via resuflare a ḑeuluĭ arcat,
Presintă despre sóre acea figură lată
In care Palestina în flacărĭ se ară tă,
Auncĭ Conrad se urcă pe muntele numit :
Al *desfăţarĭĭ*, unde de frumuseţĭ răpit,
Privesce în departe desfătătórea vale
Luĭ Ieriho, prin care Iordanul face cale
Judea păn la mare ; Ebul şi Garizim,
Hebron, şi Bethlehemul, aspet măreţ, divin !
In vale e grădina *Olivilor* numită.
In care se ară tă mulţimiĭ umilită
Copaciĭ ce datéḑă din timpul luĭ Pilat.
Conrad salută valea numită Josophat.

O vale de morminte măreţe şi antice.
Al învierĭĭ înger va trombiţa aice,
Si sufletele tóte vor îmbraca îndată
Terăna lor perdută, şi morţiĭ delăsată

Nu ! fiŭ plăpînd al morţiĭ ! tu nu veĭ relua
La sunetul trompetiĭ ţerîna tristă a ta !
Junie, frumuseţe saŭ stins cu carnea mórtă,
Luînd diverse forme, urmând amara sórtă
A lutuluĭ, nu ! Corpul nu va maĭ întîlni,
Aceia ce ḑicĭ suflet, aceia ce trăĭ;
Nu ! spiritul nu póte maĭ mult a se depune
Cand corpul ce s'abate sub putrefacţiune
S'a degradat prin héră, torturĭ, şi suferirĭ !
S'a ultragiat de viţiŭ, de crime, înjosirĭ!

www.dacoromanica.ro

Acolo e Siloe, mai dincolo apare
Haket Dama saŭ cămpul de sănge. O ntristare
Adîncă se revarsă p'acest pămînt uscat.
Aicĭ a fost tărîmul de Iuda cumpărat
Cu suma ce primise se facă înfumia.
Mai din colo e grotta în care Ieremia (12)
Compuse a le sale dulcĭ lamentaţiunĭ
Prophetisînd căderea acestiĭ naţiunĭ.

O fiŭ a luĭ Hélcias tu ce ca Simonide
Făcea-ĭ sĕ plăngă lumea când córdele umide.
Vibraŭ pe a ta lyră, vestind în viitor
Robia ce astéptă pe regĭ şi pe popor;
Tu n'aĭ aflat, prophete, la dînsul Sympathie.
Putea el sĕ audă de mórte şi robie,
El care pe sclavie şi mórte le simţea
Cŭ-a lor înrîurire umbrindu-ĭ viaţa sea?
Murinduluĭ îĭ place aĭ spune că o sĕ móră?
Poporul teŭ, prophete în vițiul ce omóră
Îşĭ îmbata ferice al vieţiĭ negru dor
Şi nu veḑu în tine de cât un trădător.
Amara ţi propheţie amar s'a împlinit.
Căḑut'a în ruine, cetatea luĭ David.
Cu templu şi cu tronul, şi-'n lanţurĭ de robie
Căḑu poporŭ — acésta ne demn ca sĕ maĭ fie

Înfaţă cu'n tristarea ce-aice se resfrănge,
El simte o povară şi trebuinţă — a plănge,
Atăt acest spectacol păru sfăşiitor.
I se păru că lumea în chinurĭ şi în dor
Venea sĕ móră-aicea şi s'auḑea pe şópte,
Resufletul din urmă, cea maĭ din urmă nópte
Câţiva copacĭ icĭ colo prin stăncĭ căḑute jos,
Posomoriţĭ ca valea, se-'n clină dureros

www.dacoromanica.ro

Şi par că protesteadă, sub influinţa sorţii
Cu slaba voce-a vieţii, mereŭ în contra morţii
Aşa cum într'un popol de viţiŭ degradat,
Sdrobit de suferinţă, murind în genuchiat,
S'arată încă inimi ce mórtea nu înghéaţă
Bătând de libertate şi aspirând la viaţă.

Acolo e mormântul poetului sublim
Şi mire al corónii de la Ierusalim.
Acăruia piósă şi tristă armonie
S'aude ca un gemet ce lasă-o vijelie ;
Acolo când durerea căđu pe Israil
Alui Nabal soţie, cu nume — Abigail,
Lucĭ în frumuseţe, de graţii, de junie,
Cum luce curcubeul pe norĭ de vijelie.

Ierusalimul geme-sub terorismŭ — amar (13)
Şi sângele se varsă pe strade. când apar
La porţile cetăţii Romanii, o beţie
De sânge şi de mórte ! sălbatică-energie !
Ei luptă ca sĕ móră, şi mórtea o privesc
Ca cel mai mare bine şi ca un dar ceresc.
O fómete amară durerea le măresce.
Vaĭ ; muma îşi devóră pe pruncul ce hrănesce !... (14)
Indar Tyt va sĕ scape de flacărĭ templul mare
Soldaţii nu'l ascultă în cruda lor turbare.
Nicĭ un evreŭ din luptă de mórte nu fugea ;
C'o voluptate crudă, el mórtea o primea.
Iar templul se dărama ! sub flacără turbată
Copiĭ, femeĭ, bătrânii, Ce-aicĭ scăpare cată,
Şi preoţii şi templul în flacărĭ se consum,
Şi sângele la ceruri se 'nalţă norĭ de fum.
Cu trăsnetul de flacărĭ, cu vuetul ce varsă
Cetatea ce s'abate cu miĭ de case, arsă,

www.dacoromanica.ro

S'amestecă un gemet adînc înfioros
Al celuĭ care móre, şi strigătul voios
Al celuĭ ce învinge; Iar munţiĭ fac se resune
Acest concert de mórte şi de destrucţiune.

Romaniĭ admirară curagiul desperat
Şi-acel amor de ţéră, sublim, şi esaltat,

Conrad înturnă paşiĭ atunciĭ spre miaḑă ḑi.
Visită Bithania. Isus aiciĭ veni,
Surorilor fecióre, să céră — adăpostire.
Maria îĭ inspiră angelică iubire.
Căud toţiĭ îl părăsiră, căud toţiĭ îl prigonesc,
Surorile pióse pe dînsul îl primesc,
Îl fac ca se suriḑă, şi orele-ĭ morose
Maria le-înpletesce cu graţiĭ şi cu rose.
Căud el era pe cruce, cu pĕrul despletit
Ea varsă-un rîŭ de lacrămĭ, pe corpul părăsit.
Acolo unde-odată a fost născut Maria,
Acum domnesc tăcerea şi cu sălbătăcia.

Căud împăratul ḑiliĭ în spaţiŭ se arată
Ca insolă de aur p'o mare uzurată,
Conrad se îndreptéḑă spre lacul asphaltit,
Dar pentru ce ca tómna e chipul seŭ umbrĭt?
Om, slabă jucărie a căruia voinţă
Ca vîntul se risipă şi perde-a sa fiinţă,
Ori căt de rece fie, şi ori căt de sdrobit
Ast suflet ce s'abate în cale obosit,
Nu póte sĕ rămăie strein ca tot ce móre,
La cele maĭ arḑinde imaginĭ de amóre.
Conrad iubea, şi lipsa obiectuluĭ dorit
Acuma îl convinge; dar fiva el iubit?
Nu! işĭ ḑicea în sine Conrad cu întristare.

www.dacoromanica.ro

Tot ce-am iubit răspuns'e cu crudă nepăsare
O patrie, iubit'am! din tinerețea mea
Am cugetat prin trînsa și am simțit prin ea.
Oh! câte nopți trecut'am în grijĭ și în veghere
Cătînd aĭ da un nume, mărire și putere!
Eŭ care nicĭ putere nicĭ nume nu avém,
Cătind aĭ sterge plânsul, vaĭ! eŭ care plângém;
Aceluia ce rabdă esilul și róbia
Va împărți disprețul și hula, calomnia.
Mormântul chiar de ură, nu îĭ va fi cruțat:
Și tu, o dulce suflet, vis-ce aĭ resfățat
Cu mâna ta de rose în sufletu-mĭ iubirea,
Murind, tu mâne încă, veĭ perde suvenirea!
O patrie, o popol născut ca sĕ fiĭ brav,
Crescut de mânĭ vêndute ca se te facă sclav
De dreptul teŭ la viață tu nu aĭ consciința?
Credĭ că trăescĭ în lume prin grația, voința,
Acelor ce te-apasă; că-ți daŭ drept sĕ trăiescĭ
Cu trista datorie tu lor să te robescĭ?
Durerea corporală, când corpul teŭ slăbesce,
Când carnea luĭ se crapă sub biciul ce-o lovesce,
Când fruntea se înclină sub jugul cel de fer,
Când fómea te încinge, când rănile sânger,
Durerea corporală te maĭ destéptă încă,
Din trista nepăsare, din letargie-adîncă;
Dar astă desteptare, e numaĭ ca sĕ plîngĭ
Sub jugul ce te-apasă și tremurĭ ca sĕ frăngĭ!
Vaĭ! Viața sa în lume se trece-'n suferire!
El suferă sĕ lase aceiași moștenire
Ce a lăsat părinții, la fiĭ care vin,
Sĕ fie obiectul de pradă și de chin!
Naționalitatea, puterea, și mărirea,
Le-a înecat, în sînuĭ, robia, suferirea!
Va căuta, prin arme sĕ facă-un mare stat,

www.dacoromanica.ro

Şi pentru ce poporul de clase 'n genunchiat
Se verse al luĭ sânge, când el cunósce bine
Că numaĭ umilinţă şi jugu-ĭ pentru sine?

Sdrobit de suferinţă de féră degradat,
Nu scie sĕ păstreḑe tot ce a căstigat;
Când este în robie va sĕ se libereḑe,
Când are libertatea, nu scie s'o păstreḑe

Dar este o trădare, o crimă a părăsi
O patrie, un popol ce nu voiesce-a fi?
Un popol ce se lasă sĕ móră 'n suferire?
Un popol ce preferă la vocea de iubire
Acelor ce îl chiamă la viaţă pe pământ,
A tyraniĭ voce ce-'l chiamă la mormint?
E óre o trădare de aşĭ alege-o ţéră
Nu-mĭ pasă care, numaĭ sĕ nu fie barbară
Sĕ nu fie robită, sĕ nu vré a muri,
Când simţ în mine viaţă şi dorul d'a trăĭ?
Când nuu ĭ nisce vane prejudecăţĭ ne ţine
D'aceste abătute şi vestede tulpine?
Vai! este o trădare, o crimă a nu voi
Cu rudele ce móre bătrâne, a nu muri,
Când noĭ simţim de viaţă atâta trebuinţă,
Când noĭ avem junia, când noĭ avem credinţă?

Cu tóte-acestea gîndul şi inima bătând,
Se-'n turnă către locul ce ne-a vĕḑut născând,
Cĕ ne-a hrănit cu dorul şi cu nesocotinţa,
Cĕ ne-a sdrobit juneţea, speranţa, şi credinţa,
Se-'nturnă cu amóre, uĭtând ce-a suferit!
Noĭ am făcut din tine. un ideal iubit,
Ceva ce d'ocamdată n'ar fi putut sĕ fie,
Symbol de frumuseţe, d'amor, de poesie,

www.dacoromanica.ro

De viață, libertate, puind în sînul teŭ,
Orĭ ce perfecțiune, ca într'un Dumneḑeŭ.
Ast fermec, de illusiĭ a dispărut, o țéră.
Dar simpatia nóstră nu póte sĕ dispară.
Cu cât maĭ mult în mine, o țéra, vei lovi,
Cu-atâta te voŭĭ plânge, cu-atât te voŭĭ iubi.
Căcĭ orĭ ce lovitură va fi dovadă vie
De sórta grea ce-'n lume streinu-țĭ face ție!

Conrad patrunse sînul deșertuluĭ uscat
Atinse țĕrmul mărĭĭ, de beduinĭ urmat,
Aicĭ Iordanul cade și nu se maĭ arată.
De doă șiruri nalte de munțĭ e încadrată
Acéstă mare tristă în care tot e mort.
Mormîntul cel din urmă, al vieții nóstre port
Închide încă-'n sĕnu-ĭ vermine trăitóre,
Dar în acestă apă, tot putreḑesce, móreĭ!
Pe țĕrmurile sale îndată ce murgesc,
Verdețurĭ, aruncate de vînturĭ, vestejesc.
Nicĭ paserĭ călătóre pe fața sa nu sbóră.
Un vĕl de întristare asupra sa cobóră
Și cerul totd'auna arḑind și fară nor
Revarsă peste dînsa un foc asupritor.
Pe țĕrmurile sale nimica nu viaḑă
Aĭ crede că natura aicia încetéḑă;
Chacalul chiar de gróza acestuĭ loc coprins,
Evită-aceste țermurĭ în care tot e stins.

Tu om al căruĭ suflet pe tot momentul perde
Tot ce-a avut el tinĕr, tot cĕ-a avut el verde,
Credință și speranță, frumóse — ilusiunĭ,
Coróne strelucite de roă, dulcĭ minciunĭ
Ca muritorul însuși! nu veḑĭ în astă mare
Ce tot respinge, însuși a ta asemănare?

---

www.dacoromanica.ro

Pe rîpele crăpate prin care cură lin
Un fir de apă dulce c'un dureros suspin,
Apare mănastirea ce săntul Sava-i ţice.
Vederea este rară, sălbatecă d'aice.
Aicea săntul Sava, lăsând pamîntul seŭ
In pescera din rîpă trăi mulţi anĭ c'un leŭ.
Treĭ sute hărcĭ formédă-o tristă pyramidă,
Rechiamă-acéstă luptă barbară şi stupidă.
De om la om, de popol la popol de demult,
Avînd drept ţintă prada, drept mijloc al lor cult.

P'aicĭ aŭ fost Sodoma, Gomora în vechime,
Cetăţi ce ne rechiamă iniquităţi şi crime,

P'aicĭ a fost Masada. Când Flaviŭ ataca,
Cetatea, Eleazar ce-aicça comanda,
Veţînd că numaĭ este mijloc de apărare,
Jura pe toţi se móră, o nobilă turbare!
Sublimă nebunie! Eĭ chiamă pe femeĭ,
Copiĭ, le-'mbrăţişară, şi-ndată singurĭ eĭ
Cu măna lor imolă aceste dragĭ fiinţe
Şi însuşĭ se omóră, învinşĭ de tarĭ credinţe.

O vorbă, cea din urmă, măreţe — Ierusalime,
Noĭ n'avem ca străbuniĭ credinţele sublime
Ce ĭi făceaŭ să móră spre a te libera;
Cu tóte acestea nimenĭ nu vede stânca ta,
Făr-a simţi în sînu-ĭ acea impresiune
Streină ce cuvîntul nu póte bine spune.
Ce-nalţă al nostru suflet! c'un simtiment pios
S'unesce suvenirul plăcut saŭ dureros
Atător fapţi istoricĭ, atător suferinţe,
Virtuţi, măriri, şi viţiĭ, şi crimĭ şi umilinţe,
Ce nicĭ un popol încă în lume n'a-'ncercat.

www.dacoromanica.ro

Fatală carte-a vieții ce spune ne-'ncetat
Cât suferita lumea prin cruda influință
Ce esersa asupra-i doctrine și credință.
Tu escî mai gloriósă în ruinarea ta,
De cât atuncî când viața, puterea te-'n cânta!
Căderea ta dă ție un interes puteric,
Tot este aicî morminte, tăcere, întuneric,
Dar viața ta trecută îți dă tot ce-ai perdut,
Și ca un sóre arde p'acest mormânt tăcut!

A,a Conrad gîndesce, șeḑînd pe o terață;
Dar luna se ridică și focul eî resfață
Acésta stâncă négră-a luî Melhisedec!
Torinte dulcî de vise de glorie înec
Aceste locurî triste, în mare depărtare,
Și raḑelor dispută cerésca resfățare.
Acolo Berenice frumósa ca un gînd
De fericire, merge la Florus, suspinând,
Cu palidele cóme pe umerî revărsatĕ
Piciórele desculțe, în semn d'umilitate,
Cu ochiî plinî de lacrimî, și rógă a cruța
Evreiî ce armata Romană junghia.
In zarai frumusețe Ea ca o raḑă luce.
Si grațiile sale păreaŭ undarea dulce
A flacăriî! tyraniî rămaseră streinî
La rara frumusețe acestiî dulcî reginî.
Acela ce reduse cetatea în ruine,
Ce-'n vinse națiunea, a fost învins de tine
Perfidă Berenice: Tyt n'a putut scapa
De fermecul ce află în frumusețea ta.
Urmași învingatoriî la Roma, o reginĕ
Veḑuși compatrioțiî sub sabia streinĕ,
Sub gurile flămânde de hyene și de leî
Uciși în amphithéatru, și rîseră ochiî teî!

---

www.dacoromanica.ro

Dar Iuvenal te-n féră cu semnul imfamiĭ
Pe frunte! te denunță hidosă historiĭ.

Dar pentru ce noĭ óre vom repeta aicĭ
Aceste triste lucrurĭ din timpiĭ teĭ anticĭ?
Aḑĭ aĭ maĭ multe lucrurĭ ce merit a se spune.
Iubesc, Ierusalime, a ta desolațiune,
Acest mormînt ce tace sub doliul seŭ greŭ,
Imagine fidelă a sufletuluĭ meŭ!
Frumósă escĭ, cetate, în marea-ta-'ntristare!
C· respăndesce-un fermec d'adîncă meditare.

Un aer ce îmbată, un aer prefumat
Inundă empireul de stele semănat
Și pare că la ceruri se duce și supune
Suspinele ce omul p'altarul sănt depune.

Nu trece pe aice, o călător strein,
Făr a pleca genuchiĭ l'acest mormînt divin,
D'aicĭ născŭ lumina, d'aicĭ se-'ntinse-'n lume,
D'aicĭ egalitatea, ce remasese — un nume,
Rupăndu-și Giulgiŭ morțiĭ, luară sborul lor
Pe lumea rătăcită de suferințĭ, de dor.
D'aicĭ plecă lovirea imperiuluĭ mare
Ce subjugase lumea cu dreptul celuĭ tare.

Un geniŭ, o femeie, o inimă de foc
A dat prestigiŭ, mărire, putere — acestuĭ loc
Facănd se se adóre de față, în lumină
Religiunea noă, morala cea divină. (15)

Apare o femeie, de unde? e mister.
Dar rara-ĭ frumusețe vestea că ea în cer
Avuse originea; devine-mperatrice

www.dacoromanica.ro

Şi mumă, gloriósă, augusta şi ferice.
Chrestină, convertédă în cultul seŭ chrestin
In sănta sa doctrină pe fiŭ-seŭ Constantin.
Ea schimbă faţa lumiĭ, puterea Romiĭ stinge,
Şi spiritualismul materia învinge.

Voĭ ce puneţĭ în viaţă lumina sub obroc,
Copiĭ aĭ tyraniĭ, fugiţĭ din acest loc!
N'aveţĭ ce face — aicea, n'aveţĭ nimic a spune!
Nimic? o rătăcire, o desillusiune!
Voĭ aţĭ făcut din culte mijloc cu totŭ — opus
Doctrinelor sublime, moraliĭ luĭ Isus!
A fost un timp de mórte, atuncĭ când eclesia
Nu numaĭ legiuise, şi jugul şi sclavia
Dar cumpără şi vinde, posedă miĭ de sclavĭ!
Trecutaŭ în uitare aceĭ timpĭ tristĭ, mărşavĭ.
Dar devenit'a óre la sănta-ĭ misiune?
Sciut'a Ea cu timpul pe cale a se pune?
E mare misiunea-ĭ aice pe pămînt.
Ea ar putea mult face prin rolul eĭ cel sănt,
Dar lumea este încă ca-'n ţilele barbare
Lasăta mostenire de drept la cel maĭ tare!
Tăria căstigată prin speculaţiunĭ,
Prin crime, prin trădare, prin basme, prin minciunĭ,
Şi vocea eclesiĭ, timidă saŭ vîndută,
Tyranilor, regimul tyranilor ajută!
Tot nu-ĭ perdut în lume: un timp sĕ v'arata
Când a luĭ christ morală măreţ va triumpha,
Când sub numirea vană de *dreptul cel divin*,
Nu se va maĭ ascunde acel fatal venin
Ce a ucis progresul, făcând din religiune
Unelță de robie şi de reacţiune.

---

www.dacoromanica.ro

Societatea nóstră cobóră din Sion,
Se duce către iapha prin valea luĭ Saron,
Nimica nu repesce, vederea obosită
De stăncĭ şi de morminte ca valea renumită,
Ce-apare şi se-ntinde sub ochiĭ ostenițĭ.
Sub Ierburĭ prefumate sub arborĭ în floriți,
Pe lunca ridătóre, prin plante, prin vălcele
Alérgă şi se jócă plăpăndele, gazele.
In sînul eĭ e Lyda, cu — antice suveniri.
E Ramla, unde-ĭ turnul a patruḑecĭ martyrĭ.
Sat trist şi miserabil, perdut între verdéță,
Grădinĭ încântătóre ce-ĭ daŭ suflare, viață.

Dar iată pare Iafa cu verḑile-ĭ grădinĭ (16)
E portul ce primesce pioşiĭ pelerinĭ.
Ea suferĭ-n'ainte lovirile streine
Că-aŭ căḑut pe sînul anticiĭ Palestine.
Natura însă pare fromósă-'n acest loc!
Era când ḑeul Baal, cu mantia de foc,
Se culcă în palatu-ĭ d'azur, lăsând să caḑă
P'antica Phenicie cea maĭ din urmă raḑă,
Din vĕrfŭ-uneĭ terațe aĭ nostrĭ călătorĭ
Priveaŭ frumósa mare sub cerul fără norĭ.
D'aicĭ se-'n tinde acéstă cămpie maiestósă (17)
Senină, totd'auna, placută şi frumósă,
Pe mare altă mare de purpur şi argint,
Vărsa cu voluptate al ḑiliĭ ḑeŭ sănțînd,
Si umbrele de séra pe brasdele liquide,
Veneaŭ, luptaŭ trufaşe cu raḑele timide,
Un vînt ce bea prefumul grădinilor în florĭ,
Sufla cu resfățare sub cerul fără norĭ,
Năl̦ța pe mare trîmbe de valurĭ în spumate.
Dar umbrele se varsă cu raḑe îngînate.
Atuncea se presintă la ochĭ, cel maĭ frumos

www.dacoromanica.ro

Spectacol ce esistă! tablou delicios!
A nopții lungă rochiă ce luneca pe mare
Cu stele semănată, pe splendida cărare
A lunii, fluturéḑă: dar brazda de argint
Ce trage steoa rece pe mare strălucind,
Nu este numai dînsa atuncea luminată
Tot valul sub o ploie de aur se arată!
Tot cămpul azuratic, atât pe fața sa
Cât și în fundul mării, adînc se-'n flăcăra:
Și pescii, și lopata, și vasul ce plutesce,
Și aripa de vînturi ce undele lovesce,
Păreaŭ în umbra nopții veḑute din ast loc,
Ca printr'un vis feeric, că tóte sunt de foc.
O climă fericită! o țărmuri prefumate!
Popóre strălucite și astăḑi destronate,
Cum voi în barbarie acuma aț i căḑut!
Civilisațiunea din Asia-a născut
Și Asia aḑi pere sub cruda ignorință
Ne-avînd nici suvenirea de vechia sa ființă!
Dar séră își așaḑă în spațiul senin
Pe munți. pe vaĭ pe țermuri, columnele ce vin
De umbre, și de stele, de vise trecătóre,
Și respîndesce 'n aer o frăgedă recóre.

Adio, țéră sântă! ḑicea Conrad în sine,
In care tot e mórte, morminte și ruine!
Frumósă prin tristețe și mare prin dureri!
Tu ce ai fost focarul de viață, de puteri,
Tu numai ai nici viață, tu numai ai putere!
Un popol care cade privind a ta cădere
Și-aceste mari morminte, ce e tot ce-a trăit,
De simțimîntul morții se pare-'n rîurit
El mostenì cu țéra, erorile trecute
Si viținl prin care căḑură a bătute

www.dacoromanica.ro

Popórele ebraicĭ ce din acest pământ
Nu aŭ sciut sĕ facă de cât al lor mormînt.

Dar lumea ce se dice acum civilisată
Gîndirĭ maĭ generóse va înturna odată
Spre ţĕrmurile d'unde lumina au primit.
Si îţĭ vor da ea viaţa ce aḑĭ tĕ apărăsit.
O naţiunĭ tyrane, putere ce domină,
Ursite implacabilĭ a lumiĭ ce suspină.
Armatele ne-'nvinse, puterĭ ce posedaţĭ,
Vĕ fură date voă, se le-ntrebuinţaţĭ
Spre o paradă numaĭ saŭ pentru a protege
Acésta stare-a lumiĭ, acéstă crudă lege,
Ce ḑice unor popolĭ d'atâtea miĭ de anĭ
„Voĭ veţĭ fi sclavĭ! voĭ alţĭ veţĭ fi aĭ lor tyranĭ!

Toţi aŭ lăsat teraţa, afară de Conrad.
Conrad cŭ — aceste vorbe adio şĭ a luat.
Atuncĭ păru Julia ladînsul pe teraţă.
Cum vine-în nóptea tristă o raḑă ce resfaţă,
Un vis ce desfătéḑă, p'un suflet întristat.
— Noĭ vom pleca. îĭ ḑise c'un viers înpovărat.
Când se va face ḑioă; ne veĭ urma-îmĭ pare?
Ea ḑice şi esală un strigăt d'admirare
Vĕḑind din înălţime ast quadru în prejur
Ce se-'ntindea sub raḑe, pe câmpul de azur.
— „Plecarea de aice îmĭ e dorită mie.
Acéstă climă-mĭ stinge curagiu şi energie.
Îmĭ pare tot mormîntul că este ridicat
De mâna mea! îmĭ pare aicea în vestat
De crime, şi de sânge, ce omul p'astă vale
Atras cu mâna-ĭ crudă, urmîndu-şĭ scurta cale.
El singur-ĭ autorul, el ce se chiamă om,
Societate, lume, din care sunt atom,

www.dacoromanica.ro

De care mĕ cutremur şi plâng a sa cădere,
Ce ni se-arată nouă pe valea de durere.
Vĕdînd atâtea lupte aicea pe pĕmênt,
Şi dupĕ tóte acestea, un dureros mormînt,
N'avem noĭ óre dreptul, copiĭ de suferinţă,
Se-întrebăm, o dómne, ce-a fost de trebuinţă
În armonia vieţĭ, aceste naţiunĭ,
Perdute fără urmă?doctrinĭ, religiunĭ?
Ce sunt aceste naţiĭ ce mórtea le cosesce?
Maĭ mult de căt o iarbă ce vîntul ofilesce?
Dar cel puţin o iarbă tot servă la ceva.
Şi omul vaĭ! se cértă cu misiunea sa!
Uciderĭ, sânge, crime, eternă tyranie,
Nu! misiunea lumiĭ, nu a putut sĕ fie!
Şi astădĭ este altfel!... Voĭ. înger delicat,
Acăria aripă nu s'a întunecat
În fumul cel de patimĭ ce lumea domineadă
Al căruĭ suflelt face din lume o mirédă
In căre se prevede el, candid şi frumos,
Şi nu scie ce monstru, imfam, urît, hidos,
S'ascunde în adîncul ce nu îl vede încă.
Eŭ am vĕdut acéstă prăpastie adîncă,
În care geme monstrul, în care tot e reŭ
Tot este-'nşelăciune, şi anti — Dumnedeŭ.
De este dar acésta a lumiĭ misiune
Atuncea, e maĭ bine un trăsnet s'o consume!
— Nu blasphema! îĭ strigă Julia tremurînd
Şi mănile pe gura luĭ Conrad crucişind;
Nu ĕste-acéstă lume cum trebuie sĕ fie
Tot este încă-'n légăn, tot este în barbarie;
Dar tot înaintédă spre bine-'n cet, gradat...
— Eŭ nu blasphem, respunde turistu-'n povărat.
Eŭ nu neg nicĭ progresul spre în bunătăţire...
— „Nu-mĭ pasă — credĭ, ca mine, într'o Dumnedeire,

www.dacoromanica.ro

Putere înțeléptă ce n'are început
Nicĭ mórte-ce pe tóte c'un scop nalt le-a făcut.
Că-a precedat argilul, ce spiritul îmbracă
Cu lutul când un bine el a voit să facă.
Da, crede în puterea de care te 'ndoiscĭ
De veĭ să creḑ eŭ însumĭ... că poțĭ ca să iubescĭ.„

Ea ḑice, ochiul luce așa precum lumină
Azurul dupe lacurĭ prin raḑe de lumină.
Și gura-i se deschide ca tînĕr trandafir
Când îl resfață ploia și dulcele zephir.
Ea lacrimă și rîde cu fața sa cea pură,
Așa cum se arată a vieții Vaĭ! figură!
Și umerĭĭ sub părul părea ca peptul pur
Al lebedĭĭ ce-'nótă pe lacul de azur
Pe splendida cărare ce sórele saŭ luna
Trecând pe alor cale creaḑă tot d'auna.

FINELE CĂNTULUĬ II-lea

---

www.dacoromanica.ro

NOTE LA CÂNTUL AL DOILEA.

(1) Delos este una din insulile *Cycladi*. Se mai numesce *Cynthia*, *Asteria*, *Orthygia*, şi astăḑi *Dili*. Dupe fabule, Ea era plutitóre şi Jupiter o priponi de fundul mărei cu lanţuri de diamant. Aicĭ Latone născu pe Apolon şi pe Diana, de unde se şi rădică acel templu măreţ construit de Erysichthon, în marmură de Paros. Oracolĭ veneaŭ acĭi vara. Iarna se duceaŭ la Patara în Lycia. De aicĭ veni că se cănta în templul din Delos hymniiluĭ Olen din Lycia. Sărbătórea *Deliacă* se celebra la fie care cinceĭ anĭ în acéstă insolă. Atuncĭ se făceaŭ luptele gymnastice şi musicale. La Patara în Lycia era încă un templu al luĭ Apolon. Acolo se vĕd încă ruinele unuĭ theatru şi ale acestuĭ templu, fórte bine. Herodote în libra IV ḑice că Olen din Licia, care compunea hymniĭ ce cântaŭ femeile: este autorele tutulor hymnilor ce se cântă la Delos.

Licia, Pamphylia şi Cilicia eraŭ treĭ rigate care începeaŭ de la hotarele Cariĭ, pe malul mărĭ şi se întindeaŭ către Tarsa, unde Cleopatra *fuse mandată* în aintea luĭ M. Antoniu.

(2) Insola Chypruluĭ se află în faţă cu ţermurile Ciliciĭ şi Pamphyliĭ. este una din cele maĭ marĭ insole din Mediterana. Porturile eĭ sunt renumite. Astăḑi formĕḑa un Eyalĭt al Turcieĭ. Un lanţ de munţi vulcanicĭ trece prin mijlocul eĭ; *Oros Stavros* este vĕrfuĭ cel mai înalt al munteluĭ clima eĭ este sănătósă şi temperata vegetaţiunea avută şi strĕlucitóre; are, una sută-mii locuitorĭ astăḑi, Grecĭ în maioritate. Aicĭ creşc păduri de pinĭ, Cyparisĭ şi Cedri, vinurile eĭ sunt încă renumite: *Comandaria*. Insola se împarte în treĭ Sangeacurĭ. Nicosia este capitala. In vechime cetaţĭ celebre eraŭ aicĭ: Paphos, Amathonte şi Salamina şi muntele Olymp pe care se rădică un templu al Venerĭ. Fabula pretinde că Venerea eşise din mare maĭ n'ainte la Cythera, apoĭ la Chypru, istoria eĭ este maĭ tot aceiaşĭ ca acelor alte insule.

Credem a da cititorilor o ideie maĭ justă despre acéstă insolă şi despre cultul Cyprisiĭ reproducend aicĭ un pasagiŭ dintr'un poet latin, compilator care reproduce mai tóte imaginele ce făcea credinţele fabuliĭ vechĭ în aceste locuri.

Iata cum se esprimă Claudien în Epithalamul luĭ Honorius şi Mariĭ.

»Un munte ripos, de pătruns de picórele muritorilor, umbresce în„sola Cypruluĭ şi privesce Paphos de unde se vede Protea, şi cele cinciĭ „guri ale Niluluĭ. Iarna se teme de al albi cu neoa sa, vêntul de a „turbura cu suflarea luĭ, nóptea d'a altera strĕlucirea sa; consacrat plă„cerilĭ Venerieĭ, nu se cunósce aicĭ asprimea timpilor. Gustĭ dulcéţa uneĭ „primaverĭ eterne. Colina se întinde ca o luucă, un gard de aur în

www.dacoromanica.ro

„conjură muntele; și metalul strălucitor oprește apropierea. Vulcan „dase acest gard de apărare ţeiĭ, și bărbat complesinte, cumpără cu „acest preţ sărutările salle: văile sunt semănate cu florĭ născute fără „cultură și pe care le rodesce numaĭ resfăţările zephirului, în dumbra- »va stufósă, pascre nu este primită, daca sub ochiĭ Venerĭ, ea nu și-a »încercat acordele sale, a suris? paserea s; bucură de umbră; Venerea »a dispreţuit? paserea sbóră în aer și dispare. Plantele trăiesc numaĭ »ca sĕ iubéscă; arborul iubit, iubesce. Finicul se plécă ca sĕ se une- »scă cu finicul; cu plopul, plopul suspină; fagul geme pentru fag »și platanul pentru platan, acolo es doă isvóra, unul cu apă dulce »altu amară, mierea se unesce cu veninul în care sunt muiate săge- »ţile luĭ Cupidon; pe marginĭ se joc horĭ de amorurĭ, fraţĭ, eĭ aŭ a- »celeași tolbe, aceleași săgeţĭ, aceiași podóbă. Copiĭ de Nymphe, eĭ să- »getédă numaĭ inimĭ Vulgare. Numaĭ fiul Venerĭ ceĭ frumóse, Cupi- „don, ercul în mână, guvernă pe ţeĭ și cerul și stelele și abia cutédă »sĕ lovéscă pe regiĭ puterici. Cu aceste divinităţĭ locuiesc încă licenţa »ce nicĭ un lanţ nu légă; pisma lesne a împĕca; privegherile cu obra- »zul umed de vin, lacrimile novice plăcuta palideţe a amanţilor; îndrăs- »néla tremurîndă la cele din tăiŭ încercărĭ; temerea amestecată cu sper- »anţă; voluptatea neodihnită; sburătórele călcărĭ de jurămînt cu aripĭ »ușóre; și junetea ne bună care, cu capul rădicat, închide bătrăneţelor »întrarea în dumbravă; în dpărtare palatul ţeiĭ resfrânge sórele și »primesce de la verdeţĭ colórea lor, este fapta ţeuluĭ din Lemnos. A- »mastecând aurul cu diamantele, printr'un efect de artă rădică materia „și pune stinghiĭ de smarand pe columne tăiate în stănci de hy- »acinthŭ.. piciorul lunecă pe pragurĭ de Jasp și calcă cu nepăsare pe »Agath... acolo înfloresce rosmarinul, cresce cinnamul din Panhaia; »acolo Scânteie mlastările Costuzuluĭ tot d'auna verde... amorul intră »în palat. Acolo Venerea, pe un jeţ strălucitor, își drege părul. la stînga »eraŭ în picóre, frumuseţile idaliĭ, una stropea pĕrul cu o plóie de prefume, »alta cu dinţiĭ de ivoriŭ în împărţea în unde, a treia tăcea plete, »despărţia bucle. lăsând o parte la un desordien studiat: acest des- »ordine îĭ ședea și mai bine, obradul eĭ n'avea nevoie se întrebe o- »glinda, palatulu resfrângea trăsurile sale și le reproducea în ochiĭ seĭ »miraţĭ.

... Ţea înódă părul. ridică valurile rochiĭ sale și pune briul din care „se varsă carminĭ puternicĭ și cu care fixéză torenţiĭ îngroșaţĭ deploĭ, „alină marea, vînturile și mănia fulgeruluĭ... »grăbesce, vino, de »pórtă pe regina nóstră ţice un amor unuĭ monstru, Cymothoe care a- »stădĭ nu vré de tine, măne va fi preţul glorios al munciĭ tele..... »Monstru cu privirea amenințătóre, se aruncă din fundul abimuluĭ, a

www.dacoromanica.ro

„cómă umedă acoperă braţile luĭ, se ridică pe códa crăpată în doă ce nasce la locul unde pescele se unesce cu omul.. ca se umbrésca pe „ḑee, eĭ se curbă în arc, apoĭ cu asternut de rose purpuri, frăgeḑesce »soldiĭ tarĭ aĭ corpuluĭ luĭ. Pe acéstă perină da purpură plutetesce pe »mare Venerea, unda alintă piciórele eĭ de alabastru, un cortegiŭ de amorurĭ sbóră dupe dînsa; horurĭ sgomotóse turbură tăcerea mărĭ şi guirlandele smăltuiesc palatele luĭ Neptun, fiica luĭ Cadmus, Leuco- „thoe se jócă pe valurĭ; Palemone conduce c'un frîŭ de rose pe un delphin; „Nerea mărîtă florile şi Glaucus cunună capuĭ argintat cu plante ne- »muritóre...»

(3) *Spiritualiştiĭ anticĭ ereaŭ încredinţaţĭ că esistă în inima omuluĭ un amor etherat, pur şi neperitor ce rechiamă divinitatea, acest amor era symbolisat printr'o esinţă cerésca: e Venusa Urania,* saŭ Baala Shamaim a Phénicienilor; *Iabana* Evreilor, *Anitis,* în Asia mică. A admira frumuseţele naturiĭ, a se estasia platonicesce, era tot ce acéstă ḑee primea de la muritorĭ pe cănd ḑea Venusa generatrice pămêntéscă, era o curtisană, partea materială: Venusa: materială avuse bărbat pe *Hephaistos* al grecilor, avuse amanţĭ pe Adonis, pe Mars, Mercur, Apolon, Bahus şi mulţime de muritorĭ, amorul acestiĭ Venus materialale, era cănd dulce, furios înşelător în vorbe, armonios, îmbătător, degradînduse fără margine în delirul saŭ. Copiĭ eĭ eraŭ amorul, dorinţa, persuaţĭ unea, rîsurile, şi ignavul Priap, luxuriosul Hermaphrodit, cultul eĭ un delir.

(4) Tóte apostrophele adresate la România sunt scrise în timpiĭ Esilului. Daca aceste apostrophe vor fi pré tarĭ, se se ţie sémă că timpul cănd aŭ fost scrise era unul din acele timpurĭ de durere pentru orĭ ce Românĭ.

(5) Homer în nemuritórea sa poemă descrise pe Venusa, nudă, şi cu o cingătóre care resfrăngea seducţiunea, rîsurile, amorurile, dorinţele, resfăţările, ardătorele suspine, şi tinerii larcinĭ, podóba unei Voluptăţi indicibilĭ. Poeţiĭ Italienĭ aŭ Copiat cu fericire acestă descripţiune în versurile lor.

(6) Manifestaţiunea cea maĭ puterică a naţionalităţiĭ este limba. Crema Societăţiĭ Române, la acea epocă se roşea a vorbi limba părinţilor. Nu se maĭ audea de cât în gura poporuluĭ. In tótă Europa nu se află de cât doă ţĕrĭ unde elitul Societăţiĭ sĕ nu se serve în Salóne, de limba natală: Rosia şi România. România mosteni acéstă datină tristă de la Ruşĭ, cu altele maĭ triste încă, pe care Rusia ea însuşĭ, le condamnă acum.

(7 Prin Phenicia se înţelegea lungul ţermurilor de 22 de myriametre, cu însolele vecine, de la rîul Elentherus lăngă Arad până

www.dacoromanica.ro

din colo de Tyr. Astădĭ acéstă parte este părăsită miserĭ; altă dată închidea în sînu-ĭ o mare populaţiune cu număróse şi marĭ cetăţĭ, teritoriul lor se împărţea în mai multe state micĭ, guvernate de regĭ saŭ domnĭ, dar unul din eĭ esersa supremaţia asupra tutulor celor alţĭ. Tyr, Sidon, Arad, Gebel, Tripoli, Beryte; 1100 anĭ înaintea luĭ Christ începe periodu de putere pentru Tyr, şi în timpul luĭ David şi Salomon se afla în culmea gloriĭ sale. Perşiĭ, Alesandru cel mare, Romanĭĭ luară acéstă ţéră. Ea era politicesce organisată ca Statul Carthaga. Membri, senatuluĭ se recrutaŭ dintre nobilĭ, avea rigate hereditare, pe lîngă care esista şi o putere Sacerdotă (Monahală) fie care din cele maĭ marĭ cetăţĭ avea regele eĭ particular cu Senatul seŭ şi cu adunarea sa de popol. Sidon, Tyr şi Arad eraŭ cele maĭ însemnate. Phenicienĭĭ fondară mulţime de colonĭĭ între care în Syria şi Palestina, Lais, Hamatha, Laodicea, Dor, Ioppe; în insola Cypruluĭ Citĭon, Amathus, Paphos; la Thera, Melus, Oliaros, Cythera; Thasos; în Sicilia, Heraclea, Panormus, apoĭ în Sardinia, în insolele Baleare; în Sudul Spanieĭ; pe Costele Africeĭ; şi devenise cea dintâiŭ naţiune din lumea veche. Comerciu Phenicieĭ începu sĕ cadă cu înflorirea Alesandrieĭ.

Phenicienĭĭ, în religiune, admiteaŭ o forţă phisică bărbat, şi o forţă phisă femeie. Cea maĭ împortintă divinitate era Baal, ţeŭ suprem al cerului, şi particular al Tyruluĭ. Astarte avea treĭ caractere, Astarte Vergina din Sidon, Astarte Carthagenesa, şi Astarte cu cultul impudic, Baatis din Byblus, Adonis şi opt Cabire. Eĭ maĭ adora sórele, luna, stelele, plantele, rîurile, fantanile, focul. Limba phenicianĕ era din familia limbelor Semitice, semănănd mult cu limba hebraică. Cel maĭ mare litterator al Phenicienilor a fost Sanchoniaton; el locuia Sidonul.

(8) Acéstă întîmplare amorósă este încredinţată de maĭ mulţĭ Chronicarĭ din secolul de mijloc.

(9) Palmyra, saŭ Thamor, era în timpiĭ vechĭ numele marĭ şi magnificĭ capitale a Palmyrenieĭ, ţéră ce se întindea de la nordul Damasuluĭ pănă la rîul Euphrat, în Syria superiórĕ; ţéră roditóre şi avută, şi înconjurată din tóte părţile de deşerte. Solomon fondase acéstă cetate. Trajan o luă în stăpănire. Capitala era împodobită de templurĭ şi de palate strĕlucitóre. Aurelian conguis Palmyra în 275 dupe Christ, şi fărămă cu totul cetatea cu thiatrele palatele şi templele sale superbe. Iustinian voi sĕ repare stricăciunele, Sarasinĭĭ o despoiară, în mijlocul ruinelor sale cele măreţe, se înalţă un sat miserabil de arabĭ. Zenobia de care se vorbesce în acest cănt era regina Palmyrieĭ, femeie a luĭ Odonat Syrian din Palmyra, care, dupe erc se

www.dacoromanica.ro

pinse pe Perşi şi le luă Mesapotamia, Nysiba şi Carrhes, puse mâna pe puterea supremă. Gallien îi dete titrul de Cesar, şi Zenobii titrul de *augusta*, lăsându-l a domni în pace. Odenot fuse ucis de un nepot al seu. Atunci Zenobia luă titrul de regina orientului. Atunci Palmyra deveni o minune strălucitóre de frumuseţi, de mărire şi de prosperitate. Zenobia cultiva litterile, şi adusese la curtea sa poeţii şi învăţaţi din tótă lumea. Longin o învăţase limba gréca. Ea formase tot într'un timp a mare armată pe care o comanda în persónă; frumuseţea sa rivalisa cu cele alte calităţi a le sale. Un om de rînd eşit dintr'un sat din Dacia Trajană, din colonii Romani, Aurelian, puse mâna pe imperiul lumii, acesta veni contra Zenobii, dupe ce învinse pe germani şi pe Vandali; Zenobia, merse cu armata contra lui. Bătută în doă lupte pe malul Orontelui, şi sub ţidurile Emesii, se retrase cu multă tactică, făcând mult reu armatei Romane. Aurelian urmă pe Zenobia până la Palmyra unde regina se închise şi se apără cu o rară energie. Redusă însă la cea din urmă margine, şi părăsită de Armeni şi de Sarazini pe care Aurelian cumpărase, ea eşi din Palmyra şi merse spre Euphrat, dar fusc prinsă de Romani pe malul acelui riu. Domnise cinci ani. Aurelian dete ordin să ucigă pe toţi consiliarii Zenobii, între alţii pe Longin, a cărui mórte fuse heroică. Pe Zenobia o opri ca să o tîrască în Roma dupe carul seu triumphă tor. Când Aurelian întră în Roma, Zenobia mergea pe jos înaintea învingătorului, încărcată de petre preţióse, şi cu picióre le nu de, Zenobia trăi dupe acéstă crudă insultare, locui mult timp la frumosul Tibur unde Aurelian o trimise; fetele ei fuseră măritate cu Romani nobili şi fiul seu avu un Principat în Armenia.

(10) Tiberiada era o cetate mare şi importintă din galilea, pe malul meridional al laculul Genczareth. Ea se fundă de Herod Agripa în onórea Imperatorelui Tiberiu. Vespasian o lua şi o fărămă în parte Aici se afla o celebră academie Israelită. *Tancred* fondase în timpul Cruciadelor, aici, un Principat independinte. La 4 Iuliu 1187 Crestinii fiind bătuţi de Saladin sub ţidurile Tiberiadii, locuitorii ei trecură sub Sabie şi fuseră înecaţi în lac.

(11) Iezabela fica lui Ethbaal rege al Sidonienilor, nevasta lui Ahab, rege a lui Israel, şi mumă a Athalii. Era o femeie crudă. Ea rădică templul in onórea lui Baal; dumbrávi impudice le ocoleau, şi toţi sciau la ce imfamii se da regina în onórea Idolilor. Noă sute cincidieci de preoţi, din care cinci sute cincidieci serveau cultului lui Baal şi patru sute destinaţi acelui din Sidon, eraŭ hrăniţi la masa ei şi întreţinuţi cu a sa cheltuială. Cercă a farama anticul cult al lui Israel, persecută cu mórte pe cei ce nu vor să o asculte. Voi să

www.dacoromanica.ro

uciga pe toţi propheţii, şi iar fi ucis pe toţi déca Abdias, intendent al casii lui Ahab, nu ar fi scăpat pe unii din ei. Ea puse mâna la uciderea lui Naboth. Prophetul Elie predise atunci că Corpul Iezabelii, deşirat de câni, va rămânea ne îngropat. Jehu, proclamat rege, întră la Izrahel, unde vedu la fenestrele palatului pe regina Iezabela, care de şi bătrână acum, îmbrăcase podóbele cele mai splendite şi coperise faţa cu fard. Ea începu se blaspteme pe Jehu; dar robii ei o prăvăliră sub picidrele cailor. sângele ei stropi murii palatului, iar Corpul, sfăşiat în parte de câni, dupe propheţia lui Elie, rămase ne înmormintat.

(12) Propheţiile lui Ieremia se găsesc în canonul vechiului testament. El era cel mai mare prophet al Ebreilor, era fiul lui Helcias unul din preoţii ce locuiaü la Hanathot, în pământul lui Benjamin, nasce 630 de ani înainte de Christ. Sub Josias el începu a prophetisa în Hanathot. Gonit d'acolo de ai sei, se duse în Ierusalim unde, ne perdînd din vedere starea deplâns în care se afla statul sub raportul politic şi religios, îşi puse tóta puterea a prophetisa şi a spune adevărul. În acel timp Nabuchodonossor înconjurase Ierusalimul. Atunci Ieremia plânge; rupe inimile cu gemetele sale; mişcă în untrurile, cu ţipetele sale, Sedecias, supărat de atâtea predicţiuni, îl închise în Vestibulul prinsorii din palatul regelui Judei. Când Nabuchodonossor luă cetatea, prophetul fuse liberat, pe urmă trecu în Egypt însocit de mai mulţi Ebrei, şi unde îşi termină viaţa.

(Ieremia fuse réü vedut şi de preoţi şi de Ebrei din causa sinceri tăţii limbii sale. Gemătórea voce a prophetului întrista Ierusalimul căruia el îi predicea că se va distruge, daca nu va părăsi calea de corupţiune.

Cartea Ieremii numai jumătate este rithmată şi poetică, mijlocul este istoric, în partea din urmă, prophetul se înalţă şi prevală isbucniri de tunete. Psalmul CXXXVI. *Super flumina Babylonis*, este celebru. Lamentaţiunele sunt compuse de cinci capitoli: propheţiile de cincidecî şi doă. Din cinci părţi care compun cartea Ieremii (*Sepher Irmeiahu*) fie care se împarte în doădecî şi doă de strophe în semnate în fruntea celor doădecî şi doă littere a le alphabetului hebraic: *Aleph*, *Beth*, *Ghimel*, *Dalet*.

(13) Nu este nimic mai sfăşiitor, mai terribil, mai crud, şi mai măreţ în historie ca luarea Ierusalimului de Romani. Mi-a fost peste putinţă a citi vre odată analele Palestinii, fără se ved aici ceva care sémănă cu nenorocirile ţerii nóstre.

Romanii daseră un decret prin care despoiaü pe Ebreii din Cesarea

www.dacoromanica.ro

de drepturile de burghesie, acordînd acest privilegiŭ numaĭ Grecilor şi Syrienilor. Căţiva Ebreĭ se plânseră luĭ Florus guvernor Roman contra unuĭ grec care prin clădirĭ ce voia a rădica, îĭ strîmptora pe dinşiĭ. Îĭ dară opt talenţĭ ca se le facă tréba. Florus primi banĭĭ şi nu făcu nimic, adoă ḑi un grec în Cesarea, voind a scandalisa pe Ebreĭ, sacrifică câteva paserĭ la pórta Synagogiĭ, voind a face allusiune la sacrificiul ordonat de Moise pentru curăţenia leproşilor. Acésta făcu şi pe Ebreĭ şi pe grecĭ sĕ alerge la arme. Ebreiĭ eşiră din cetate cu cartea legilor. Ierusalimul se agită contra luĭ Florus pentru reoa sa purtare. Florus luă banĭ din tesaurul templuluĭ din Ierusalim. Sub cuvînt că îĭ trebuia: acésta revoltă glótele; Soldaţiĭ luĭ Florus prădară atuncĭ casele din Ierusalim, insultară femeile, uciseră ómenĭ inocinţĭ; treĭ miĭ şase sute bărbaţi şi femeĭ periră. Divisiunea ce domnea între partide întră atuncĭ în Ebreĭ. Caduceeniĭ eraŭ pentru moderaţiune şi ideĭ de pace. Ceĭ alţĭ voiaŭ sĕ sacrifice tot de cât sĕ maĭ fie supuşĭ uneĭ puterĭ streine, în capul acestor din urmă eraŭ patrioţiĭ esaltaţĭ mostenitorĭ aĭ principiilor luĭ Iuda Galileanu şi care se numeaŭ *Zelatorĭ*, glótele care nu aveaŭ nimic a perde, se lăsaŭ a se conduce de *Zelatorĭ*. *Zelatoriĭ* puseră mâna pe putere. Resboiul civil unit cu insureţiunea contra Romanilor începu în tótă Palestina. Zelatoriĭ se strĕluciră prin acte de cruḑime care întrecură pe ale Romanilor, Grecĭĭ şi Syrienĭĭ din Cesarea uciseră doăḑecĭ miĭ de Ebreĭ atuncĭ fie care cetate se schimbă într'un câmp de bătaie.

Vespasian ia comanda armatelor din Palestina şi urméḑă resbelul, resboiul civil urméḑă în Ierusalim, divisiunea se întroduce chiar între Zelatorĭ. Eĭ se ucid la templu. Tit rĕmase cu comanda armatelor în locul luĭ Vespasian, părintele scŭ care se alesese împerator. Acesta asedĭă Ierusalimul. Lupta în cepe, Romanĭĭ iaŭ partea cetăţiĭ ḑisă Bezetha. Dupe cincĭ ḑile întră în partea de jos a cetăţiĭ (Acra) Tyt cercă a lua cetatea cu pace, ca sĕ nu strice templul şi ca sĕ cruţe vărsarea de sânge. Ebreiĭ se decidă sĕ móră cu toţiĭ. Tyt voĭ sĕ ia cetatea, prin fómete, fómetea începu teribilă, miĭ de ebreĭ mureaŭ de fóme şi de cuţitele *Zelatorilor* Crozăviile fómetiĭ rupse legăturele naturiĭ, femeia smulgea bucata de pâne din gura bărbatuluĭ, fiul din gura tătăseŭ, muma smulgea mâncarea copiluluĭ. Cincĭ sute mureaŭ de fóme pe fie care ḑi. Zelatoriĭ omoraŭ pe toţiĭ Ebreiĭ care le ḑiceaŭ că ar fi bine a se închina Doă miĭ de ebreĭ se spintecară de Soldaţiĭ Syrienĭ căcĭ eşise vorba, că eĭ înghiţeaŭ aurul. Dupe maĭ multe lupte, fortereţa căḑu în puterea Romanilor, rămâind numaĭ templu unde se retranchară ebreiĭ. Tyt promite că va respecta templul şi viaţa tutulor, daca ei se vor da. Zelatoriĭ refusară. A doă ḑi

www.dacoromanica.ro

Romanii cad pe posturile Ebreilor. Tyt ia măsuri spre a se respecta templu, dă assaltul difinitif. Dar în timpul luptei, un Soldat Roman, fără ordin, puse foc templului, îndeşert Tyt alérgă şi ordonă a stinge focul, îndeşert Ebreii voiră acum să scape cel din urmă bulevard al naţionalităţii lor; focul consumă tot, furia Romanilor ucide mii de ómeni, până şi poporul care nu luase armele în mâni, bătrâni, copii, femei, trecură sub Sabie. Ioseph spune că un milion o sută de mii de Ebreii aŭ murit de arme, de fóme şi de maladii.

(14) O femeie numită Maria murind de fóme, apucă pruncul ei care şi ei murea, îl deşiră, îl frige şi îl mănâncă pe jumătate, Soldaţii atraşi de mirosul cărnii, veniră la ea, iar acésta le dise, arătându-le resturil, pruncului ei, luaţi uă porţie! «Soldaţi spăimîntaţi de grozăvia faptii. «nu putură să dică o vorbă. Este fiul meŭ, urmă Maria, eŭ l'am »fript, mâncaţi, şi eŭ am mâncat, nu fiţi mai fragedi de cât o femeie, mai simţitori de cât o mumă!« Soldaţii fugiră tremurînd.

Acea femeie, acea mumă a trebuit să fi perdut mintea înainte d'a face un asemenea act.

(15) Vlavia-Julia Héléna, sănta, muma mareluĭ Constantin, nimenĭ nu scie care fuse locul nascerii sale, nicĭ condiţiunea sa. Nicephor dice că ar fi născută la Drépanum în Bithynia, sântul Ambosiŭ dice că ar fi fost cărciumăresă; alţii că ar fi fost fiica regeluĭ Ioclus din insola Britanii unde ar fi născut. Constanciŭ Chlor, gardŭ pretorian atunci, fuse răpit de frumuseţea Corpuluĭ şi a spiritului Heleniĭ şi o luă de nevastă. Dar când deveni mare o lăsă şi luă fiica luĭ Maximian Hercule. Constantin făcânduse împărat în 325, aduse pe maicăsa la curtea sa şi îi dete titrurile de Augustă şi împărătesă precum şi dreptul de a dispune de baniĭ seĭ. Helena era Chrestină, stărui pe lângă fiul seŭ care o iubea şi respecta, să facă tot a da popórelor fericirea, bisericii protecţiune. La anul 326 se duse se visiteze Ierusalismul unde clădi mai multe biserici, precum şi biserica Calveruluĭ. Dupo tradiţiune, săpând la facerea acestii biserici, s'ar fi găsit bucăţile de lemn ce se credeaŭ a fi fost de la crucea cea adevărată a luĭ Christ. Stă Heléna muri în 328 în etate de optzeci de aniĭ aprópe în braţele fiuluĭ seŭ, şi fuse pusă în numărul sântelor.

(16) Din tr'un pasagiŭ din Josue se doveesce că cetatea Iaffa saŭ Iope esista 1500 aniĭ înainte de Isus se scie eă de aice Noe întră în corabie să scape de înecăciune şi că aicĭ ar fi primit chiar în gropăciunea. Mai mulţi autorĭ vechĭ spune că întîmplarea între *Perseu* şi *Andromeda* se trcu pe aicĭ. Andromeda era fiica luĭ Cepheŭ regele din Etbiopia şi a Cassiopei. Muma şi fata eraŭ de o frumuseţe fórte rară. Muma pretinsese că fiesa era mal frumósă de cât Nereidele, de cât muma zeilor chiar, zeile însultate de

www.dacoromanica.ro

acésta, Cerură resbunare la părintele lor. Acésta, în necând Staturile lui Cepheŭ, trimise în urmă un monstru de mare înspăimîntător care amenința pe locuitorii din Iaffa că-i devoră. Oracalo, ḑise atunci că mănia lui Neptun se va împăca numaĭ când Cepheŭ va espune pe fie. sa la mâncarea monstrului. Ethiopienii siliră pe rege sâ urmeḑe asfel Atunci legară pe frumósa Andromeda de o stâncă la malul mării. Perseŭ veni atunci aici pe calul Pegaz diu tr'o călătorie care făcuse la Gorgone, Vĕḑu pe Andromeda, fuse atins de pietate şi de amor şi se îndatoră a ucide pe monstu, daca îi va da mâna fetii. Cepheŭ primind acésta, Perseŭ, se arată la monstru când acesta veni sĕ atace pe principesa, îi arată capul Medusii, şi împetri pe monstru, apoi lnă de socie pe fată. Dar Pallas schimbă pe Andromeda în constelaţiune. în hemispherul boreal.

Din Iaffa plecă Ióna, când căḑu în mare şi îl înghiţi o Balenă saŭ un Kit în pântecele căruia şeḑu trei ḑile. Aici sântul Petru avu o vedenie: postavul căḑut din cer plin de animale de tot felul. Iaffa însă cetatea de predilecţiunea fabulilor, în toţi timpii.

Egypteniĭ, Asyrieniĭ şi alţiĭ o dominară. Iuda Machabeŭ o arse. Cestius o fărâmă, Vespassian o turbură. sarazinii, cruciaţii, şi'o disputare mult timp, în fine căḑn în mâna Turcilor. în 1799 Iaffa căpătă o noă renumire prin luptele îndrăsneţe ale generalului Bonaparte, acesta, luînd oraşul, dupe o lungă încunjurare, şi câte va miĭ de arabi predînduse dupe în voială că nu li se va face nici un rĕŭ, ucise pe toţi prisonerii desarmaţi, din care unii, voind se scape pe nisce stâncĭ în mare, eraŭ asemerea ucişi.

(17) Vorbind pentru cea din urmă óre în cântul acesta despre mare, şi avînd a vorbi neîncetat în cânturile viitóre, credem că ar trebui sĕ vorbim în proză despre mare, sĕ dăm o idcie acelora care nu sciŭ încă ce este *marea*. Pământul are o surfaţă de 6,000,000 miryametri pătraţi, pe acestă întinsera 4,800,000 miryametri ocupă marea. Grămada cea mai mare de apă se află în emispherul meridional, şi spre polul dela nord este grâmada cea mai mare a uscatului. Tóte mările se unesc, afără de lacurĭ. Ele aŭ diferite numirĭ — iaŭ când numele de oceane, când de mărĭ; marea *gheţială* a nordului şi marea gheţială a sudului; oceanul *Atlantic*; *Marea pacifică* saŭ *Oceanul cel mare*, saŭ marea *Sudului*, şi *marea Indiĭ*, cele alte mărĭ interióre sunt nisce braţe de mărĭ, Golfurile, rapele, porturile, sunt asemenea nisce mâncăturĭ adîncĭ în uscate adîncimea mării este variată — cea mai mare care s'a putut măsura a fost aceia făcută de Sir Iamos Rott de 4,600 brase saŭ 9,200 metri, şi alta de Henri Mangles Denham, spre Sudul Oceanului Atlantic, de 7,706 brase saŭ 15,412 metrri. Fun-

www.dacoromanica.ro

dul mării ca şi surfaţa uscatului, se compune de văi şi de lunci întinse, de munţi isolaţi, şi de lanţuri Complecte de munţi, piscurile şi crestele munţilor isolaţi se ridică de multe ori asupra mării şi formédă aceste insole care le vedem. Marea primesce în sinul ei tóte rîurile şi de aici le dă înapoi numai prin evaporaţiune saŭ aburire. Mările avînd tóte comunicare împreună, surfaţa lor are peste tot aceiaşi înălţime. Către acestea mările interióre aŭ o înălţime ce va mai rîdicată de cât Oceanul, din causa grămeḑilor de apă ce ele primesc şi pe care grămeḑi nu pot se le dea înapoi cu repejune, fiind închise de uscat, şi comunicând cu Oceanul numai prin strimtorĭ. Apele mării sunt amare şi sărate, cu tóte acestea nu aŭ aceiaşĭ amărăciune şi sărătură; cu cât te depărteḑi de maluri, cu atât amărăciunea şi sărătura se fac mai simţite. Materiile care o compun fac ca se înoţi cu mai multă înlesnire în apa mării de cât în apa de rîurĭ.

Colórea naturală a mării este verdue; dar colórea Cerului, fundul mării, raḑele Sórelui, o schimbă de multe orĭ. În raḑele oblice a le sórelui, marea apare verde ca Smaraldul; în umbră apare purpurie. În timpĭ de vijelie ea este Vînată; stăncile şi munţii ascunşi în mare îĭ daŭ o colóre posomorîtă; de departe marea le arată albastră.

Marea are câte odată o strĕlucire phenominală asupra surfeţiĭ sale, strĕlucire de care se vorbesce în cântul al dollea al poemiĭ. Forster şi Vogt aŭ făcut studiĭ asupra acestiĭ strĕlucirĭ. Cel din urmă este de părere că strĕlucirea mării este produsă de animale de diferite naturĭ care suăt în unde. Este o mare cantitate de phosphor în mare, asfel, încât, nóptea, sub loviturile lopeţilor, se varsă milióne de scânteĭ.

Limpeditatea apeĭ de mare este mai însemnată de cât cea de lăngănĭ. Lumina pătrunde în fundul mării până la 20 metri şi mai mult, fundul eĭ sa póte vedea până la 60 metri de adîncime şi daca trebuiesc sĕ credem pe căpitanul Mood, apoĭ lăngă *Nouveau Zemble* el aruncă sonda la o adîncime de 160 metre într'un loc unde se ḑĕrea fórte bine şi fundul mării şi chiar scóicile ce se aflaŭ acolo.

Marea are mişcărĭ regulate şi neregulate. Dupe flux şi reflux, este marele phenomen al *şgurgerilor submarine*; precum şi întărîtarea undelor de vînturĭ regulate şi de vijelĭĭ, aceste mişcărĭ opresc de a se strica apa mării care este supusă prin natura eĭ la corupere mai mult de cât apa dulce.

---

www.dacoromanica.ro

EROR DE TYPAR.

Cântul I. paginea 2, rîndul 6. în loc de întruphuli, citesce în triumphul.
Pag. 2 rîndul 8 în loc de Scepțicĭ, citesce Sceptici.
pag. 3 rîndul 4 în loc de șótpte, citesce șópte.
pag. 3 rîndul 7 în loc de aĕ răsărit, a răsărit.
pag. 4 rîndul 25 în loc de omeneasă, citesce: omenéscă.
pag. 5 rîndul 4 în loc de cărți, citesce: cării.
rîndul 13 în loc d'aceseste, citesce d'aceste.
rîndul 15 în loc de cam, citesce ca.
rîndul 28 în în loc de tet, tot.
pag. 6 rîndul 7 în loc de omar, citesce omer.
pag. 6 rîndul 29 în loc de influit, citesce infinit.
pag. 7 rîndul 31 în loc de înbălsămint, citesce, îmbălsămit.
pag. 8 rîndul 6 în loc de o crucesce, citesce o crescuse.
rîndul 9 în loc de stărcă citesce, stâncă.
pag. 10. în loc de durăros, citesce dureros.
pag. 11 rîndul 30 în loc de în veselesce, citesce, în velesce.
16 rîndul 24 în loc de simtimentul, citesce simțimêntul.
rîndul 28 în loc de eĭ, citesce, el.

www.dacoromanica.ro

CONRAD

CĂNTUL III-lea

EGYPTUL

Cunósceţi voĭ pămîntul ce Nilul a născut?
Ce crivĕţul cu cóma de ghéţă n'a bătut;
In care sub cununa ĭ se-'nalţă palmierul
Şi pare că sprijină cu mândra-ĭ frunte cerul
Aşa ca o columnă de marmur minunat
Ce sprijină un templu cu aur înstelat?
In care dulcea ibis de Zephirĭ ţegănată,
In silvele de cactus suspină amorată.
In care ḑea Isis cu 'n gracios suris
In tristele deşerte crea un oasis;
Cunósceţi voĭ Egygtul ce n'are semănare
Cu nicĭ o altă ţéră? loc curios în care
Intunecósa fiie a vechiĭ Ethyopiĭ
Contrastă cu Evrea cu ochiĭ azuriĭ,

www.dacoromanica.ro

Şi palida arabă, cu fruntea visătóre
Cu copta (1) cu par' negru şi braţe de ninsóre?
Pământ ce fecondédă în fie care lună,
Şi nicĭ un timp n'abate splendida sa cunună!
In care frunda cade sub sórele de foc,
Şi alta vine-'ndată de ţine al seŭ loc.
Aice rar se-'ntîmplă sĕ fulgere, se ploă;
Un cer senin şi splendid adapă cu a sa roă
Pământul ce rodesce şi apele din Nil
Inécă în tot anul acest fecund argil.

Acolo noĭ v'om merge... dar vasul fugător
Pe brazdele perfide alunecă uşor.
Conrad! veghedĭ tu óre, privescĭ aceste maluri
Din care Philistenii domneaŭ aceste valuri?
Regina africană cu faţa de eben,
Spre răsărit se duce purtând un diadem
De stele fară număr, când geme-'ndepartare,
O surdă vijelie... fluerăturĭ bizare,
Mugirĭ adîncĭ, sĕlbatecĭ, Concert spăimăntător!
Aĭ crede că toţĭ monstri marinĭ s'adun în hor
Şi ţipă-n limbĭ diverse, pe tonul întristării
Voind se ducă vasul în smărcurile mării.
Pylotu-abia mai şade la cărmă; e legat;
Pe pod s'aruncă valul, ce pare că-a turbat
Sub biciul unuĭ demon ce de aprópe-l strînge;
Lovirea cea de vînturĭ, catartul plecă, frînge.
Şi vasul se redică, se lasă în abim,
Şi iară se înalţă! un strigăt, un suspin
S'aude-'n întunerec! aĭ crede că mormîntul
Se crapă,-te înghite. Se îndoiesce vîntul,
Şi valul îĭ respunde prin mugetu-ĭ duios...
E cântecul funebru... un strigăt fioros
Al celuĭ ce comandă s'aude 'n vijelie,

www.dacoromanica.ro

Spăimîntător; e geniul uman ce tot învie,
Ce dă direcţiune, ce apără, prevede.
Speranţa, e busola, e harta; el o vede,
O cercetédă, scie de este de temut.
Foc! foc în cală! strigă şi totul s'a perdut!
Atuncia comandantul rĕcnesce cu tărie,
Şi vocea-i se aude tunînd în vijelie.
Toţi căţi mai aŭ putere, comanda luĭ urmed.
Conrad se află-'n fruntea acelor ce lucred.
Parvine se pătrundă el cel din tăiŭ în cală
Prin flacarĭ şi prin fumul ce flacăra esală,
Văslaşiĭ îl urmédă; el tot a-mbărbătat,
Iar pompele jucară şi vasul a scăpat.

Dar dorile se varsă. Conrad pe pod privesce
Acest spectacol magic, strein ce îl răpesce;
Aceste miĭ de valurĭ, ca cete de geanţĭ,
Ce joc cu vasul, şi — uniĭ îl trec la ceil'alţĭ,
Riḑînd de slăbiciunea acestuĭ om pygmeŭ
Ce vrea pe eleminte să puie jugul seŭ.
Pămînt! pămînt! strigară mai multe vocĭ d'odată.
Şi se ḑări o cóstă; spràncénă depărtată.

Dar colo se arată prin sînul vijeliĭ
Pe cósta aburită cetate — Alesandriĭ.
Acolo este Pharos, e una din minunĭ
Că aŭ făcut odată mirarea,-ntregiĭ lumĭ.

Când civilisaţiunea devine conquerantă
Sub marele — Alesandru, se nalţă, elegantă,
Superbă o cetate p'acest ţĕrm depărtat;
Sub Ptolomeĭ devine un centru minunat

www.dacoromanica.ro

De viață, arți, sciințe, civilisațiune.
Romanii îi răpiră și sceptru și cunune.
Sĕ nu-'n ceteḑe mórtea de cât când al meŭ cal,
Pan' la genuchĭ prin sănge va înota fatal!" (2)
Striga imperatorul!· o timpurĭ de asprime!
Când gloria fu-'n sănge, și forța fuse-'n crime!
Dar pentru ce v'om cere acelor timpĭ uĭtați
Un compt sever când timpiĭ de aḑi, maĭ luminați
Sunt tot atăt de aspri, cu dreptul — umanității,
Precum aŭ fost odată în timpiĭ antiquității!
Dar lăngă barbaria tyranuluĭ stein,
Religiósa luptă aduce — al eĭ venin.
Aicia înfloresce frumósa Hypathia (3)
A luĭ Theon copilă, prin, spirit, prin junia,
Prin rara frumuseță și prin virtutea sa,
Doctrinele luĭ Platon aicĭ ea ensigna.
Amiciĭ luĭ Cyrile, în furia turbată,
Smulg dupe car, p'acéstă frumósă învățată.
Cu unghiĭ, și cu dințiĭ, eĭ o deșir în loc
Bucățile din corpu-ĭ le-aruncă, le ard în foc!
Aceste lupte crude, aceste scenĭ turbate
Nu se repetă încă în țĕrĭ civilisate?
Și chiar acolo unde terórea a-'n cetat.
Acolo unde legea domnie și-a luat,
E liberă gîndirea? și când un muritor
Esprimă adevărul etern, ne peritor,
Ce face — acéstă lume, plăpândă, trecătóre?
Lovesce cu mănie, esil saŭ închisóre!

Pompeŭ, Cesar, Antoniŭ, Octav și Buonaparte
Toți conqueranții lumiĭ luară — acéstă parte
De lume prin resbele, voind a imita
Pe marele — Alesandru în strĕlucirea sa.
Mărirea e dar fumul ce nasce — aicĭ sub sóre

www.dacoromanica.ro

Pe bucherul terribil din sânge de popóre!
Din lacrimĭ, din suspine, din trude omenescĭ!
O lume sclavă, iată aceia ce iubescĭ,
Aceia ce merită nebuna-ţĭ admirare!
Ce face — a ta ruină, a ta îngenuchiare.
Pe cât va fi în lume d'acestĭ admiratorĭ,
P'atăta, tot d'odată, vor fi apăsătorĭ.
Pe tine tot d'auna, civilisaţiune
Te va lua conquista drept ţel, drept misiune,
In numele teŭ mare, l'apus, la răsărit,
Sub Sabie streină toţĭ popolĭ aŭ perit.
Când tu nu aĭ prestigiŭ, civilisaţiune,
Atuncĭ viĭ tu, pe scenă, o tu, religiune!
Civilisaţiune e cel măcel infam,
Ce pe popóre-'n cântă, ce pe tyranĭ înflam?
De nasce ea acéste ruine şi morminte,
Ce schimbă pe popóre, în fum, în oseminte,
Atuncea piară acéste frumóse, marĭ ideĭ,
Şi lumea sĕ rămăie în barbaria eĭ!
Dar orĭ în care parte Romanĭĭ aŭ călcat
Traiane, al teŭ nume e bine cuvintat!
Clemenţa, bunătatea ce cerul dase ţie,
Căḑură ca un balsam pe jug şi pe sclavie.

Vedeţĭ acea cămpie, ce mórtea a coprins
Aicĭ a fost cetatea herouluĭ ne-'n vins,
Cu patru miĭ palate, o mie de grădine,
Treĭ sute théatre, circurĭ, de viaţă, ómenĭ pline.
Şi astăḑĭ nicĭ o urmă! nimic numaĭ e viŭ:
Abia în suvenire, de ele se maĭ sciŭ.
Acolo fu necropol, morminte strălucite,
Palate elegante de preoţĭ, locuite,
Cu verḑĭ grădinĭ de arborĭ, şi cu parterĭ de floĭ
Mărite monumente, de marmur cu colorĭ.

www.dacoromanica.ro

Ad̦ĭ locul e ruină, ş̦i malul cu-'n tristare
Se-'n clină ş̦i ş̦optesce durerea sa la mare.

Lumina dimineţiĭ se varsă în ether.
Convoiu-alérgă încă pe calea sa de fer,
Traversă sinu — acestor sălbatice deş̦erte
Ş̦i flueru-ĭ esală fansastice concerte.
Ai fi creḑut un ş̦arpe, bălaur iritat,
Ce trece prin deş̦erte ş̦i ş̦ueră turbat
La Nil el se opresce ş̦i rîŭ — aicĭ apare
În tŏtă maiestatea... Salut, o'fluviŭ mare!
Ḑeŭ adorat în templul de la Nilopolis,
Sub formă a doĕ sexe, fiŭ ḑeuluĭ Cnuphis
Tu singur, Nil, daĭ viaţa deş̦ertelor profunde;
În fie care vară verş̦ĭ palideleţĭ unde,
Pe-acéstă vale lată dînd apă ş̦i pămănt,
Făcănd un loc de viaţă din tr'un intins mormint.
Căt de frumósă-aĭ face, o Nil, acéstă vale,
Cănd civilisaţiunea, aicĭ ş̦ĭ ar face cale,
Când ómeniĭ — ar fi liberĭ, cănd jugu — apăsător
Nu ar sorbi ş̦i viaţa ş̦i fructu muncĭĭ lor!

Aceste unde — eterne căt sânge nu sorbiră,
O martor al durerĭĭ acelor ce periră.
Ca sĕ păstreḑe lanţul ce de atăţea anĭ
Le dete moş̦tenire un crud ḑeŭ la tyranĭ?
Dar unde sunt tyraniĭ ş̦i sclaviĭ? aŭ murit!
Da; aŭ murit acea, dar alţiĭ aŭ răsărit.
Ce vor peri ca dînş̦iĭ, lăsând pe alţiĭ-'n urmă
Sĕ facă, uniĭ domniĭ, ş̦i alţiĭ marea turmă
Precum ursita-ĭ nasce, făcănd misterios,
Spre a plana în aer, saŭ a rampa pe jos.

---

www.dacoromanica.ro

Conrad aicĭ S'ambarcă cu socĭĭ seĭ de cale,
Cu visele frumóse şi gîndurile sale.
Julia şi Claricia, cu nurĭĭ 'n cântătorĭ,
I apăr cum doă stele apar la călătorĭ,
Ce rătăciţĭ pe mare, în aria divină
Salută cu plăcere frumósa lor lumina.
Oh! dacă o femeie n'ar fi alt pe pământ
Decât ce este, stéoa pe cer, în nopţĭ de vînt,
De cât ce este flórea, într'un deşert uscat,
Decât ce e surisul p'un chip în durerat,
Ea încă — ar fi cununa sub care lumea pare
Cu relele maĭ blînde şi maĭ puţin amare!
Dar a Juliĭ gură p'albeţe strĕlucea
Aşa ca picătura da sănge peste nea.
Iar cenele-ĭ bălaie ce ochiĭ înconjóră
Rechiamă flórea plutiĭ, ninsóre bălăióră,
Învĕluind surfaţa pe lacul de azur,
Şi Sînul eĭ sub bucle cĕ-aĭ crede că murmur,
Rĕpesce ochiĭ noştrĭ şi dă acea ideie
De neoa dupe Şimplon când sórele-o poleie.
I-e limpede privirea ca splendidul cristal
Şi are-un foc ce luce ca sórele pe val.

Colo fu Neucratis, cetate Milesină,
Ramanieh e satul năsut p'a sa ruină.
Aicĭ a fost un templu *Hellenion* numit
Maĭ dincolo Arhandru, Antylle renumit.
Acăruia venitur̆ servéŭ maĭ înainte
Reginiĭ Egyptene sĕ-ĭ dea încălţăminte.

Al Niluluĭ mal însă aci presintă faţă
Frumósă, cununată de plante şi de viaţă,
Aci presintă — o faţă de tristă uscăcĭune,
Deşert, sălbătăcie şi desolaţiune.

---

www.dacoromanica.ro

Dar ochiĭ tutulora vèdură depărtat
Pe orizonte — aspectul strein și minunat,
Acele pyramide ce par că privegliadă
Ca geniurĭ din deserte, ce parcă însemnédă
Hotarul între lume și tristul lor domin,
În care numaĭ vêntul deștéptă un suspin.
Erá pe când lumina cu umbra, ne arată.
Figura vieţiĭ — umane, și salba aurată
Pe peptul negru — al nopţiĭ apare depărtat.
Și face și maĭ magic tabloul presintat.
Bulah — pe urmă Cair o leghe maĭ de parte.
Aicia de mărire se-'n carcă Buonaparte,
Aicea móre Kleber ucis d'un fel de sânt,
Purtând destinŭ — armateĭ cu dênsul în mormînt. (1)
Mărinimósă Franciă, plângĭ tu acea armată
De bravĭ, prin lupte crude, privaţiĭ secerată?
Și ce ne pasă noă d'acestĭ bravĭ ce s'aŭ stins?
D'o glorie măréţă eĭ fruntea și-aŭ încins!
Frumóse simţimînte când aste morţĭ sublime
Ar fi pentr'o ideie, și pentru-un mare bine!
Guvernul teŭ, o popol puteric și leal,
Vedea în Buonaparte, un geniŭ, un rival;
Voĭ ca se se scape d'a luĭ înrîurire.
El, beat de libertate, de glorie, mărire,
Voind sĕ urme pasul atâtor marĭ bărbaţĭ,
Purcese 'n oriinte cu ceĭ maĭ bravĭ soldaţĭ
Sĕ móră ca sâ-șĭ facă cununĭ neperitóre
Dînd lanţurĭ cugetariĭ, și héră la popóre.
Dar sĕ venim la valea luĭ Heliopolis!
Aicĭ, tu mare Kleber, victoria — aĭ decis.
Cu noă miĭ de ómenĭ, învinși acea armată
De sapte orĭ maĭ mare! aicĭ a fost odată
Cetatea ce-n văţaţiĭ greciĭ — aŭ locuit.
S'adune cunoscinţe prin care-a strĕlu c't

www.dacoromanica.ro

Europa mai în urmă de legi, theogonic!
Palate, templu, totul ce a putut să fie,
Aŭ dispărut ca urma gazelii pe nisip.
Ce vînturile serii astupă şi risip.

Memphis! Ce mai rămane din viaţa-ţi gloriósa?
Tot a perit! o silvă de palmieri umbrósă
Se-nalţă din ruine, rejună acest loc
Ce arde în nisipuri sub sórele de foc.
Dar unde-i boul Apis şi templu acela mare
Lui Phta? mari edificii d'eternă admirare?
Mormîntul lui Osiris? vai! sufletul uimit,
D'atâta frăgesime, rămâne mărmurit!
Aşa lovesce cerul trufia omenéscă,
In popoli ce cutédă lui se se potrivéscă,
Ce fac din al lor nume ceva divin şi rar,
Din forţă,—un drept, din culte un fanatism barbar.

Conrad privesce încă, sub radele splendide,
Acele trei măreţe şi strani pyramide
Ce pe aici, se-'nalţá, pe délul nisipos;
Lucrare minunată, aspect maiestuos,
Ce par a-'n vinge timpul ce tóte le supune!
In faţa lor dispare ori ce comparaţiune.
Din virfŭ lor fantastic se vede spre apus
Deşertŭ l'astă mare ce omul n'a supus.
Imperiŭ de mirage, cu valuri nisipóse
Ca valurile mării perfide, furióse,
Cĕ 'nalţă şi le bate sălbatecul camsin
Şi nu aŭ nici mugire, nici murmur, nici suspin;
Dar care pórtă mórtea! spre nord se ntrederesce,
Acestà deltă latá ce aură, verdesce;
Spre est uscata ţéră cu nume de Gessen,
Ce pare sub urgia unui amar blasphem.

www.dacoromanica.ro

Mai din colo e valea ce Nilul o parcură
Pe faţa ei se vede plutind o désă bură
De aur: e nisipul mărunt şi risipit
Ce strălucesce-'n sóre, de vînturi respândit.

In faţ'acestor locuri, acestor mari ruine,
Ce-aú triumphat măreţe d'a timpului asprime,
A nóstră vanitate se umilesce — amar!
Gîndire, simţimînte, se-n fióră şi tresar!
In faţ'acestor stîngeri gigantici, dureróse
De opere-eterne, de naţii glorióse,
Ce mai rămâne ore, sărmanul individ,
Atomă trecătóre ce sórbe crudul vid?
Oh! fie ca icóna cea de destrucţiune
Ce noi vedem, să serve la toţi de lecţiune!
La regii ce domină, la robii ce se-nclin,
La cel ce din sudóre, din lacrimi, din suspin,
Din crime şi trădare, îşi strânge — a sa avere
Işi face-a sa mărire, şi glorie, putere,
Şi crede să trăiască spre a le mosteni,
El umbră umilită, insectă de o ţi!
Ah! şi cu tóte — acestea, mister divin şi mare!
Ce va rămâne încă! tu, escî, o cugetăre!

Adio, pyramide, şi tu, o sphins bizar! (5)
Ce faceţi între viaţă şi mórte un hotar!
Morminte glorióse, primiţi o salutare,
Voi ce-atestaţi cât omul e miser şi e mare!

Plutesc pe Nil ferice, în clima de plăceri,
In ţile recorite de bori de primăveri.
Tot varsă în natură delicii pac', viaţă.
O nea de flori cunună a pomilor verdéţă:
Cosiţă rîurindă sub vînturi, cu miros,

www.dacoromanica.ro

Şi paserea se-'mbată de cântuĭ amoros.
In silvele de finicĭ o désă umbră cură
Şi valea se Vestmântă d'a roselor purpură,
Şi serile s'arată cu cóma de eben
Muiată-n albă roă, o gracios Eden!
Etherul se polee cu pulbere de stele
In fie care séră şi ḑorile — aurele
Când scutură cosiţa spre albul răsărit,
Indată sunt urmate de sóre strĕlucit:
Crepuscul nu esistă. — odată, diminétă
Pe Nil, într'o grădină, oasis de verdéţă,
Julia se preumblă, în portul eĭ strein;
De rara-ĭ frumuseţe deşerţiĭ se-nlumin.
Un aer cald se varsă ca ploia amorósă
Pe sînu-ĭ d'alabastru, pe cóma-ĭ aurósă;
O horă de deliciĭ pe corpul seŭ plutea,
Aĭ fi creḑut că aniĭ ce-n urmă depunea
Şi ḑilele perdute şi orele — aurite,
Se înturnaŭ pe viaţa-ĭ d'amorul eĭ robite.
Ea suridea acestor deşerturĭ fără norĭ;
Şi ele sub privireĭ se-'mpodobeaŭ de florĭ.

Beni — Suef! acolo Dessaix *a* strĕlucit
Prin faptul seŭ de arme, măreţ, ne auḑit.
Colo se află Cherri, Cynopolis antice.
Anubis sub emblema de căne fu aice
De regĭ şi de popóre în templu onorat.
Când cănele cel sacru în templu a crăpat,
Toţi Egyptenii doliŭ îndată îmbracară;
Credinţă-a cărĭĭ formă atâta de bîzară
Anunţă şi trădéḑă la secolĭ un popor,
Societăţĭ perdute în rătăciren lor.

---

www.dacoromanica.ro

Dar *muntele de paseri*, la călatori apare.
Stănci nalte, scorboróse, sterile și bizare,
Pasagiŭ ce strănge rîul în sînu-seŭ gemînd,
In scorbori apa cade și volvoră spumînd,
Aicea unda sare și geme cu urgie
Unind a sa mugire cu vînt de vijelie,
Cu care se confundă un țipet dureros
De paseri cobitóre, din piscul furtunos.

Colo fu Antinoe a căria vechime
Pe Adrian revarsă, dispreț, desgust, rușine.
Sărmană omenire, prin căte insultări
Ai trebuit a trece, prin câte degradări,
Ca să ajungi acolo ca cel puțin cel tare
Să masce, să ascundă a lui nerușinare?
Conrad salută — Abidos, loc renumit antic,
Coenopolis, în care poetul satiric
Al Romii se esilă și-nbătrănețe móre; (6)
Denderah ce păstréză rnine-'n cântătóre.

Când armia Fracesă ruinele-ți vedu,
O Thebă, se opresce, din palme ea bătu. (7)
Atât a lor mândrețe répi a sa cătare,
Și fermecă ferice simțiri și cugetare.
Necunoscute vécuri aicî aŭ poposit.
Cu ómeni și cu fapte ce-'n nópte aŭ perit,
Ce n'aŭ cunoscut nimeni! historia, uimită,
In fat, — acestor urme, se trage umilită.

Limbagiŭ steril și rece, esprimă daca poți,
Mirarea și respectul ce-aicî încércă toți
Câți véd aceste urme de civilisațiune,
Gigantici monumente de admirațiune!
Nu! tu nu poți descrie aceia ce simțim!

www.dacoromanica.ro

Dar poți să dai o umbră obiectului sublim.
Din stânca Libiană ce pe aici domină,
Priviți acéstă mare și splendidă ruină,
Tabloŭ strein și magic ce-n cântă, ce răpesce
Ori când, în tot dăuna pe cel ce îl privesce!
Colo se-'n tinde plaiul de déluri încadrat.
Prin trînsul cură Nilul, eternul împarat
Acestor mari deșerte ce el le dete viața.

Pe vîrful unui munte se jócă diminéța.
Carnak, Luqsor la drepta de riŭ Conrad vĕdu.
Gurnah păru la stânca cu Medinet Habu,
Cătune curióse ce-ocup acéstă vale
Prin care Nilul face a sa maréță cale,
Pe care fuse Theba, aspret măreț. magic.
Columne, obelisce, pylóne, se rădic
Pe marea de ruine și pare se desfide
Deșertul ce lĕ-ajunge, le nécă, le conquide.
Carnak păru o mare de statuĭ, redicate
Columne, obelisce și templuri și palate
O sală în palatul măreț al luĭ Moeris,
Ce ochiul când o vede, îĭ pare magic vis
Inchide-'n sînu-ĭ sute gigantice columne,
Cĕ aŭ resistat la secoli și la destrucțiune.
Potecele ce-aicea duceaŭ, nu aŭ perit;
Formaŭ mai multe rînduri de sphinși mari de granit
Luqsor rival ferice, mai departat apare
Cu-o grupă de palate, cu templul seŭ cel mare
Ori unde ochiul cade, privesce mărmurit
Aspectul de ruine ce păre infinit.
Prin templuri, prin palate, columne maiestóse,
Lucrări gigantici tóte! mărețele colóse
Sĕ-nalță pe ruine, c'un aer gindilor
Privind cum tot se schimbă și pere 'n jurul lor.

---

www.dacoromanica.ro

Sesostris, Amenophis, Setos, Ramses voĭ care
Aţĭ fost înălţătorii acestor mândre — altare,
Veniţi voĭ câte-odată, prin aste galeriĭ
Prin care, gem în nópte sălbateci vijeliĭ,
Prin templurĭ, prin palate, şi număraţi voĭ óre
Columnele superbe ce staŭ tot în picióre?
Şi Basele reliefe, şi obeliscĭ măreţi,
Si-aţĭ plâns voĭ de schimbarea ce aice revedeţi?
A vóstră strălucire, ce a trebuit să fie
O splendide ruine, în timpiĭ de junie,
Când astăţĭ chiar voĭ sunteţi atât de maiestóse!
Atât de 'n cântătóre şi-atâta de frumóse!

Dar unde o să punem privirea maĭ întâiŭ?
Tu, fiŭ al ignorinţii ce ne mişcat rămăĭ
Când arta îţĭ arată divina strălucire,
Orĭ care ar fi recéla şi a dînca-ţĭ ne simţire,
Tu poţĭ se vii aice, cât de nepăsător,
Căcĭ veĭ gusta, tu însuţĭ, un fermec răpitor.
Vederea se îmbată, se 'n cântă, se uimesce,
Nu scie ce s'admire căcĭ tot aicĭ repesce.
Şi sufletul, rămâne, odată ce-am privit,
Sub fermecile artiĭ, aicea lânţuit.
Sclavie mult maĭ dulce de cât chiar libertatea!
Aice arta are mărirea, maiestatea.
Aicĭ, aice numaĭ poţĭ sci tu, om sceptic
Cât spiritul e mare, cât lutul este mic!
Căcĭ nicăieriĭ nu afli, nimic nu póte-aţĭ spune,
Maĭ marĭ trăsurĭ de geniŭ şi de destrucţiune.

Chiar tu, barbare Cambis, când aĭ venit aicĭ,
Răpit de frumuseţea lucrărilor anticĭ,
Daĭ ordine să stingă incendia turbată
De care acéstă vale era ameninţată!

---

www.dacoromanica.ro

Ce fuseră astĭ popolĭ titanĭ de maĭ nainte
Ce îşĭ făceaŭ atuncea palate, porţĭ, morminte
Atât de colosale trecând prin miĭ de anĭ?
Nu eĭ, dar al lor geniŭ fu geniŭ de titanĭ.
Acolo unde ţace barbara ignorinţă
Şi îndobitocire, tot este suferinţă,
Tot este scăpătare, robie, mórte, chin;
Dar colo unde viaţa, sciinţile lumin,
E geniul! şi geniul aduce fericire
Prosperitate, viaţă, putere, şi mărire.
Popor felah de astăḑĭ, tu nu veĭ rădica
D'aceste monumente în rătăcirea ta,
Tu ce nu poţĭ a sparge nicĭ lanţul ce strivesce
Al teŭ corp, nicĭ acela ce sufletu-ţĭ robesce,
Lanţ mult maĭ greŭ, maĭ aspru şi maĭ înjositor:
Ce este moliciunea, îngenuchiat popor!
Tu, în a ta orbire, aĭ trista ta menire
Sĕ te tirescĭ în humă. şi sub dispreţuire.

Streine! ce sunt óre ruinele ce-admirĭ
Ale Athenĭ, Romiĭ şi splendidiĭ Palmyrĭ,
In comparaţiune cu-acestea ce s'arată
Aicĭ, ce prin mulţime, mândreţe, te îmbată
Şi te transport, te-'nalţă, prin caracterul lor
Religios; prin stylul corect şi răpitor,
Prin eleganţa pură, prin disposiţiunea
Sculpturĭ emblematice, prin decoraţiunea,
Imensa avuţie în splendidŭ ornamînt
Ce tóte, în unire, ca vis strein te-'n cănt!

E óra când feciora unesce amorată
Cosiţa sa de aur cu rosa înroată;
Conrad privesce barca în care odihnea
Julia legănată pe Nilul ce dormea.

www.dacoromanica.ro

„Destéptăte, o blondă copilă d'occidinte,
„Căci rosa dimineţii sub roa sa ferbinte
„Tresare la dorinţa ce are-a îngîna
„Cu neoa dupe braţuţi purpura dulce-a sa!
„Deşertul e ferice ca se se înconjóre
„Cu ḑimbetele tele mai dulci, mai rîḑătóre
„De cât aceste raḑe de sóre ce se cert
„Se-ţi în cunune părul în ast intins deşert.
„Columba care plănge pe Cyprisa perdută,
„Gemea acéstă nópte pe barca ta tăcută.

Cum a secat isvorul prosperităţii antice
Când tot acea natură d'atuncia este-aice?
Priviţi aceste templuri gigantice! vedeţi
Aceste muri palate, pe care le credeţi
Efectu al fantasii mirage de mărire!
Aceste săli măreţe, ce nu mai aŭ finire.
Columne fără număr, tablouri pe păreţi
Ce tóte ne rechiamă pe regii lor măreţi
Şi fapte imortale! citiţi cu bucurie
Aceste hycrogliphe! e marea istorie
A popolui mare ce-odată a trăit
Vedeţi aceste templuri, morminte şi palate
Şi statue în stăncă gigantecă tăiate!
Vin suflete tu care escî însuţi un mormînt.
Vin, veḑi mormîntu-acesta şi spune un cuvînt.
Ca el sunt multe încă mormintele regale
Din cele mai măreţe, mai mari, mai principale.
Aicî sunt suveranii ce lumea asupreaŭ,
Aicî de multe vécuri d'eternul somn dormeaŭ;
Un popol, o armată cu armele în mănă,
Vegheaŭ ca sĕ păstreḑe augusta lor ţĕrănă.
Dar vine-o ḑi, şi popol şi-armate aŭ dispărut.
Streinul rescolesce şi fură acest lut;

www.dacoromanica.ro

Pe marele ruine, prin săli, prin galerii,
Pe sub columni, s'arata fantasme, ómeni vii,
Ce fac aici locașul cu scorpiile rele,
Și par că sunt o formă a vițiurilor grele,
A crimelor, făcute de cei ce nu mai sunt,
Ce aŭ rămas cu lutul în urmă pe pământ.

Pe muntele Lybii resare plina lună
Și varsă-un riŭ de rațe pe valea lată, brună.
Un ocean de glorii plutesce pe ruini.
Prin umbre și prin rațe, repesce pe sreini.
Oh! câte suvenire nu se destept aice!
Acolo e statua lui Sesostris ferice.
Mai dincolo e templul superbii ței Hathor.
Mai colo sunt colosii, cu marea formă — a lor.
Colo se ved pyloni, columne, obelisci
Par că se mișcă, umblă, saŭ se adun aici,
Șóptesc, suspin; în sinul palatelor umbróse,
Par că s'aud acorduri de harpe-armonióse.
Mareții tablouri par că se animeț
Se mișcă: regi, regine pe vale însmălteț.

Maiestuóse umbre! voi viețuiți în lume
Vĕ resfrăngeți pe secoli cu a le vóstre nume,
Cu a le vóstre fapte; dar în închipuiri,
In umbra ce-n velesce atâtea suveniri.
Miscarea se produce de umbrele respinse
De rațe; șopta nasce din vînturile stinse,
Cĕ — adorm în aste locuri, din gemetul duios
Ce Nilul varsă-'n nópte sub malul furtunos.
Suspinul unei paseri ce-adórme în ruine
Cĕ-o supără, în nópte, voiosele lumine.

---

www.dacoromanica.ro

Ce s'a facut poporul ce-aicea a trăit?
Cu vechia-i strălucire el însuşi a perit.
Dispare — o naţiune ca orî ce vieţuiesce.
Tot are-un timp, tot nasce, produce,-nbătrănesce,
Şi apoî vine mórtea, şi totul e perdut!
Tot! nu! Nimic nu móre, odată am născut,
Decî maî putem a nasce; am fost, putem fi încă.
Om laş, îmî spune mie, p'a vieţii crudă stăncă,
Ce fermec, ce plăcere, ce bine tu găsescî,
In cât sĕ n'aî putere, curagiŭ sĕ părăsescî,
O vale de durere, de lacrimî, de-'n tristare
Pe care rătăcirea-ţî le face maî amare,
Pe care dulciî ilusiî cu raţe le-'n velesc
Cum p'un deşert de mórte miragele plutesc
Şi fac maî crudă setea ce sînul teŭ încinge
Când mincinósa raţă din ochiî teî se stinge.
Regreţî aicî în viaţă plăpândele cununî
De gloriî, căstigate prin prostituţiunî,
Prin sănge, prin trădare? regreţi tu calomnia
Ce lângă pórta vieţiî, aţî vesteji junia,
Credinţa, şi onórea, te-astéptă se sosescî?
Regreţî se laşî o lume în care pătimescî?
Ce te despreţuiesce, ce-ţî farăma junia,
Şi inima, onórea, amorul poesia?
Ce-ţî schimbă dioa-n nópte şi dulcele-n venin?
Ce-ţî fură partea vieţiî la sórele divin?
Merită plăns acestă amară comedie
Ce se numesce viaţa? vis, fantasmagorie,
In care se suçcedă atâtea ficţiunî,
Fantasme, spectrurî, umbre, numite naţiunî,
In care ele luptă, s'apuce-un loc la sóre,
S'apuce-un loc la viaţă, şi-abia venite, móre!
In care adevărul, dreptatea, nu aŭ loc
De cât pe ceî făţarnicî se serve ca mijloc,

www.dacoromanica.ro

In care interesul împarte pe dreptate
Şi meritul se-nclină la mediocritate.
Născut aicĭ în lume, o ţeŭ desmostenit,
Ursita-ţĭ e-'mplinită de cum aĭ suferit.
Ce îţĭ rămâne încă se facĭ aicĭ în lume?
Se laşĭ măreţe urme? sĕ laşĭ un mîndru nume?
Sĕ fie! dar atuncea de ce tu întărdiĭ
Sĕ facĭ o faptă mare, prin trînsa se re-nviĭ?
Şi apoĭ, în grămada de naţiĭ ce compune
Al lor mormînt de doliŭ şi de destrucţiune,
Ruină infinită, spaimântător mormînt,
Sĕ mergĭ s'aruncĭ îndată al teŭ miser pămînt!
O suflet mare, nobil, ô spirit, cugetare
Nu escĭ sătul tu încă d'a ta prostituare
In lutul ce te — légă şi opresce al teŭ sbor?
Ast lut supus la patimĭ, pămînt degrădător,
Ce poftele usucă, ce usul ofilesce,
Ce dorul îl consumă, tyranul îl robesce?

Veţuta-ţĭ voĭ desertul părând, când luna plină
Revarsă valurĭ d'aur în umbra seriĭ lină?
Colo se-n tinde valea luĭ *Biban el Maluk.*
Florĭ, arborĭ nu resare şi tóte se usuc.
Ea este încadrată de stăncĭ cu crestĭ bizare
Şi munţĭ cu scorborĭ triste în plină derămare.
Pe vale şi pe măgurĭ plutesce-un vĕl de dor.
Nu mişcă, nu şoptesce nimica trăitor.
Când blonda diminéţă revarsă dulcĭ luminĭ
Din cenele-ĭ de aur pe vechile ruinĭ,
Conrad, lasă mormîntul în care el dormise
Şi la Karnak se duce — făcând frumóse vise.

Dar colo este sala cea mare din palat.
Amantul lunĭĭ pare pe caru-ĭ aurat,

www.dacoromanica.ro

Si varsă oceane de rațe pe ruină.
O sută de columne gigantici o sprijină.
Sĕ stăm puțin aicea! o mare Sesostris,
Aicĭ din belle-arte făcuși un paradis.
Aicĭ ți a fost palatul. Dar cine póte spune
Tot ce aicĭ încântă repesce, și supune?
Ce a putut sĕ fie acest locaș divin,
In timpul tinereții când orĭ cĕ-aicĭ privim,
Acuma, în ruine, acum în întristare,
Atâta fermec încă și frumusețe are?
El ne vorbesce încă de strĕlucirea ta;
Dar popolul acela ce fruntea prosterna
La templul teŭ, cel splendid, de mult timp a perit,
Sĕ plângă pe mormîntuĭ destinul ne-n blîndit!
Alți popolĭ vaĭ! urmară acelor marĭ popóre
De uriași! șiroie de barbarĭ trecătóre,
Ce per pe tótă ḑioa și nu produc nimic.
Eĭ nu v'admiră, ḑiduri: pe sufletul lor mic
Aceste monuminte pré marĭ, descuragiaḑă,
Prin comparațiune, pe eĭ îĭ micșoréḑă.

Vedeți acestă sală ce timpul a lovit?
Aicea fuse centru de tot ce-a strĕlucit.
Locasŭ — ambițiuniĭ, palatul cugetăriĭ,
Al patimiĭ, puteriĭ, și-a desea al trădăriĭ;
Aicĭ se prosternară atâtea frunți regescĭ,
Aicĭ se umiliră puterile lumescĭ,
In cruda asteptăre ca sĕ se umilĕscă,
La rîndul eĭ, în urmă, mândria ta regéscă!

De ce te plângĭ tu óre, sărmane muritor,
Când jugu umilesce în lume p'un popor?
Ursita ta în lume, formând a ta ființă,
Lasat'a pentru tine de cât, vaĭ! umilință!

---

www.dacoromanica.ro

Mai în semnaţi buqetul măreţ, desfătător
De templuri şi palate-rămase la Luqsor!
O mare Amenophis! aici trăiesci tu încă
Dar să pătrundem umbra, tăcerea cea adîncă!
Acolo un pylone gigantic întîlnesci
Pe două mari masife, prin care — apoi ţěresci
O pórtă c'o cornichă, ce artele amintă;
Tablouri hyerogliphici pe Ramses îl presintă.
Mulţime de tablouri faţada 'n podobesc.
In untru pe o sută columne strălucesc
Mulţime de legende cu simţuri gracióse.
Conrad admiră aceste lucrări maiestuóse.
El întră într'o sală, p'o stană de granit
Veḑu un cuplu splendid, imagin inflorit:
Julia şi Claricia în admiraţiune,
Tabloŭ divin ce limba refusă de a spune.
Aï fi creḑut atuncea că-n lume sunt doï sorï
Că frumuseţea dulce, e două dulcï surorï!
Că dulcea fericire, c'un spirit şi c'un nume,
Îşï are-n cer o formă şi ceïlaltă-'n lume.
Pe domele măreţe aţintă ochiï lor
În admiraţiune, estas, desfătător,
Şi raḑele de sóre, resfrânte de ruine,
Formeḑă p'a lor frunte un cadru de lumine

Eï plecă în ainte. salută încă-'n cale
Naï multe vechï ruine p'acestă lată vale.
Siena între tóte. aicï Iuliŭ Cesar
Veni cu Cleopatra, şi puse un hotar
Regatuluï. Aicea amanţiï se opriră
Şi ale vieţiï ore cu rose împletiră,
Înaltă şi supţire ca junul Cyparis
Fragilă ca o roă, suavă ca nu vis;
Şi părul ca o nópte, căḑînd pîn la picióre

www.dacoromanica.ro

Şi înghiţînd ferice a sînului ninsore;
Curată ca cristalul, plăcută cu-aï seï nurï
Precum ne place vara o umbră de păduri;
Arţindă ca o raţă de sóre. 'n vitătóre ;
Ca fagul cel de miere, uşóră ca o bóre;
Înşelătóre însă ca ramura de plop,
Aşa fu Cleopatra în viaţa-ï fără scop.

Umida nópte lasă sĕ fluture undósă
Pe vîntul dulce rochia stelată şï umbrósă,
Plăngănda philomelă fiia luï Pandeon
Suspină între rose în trist şi dulce ton.
Dar cine nu cunósce a sa metamorphosă?
Ea spune-a sa durere la — prefumata rosă
Născu tă-'n tăia óră, carmin desfătător,
Pe faţa frumuseţiï sub un Sărut d'amor.
Privigătorï şi rosc, sub roă şi sub bóre,
Sub umbre şi sub raţe, se-'mbată de amóre,
Şi-'n dulcea voluptate, într'un limbagiŭ sublim,
Întónă *hymnul dulce al vieţtĕ*; sĕ iubim!

Când trecï de cataracte, prin care mândrul riŭ
Se varsă şi mugesce sub ne 'mblnţitu-ï frîŭ,
Se-'nalţă nisce măguri, de marï, stăncï curonate
Ce-iţï încântă ochiï prim forme variate.
Bizarele lor creste îşï miră fruntea-'n Nil.
Şi lasă, sĕ se vaţa, în fund ceva gentil:
O însuliţă Phile, locaş de frumuseţe, (8)
Ce'n cântă călătoriï prin splendide Verdeţe,
Recóre, frăgesime, aicï atât de rarï!
Aicea Nilul lasă hotarele barbarï,
Şi străns de stăncï aride, sărind din stăncă-'n stăncă
S'arată în mîndreţeï şi maiestate-adîncă,
În mijlocul acestuï cuib verde, înflorit

www.dacoromanica.ro

Aceştiĭ insoliţe, Edeu îmbălsămit
Plutind cu valuptate pe fluviul cel mare
O grupă de pylóne şi columnade — apare
Măreţe printre arborĭ, Sit verde, răpitor
Ce pare şi maĭ verde şi maĭ desfătător
Alături cu acéstă natură desolată.
O graciósă Phile, fiĭ bine cuvîntată!

Cosiţa sa de rose aurora şĭ-o desface
Cu degete de aur în nóptea care tace,
Şi la semnalŭ — acesta, myriade de cântărĭ
De paserĭ se revarsă, streine desfătărĭ!
Concerte infinite sub frageda ninsóre.
Ce-arboriĭ-n cununĭ, de florĭ desfătătóre.
Amorul le inspiră acestĭ hymnĭ fericiţi.
Fugiţĭ şi ve ascundeţĭ, voĭ care nu iubiţi!
Dar sórele s'arméḑă cu viĭ săgeţĭ de foc
Şi-n etheratul spaţiŭ nu are destul loc.
Atuncĭ apare Phile în tótă frumuseţea.
Acolo-ĭ o grădină în care tinereţea
Antăia óre-'n lume p'amor adaposti,
Şi pentru tot d'auna cu dînsul se uni.
Aicea Cleopatra şi Cesar aŭ venit,
Aicĭ aŭ fost ferice, aicĭ eĭ s'aŭ iubit,
Al Niluluĭ val d'aur murmurător, conjóră
Acest oasis verde; un hor de paserĭ sbóră
Prin palmierĭ şi cântă; pe tigĭ cu miĭ colorĭ
Lucesc în frumuseţe torinte largĭ de florĭ.
Albine murmurinde ca vise de plăcere
Se légănă în aer saŭ sórbe dulce miere
Şi roă după valurĭ de florĭ; şi dulcĭ zephirĭ
Se légănă la umbră pe crinĭ şi trandafirĭ.
La umbra unuĭ templu ce cade în ruine
Julia se reposă cu visele-ĭ senine.

www.dacoromanica.ro

Pe mâna sa cea albă se-'n clină fruntea lin,
Aşa p'un crin sălbatic s'unesce un alt crin.
Acolo ea desface cosiţă-i poleită
Ce cade peste rochia de stofă azurită
Şi sémănă cu focul strĕlucitor şi pur
De Constelaţiune ce-'nótă 'n azur.
Cristalul uneĭ unde ce printre pietre pasa,
Îĭ udă căpătăiul cosĕţiĭ ce se lasă.
Aşa conrad o vede atuncĭ în aste locurĭ
Şi ochiĭ seĭ se-'n cântă, delicióse jocurĭ!
Efecte răpitóre ce are ne-'nctetat
O dulce frumuseţe, c'al ḑiliĭ împărat!
Ea, singură se crede şi jócă visătóre
Cu mâna sa cea allbă în coma-i riḑĕtóre
Pe care ea privesce un seceriş ceresc
De voluptăţĭ curate ce-'n auru ĭ plutesc.

Romaniĭ, Ptolomeiĭ şi Pharaonĭ anticĭ
Aŭ înălţat aceste pylóne magnificĭ.
Voĭ staţĭ tot în picióre, dar ceĭ ce ve-'nălţară,
Periră, şi din lume de mult timp se uĭtară.
Adio, Thebaidă! locaş de reverĭĭ,
Tu, Phile, cataracte, cu dulcĭ melancolĭĭ,
Cu frumuseţi streine, necunoscute noă.
Dar unde-o lume veche vĕ înălţase voă
Atâtea monumente se spuie 'n viitor
Că-aicĭ a fost o dată un strĕlucit popor,
Civilisaţiune antică, cum şi mare,
Un timp de strălucire, de viaţă, cugetare,
Ce face sĕ păléscă moderne naţiunĭ
Ce cred că sunt maistre în civilisaţiunĭ.

Adio, tu Siena, şi tu Elephantidă,
Ombos, Edfu! vedere măréţă şi splendidă,

www.dacoromanica.ro

Cu cele doĕ templurĭ 'necate în nisip,
Hermontis, cu palate ce timpiĭ le risip.
Eletia de care Plutarc aduce-aminte.
Esneh cu zodiacul! — adio, marĭ morminte
De civilisaţiune, de popoli vechi, titanĭ,
De fapte mari, de crime, de sclavi şi de tyranĭ.
Àcéstă moştenire ce lasă din vechime
Tot secolul ce trece la secolul ce vine,
Tot popolul ce móre la cel ce a născut,
Ea singură resistă la tot ce s'a făcut,
Resistă printre secolĭ şi prin destrucţiune,
Domnesce-'n barbarie şi-n civilisaţiune.

Priviţĭ aceste maluri, priviţĭ acest larg pat
Pe care Nilul dórme în nópte legănat
De strigate de hére, de vînturĭ, din deşerte,
Ce se unesc sĕ facă lugubre, — adînci concerte.
Icĭ Crocodilul ese la sóre pe uscat.
Şi cănele alérgă pe ţermurĭ însetat,
Ne cutedînd se-m pace sfăşiitórea sete,
De frica ce-ĭ inspiră; colo un hor de fete,
Femeĭ, de sóre arse, maĭ nude, es pe mal
Ca Nereide negre cu sînul nud şi pal,
Şi prin grădinĭ de arborĭ, purtînd pe cap amphóre,
Dispar — ca nisce umbre, poeticĭ, gînditóre.

Ţe-a inspirat Egyptul? Julia întreba,
În vasul ce acuma cu rîul cobora,
Pe Conrad ce se luptă cu cruda nostalgie.
El presintă Juliĭ atuncĭ o poesie,
In care al seŭ suflet trecuse cu-al seŭ dor,
O plângere amară, un cânt sfăşiitor,
Unit cu-o melodie, suavă, prefumată,
D'amor şi de speranţă, de graţie curată,

www.dacoromanica.ro

El esprima aspectul acestuĭ vast mormînt
Cum, sóre, ceruri, aer, acest steril pămînt,
Se resfrăngeaŭ în sînu-ĭ facând ca se tresară
A suferinţiĭ córdă, Vibrare, crudă, — amară,
Şi tóte — aceste umbre, ce inimaĭ sdrobeaŭ,
La raḑele Juliĭ ferice dispăreaŭ
A eĭ figură dulce plutea ca o minune
Pe tóte-aceste locuri de desolaţiune;
Ea le făcea frumóse, Eden încântător.
Le-'mprumutá juneţe, surîderi, vise, amor,
Prefume, frăgesime, magie şi recóre,
Şi le făcea dorite, frumóse, răpitóre.
Julia se ghicesce în aste dulcĭ cântăriĭ,
Aicĭ ea se prevede ca cerul peste mariĭ.
Ea vede aicea tóte aceste florĭ divine,
Născute, înflorite sub raḑele-ĭ senine
Din graţiile sale, cerescĭ şi dulcĭ plăcerĭ,
Suride ca o rosă în vînt de primăverĭ.

Salut, Faiume verde şi încărcat de viaţă!
Cât clima ta revarsă plăcere şi dulcéţă!
Cât nopţile aice sunt pline de-'n cântăriĭ!
Din muntele acesta locas de dulcĭ visăriĭ
Se fermecă vederea! Etherul strălucesce
De flacărĭ fără număr şi nóptea ce păşesce
Respândă nisce stele ce pier lin, filfiind.
Aşa ca o regină ce-'n calea sa ḑimbind,
Din splendidaĭ parură privesce cum s'abate
Icĭ colo fulgĭ de aur saŭ rose fărămate.
Plutesce globu-'n aer rotînd sub latul cer
Şi presintînd la stele perdute în ether
Figura uneĭ stele ca tóte cele alte;
Stâncĭ palide în umbră port fruntite lor nalte
Şi sémănă cu valurĭ ce-urcă şi cobor

www.dacoromanica.ro

Şi-nótă în lumină şi-'n marea umbră-a lor.
Dar luna se înalţă strălucitóre, plină
Şi spaţiul s'aură, azurul se-'n lumină,
Deşertul se poleie. O silvă de finicĭ
Respiră — a sa recóre, îmbată tot aicĭ.
Aicea cuconarul cu frunde prefumate
Intinde lata-cómă la Zephirul ce bate.
Oleandru rumenesce sub vînturĭ ce declin,
Bananierul face un fremet dulce, lin.
Aicea viaţa pare o viaţă dulce, nuoă!
Zephiru-ntinde aripa ce umectă de roă;
El împletesce perla îmbălsămiţiĭ nopţĭ
Cu florile dorminde sub turburile şopţĭ.
In vale cură Nilul: gemîndele luĭ valurĭ
Primesc o umbră dulce de arborĭ dupe malurĭ,
Ce-'ngănă rada lumiĭ în cursul cĭ plăcut,
Lumină ce denunţă mysterul ne sciut
Al apelor în nópte. Acele doă june
Femeĭ se plimb răpite, şi par prin umbre brune;
Ca nisce rade d'aur, suave — illusiunĭ,
Ce tot răpesc, încântă ca nisce dulcĭ minciunĭ.

Dar dorile desfăşur ghirlanda de purpură,
A undiĭ suprafaţa ferice ele — aură;
Şi rade rătăcite pe Nilul lat plutesc
Prin umbrele tăcute ce icĭ colo pălesc.
Pămăntul se-'n cunună d'o faţă maĭ senină.
Precum o diademă de diamant lumină
Pe fruntea frumuseţiĭ, pe cămpul în florit
O pulbere de roă pe florĭ a strălucit.
Şi purpura coroliĭ din rosa prefumată
Prin plănsul dimineţiĭ apare maĭ curată,
Şi cerul se-'n lumină şi stelele albesc;
Julia şi Claricia cu florĭ se-'mpodobesc

www.dacoromanica.ro

La rațe și la Zephirĭ lăsând se le resfețe
Plutindele cosițe ce 'néckă ale lor fețe.
Conrad le urmăresce în fantasia lor.
Admiră acele jocurĭ; se-'n bată de amor.
Iar ele fac ghirlande de florĭ și încunună
Ca Nymphele antice cosița lor cea jună.
Cum perla își resfrânge pe cadru-ĭ aurit
Frumósele eĭ ape, al eĭ chip fericit,
Resfrânge-a sa albețe ce 'ngână un trandafir,
D'o frumusețe rară, spre cóma sa de fir.
Acéstă frumusețe icónă credinciósă
A inimiĭ. denunță o inimă frumósă,
Ce se varsă ca roa arțindiĭ primăverĭ.
Credeaĭ că-aspirĭ un aer de fragede plăcerĭ,
Acel prefum de cămpurĭ; că simțĭ o resfățare
De rațe de la sóre ce-aduce desfătare,
Că vețĭ o ploie dulce de florĭ cu rar miros,
Pe fața întristată a vieții-aicea jos;
Că-auțĭ concerte mysticĭ, cerescĭ, îmbătătóre
De paserĭ amoróse, sub florĭ desfătătóre,
Și sufletul atuncea părând întinerit,
Sub fermecul de viață ce tot a înverțit,
Se-'mbată și deliră d'amóre fără nume,
Deliciósă, pură, ne cunoscută-'n lume.

Dar cine să descrie trăsurile ce are
O inimă? ea este în tocmaĭ ca o mare
Schimbănduși a sa față: seninul liniscit,
Și Sórele și luna și vîntu-mbălsămit
Și cerul, norul, fundul, și aspra vijelie
O schimbă 'n tot minutul! așa o bucurie
Precum și o durere pe inimĭ oglindind,
Le dați a lor colóre de fer saŭ de argint.

www.dacoromanica.ro

Çât a catat sĕ fie marĭ ómenĭ odată
A căror fapte-n lume atât de marĭ s'arată!
Eĭ ce trăiaŭ în lume chiar dupe ce mureaŭ,
Eĭ ce o noă viaţă, murind, îşĭ maĭ créaŭ?
Aceste marĭ palate abia maĭ las trăsură.
Momiile regale cu timpul dispărură.
In pulbere se schimbă tot ce a fost aicĭ;
Tot ce-a produs sciinţa şi artele anticĭ;
Dar cel puţin trăiră acele mândre nume
De fondatorĭ şi astăḑĭ resună încă-n lume.
Şi vor trăi mult încă pe cât tot ce-aŭ făcut
Va rechiema mărirea anticuluĭ trecut.
Tu veĭ muri, o popol, ce-orbia te supune,
Tu ce n'aĭ consciinţă de civilisaţiune,
Tu care n'aĭ în viaţă nimica de dorit,
Tu ce-'n nefericire te afli fericit!

Sĕ ḑicem un adio oraşuluĭ maĭ noŭ
Ce a lăsat în urmă-ĭ cel maĭ splendid heroŭ!
O teneră femeie cea maĭ frumósă-n lume (9)
Pe timpul seŭ te perde, şi peste al teŭ nume,
Aruncă umilinţa sub care te în clinĭ.
Acolo fu mormîntuĭ acestiĭ dulcĭ reginĭ,
Acestiĭ marĭ coquete! nimic nu maĭ rămâne
Din urmele acestiĭ sburdalnice ţĕrane.
Era scris, Cliopatra, sĕ piară, tu perind,
Şi statul şi mormîntul ce înălţaĭ traind?
Uĭţĭ că eraĭ femeie şi te-n troducĭ în nópte
La Cesar ce-n palatuĭ se légănă de şopte
De valurĭ, şi meditä Egyptu — a subjuga,
Un om al tĕŭ atuncea la Cesar s'arătă.
Depune la picióreĭ paquet de slofe d'aur,
Ḑicând că el ascunde un preţios tesaur.
Paquetul se desface, Cesar la el cătând,

www.dacoromanica.ro

Vĕdu pe Cleopatra din stofe apărând.
Ce frumusețĭ. ce grațiĭ, ce voluptațĭ streine
Tu presintașĭ luĭ Cesar, ce se-n chină la tine,
Primind el, vingătorul superbuluĭ Pompeŭ,
El vingătorul lumiĭ, sĕ fie-n vinsul teŭ!

Femeia se degradă se scape pe regină!
Când Cesar se-n velesce în toga sa divină
Și móre sub cuțitul unuĭ ucigător;
Când tu, o Cleopatra, perdi pe un protector,
Și-Antoniŭ te mandĕdă la Tarsa ca se curĭ,
Tu plecĭ pe o galeră, cu splerdide picturĭ,
Cu vele de mătase, de aur și purpură,
Lopețĭ argintuite a căror mișcătură
Lovind în instruminte de musică, făcea
Sĕ nască o armonie divină ce răpea.
Și tu, luînd costumul Venerii — eșind din mare,
Prin sclavele-țĭ frumóse, buquet de desfătare,
Represintînd pe Nymphe, pe grațiĭ poeticĭ,
Copiĭ pusĭ în amoruri, servită de piticĭ.
Stînd sub un cort féeric, molatic resturnată,
Părușĭ între prefume ce aerul îmbată.
Așa primișĭ pe vasuți pe cel ce te manda.
Eraĭ în tótă rada și frumusețea ta.
Autoniŭ se răpesce, și sclava ce se-'nchină,
Superbuluĭ Autoniŭ, devine a luĭ regină.
Tu nu scăpașĭ de mórte anticul teŭ rigat.
Veduși în Octavia, rivală; aĭ cercat
Sĕ o desparțĭ d'amantu-țĭ. D'aicĭ născu cuvîntul
Acestiĭ lupte care, țĭ-aŭ înălțat mormîntul,
A fărămat Egyptul și a dat loc ca sĕ vie
Atâtea rele crude, atâta tyranie.

Tu morĭ disprețuită d'acest bărbat fatal
Ce va se te înjuge la caru-ĭ triumphal;

www.dacoromanica.ro

Frumósă, junĕ, încă, cosiţele-ţĭ măreţe
Pe sînul de ivoriŭ ce n'avea încă creţe,
Cădeaŭ cu resfăţare, şi frumuseţea ta
Ca-'n cele din tăiŭ ḑile toţĭ ochiĭ încănta;
Octav rămăne rece; atunci cătaşĭ în mórte
Ca sĕ împacĭ mănia ne împăcateĭ sórte.

Adio, ţĕrm de gloriĭ cum şi de umiliriĭ!
De crimĭ, şi de virtute, mărire, înjosiriĭ.
Iar voĭ tyraniĭ lumiĭ ce-aicia strĕluciraţĭ,
Ce prin resboĭ şi sănge aicea vĕ mărirăţĭ,
Vĕ voĭ vedea eŭ încă orĭ unde voiŭ umbla
Căcĭ orĭ şi unde sclavul înclină fruntea sa,
Tyranul se arată! căderea şi robia,
Nasc în acéstă lume, puterea, tyrania.

Apian, Origénes, Erodian, Vathil,
Primiţĭ o salutare! şi tu pismaş Zoil.
Dar câtă suvenire frumósă-Alesandrie
Din timpiĭ teĭ de gloriĭ nu îmĭ rechiemĭ tu mie!
In ce loc fuse templul frumóseĭ Cytherei
La care Berenice depuse coma eĭ
Ce strĕlucea ca raḑe din sóre, stele rupte,
Când soţul eĭ se-'n tórse învingător din lupte.
De unde ea dispare, de unde-un învĕţat
Pretinse că trecuse în cerul înstelat?

BERENICE CATRE VENUS.

O ḑee graciósă cu braţele de nea,
Cyprisă adorată, ascultă ruga mea!
Când fratemeŭ şi soţu-mĭ şi regele ferice
Al astiĭ ţĕrĭ purcese cu armele d'aice
In Syria, eŭ ţie, o ḑee, am jurat

www.dacoromanica.ro

Când el se va întórce de laurĭ cununat,
Sĕ taiŭ a mea cosiță de aur poleită
Sĕ o depuiŭ p'altaru-ți, o ḑee fericită!
El s'a întors a casă, de laurĭ cununat.
Eŭ am depus cosița p'altarul teŭ sacrat,
De și îmĭ da ea mie o grație nespusă,
Ce-'n cântă o femeie la slăbiciunĭ supusă
Dar în acéstă nópte, o mână d'impostor
Răpi a mea cosiță, și eŭ suspin în dor!
Și tu lăsașĭ, sĕ facă, frumósa Aphroditĭ!
Escĭ tu o ḑee crudă? o ḑee ne-mblînḑită?"
Așa plângea la templu regina Berenice
Și regele ordonă mărețe sacrifice,
Amenință cu mórte p'aĭ seĭ locuitorĭ.
Feciórele descarcă cosițele de florĭ.
Canon (1) atuncĭ s'arată la rege și îĭ ḑice:
„Opresce-a ta mănie, o rege! mult ferice!
„Zephirul al Chlorisiĭ Consorte fericit,
„Spărgând cu-a sa aripă etherul azurit,
„Răpi a sa cosiță ce o-oferise ḑeiĭ,
„O duce și o depune pe sînul Cytheriĭ.
„Ea singură voise ast furt se se 'mplinéscă
„Coróna Arianiĭ d'acum se strĕluciască
„Alăturĭ cu cosița reginiĭ Berenicĭ
„Pe domele-azurite, locașe feericĭ.
„Și ḑea frumusețiĭ, d'atâta strĕlucire,
„Răpită, o prefumă cu pura sa iubire,
„O pune printre stele acolo unde-apar
„Vergina, leul d'aur, și ghiḑă ca un phar
Pe boul ce-n tărḑie în calea rătăcită
Și cu regres se móie în marea azurită.
Toți mulțumiți, o rege, d'acest evenimînt,

(1) Canon astronom.

www.dacoromanica.ro

Cosiţa, numaĭ dînsa, privesce pe pămănt,
Regretă fruntea albă a dulciĭ eĭ regine
Ce-o făcea maĭ belă pe timplele-ĭ divine."

Aşa credea odată... un june amorat
Cosiţa Berenicii, scim noĭ, de n'a furat!
Dar câte n'am a spune de historia ta,
D'acéstă dynastie ce-aicea dominá
Ce lasă dupe dînsa o urmă de mărire,
De maĭ virtuţĭ, de crime, putere, umilire.

Acolo fu Bruchium, cum şi palatul mare
Ce-aŭ înalţat Lagidiĭ, locaş de admirare.
Dar omul şi cu timpul nimic nu aŭ cruţat,
Nimic numaĭ rămăne din splendidul palat.
Acolo strĕlucise un lus ce maĭ nainte
Corupţiunea lumiĭ nu'şĭ aducea aminte.
Dar pentru ce v'om spune aceste tóte acum?
Aceiaşĭ historie, perind tot ca un fum!
Şi dupe-atâtea lupte, şi-atâtea suferinţe.
Trădarĭ, uciderĭ, crime, tîrirĭ şi umilinţe
Că sĕ păstrăm o umbră! un vis de ficţiunĭ
Amestec de delicĭĭ şi de amărăciunĭ!

Conrad primesce scire funeste despre ţĕră.
Armatele streine în sînul eĭ întrară,
Şi nicĭ un suflet liber nu s'a fost rădicat,
Şi nicĭ un braţ sub arme în luptă n'a întrat!
In fată — acestĭĭ scire, rămăne-'n nemişcare.
Nu simte, nicĭ durere, nicĭ crudă indignare.
Nicĭ pietate; ride-un rîs spăimăntător
Şi când lovirea crudă pe sufletu-'ĭ în dor

www.dacoromanica.ro

Lasă se se reverse mai tôtă a sa undă,
Al seĭ ochĭ în torinte de lacrimĭ se inundă.

Aşa dar perdĭ acuma cel maĭ din urmă vis,
De viaţa, de mărirea o călător proscris!
Acea figură santă ce-am adorat în lume,
A patriĭ Române, n'a fost de cât un nume?
De cât efectul uneĭ imaginaţiunĭ
Nebune? de cât dorul a uneĭ inimĭ junĭ?
Miragiŭ, ce al meŭ suflet în dorul ce-l strĕbate
D'o patrie, creduse că e realitate?
Marire, viaţă,-avere, putere, fericirĭ
Tot ce-are-'n lume fermec, tot cĕ-are strĕlucirĭ,
De le visam vr'odată, fu pentru — acéstă fie
A-'nchipuirĭĭ nóstre! nu vrém nimica mie!
Ea era eŭ; eŭ dînsa, pe care o credém
Ca inima acésta ce tôtă îo lăsam.
Dar pentru ce v'oiŭ plânge pe trista sa ursită?
Un popol are sórta pe care o merită.
Nu va sĕ fie liber cu preţul d'a lupta?
Preferă tyrania la libertatea sa?
Ruşinea se-l degrade, sclavia se-l lovéscă,
Streinul se-'l flagele, şi el vrea sĕ trăiască?
Căcĭ, chinul, umilinţa, şi lanţurĭ, suferire,
La cel ce le încercă se fac în fine fire.
E-'nţelepţiune óre, voinţa crudiĭ sorţĭ
S'o sfaramĭ, sĕ căuţĭ ca se-'n viedĭ pe morţĭ?
Sĕ móră orĭ ce popol ce viaţa n'o merită!
Ce lanţul nu însultă! robia nu-irită!
O naţiune care nimic nu mulţumesce
Nimic, nicĭ libertate, nicĭ jugul cĕ sdrobesce!
Sarmănă Românie, ce nu scĭĭ sĕ iubescĭ
Pe cel ce-ţĭ face bine, ce nu scĭĭ se urescĭ
Pe cel ce te lovesce! simptomă de cădere,

www.dacoromanica.ro

Simptomă de robie, simptomă de durere!
Vertigiŭ şi rătăcire, nainte mergătorĭ
Aĭ uneĭ morţĭ ce vine! veĭ sĕ trăiescĭ? se morĭ?
De veĭ sĕ morĭ? termină c'o viaţă ruşinată
Pe care se întinde o mórte 'ndelungată!
De veĭ sĕ fiĭ tu însă, de veĭ sĕ vieţuiescĭ,
Cu armrle în mănă, tu viaţa o gătescĭ!
Ce lucru este încă orĭ care naţiune
Ce nu are mândrie, ce n'are ambiţiune,
Ce n'are strelucire, nimic înalt, măreţ?
Tĕrînd-a sa ursită în hula şi dispreţ?

Colonie Romană! tu sentinelà-antica
A Romiĭ dela Ister, în regia scytică,
Tu dormĭ şi arma jace alăturĭ aruncată.
Ce facĭ tu, rămăşiţă de viaţă d'altă dată
Căḑută în sclavie, ca prin fatal blasphem;
Dar care tot trăiesce minune! phenomen!
Popor Român şi tare, atata tĕ-aĭ schimbat!
In tocmaĭ ca poetul la Tomes esilat, (*)
Tu aĭ perdut puterea, mărirea, energia.
Şi vocea ce-a vusese odată bărbăţiea,
Acuma se aude ca plânsul rugător,
Al sclavuluĭ ce geme sdrobit de cruduĭ dor!
Robia ta de secolĭ se pare consacrată!
De când de spada mândra-ţĭ e mâna desarmată.
Intocmaĭ ca monarhiĭ sacraţĭ ereditarĭ
Sunt popolĭ ce erită catenele amarĭ!
Ah! cinĕ-o sĕ renască antica bărbăţie
In aste nobilĭ inimĭ, ucise de slavie?
Ce merg pe calea vieţiĭ cu jugul de oţel,
Cu turmele streine perdute, fără ţel?

(*) Ovid.

www.dacoromanica.ro

Aceia ce presindă a Romăniĭ sórtă,
Aŭ braţale sdrobite şi inima lor móartă!
O tristă Romănie! o popol, fiŭ de bravĭ,
Tu nu maĭ poţĭ alege pe tronuţĭ de cât sclavĭ,
Meniţĭ sĕ te n genuchie; ideia de mărire,
Te sperie — căcĭ viaţa s'a stins din a ta fire!
In vestmîntaţĭ cu rose, al vostru jug barbar,
Tu popole Romăne, tu sclav creditar,
Şi voĭ domnĭ sclavĭ ce măna streinuluĭ conduce,
Voĭ cu coronĭ pe care mărirea nu maĭ luce!

Ah! şi cu tóte — acestea Carpaţiĭ, p'un la Pînd
Pe mările latine drag braţele întind,
Şi pare că se uită la Roma în tăcere.
La Roma ce se-n clină sub ḑile de durere!
O geniŭ de mărire, divinule Trăjan,
Când te luptaĭ pe Ister cu marele ocean
De popolĭ Scyţĭ, creḑut-aĭ că marea columnie
Va înceta sĕ lase în marea historie
Aĭ Isteruluĭ, paginĭ ce secoliĭ lumin;
Sĕ fie obiectul de umilinţĭ şi chin?
Veḑînd aceste feţe ce aŭ espresiunea
A unuĭ nobil sănge şi — anunţă naţiunea
Cea mare, cine póte a se-n doi aici
Că inima nu arde de gloriile — anticĭ?
Dar vaĭ! cât tyrania nu schimbă-un nobil sănge!
Cât jugul, demnitatea măndria nu le frănge?
Speranţa lor în viaţă se duce la strein,
Şi care e streinul de când aicĭ suspin
Popórele-n robie, ce libertăţĭ a dat
La popoliĭ aceia ce nu le-aŭ meritat?
Ce n'aŭ făcut nimica s'arate că trăiesce.
Nu! libertatea săntă nu se cerşetóresce.
Din săngele de popolĭ resare flórea eĭ.

www.dacoromanica.ro

In dar schimbați voi Domnii, acest lanț de pygmei,
Acel ce vine face a se dori îndată
Acela care cade! o țéră delasată,
In splendide banquete streinul conquerant
A rădicat tóaste și suflul odorant
Al fiicelor Române, sub forma ï fericită,
Delicióse nymphe, pleiadă în finită,
Și bellă de lucire — cu brațele de crin,
Aŭ rădicat riḑinde paharul la strein!
Și aŭ urat atuncea când capul de armată
Ḑicea că Romănia îï este căstigată!
Dar prin acéstă lume răpită d'ameţeală
Ce pórtă p'a sa frunte cununa de beteală
A morțiï Romănii, mirésă de mormînt,
Ceï care aŭ amórea de țéră, numaï sunt?
Sunt; dar orï ce speranțe de glorie, de viața
Le pare ca ghirlanda de rose ce resfață
O frunte verginală când mórtea a pălit
Colorile de viață, tot ce a strĕlucit,
Speranță maï amară de cât chiar desperea,
Și face câtre mórte se-'n tórcă cugetarea.

Puținï o Romănie, puținï te maï iubesc
Și-aceia sunt copiï ce domniï tĕï lovesc,
Ce nu aŭ sĕ astepte nimica de la tine,
Nimic de cât exilul, regrese și suspine!
Uscatu-s'a tulpina din care aŭ răsărit
Stefanï, Mihaï, și Thepech, tyranï ce-aŭ strĕlucit;
Tyranï; dar tyrania era mântuitóre,
Era mărire, viață, putere, și splendóre.
Ce încă se revarsă p'aï țeriï negri aï!
Când v'om avea noï încă asemenea tyranï?
Nu s'a schimbat nimica în clima ta cea dulce
In solul teŭ cel verde! Și cerul teŭ ce luce,

www.dacoromanica.ro

Îşĭ mirá a sa faţă d'azur şi de lumină
Pe váile-ţĭ întinse, sălbatece grădină,
Cu oceane d'arborĭ, de plante răpitóre,
De florĭ înbalsămite ce luce-n tins la sóre
De secerişe d'aur ce bóre dulcĭ desfac,
Şi plecă a lor frunte pe graţiosul mac.
Şi Isterul, Carpatul cu rare suvenire
Amintă încă viaţa de glorie, mărire,
Şi urmele măreţe cursierului Roman
Pe frunţile-ĭ de piatră! vulturul luĭ Traian
Domină, plană încă pe stîncile rîpóse
Şi anunţă nisce ḑile maĭ marĭ şi maĭ frumóse.
Dar omul numaĭ este. El singur s'a scimbat
Heroŭ odinióră, în rob s'a degradat!
De la al seŭ părinte robia mostenesce
Se-o lase mostenire la fiul ce hrănesce
Acele dalbe sînurĭ de mume numaĭ aŭ
Virtutea de a cresce, cu laptele ce daŭ
Copiĭ vitejĭ! ci numaĭ o turmă apăsată
De sclavĭ ce suferinţa ne încetat îmbată,
Căcĭ laptele acésta robia a formát
Din iarba cea amară, ce-'n lacrimĭ s'a uscat.
În faţă cu aspectul atator avuţiĭ
Ce varsă munţĭ şi rîurĭ şi splendide cămpiĭ,
— — — — — — —
Se-'n trébă fie cine de ce folos sĕ fie
Atâta frumuseţe, atâta avuţie,
Când viaţa este amară, când jugu-a păsator
A devenit în téră de drept mostenitor!
Figura gloriósă a luptelor strebune
Se-nalţă ca o dómă cu stele şi ne spune
Victoriĭ imortate; Dar ochiul obosit
De lacrimĭ, se înturnă la lanţuĭ, umilit.

www.dacoromanica.ro

Aşa Conrad gîndesce dar el s'a îmbarcat
Şi vasul sparge brasda pe cănpul azurat.

Salut o mare, mănără! vederea-ţĭmĕ rĕpesce,
Pe sînu-ţĭ cugetarea-mĭ se-'nalţă, se măresce,
Un aer ce dă viaţă înundă sînul meŭ.
M'am depărtat de tine, ô mare, mult timp eŭ;
Dar inima-mĭ în umbra tăcutelor morminte
De tine, cu pl cere îşĭ aducea aminte.
Aĭ fost tu turburată de aspre vijelĭĭ?
Şi sînul teŭ sdrobit'a aceste jucărĭĭ
Ce-omul le numesce puterĭ şi flotte armate,
Ofrande ce-ţĭ oferă umana vanitate?
Aĭ umilit mîndria tyranilor putinţĭ,
Că treher a ta faţă, beţĭ d'a le lor dorinţĭ,
Ca să robéscă încă popóre prin popóre,
Pe care le îmbată cu vorbe amăgitóre?
Şi aĭ cruţat tu flotta acelor naţiunĭ,
Ce vor să facă bine? aceste legiunĭ
Ce servă libertatea, ce mor cu bucurie,
Să libere pămîntul de jug şi de sclavie?
Nu te întreb pe tine, ô mare, d'aĭ veḑut,
A Romănĭĭ flottă: în alţĭ timpĭ a avut,
Dar astăḑĭ numaĭ are nicĭ flottă, nicĭ ostire;
Danubiul este văduv de vechia luĭ mărire!

Să nu-mĭ aducĭ aminte — de lupta d'Abukir!
Să Aruncăm un doliŭ p'acest trist suvenir!
Brucys Spală greşala ce face el aice
Printr'un curagiŭ eroic, şi demn de cele-antice.
In vinsul fu maĭ mare de cât cel vingător.
Dar spune, spune mie, sărmane muritor,
Că-a folosit progresul, civilisaţiune
Că-o parte saŭ ceĭ altă adună aicĭ cunune

www.dacoromanica.ro

De glorie muiate în sânge omenesc?
In ḑioa viitóre, sub sórele ceresc,
Cura mai dulce viaţa saŭ mai îngreuiată?
Nelson sub aurela de sânge înundată,
Schimbă ceva în lume în ordinul moral?
Acest măcel, sub mâna destinuluĭ fatal
Intră în nefiinţă, ca nisce meteóre
Ce trec şi nu produce nimic cu-a lor splendóre.

Mugesce mîndră mare! redică valul lin!
Mĕ légănă tu încă pe sînul teŭ divin!
Pe el eŭ sunt ferice; sunt liber prin gîndire.
Uit chinurile mele, uit cruda omenire,
In tine, mîndră mare, în tine ochiul meŭ
Citesce tot d'auna p'un mare Dumneḑeŭ,
Neperitóre carte cu rară frumuseţe
Cu littere de valurĭ gigantice, măreţe!
Pe tine cer şi sóre, ferice te aur,
Te-mpodobesc, o dulce, frumos locaş d'azur.
De ce, frumósă mare nu sorbi tu trista-mĭ viaţă?
In sînul teŭ, mormîntul, n'ar fi făr de dulcéţă
Şi fără poesie? de ce tu me păstreḑĭ
In astă lume crudă? o mare óre creḑĭ
Că viaţa mea în lume va fi Utilă încă?
Eŭ nu mai am speranţa. Colo p'o tristă stâncă,
Departe d'a mea ţéră ce-atâta am iubit,
Voiŭ înfrunta eŭ mórtea, strein şi părăsit.

Aşa gîndea streinul când Julia apare
Pe pod," călătoria-ĭĭ ḑice cu mirare,
In loc se-ţĭ facă bine, ĭţĭ face mai mult reŭ.
Escĭ palid, trist şi nu veĭ s'asculţi consiliul meŭ.
Trecĭ nopţile-'n morminte! nu dormĭ, nu aĭ plăcere
De nimenĭ, de nimica; din viaţă facĭ durere;

www.dacoromanica.ro

Şi din durere mórte! trăiescĭ cu ficţiunĭ,
Cu umbre; iţĭ facĭ singur durerĭ şi amărăciunĭ.
O crudă-ambiţiune se vede vĕ devóră
Cea maĭ din urmă viaţă? o scólă ce omóră
O scólă blăsphemată ce viţiŭ-a născut
In secoliĭ din urmă, o scólă ce-a făcut
Din viaţă o minciună, din om o ironie,
Din tot ce-ĭ sănt, ceĭ nobil, ce-ĭ mare, nebunie;
Ce stînge energia, vigórea, focul sănt,
Şi inima o schimbă în dureros mormînt,
Domnesce al vostru spirit, degradă şi abate!
Constituă aceia ce-ĭ ḑice lachetate!"

Conrad, l'aceste vorbe, se simte 'n tinerit
El ce naintea morţiĭ în viaţa-ĭ n'a pălit,
Naintea suferinţiĭ pericoluluĭ mare,
Rămase tot d'auna, ne-'n duplecat şi tare,
Setos d'acéstă undă, d'acest nectar divin
Al amiciĭ sănte, de care-a fost stein,
La vorbele Juliĭ, de fragedă tendreţe,
Simţĭ lucind în ochiĭ un plăns de tinereţe.
Julia! strigă-atuncea, o Seraphim ceresc!
Mĕ iartă! aĭ pietatate!.. Julia, te iubesc!"
„Ce spuĭ, ḑicea Julia, ce mĕ iubescĭ pe mine?
Pe mine o femeie ce n'are pentru sine
Nimic; o frumuseţe de forme, un miragiŭ
Menit ca se se stîngă p'al vieţiĭ fraged plagiŭ,
Ca roa dimineţiĭ şi care n'are viaţă,
De cât în fermecarea ce ochiĭ îţĭ resfaţă,
O ḑi, şi pere-'ndată p'al visurilor val.
Şi ce iubescĭ în mine, copil material?
Iubescĭ acéstă frunte! curînd şi triste creţe
Gonivor dupe dînsa fugînda tinereţe.
Iubescĭ acestă cómă? dar măne va cădea

www.dacoromanica.ro

Va vestiji sdrobită sub sarcina de nea.
Iubescĭ astĭ ochĭ? dar mâne vor perde a lor rază
Şi cine-ĭ adorase, nu va maĭ vré se-ĭ vază,
Tot ce te-'ncântă este un fermec mincinos,
A le juneţiĭ raţe pe un Squelet hidos.
Sĕ nu iubescĭ tu corpul cel miser de femeie,
Când ea ar fi frumósă aşa cum fuse-o ţee!
Iubesce al eĭ suflet când sufletuĭ frumos
Essală aicĭ în viaţă prefum delicios,
Când ea rechiamă cerul prin inimă, gîndire.
Şi — atuncĭ nu aĭ nevoie, se-ĭ spuĭ a ta iubire."

Aşa vorbeaŭ amanţiĭ, ŭu, om material,
Tu nu-'nţelegĭ în lume ce este-un ideal,
Tu rîdĭ d'aceste vorbe, le eĭ de nebunie.
Da! nebunie este tot ce e poesie,
Şi înspiraţiune divină pe pământ.
Şi acéstă nebunie-e tot ce e maĭ sănt.
Dar ea tacŭ. Claricia veni atuncĭ la ea
Ca crinul sub o rază de sóre, surîdea.
Era când ţeul vieţiĭ plutesce în lumină
In tótă maiestatea, în aria senină
Când cóma lată-a măriĭ în vîntul adiind
In ploie de lumină, se jócă scânteind;

Aicĭ începe — Europa de regĭ înamorată.
Dar cât nu costă amoru-ĭ pe ceĭ ce îĭ îmbată!
De câte orĭ, în focul adînciĭ gelosiĭ,
Nu nasc ne înblînţite şi crude vijeliĭ,
Nu cur torinţĭ de sânge, nu perd eĭ tronul óre
Şi viaţa şi nu află esil saŭ închisóre?
Cu tóte-acestea sufer şi vor a suferi
Aŭ mórtea înainte, şi eĭ vor a muri.
Aşa perfida undă ce are vijelie

www.dacoromanica.ro

Precum şi dulce fermec, delicii şi magie,
Spaimântă şi a trage pe slabul muritor,
Aşa într'o făclie vedi fluturii cum sbor
Simţind că aŭ să arză, atâta îi repesce
A flacării lumină ce-'n nópte strălucesce.

Europă! Globul simte de tyrania ta!
Amar Europă ţie, când se vor destepta
Popórele barbare, lovite, 'n genuchiate
De a le tele flotte; de a le tele-armate!
Dorind tu libertatea în sînul teŭ se-o aĭ,
Ducĭ jugul şi robia la ceĭ alţi popoli, vaĭ!
O noă-învasiune de naţiuni barbare,
Sălbatece, clocesce, puiază-'n depărtare,
Torinte de popóre ce trec la miĭ de anĭ,
Se turbure oceanul de sclavi şi de tyranĭ!
Nu veĭ putea, Europă, voĭ naţiuni rivale,
S'opriţi aceste lave de popoli p'a lor cale,
Voĭ ce nu sciţi în viaţă aicea a trăi
Neatărnaţi şi liberi, o popoli, nici o ţi!
Nu! faţa Europii ardînd de frumuseţe
Va străluci sub lacrimi, cunune, tinereţe,
Putere, şi prestigiŭ căđute 'n humă jos,
Se vor călca-'n picióre de barbarul feros.
Odată, un om singur călcat'a sub picióre
Un singur om, Europa, a vieţii tele flóre.
Căcĭ în deşert pe sînuţi, anĭ, secolĭ de amar
De suferinţi, de hére, de despotism barbar,
De sănge şi de mórte, aicĭ aŭ secerat,
Din tóte aceste rele nimic n'aĭ învăţat.
Vaĭ! tu iubescĭ, Europă, fatala, tyranie
De sus, de jos, orĭ d'unde să nască şi să vie.
Tu nu poţi înţelege a trece aĭ teĭ anĭ,
A vieţui, prin tine şi fără de tyranĭ!

---

www.dacoromanica.ro

Colo, apare Critul eşind ca o camilă
Titană dintre valuri cu valea sa fertilă,
Cu muntele seŭ Ida cu atâtea amintiri,
Cuib înflorit de fabuli, poetecĭ suveniri.
Aicĭ născuse Zeus, aicĭ adăpostise,
Pe alba Europa, pe care o repise.
Aicea Ariadna s'aprinde de Theseŭ
Cĕ-omóră Mynataurul; d'acĭ amantul seŭ
Repesce pe fecióră, o duce la Naxos,
O lasă sĕ suspine în doru-i amoros.
Aicĭ fu labirintul; dar unde e Gorthine
Şi Cnose vechĭ oraşe? nicĭ urme de rnine!
Cu tóte aceste — acolo lnminele domneaŭ!
Aicĭ Epimenide, Pythagora-'n floreaŭ.

O grecia! tu rumegĭ antica ta mărire!
Tu perdĭ pe tot momentul frumósa strĕlucire.
Vedeţĭ focarul vieţiĭ al geniuluĭ antic,
O mare de ruine, un popol fanatic,
Ce-'n tocmaĭ ca lezardul născut pe sub ruine
Privind cu nepăsare columnile divine,
Cu nepăsare vede spendidul seŭ trecut?
Vedeţĭ ce tyrania aicea a făcut?
Orĭ unde cade ochiul, miseriĭ şi mărire!
Miseria în faptă, măriria-'n suvenire.
Nu e patriotismul, ce ţie ţĭ-a lipsit,
Mu e nicĭ vitejia, popor ne fericit!
Sĕ fiĭ independintă, sciinţa îţĭ lipsesce,
O patrie de gloriĭ, ce mórtea 'nviţuiesce!
Tu aĭ păstrat credinţa d'atâtea miĭ de anĭ
Că un tyran orĭ care se surpă prin tyranĭ.
Voind se sfarămĭ jugul, viseḑi la tyranie:
P'alţi popolĭ a supune în lanţurĭ de sclavie.
Şi popolĭ d'altă viţă ḑic „dintre doĭ tyranĭ —

www.dacoromanica.ro

Mai bun e cel ce este legitimat de anî!“
Tot saŭ nimic! acésta e massima fatală!
Illusiune dulce ce-'ncântă, dar înşeală!
Căci cată sĕ-aï tu astădi tot meritul trecut
Şi genĭul, şi mărirea, sĕ capeţi ce aŭ avut.
Grecie, către acestea tu escî frumósă încă!
Prin clima ta ferice, prin visătórea stâncă,
Prin marea ţi azurită; prin dalbe suveniri;
Prin a le tele fiice, sĕlbaticĕ triandafiri
Ce cresc cu voluptate sub cerul teŭ cel dulce
Prin limb'armoniósă, prin raţa ce strĕluce
D'o glorie trecută; prin crude amărăciuni
Ce umple încă cupa acesteĭ naţiuni!

Conrad salută Paros în care Praxitele
Şi Phidias născură, neperitóre stele!
Şi tu Naxos! aice fu templul luĭ Bahus!
Aicĭ venind din Indiĭ pe unde fuse dus
El întâlni sub arborĭ plângânda Ariadnă.
Dar Delos sĕ înalţă cu fruntea sa titană:
Neptume o scosese din mâre sĕ dea strat
Latoniĭ ce gonită de Iuna, ne'ncetat
Era se fie mumă, aicĭ a fost odată
Un templu-al luĭ Apolon, lucrare minunată.
Mai colo se arată anticul Seriphos,
Cythere unde ḑea cu braţul graţios
Avea un mîndru templu, avea a sa domnie,
Locaş de voluptate, d'amor, de ambroasie.

Dar iata pare Malta, trecutu-ĭ depărtat,
Rechiamă pe Carthaga luciafăr declinat!
Popor ce n'avea arte, sciinţi, nicĭ poesie.
Dar care scrise 'n lume a vieţiĭ historie,
Cu Spada vitejiĭ pe frunţi de naţiuni

www.dacoromanica.ro

Născut din ruinare și din destrucțiuni,
Se-nalță pe popóre ce spada sa darămă.
Dar vine-o ḑi când spada căḑu din a sa mănă,
Când flotta sa se sparse, când tot s'a resipit
Și n'a lăsat nimica se spuie că-a trăit!

O tu, antică Romă, tu monstru fără saţiŭ,
Devorator de popoli, tu ce voiaĭ în spaţiŭ
Se-'ntinḑi al teŭ imperiŭ, tu ce aĭ cotropit
Cetăţi, imperiĭ, totul ce-'n lume a trăit,
Băuși și tu la rîndu-ţi din cupa sorţiĭ amară,
Căḑuși și tu, o Romă, sub sabia barbară!
Orĭ unde mergĭ în lume veḑi marile morminte
De naţiuni sub pala poporuluĭ putinte!

Și tu, o Siracusă, aĭ fost victima sa!
Anticaţi strălucire pe el îl apasa.
Frumósă Siracusă, ce s'aŭ făcut tyraniĭ?
Republica superbă? tot aŭ sdrobit Romanii.
O luncă coperită cu marĭ derămăturĭ
De temple, de palate, perdute-n arături,
E tot ce maĭ rămâne din vechia ta spendóre
Se spuie că odată aveaĭ un loc la sóre.

Dar Etna se arată, ast rege de vulcanĭ
Cu treĭ măreţe creste, treĭ busturĭ de tiranĭ,
O créstă este verde, a doă afumată
A trea este albă. Munţi peste munţi s'arată
Aĭ crede că sunt blocurĭ cu care s'aŭ luptat
Titaniĭ; fumul, focul revarsă ne-'ncetat.
Pe póla luĭ sunt sate, cu paşiĭ timiḑi viaţa
Sĕ urcă și aduce recórea și verdéţa.

Se lăganaŭ pe valurĭ luminile de sóre
Și Zephiriĭ ce sbóră prin ḑile și prin óre;

www.dacoromanica.ro

Marmură dulce marea; și sórele tăcut
Bea unda azurită în abur ne vedut.
De cum nu se mai vede a lumii rea figură
Și sufletul mai liber se varsă în natură,
Apare simțimîntul măreț de infinit,
Ocean de fericire, imagin aurit,
Ce sufletul ghicesce; și nu póte coprinde
Dar care are darul pe suflet a destinde
Aripa generósă; ne face ertătorĭ
Și marĭ și demnĭ ca ḑeiĭ, și schimbă în dulcĭ florĭ
In aur și purpură, delicii și magie
Tot ce pe cerul vieții e nor, e vijelie.
Ideia nepătrunsă d'un mare Dumneḑeŭ
Imbată-al nostru suflet, îl fură-n sborul seŭ,
Il légănă pe aburĭ d'argint cum și de rose
Și varsă în prejurul pe umbrele morose
Un fermec fără nume ca arcul colorat
Ce dupe ploĭ încinge palatul etherat.
Om muritor! țerînă ce risipesce vîntul
Ce nasce sĕ devóre vermina și pămîntul,
Redicĭ tu către cerurĭ al teŭ ochiŭ lănțuit
Pe fragedele bunurĭ ce aĭ agonisit
Prin crimĭ, însălăciune, prin trude, prin sudóre
Ca alțiĭ dupe tine, rîḑînd se le devóre?

Conrad sta cu Julia pe vasul plutitor
Și ea părea frumósă: splendóre și amor!
Cum raḑele de sóre p'un munte nins s'anică,
Pe gîtu-ĭ se resfrânge a buclelor lumină.
Voĭ ce iubiți nu credeți că ceĭ ce se iubesc
Ḑic tóte acele lucrurĭ frumóse ce repesc,
Ce reproduc poeții prin imaginațiune.
Nu! cela ce iubește puține vorbe spune,
Vorbire-a întreruptă și n'are nicĭ un șir;

www.dacoromanica.ro

Aĭ crede o aĭurare, copilăros delir
Conrad luase scire că blonda călătóre
Va desbarca la Neapol în ḑioa viitóre;
El nu putea s'o urme acolo, căcĭ proscris,
Pămîntul pentru dînsul era de mult închis.
Şi el ḑicea Juliĭ, „Aşa dar p'a mea viaţă
De mâne se-va-'ntinde iar umbră, iară céţă!
Şi tenera femeie roşind îĭ respundea:
„Te voiŭ lăsa cu stima şi amicia mea.
Conrad, urma Iulia, ce gîndul îşĭ adună.
Sĕ creḑĭ că n'a vrut cerul sĕ fim noĭ înpreună;
Decĭ sĕ nu fim! P'amorul ce eŭ ţi-am impirat,
Vaĭ! fără-amea voinţă! te rog, d'am meritat
De tine, daca-n lume eŭ am putut vr'odată
Sĕ-aduc vre o dulcéţă pe viaţa-ţĭ întristată,
Aĭ pietate astăḑĭ, de mine şi fiĭ bun,
Nu risipĭ al vieţiĭ curat şi sânt prefum,
Nu ḑice nicĭ o vorbă duiósă oh! nu ḑice
Nimica tinĕr! cată se te arăţĭ ferice!..

Salut — Messină dalbă, tu Regio, frumos,
O sit de desfătare, Ḕden dilicios!
In care a luĭ August frumósă, junĕ fie
Işĭ perde în esiliŭ şi viaţă şi junie
Ca sĕ espie Culpa amoruluĭ impur.
Ce-aŭ degradat al vieţiĭ ceresc şi dulce-azur.

Charibde, Scybla monstri spăimîntătorĭ s'arată,
S'aud! aicia marea, sĕlbatecă, turbată
Se sguduie, spuméḑă, în valurĭ peste stâncĭ
Şi lasă se s'auḑă în nopţĭ mugirĭ adîncĭ.
Colo vulcan avuse măréţa forgerie
Eole însemnase a luĭ împărăţie.

---

www.dacoromanica.ro

De ce Conrad primesce o umbră de durere
Pe fruntei când Neapol lovi a sa vedere?
Ideia că Julia a se rămaie aicĭ,
Atristă al seŭ suflet? saŭ, părăsit d'amicĭ,
De patrie, prevede că-aicĭ o sĕ depună
In umbra de morminte o frunte încà „unà?
O lacrimă lucesce în ochiĭ seĭ de foc,
Poliția nu-l lasă sĕ calce p'acest loc!
O țéră neferice! popóre degradate,
Tyranilor în secolĭ ca mostenire date!
Unelte de durere, popolĭ degenerațĭ!
Când veți cunósce óre că nu ațĭ fost creați
Spre a servi în lume, d'unelte ne dreptățeĭ,
D'unelte tyraniĭ în contra libertățiĭ,
In cortra vóstră însușĭ voĭ care aspirați
Se fițĭ odată liberĭ sĕ fițĭ odată frați!

Venivor alte ḑile... atunci tu veĭ afla,
Ce póte libertatea, facănd a se mișca
Aceste turme sclave, aceste inimĭ stinse,
Ucise, degradate, sdrobite și învinse,
Prin spaimă saŭ favóre, d'acestĭ micĭ polentățĭ,
Eĭ însușĭ sclavĭ în viață, de și încoronațĭ.
Aceste turmĭ de popolĭ ce frunțile înclină,
Par că a lor vedere o-ntorc de la lumină;
Dar nu faceți eróre! în inimile lor
S'ascunde înca viața-și al patriĭ amor,
Aceste sințiminte constrănse de robie,
Vor isbucni odată: vor fi o vijelie.
Amar acelor care n'aud mugirea sa,
Și libertatea încă se-mpotrivesce a da!

Pe vasul ce prin unde spre Francia se duce,
A Juliĭ figură d'acuma nu maĭ luce,

www.dacoromanica.ro

Trec órele, o séră, o dimineţă, vin,
In umbre, ochiĭ lănceḑĭ d'amor nu maĭ lumin,
In raḑe cóma-ĭ d'aur d'a cum numaĭ lucesce
Nimica n'o aduce, nimic n'o maĭ vesteste,
A fost un vis ferice în visul omenesc
Ce se numesce viaţă, s'a stins, şi eŭ trăiesc!
Da, voĭ trăĭ eŭ încă, sĕ vaḑ perind din viaţă
Tot cĕ-am iubit, ce fuse, miragiŭ, azur, verdéţă
Illusiunĭ, speranţă şi tóte ce-nvelesc
Ce-ascund cu fericire în sufletu-omenesc,
Acel deşert sălbatec, amară uscăciune,
In care cresce germul cel de ambiţiune,
Din intrigĭ şi din crime, din sânge, din tradărĭ
Fantasme a le vieţiĭ pe crudele eĭ scărĭ!

Satut, frumósă ţéră ce-atât eŭ am iubit!
O ţerm al Italiĭ, de gloriĭ aurit!
Cum voĭ putea eŭ spune splendórea ta divină,
Când ochiĭ meĭ perdură cerésca lor lumină?

Dar ḑioa se cobóră în sînŭ-eternităţiĭ
Ast haos ce devóră torentu-umanităţiĭ
Şi secoliĭ, şi tóte ce nasc şi apoĭ mor,
Şi sclavul şi tyranul cu lanţurile lor,
Şi crima şi virtutea, şi lacrimĭ şi plăcere
Şi chin şi fericire, slăbire şi putere.
Şi binele şi reul vin, trec, se risipesc
Şi iară vin, iar fermec şi iară ne lovesc.
Tot se repeta-'n viaţă. Dar tu, o frăgesime
A inimiĭ, tu arbor cu atâtea florĭ divine,
Tu nu maĭ viĭ odată ce omu-aĭ părăsit!
Pe doma azurită o stea ce a lucit
Pălesce diminéţa, şi séra iar apare
La locul eĭ, pe valea în care rosa are

www.dacoromanica.ro

Tulpină, rosa pere sub vîntul înghețat;
Dar rosiĭ altă rosă îndată ia urmat
Iar tu, o tinereţe, din inima-mĭ sdrobită,
Te-aĭ stins, şi de âtuncea rămas'a vestejită.
Etherul se prevede în marea cristalină
Cu tóte a le luĭ feţe, cu totă-a sa lumină.
Nimica nu lipsesce: ieĭ marea pentru cer
Şi cerul pentru mare. Delicios myster!
De ce pe al meŭ suflet vaĭ! numaĭ ce-ĭ durere
In viaţă se resfrânge! nimic ce-e plăcere!
Colo se-nalţă-'n aer a Circiĭ mare stâncă
Cu-atâtea suvenire; ea stă maréţă încă,
Când tot ce se-nalţase sub braţul omenesc
Cenuşa şi scoria sub valurĭ învelesc,
Şi lacurĭ puteḑite întind a lor domnie
Pe faţ'acestor locurĭ de mórte şi urgie.

Vedeţĭ acéstă stâncă saŭ insolă albită?
E Elba, Aethalia saŭ Ilva, renumită
Prin numele aceluĭ ce lumea-a dominat
Cu fulgerul în mână, ferice legănat
De gemete de popolĭ, pe marea cea de sânge.
Aicĭ învingătorul, învins, trecutul plânge.
Şi frageda speranţă spărgînd aĭ vieţiĭ norĭ,
Aicea îl resfaţă prin visele de florĭ,
Aicĭ ceva îĭ spune că pagina udată
A vieţiĭ luĭ de sânge nu-ĭ încă terminată.
E nópte şi palatul lumină: este bal.
Ostaşĭ braḑĭ plinĭ de viaţă din câmpŭ-imperial,
Femeĭ strĕlucitóre de rară frumuseţe,
Alunecă pe unda ce dulcea tinereţe
Asterne sub picióre l'aĭ vieţiĭ călătorĭ
Când n'a uscat durerea a le speranţiĭ florĭ.
La sunete de musicĭ, sub raḑe de lumină,

www.dacoromanica.ro

In umedĭ ochĭ privirea d'amorul dulce plină
Lucea ca nisce rațe p'al undelor azur.
Culegeți flórea vieții sub bóre ce murmur,
Sub rațe ce scânteie, sub roa ce strĕluce,
Sub cântecul plăcerii și graciĭ ceĭ dulce,
Căci tóte — acele brațe de rose și de crini
Mormîntul le promite hidóselor vermini.
Paulina e regina frumósă a sărbătorii.
Dar când suride rosa pe părul aurorii,
Ospeții dantă încă; iar mîndrul esilat
Plutesce către Francia de bravĭ încunjurat.
Iar crudele ursite la Waterloo cobóră
Și-o sută miĭ morminte rîdînd, în Sol măsóră.

Italie ferice, pământ delicios,
In care totul este pré dulce, pré frumos,
Pré răpitor, pré magic, pré spendid, pré molatic!
N'aĭ fi putut tu óre să fiĭ maĭ mult selbatic,
Pré multă fericire, pré multe frumusețĭ
Ne-n chină vaĭ! la jugul desfătătóreĭ viețĭ!
Odată sclav al vieții, un popol se cobóră.
Tyranul se arată când inima s'omóră
Cu fermecile vieții, illusiunĭ d'o ḑi,
Cu tot ce ne încântă, ne-opresce a muri,
Streinul jug strivesce; dar chiar a luĭ sdrobire
Aduce într'un popol a patriĭ iubire,
Măresce al seŭ suflet, armédă brațul luĭ,
Dă viață, energie, și trebuie se spuĭ?
Vedeți Italienii ce-aŭ subjugat streinul.
Eĭ aŭ maĭ multă viață, și viață le-o dă chinul!
Fugĭ, fugĭ de pacea móle! Ea duce la mormînt
Romaniĭ prin marĭ lupte domnirĕ pe pământ!
Fărămă — aceste marmurĭ ce arta a creat
Să-țĭ facă traiul dulce, benin, afemeiat!

www.dacoromanica.ro

Şi nu opri în sînu ţĭ de cât acele trasuri
Din timpiĭ de mărire sublime, marĭ remasurĭ,
Se-ţĭ spuie ḑi şi nópte că popolu-împărăt
A fost făcut din viaţă, un cămp neprecurmat.
Voĭ revenĭ la tine, ô ţéră lönceḑindă,
O muma mumiĭ mele ca tine suferindă!
V'om mesteca-n preună şi lacrimĭ şi durerĭ
Şi visele frumóse, în fragedele-ţĭ serĭ;
Tu îmĭ veĭ da dulcéţa amorea, poesia,
Eŭ îţĭ voĭ da asprimea, vigórea, barbaria.

Aşa Conrad gîndesce şi cade obosit.
El simte al seŭ suflet, învins, şi moleşit.
Tot pare că-'l ţ pasă şi doma înstelată
Şi marea rĕpitóre, ce-atât iubea odată.
O stea ĭĭ strĕlucise în nóptea tristiĭ vieţĭ:
La dulcea sa lumină, splendide frumuseţi,
Al luĭ suflet luase energie, putere;
Dar steoa se ascunde, speranţa dulce piere
Tot este întunerec la ochiĭ seĭ, tot stins
Şi doliul de mórte pe viaţa-ĭ pare-ntins.

E nópte. Vîntul suflă şi marea se spuméḑă.
Şi cerul fără raḑe e trist ca sînul meŭ,
In care nicĭ o raḑă maĭ mult nu luminéḑă.
Iar vasul printre valurĭ preurmă cursul seŭ
Colo se-nalţă 'n umbră ca geniurĭ ne-'nţelese,
Stăncĭ negri unde numaĭ vulturul a atins,
Domină multă mare cu umbrele lor dese
Şi sparg cu peptul valul şi vîntul ne învins.
Departe-'n întunerec o stăncă se ḑĕresce,
Aicĭ e tot ce-'n viaţă maĭ mult eŭ am iubit;
E singura fiinţă ce-'n lume maĭ gîndesce
La călătorul măriĭ în viaţă rătăcit.

www.dacoromanica.ro

Tu cóstă de delicii, fii bine cuvîntată,
Tu ce coprinḑi în sînu-ţi pe ceia ce ador!
Voi valuri ce vĕ spargeţi sub cósta depărtată,
Puteţi aĭ duce óre suspinul meŭ de dor?
Tăcut e mieḑul nopţiĭ şi alba diminéţă
Curînd a se poleie umbrosul rĕsărit,
Eŭ nu dorm, eŭ n'am pace maĭ mult aicĭ în viaţă;
Tu dormĭ, ô suflet dulce, frumos, şi fericit!
Dormĭ! nicĭ odată dorul pe frunteţi sĕ nu caḑă!
Şi sînu-ţi de snspine sĕ fie depărtat!
Şi tótă a ta viaţă sĕ fie dulce raḑă
Scutită d'orĭ ce umbră, ô suflet adorat!

Dar vasul n'aintéḑă în nópte şi tăcere,
Şi ţĕrmul printre céţă se face nevĕḑut.
Aşa tot îmĭ lucesce, şi tot în nópte pere,
Tot ce mĭ plăcuse-n lume, de când eŭ am născut!

FINELE CĂNTULUĬ III-lea

---

www.dacoromanica.ro

NOTE LA CANTUL III.

(1) Copții sunt populațiune Chrestină și albă din Egypt. un autore cobóră acest nume de la *Coptos*, cetate din Egyptul de sus unde Egyptienii se apărară mult timp contra lui Diocletian. Dar este mai probabil că vine de la *Ai-gypt-os*, din care s'a suprimat cea din tăiu și cea din urmă Sylabă în țéră îi numesce *Gibt, Gipti*, cei mai mulți scriitori pretind că Copții se trag din vechii Egyptieni cu care aŭ și asemănarea chipului și aceia a datinelor. Ei sunt chrestini ortodoxi în maioritate și biserica lor este sub patriarchul din Alexandria. Limba lor se compune de doà dialecte principale, Egyptianul saŭ thebenul saŭ Egyptianul de jos saŭ Mempiticul.

(2) Diocletian voind sĕ recăstige Egyptul de la trei ambițioși ce se certaŭ care se-l aíbă, atacă Alexandria și o ia dupe opt luni, nici odată învingător nu se arată mai crud. Cetatea se dete foculuĭ și locuitoriĭ se lasără în voia soldaților. Diocletian, ce trecea pe strade prin mijlocul morților, dete ordin sĕ nu înceteḑe uciderea de căt atunci când sângele s'ar rădica până le genuchiĭ caluluĭ seŭ. Din fericire, calul se policni, și îșĭ umplu genuchiĭ de sânge, atunci uciderea încétă.

(3) Hypatia născu în Alexandria în 370 din era chrestină, era fiica lui Thion astronom și matematic celebru. Ea învață de la părintele seŭ astronomia și geometria, de la philosophiĭ celebri și din scólele ce înfloreaŭ în Alexandria învăță mai multe alte sciinți. Se duce în Athene a se perfecționa și reveni în cetatea sa natală. Magistrații din Alexandria o consiliară se ție cursuri publice, o urcară cu entusiasm pe catedra philosopilor și a lui Plotin. Pe lângă virtutea cea mai pură avea frumusețea cea mai rară. Era însă pagână. Orest guvernorul Alexandriĭ, deși chrestin, avea pentru dînsa respectul cel mai profund și admirațiune. El urma consiliile ei împăcătóre în luptele de religiune. Cyrillŭ patriarhul medita gonirea Evreilor, un profesore Hicrat amic al lui Cyrille și enimic al Hypatiĭ fuse ucis: un Petru, scóse vorba că acea ucidere se făcuse de Orest și de Hypatia, mai multe bande conduse de phanatici, merseră la Hypatia. Ea eșise și acum revenea, asasinii se aruncară asupră-i, o târîră într'o biserică numita *Cesarea* unde o sfâșie fără pietate. Cadaverul ei este tăiat în bucăți și purtat în piața *Cinaron* unde îl ard în flacări.

Hypatia lăsă dupe mórte mai multe scrieri, dar arseră împreună cu biblioteca Alexandriĭ. Ea scrisese *Canonul astronomic*, un Comentariŭ asupra lui Diophante, și altul asupra *Secțiunilor Conice* a le lui Apollonius.

www.dacoromanica.ro

(4) Celebrul general Kleber era născut în Strasburg în 6 Martiŭ 1754. făcu studiĭ serióse, trecu în serviciul Austriĭ ca oficer de armată în timp de opt anĭ şi se bătu contra Turcilor. Supărat că nu înaintase, se întórse în Francia. Era architect, când veni revoluţiunea mare, când veḑu patria în pericol, se angajă ca grenadir, se distinse repede, deveni general, se lupte, cu 4000 ómenĭ contra a 30,000 Vandeenĭ, care îl ocoleaŭ din tóte părţile; acestia stăpânĭ pe tunurile luĭ Kleber, aveaŭ încă un şanţ să trécă ca să taie ómenilor luĭ Klebei tótă speranţa de retragere. Kleber chiamă pe un oficer pe care îl cunoscea de brav şi îĭ ḑise să ia o companie de grenadirĭ, să oprésca pe enimic la şanţ, să móră toţĭ ca să scape partea cea mare de armată. Dar generale. Respunde oficernl cu o supunere sublimă, şi toţi periră la locul lor. Dupe mulţe lupte glorióse, Buonaparte îl chiamă ca general al unuĭ divisiunĭ din armata de espediţiune. La Alexandria el fuse rănit, primi comanda Egyptuluĭ, pe urmă trecu iar la armată, luă cetatea El-Aricsh, şi Iaffa; bate la Muntele Taboruluĭ o mare armată de turcĭ şi Engleḑĭ cu o mănă de ómenĭ · ia parte la bătaia de la Abukir, şi când Buonaparte lasă Egyptul, lasă pe Kleber în locul seŭ în Egypt cu comanda. Acesta bate pe Turcĭ la Heliopolis, conquide tot Egyptul şi să aşaḑă în Cair unde, părăsit de muma patric. se decide a guverna Egyptul şi se susţine fără ajutóre din Francia care deveniseră ineposibile. El organiséḑă un guvern Arab şi atrăsesc pe Arabĭ în interesul armateĭ francese, la 14 Iuniŭ pe când eşia de la generalul Damas cu care dejunase, fiind însoţit de arhitectonul Protain, membru al institutuluĭ, veḑu un turc ce veni asupra-ĭ, îl ia de mănă şi îl pătrunde cu un cuţit. Kleber strigă pe un guid „vino, căcĭ m'a înjunghiat.“ Şi cade scăldat în sănge. Prodain va să prindă pe ucigător, şi este lovit de mulţe orĭ de cuţitul luĭ atuncĭ musulmanul se întórce iar la Kleber, îĭ mai dă treĭ loviturĭ de cuţit, şi apucă de fnga. La acéstă scire, toţĭ Soldaţiĭ francesĭ, ameninţă a ruina cătatea, strigând: resbunare! Dar asasinul se găsesce şi primesce resbunarea teribilă a ţepiĭ.

(5 *Sphinxul*, statnea monstruósa aşeḑată spre estul pyramidelor de la Memphis, şi închipuind un monstru gigantic cu corpul de leŭ şi capul de om. Acest spbin era în Egypt Symbolul regelnĭ şi se chiema în limba hycrogliphică: *Neb*. Acest mare Sphinx cată să fi fost înalţat în acelaş timp cu pyramidele, astăḑĭ nnmaĭ capul seŭ gigantic domină asupra tărîmuluĭ. Corpul este îngropat în nisipĭ dar în jurul corpuluĭ, s'a săpat pămîntul şi se póte vedea întreg, pe la mijlocul corpuluĭ este crăpat.

www.dacoromanica.ro

(6) Poetul satiric Jugenal ce muri aicĭ în esil trimis de Cesar ca guvernor, în ironie.

(7) *Theba* surnumită de Omer *cetatea cu o sută de Porți. (hekatompylos,)* din causa mulțimii pylónelor, templurilor și pala'urilor. Grecii dau numele de *Memnonia* părții ocidentale a Thebii din causa luugilor șiruri de templuri magnifice ce se urmau în lungul muntelui Lybii. De la 17 la 20-lea dynastie, 1200 ani înainte de christ se urca vechia Thebă în apogeul celii mai mari splendori. Theba fuse în urmă eclypsată prin Memphis și sufere cele ăutăiu ruine de la Cambys. Ptolemais, în timpul dynastii Macedonene, rivalisa cu Theba. Sub Arabi, din acéstă mare si splendidă cetate, se formară patru orașe, pe tărîmul cel vechiu. Karnak și Luqsor pe malul drept al Nilului, Medinet-habu și Guruah pe malul stâng. La Karnak se află ruinele templului măreț de 666 metri de lung și al cărui hypostyl avea 140 columne din care unele aveau 22 de metri de înalțime, templul de la Luqsor construit de Amenophis, 1500 ani înainte de christ formédă marele ruini de edificii magnificii și templul de la Gurnah al lui Sesthos I. templul lui Ramses II despre care vorbesce Diodore, acela al lui Ramsis III și acela al reginii Naumt-Amen și al lui Tutmosis III Sculptat în mare parte în stânca lybiană. Mai departe pe o vale verde erau cele doă colóse a le lui *Memnon*, cel despre nord cunoscut sub numele de statuă vocală, sunândă. Ele formau altă dată pe gardienii unui templu ce a dispărut și representau pe regele Amenophis III în munții Lybii, aprópe de aicĭ, se află mormiutele tăiate în stâncĭ a le regilor din a 18-lea 19 le și 20 dyuastii, numite de Arabi Biban-el-Maluk, într'o vale spre sud în dosul lui Medinet habu sunt mormintele reginelor. Cetatea Theba propriu dișă era situată pe malul drept al Nilului, în jurul templului — Karnak.

Valea Thebii are cinci leghe de diametru în tóte părțile, este încadrată de un îndoit lanț de munți, rîul șerpuie petrecând'o și o desparte în doă.

Iată ce dice un călător distins despre Theba:

...„Se póte dice de Luqsor (un quarter din cele patru a le Thebii) că este un rendez-vous de palate, mai mult de 200 columne, și columnade, întregi, stau în picióre ... întrarea principală a palatului este la marginea nord vest a tutor corsturcțiunilor; este un pylon compus do doă massive avînd 70 picióre de întindere, între care este o pórtă de 52 picióre, purtînd o cornichă elegantă. Doă tablouri hycrogliphice acoperă fațada pylonului. Sesostris este aicĭ representat ședînd pe tron, în mijlocul taberii și dînd audiință abansadorilor streini; Corturi, bagage, care, sunt înprejur, o sângerósă batalie

www.dacoromanica.ro

este sujetul, vedi fuga enimiculuĭ, trecerea unuĭ rîŭ, prisonerĭ ce se aduc regelui; înaintea pylonuluĭ sunt patru statue. Aceste statue eraŭ precedate de doĭ obeliscĭ din care unul este acum pe piaţa Louis XV la Paris... Când aĭ trecut pragul acestiĭ porţi magnifice, trecĭ prin nisce barace... Fondatorele palatelor de la Luqsor este Amenophis III... Pe tóte arhitravele celor 105 columne ce împodobesc alleele şi salele din centru, sunt hyeroghiphe. . . . Karnak este o cetate de statue marĭ, columne, obelisce, templurĭ, palate. Sala ce ocupă mijlocul marelui palat conţine 134 columne, avînd fie care de la 8 la 10 metri de circonferinţă şi 20 de înălţime. Plafonul acestiĭ săli se compunea de pétre de 10 metri pe lungime ... patru allee conducerŭ la cele maĭ marĭ întrărĭ, eraŭ garnisite pe margine de doă rînduri de sphinxĭ dintr'un singur bloc de granit de 7 metre de nălţime şi 22 de lungime ... ḑidurile din untru şi maĭ multe faţade sunt acoperite de hyérogliphe saŭ deseniurĭ coloriate... Cu greŭ ne am despărţit de aceste minunĭ ce lasă în memorie amintirĭ ne sterse. Doă óre de cale ne despărţeaŭ de valea mormintelor Biban el Maluk, merserăm aicĭ, prin satul Gurnah unde rămaserăm puţin prin ruinele graţiosului palat fondat de Menephta I. Valea este coperită de morminte tótă suprafaţa eĭ este coperită de puţurĭ din care unele sunt deschise, pretutindenĭ ḑac icĭ şi colo grămădite sicrine sparte; membre, corpurĭ sdrobite, trase din repausul mormintelor. Cu aceste puţurĭ comunică galeriĭ horinzontale săpate în piatră, păntecile munteluĭ vecin şi tótă partea munţitor Lybienĭ ce face faţă cu lunca Thebiĭ intr'o lungime de treĭ leghe, sunt plinĭ de scorborĭ mormîntale, a le căror gurĭ deschise, rînduite în etagiurĭ, pare că astept ca se se reînchidă sĕ maĭ înghiţă căte va milióne de cadavere, una ce se ḑerescе maĭ întăiŭ este El-Amassif, scorboră Imensă destinată la îngroparea preoţilor şi a le cărĭi largĭ galeriĭ se întinḑi departe sub munţĭ. Cunoscătoriĭ aŭ vorbit despre frumuseţea perfecţiunea hyérogliphelor sculptate în relief pe un fund rosu cu o frăgeḑime nespusă. Aceste lucrări sunt din tempul ceĭ maĭ frumóse epocĭ a artiĭ Egyptiene. Valea Biban El-Maluk este strîmtă între doă lanţurĭ de stăncĭ: basa cĭ, înecată de nisip, ascunse atâtea secolĭ întrarea mormintelor regule. Intrările sunt nisce porţĭ pătrate, scobite în stăncĭ ... fie care rege îşĭ taia mormîntul, unde voia, în viaţă fiind încă, şi îl lucra pe cât trăia ... mormintele luĭ Amenophis III, a luĭ Meiamun, Sesostris, Menephta, Ramsés Mevamun' al luĭ Ramsis V şi Ramsis IX sunt cele maĭ-marĭ şi complecte.."

Iată cum se esprimă celebrul Champollion le jenne:" este anevoie a se apăra de óre care surprindere când, dupe ce aĭ trecut sub o pórtă simplă, întri în largĭ galeriĭ saŭ coridóre coperite de sculpturĭ fórte

www.dacoromanica.ro

îngrijite, păstrând în mare parte strălucirea celor mai vii colori, şi ducând la nisce săli sprijinite de pilastri încă mai bogaţi de decoraţiuni, până ce ajungi în fine în sala principală, aceia ce Egyptienii numeau *sala de aur*, mai largă de cât tóte cele alte şi în mijlocul căria odihnea momia regelui într'un marc sarcophagiu de grănit. Vederea acestor morminte dă singură o ideie exactă despre întinderea acestor scorbori şi despre marea lucrare ce a costat, văile sunt încărcate de leşele formate de derămături de pietre purcedînd din materii aruncate la lucrări... cercul porţii de întrare este ornat cu un bas-relief... este un disc galben în mijlocul căruia se vede sórele cu capul de berbece, sórele apuind şi întrînd în emispherul inferior şi adorat de rege în genunchiă; în drépta discului este ḑea Nepthis şi la stânga ḑea Ibis ocupând cele doă margini a le cursii ḑeului în emisphera superióră; alaturi cu sórele este sculptat un mare scarabeu symbol al regeneraţiunii . . regele este îngenuchiat pe muntele ceresc pe care staŭ asemenea şi piciórele ḑeelor."

Acésta este o alegorie pentru regele mort: aşa ca sórele în cursul seŭ de la oriinte în occidente. Pharaon era pentru Egypt Isvorul tutulor bunurilor; la mórte îl asemăna cu sórele apuind.

Unul din tablourile dupe pereţii mormîntului represintă discul sórelui Criocephal plecând din oriinte şi înaintînd spre hotarul occidintelui, marcat cu un crocodil, emblemă a întunereculuĭ în care Dumneḑeŭ şi regele aŭ sĕ între fie care dupe maniera sa. Alte picturi arată sufletul regelui apărând înaintea celor patruḑeci şi doi de judecători din Amenthi şi confesînduse numărând păcatele ce a făcut fără se scie...

Se mai vede în mormîntul lui Ramses picturi ce represintă mobile elegante, un arsenal de arme de tot felul şi insignele legiunelor Egyptiene; barci regale cu decoraţiunele lor, musicanţi jucători de harpe. Mai tóte mormintele aŭ asemănare. Dar a vorbi de tóte lucrurile minunate ce se află în aceste morminte ar trebui se umplem volume întregi. Champollion le jeune a descris minunat aceste morminte cu esplicaţiunile hyérogliphice. La marginea sud-vest a perimetrului cetăţii se vede locul unui mare hypodrom. Colosii ceĭ doi decoraŭ faţada regalii locuinţi. Ei represintaŭ pe Pharaoni şeḑînd pe tron, sunt fie care dintr'un singur bloc de piatră aşeḑaţi unul de la altul în distanţă de 20 metri, nalţi de la picióre, unul din acesti coloşi, cel despre nord este statua vorbitóre. Ea scotea sunete plângînde la rădicarea şi apunerea sórelui, mii de inscripţiuni pe basa lor se vĕd aici de martori din antiquitate că aŭ auḑit cântînd pe statuă Intre care doi imperatori Romani, imperatrice, guvernori aĭ Egyptului... Partea

www.dacoromanica.ro

superiórâ a statui se deslipi de umerĭ şi căd̨u. Ceĭ altă este întrégă.....

Merserăm la Medinet-habu unde sunt templurile şi palatele în ruină.. Ele fuseră începute de Tuthmosis I. aicĭ sunt maĭ multe pylône şi columne superbe, tablourĭ represintînd bătăliĭ, sacrifice religióse... Aceste monumente care aŭ 35 de vécurĭ de viaţă fuseră ele însuşĭ clădite din petre care serviseră maĭ nainte la alte clădirĭ maĭ vechĭ, veḑurăm templul ḑeiĭ Hator, aicĭ am veḑut prodigiósa statuă a luĭ Şesostris, este dintr'un singur bloc de granit rosu. Sesostris este represintat şeḑînd, şi cu tóte astea statua avea 11 metri de înălţime. Acest monument este resturnat..."

PHILAE

(8) Insulă a Nilului din partea Sudului a ceĭ din'tăiŭ Cataracte, forma marginea *Egyptului*, numele seŭ hieroglidbic era Philae. Arabiĭ o numesc Bilac. Copţiĭ, Pilac. monumente celc maĭ vechĭ ce seaflă aicĭ sunt din timpul regelui Nectenebus cel din urmă din Pharaoniĭ pământenĭ. Celebrul templu al Isisiĭ fuse început sub domnia luĭ Ptolemeŭ Philadolph. pe alte doă insulite ce o înconjură se afla monumente şi maĭ vechĭ. nisce inscripţiunĭ gravate pe nisce stăncĭ. În una din aceste insuliţe, numită Konosso. se spune că se urcă până la timpu luĭ Hyksos. inscripţiunele acéstă insuliţă pe care aŭ confundat'o cu Philae, se numea în antiquitate *Abaton*, aicĭ se credea că'ar fi fost mormântul adevărat al luĭ Osiris. Numaĭ preoţiĭ puteaŭ intra aicĭ, precum şi în insola Philae. Insola Philae are în lung 1300 picóre şi în larg 600. insula este graciósă. Aicĭ este hotarăle Nubiĭ. surfaţa eĭ este coperită de ruine demne dea rivalisa cu ruinile măreţe de la Luqsor şi Edfu. „Nimic, nu póte, ḑice un călător, se esprime efectul ce fac acestĭ pyloni maiestuoşĭ, aceste columna strălucitóre de albeţe ce se dessiră în mijiocul bnquetelor de arborĭ ce le înconjură, de intregul ce presintă acest sit atât de graţios la care oposiţinnea naturiĭ intăritate ce il înconjură, adaogă încă un nuoŭ fermec.

CLEOPATRA

(9) Egyptul a avut maĭ multe reginĭ cu nume de Cleopatra, Cleopatra intăiŭ, adona, atreia, a patra, Cleopatra Sclenc, şi Cleopatra cea din urmă, cea maĭ celebră. acéstă regină Cleopatră născu în anul 69, fiica a luĭ Ptolemeŭ Autcle. când tată seŭ, murĭ, Ea era de 18 anĭ, şi o chemă la tron în preună cu fratele eĭ maĭ mare Ptolomeŭ Denis pe car

www.dacoromanica.ro

il luă de bărbat, căci legile Egyptului permiteaŭ maritagiul intre fraţi şi surori. un Eunuc şi un general Egyptian eraŭ tutorii lor. Eunucul Pothin ura pe Cleopatra, fiind mai inteligintă. Eunucul reuşi a esila prin rege pe regina Cleopatra. acésta alergă în syria, rădică o armată şi intră în Egypt. Astfel era situaţiunea lucrurilor când invingătorul lui Pompeŭ, iuliŭ Cesar, veni în Alesandria unde Ptolomeŭ îi oferi capul lui Pompeŭ pe care acest rege il asasinase in Egypt, promiţindu-i ai da ospitalitate. Cleopatra decidă a se introduce în palatul unde locuia Cesar, comptand pe rara sa frumuseţe ca să atragă protecţiunea Romanului. Intr'o séră, Apolodor intendinte al Cleopatii intră la Cesar şi depuse la picórele luĭ un paquet despre care ţicea el că conţine un dar precios de la Cleopatra. Cesar se apropie şi Cleopatra îi apără eşind de sub paquet. Cleopatra era cea mai frumósă femeie din secolul eĭ; afară de frumuseţile phisice, graţia, fermecul spiritului eĭ, amabiltatea, fermecul conversaţiunii ce putea intreţiue in ţece limbi diferite, făcuseră din acéstă regină o mare celibritate. Cesar fuse fermecat şi adoŭ-ţi declară luĭ Ptolomeŭ să dea Cleopatrii partea eĭ de suveranitate dupe testamentul părintesc. Regele se supuse. Favoriţii regelui asidiară de Cesar în palat. Cesar primi ajutóre de la Romani şi ţinŭ cu Egptienii o bătălie în care regele Ptolemeŭ fu invins şi se înecă în Nil.

Cesar avu un copil cu Cleopatra pe care acésta il chemă Cesarion. Cesar îi garantă coróna Egyptului, şi trecu aicĭ cu dînsa o viaţă de delicii, dar nedemnă de un mare om. Se înturnă la Roma unde puse Statua Cleopatrĭ in templul ce rădică Venerii, alături cu Statua ţeii Cleopatra se duse la Roma unde şediu până după mórtea dictatorului. Cleopatra se declară pentru triunvirĭ. Cu tóte acestea Antoniŭ care se afla la Tarsa în Asia mică, o chiamă acolo să se justifice contra unor acusaţiunĭ purtate asupra-i.

Cleopatra avu ideia de a răpi cu frumuseţile sale şi pe acesta ca pe Cesar. Atuncea făcu acea călătorie la Tarsa, în Galera minunată şi în luxul despre care am vorbit în poemă. Ea reuşi. Antoniŭ deveni sclavul eĭ. Ea avea atunci 28 de anĭ şi era în tótă flórea frumuseţii sale. Cea mai mică dorinţă a reginii amante era un ordin pentru amant. Din voiuţa Cleopatrii, Antonŭ dete ordin de ucise in templul Dianii de la Milet unde se refucise, pe Arsinoe sora Cleopatrii, de care acésta era gelósă. Eĭ se inturnară amăndoĭ in Alesandria şi nu se mai despărţeaŭ unul de altul. Ea împărtăşa cu el, serbătorile, vînătorile, jocurile, desfrînările. Plutarc ţice, că Ea numai părăsea pe amant nicĭ nóptea, nicĭ ţioa, juca cu el *desele,* bea cu el. vina cu dînsul, şi participa la tóte încercările de arme. Antoniŭ avea plăcerea a se amesteca

www.dacoromanica.ro

séra cu cete de libertoni necunoscuți, deguisînduse ca se umble prin cetate, și cătă gîlcévă, Cleopatra, deguisată îl în socea pretu, tindeni. Tot Plutarc vorbesce de un fapt care dovedesce că Antoniŭ nu se mai ocupa de cât de petreceri. Intr'o di pescuea cu undița; umilit că nu prinsese nimic, dă ordin la nisce pescari de a se da afund ca sĕ agațe, sub apă, la undiță nisce pesci pe care îi prinsese mai înainte. Cleopatra se prefăcu că nu vedŭse nimic: dar a doa di Antoniŭ întorcăndu-se la pescuit, ea dise de agață la clinciul undiții un pesce sărat. Antoniŭ roși când se descoperi stratagema și Cleopatra leșina de rîs. „Ah! îi dise atunci Cleopatra, lasane noă cel puțin undița, noă suverani ai Pharului și ai Canopii. Pescuitul teŭ cată sĕ fie cetățile, popolii și impărățiile.“

In cea dintăiŭ espediținne contra Partilor, Cleopatra urmă pe Antoniŭ, al doilea resbel îl urmă cu moliciune și nu îl mai continuă ca se nu se despărță de Cleopatra. In tempul despărțerii lor, Antoniŭ se consolă cu Mariana și Cleopatra cu Herodŭ; dar se rennirĕ și reîncepură scenele lor amoróse. Antoniŭ proclamă pe Cesarion rege al Egyptelui, al Cypruluĭ, Syriĭ înprennă cu maicăsa.

Pliu spune că odată într'unul din acele banquete în care regina își lua numele de *noa Isis*, Cleopatra se prinse cu Antoniŭ că ea póte cheltui la o singură măncare dece milióne de Sesterci, și trecând de la amenințări la Esesuțiune, scóse din urechi doi mărgăritari de un preț și mai mare de cât am spus, disolvă pe unul în acid, și îl înghiți; era se facă tot asfel și cu cel alt, când judele declară că ea căstigase.

Cleopatra făcu o mare eróre și tocmai acésta fnse causa și a perderii ei și a perderei Egyptelui. Stărui pe lăngă Antoniŭ se-și lase nevasta. Octav se supără de afrontul ce voia a face soriĭ sale, lăsăndu-o asfel; se armă contra luĭ Antoniŭ. Antoniŭ se armă asemenea; Cleopatra îa 60 de galere; pe care le comanda în persónă. La bătalia navală de la Actium, regina Egyptelui dete ordin Vaselor sale se fugă, și Antoniŭ, ca se n'o scape, se luă dupe dînsa; ceia ce a făcut sĕ piardă o luptă pe care putea disputa luĭ Octav. Antoniŭ se duse în Africa unde spera sĕ găséscă ajutóre; Cleopata, se închise în palatul ei, dupe ce recomandă amicilor ci sĕ respîndéscă sgomotul că a murit, înșciințat de acéstă nontate, Antoniŭ se sinucide. August prinde pe Cleopatra. Acésta era încă ca o minune de frumósă în durerea sa, și avu speranța a sedui asemenea și pe Octav. Octav rămase însă rece la o convorbire ce avu cu Cleopatra; ea, andind că învingătorul are sĕ o ducă la Roma la carul seŭ de triumph, se sinucide ca și amantul ei, lăsând a o mușca o năpărcă. Doă femeĭ care o servcaŭ se sinuciseră

www.dacoromanica.ro

asemenea ne voind a trăi dupe dînsa. „Iată un lucru frumos, ḑise un oficer roman ce venise acolo. „Dară, respunse Cleopatra şi demn „de o princesă eşită din atâţea regi.“ Cleopatra muri de 39 de anĭ dupe ce domnĭ 22 de anĭ. Pentru 1000 de talenţĭ crudul Octav consimţi a nu abate statuele reginiĭ.

O asis este numele ce se dă unor părţĭ verḑĭ, ropitóre şi stropite de apă în mijlocul deşerturilor de nisip, ca nisce adevărate verdeţurĭ în marea de uscăciune. *Oasisele* Egyptuluĭ sunt situate spre occidintele lanţuluĭ Libic pe malul stâng al Nilului şi cunoscute din cea mal vechie antiquitate. Cel mal mare *Oasis* este acela care are astăḑĭ nume de El-Kargheh, dupe acela atât de întins şi denumit cu nume de Syonah: *Oasisul luĭ Iupiter Ammon.* Acolo era oracolul ce tótă lumea mergea sĕ consulte. Acolo era tempul luĭ Ammon unde statua ḑeuluĭ era de bronz cu Smarald şi alte petre preţióse. Ḑeul şedea într'o barcă de aur ca cele alte divinităţĭ a le Egyptuluĭ. O sută de preoţĭ serveaŭ; lângă acel templu era *fantană sórelui*, cu apa căldicică de diminéţa, rece la a mieḑĭ şi iară căldicică la apusul Sórelui şi fórte ferbinte la miaḑa-nópte. Quinte—Curţiŭ ḑice că Alexandru întreprinḑe călătoria prin deserturĭ la templul aceluĭ Oasis, şi adaogă că îndată ce întră în aceste singurătăţĭ, mărĭ de nisip, pământul numaĭ în spăimânta ochĭ; nicĭ un arbor, nicĭ o urmă de vegetaţiune, că puse patru ḑile ca sĕ pătrunḑă acest deşert, ca ajungând la *Ammon*, veḑu în mijlocul deşertelor întinse, templul ocolit de o padure désă unde numeróse fântănĭ recoreaŭ vegetaţiunea; că el visită încă fântăna sórelui. Călătorĭĭ moderniĭ aŭ descoperit în acest *oasis* rămăşiţele unuĭ mare templu precum şi fântăna cu apa ce îşĭ schimbă temperatura. Acolo este un oraş astăḑĭ de 2500 indiviḑĭ, cu nume de Syonah, împărţit în doă într'o parte locuiesc ómenĭ şi femeĭ, însuraţĭ, în ceĭ altă parte flăcaiĭ, fetele, veduviĭ şi veduvile. Aceste numeróse oasise servă de staţiunĭ la caravane şi sunt mântuitóre pentru asigurarea şi repaosul călătorilor, tóte aceste deşerturĭ aŭ fost ocupate de marea care s'a retras, şi *Oasitele* saŭ născut pe acolo unde aŭ părut isvóre.

ZOIL.

Zoil era poet satiric grec, el îşĭ dase surnume de *Homero mastix* adică biciul luĭ Homer, venise din Macedonia în Alexandria, acolo citi regeluĭ Ptolemeŭ Philadelp scrierile luĭ contra luĭ Homer, Ptolomeŭ se indignă a vedea o fiinţă atât de miserabilă criticând pe cel mal mare poet al lumiĭ; dar tacu. Zoil aflăudu-se în miserie, ceru de la

www.dacoromanica.ro

rege un ajutor, „ce fel? respunse regele, Homer mort de ḑece secolĭ, face încă sĕ trăiască miĭ de indivíḑĭ, şi acela care se crede superior luĭ Homer, nu găsesce mijloc de a se hrăni prin sine însuşĭ?“ Zoil, dupe unĭĭ fusc osindit la mórte ca fiĭ care îşĭ ucig părinţiĭ. Acest nume însemnéḑă în genere un critic invidios, stupid şi pliu de ură.

www.dacoromanica.ro

CONRAD

CĂNTUL IV-lea

ILLUSTRULUI MAISTRU

PHILARETE CHASLES

O Francie! în sînu-ţĭ eŭ nu mĕ creḑ strein!
Mĕ cred în a mea ţéră, mĕ creḑ în al eĭ sîn.
Acéstă limbă dulce, îmĭ e familiară,
In ea gîndesc orĭ unde, în sînu-ţĭ saŭ afară.
Tu ce-mĭ aĭ dat lumina, primesce incă-odată
In sînu-ţĭ al meŭ suflet ce pace-aicea cată!
Aicĭ a mea junie rîḑîndă a trecut!
Oh! câte vise d'aur în sînu-ţĭ am făcut!
Pe malurile Seiniĭ, dormind cu resfăţare
In murmurile sale, în dulcea-ĭ legănare!

Aicĭ e metropola columnuluĭ Roman
Ce-veghiă lângă Ister din timpul luĭ Traian
Asupra barbariĭ sarmate, şi scytice,

www.dacoromanica.ro

Odată fuse-'n Roma; adi a trecut aice
Acolo unde Seina sub bare de grănit
Işĭ scutură trufaşă al eĭ val aurit
Aicĭ e metropola popórelor latine
Ea face-a lor mândrie: aici nu sunt streine.

Ce glorie mai mândra de cât a ceia care
Inundă a ta frunte, când lupţi, ô popol mare,
Ca să slăbesci p'acela ce face din tăric
Un drept de dominare, o armă de sclavie!

Salut, cetate mandra ce Phocéniĭ anticĭ
In scopul de conquistă aŭ înălţat aicĭ!
Oceane de verdéţă de arborĭ, florĭ cereale.
Imbată, şi incântă pe trecătorĭ în cale,
Myriade de colóre s'amestec drag, coquet,
Formédă la vedere un gracios buquet.
De frăgedime, fermec, Eden, illusiune,
Cĕ-anunţă altă viaţă şi civilisaţiune!
P'aicia fiul morţiĭ nu este destructor.
Respectă şi ajută natura 'n al eĭ sbor
Şi dea favorósă dă cu profusiune
Din urna sa divină nenumarate bune
Aceste ţermurĭ mândre, aceste mărĭ d'azur
Aceste văĭ şi déluri, şi rîurĭ ce murmur.
Se fac şi mai plăcute, aŭ fermec şi mai mare,
Când scim că omu-l liber, de corp şi cugetare!

Popóre Asiaticĭ, vé înţeleg acum,
Acolo tot se schimbă în flacară şi-n fum
Çăcĭ orĭ şi ce pământul prin muncă, grea produce
Tyranilor selbaticĭ devine prada dulce.

www.dacoromanica.ro

Dar aţi veḑut voĭ óre anticul Avignon
Ce şade cu mândrie pe maiestosul Rhon?
A Papilor frumósă şi veche reşedinţă
Ce ne rechimă ḑile de sinceră credinţa!
Aicĭ poetul dulce, pe Laur'-a veḑut.
Lucire-a puritĕţii ce-aicea a părut
In mijlocul căderiĭ şi depravaţiuniĭ,
Ea steoa frumuseţiĭ, lumina nţelepţiuniĭ!
O Laura! din tóte acele frumuseţĭ
Ce-aŭ părut odată pe cursul scurtiĭ vieţi,
Tu singură pe lume trăiescĭ, escĭ încă vie;
Şi veĭ trăi atâta cât dulcea Ausonie
Cu limba sa divină în lume va trăi.
Căt un om singur încă în viaţă va citi.
Murişi tu înainte ce trista bătrăneţe
Culege dupe frunte, cerésca frumuseţe,

Se nu uitaţĭ pe Arlés, o călătorĭ streinĭ!
Voĭ veţĭ afla acolo, gigantice ruinĭ,
Mărcţe monumente ce-'n suflă admirare.
Un theatru al luĭ August un amphitheatru mare
Un obelisc, un forum. Dar ce-ĭ maĭ preţios,
Sunt albele Arlene cu părul 'ntunecos,
Cu pitorescĭ costume, columnie latină,
Republică odată, pe Rhon ca o regină
Domnesce ca trufaşă şi în limbagiu-ĭ mut
Ea spune-atâtea lucrurĭ frumóse din trecut!

Salut, o Rhon măreţe ce popoliĭ admiră!
Tu Ister al Galiĭ! în unda ta se miră
Cetăţĭ delicióse şi munţĭ desfătătorĭ
Şi maluri cununate de arborĭ şi de florĭ.
Tu daĭ acestor locurĭ un fermec ce răpesce,
Oriĭ care sit în faţă cu faţa lor pălesce!

www.dacoromanica.ro

E mîndru provancialul de ţéra sa natală,
De verdile Édene ce dulci prefume-esala;
De clima sa cea dulce, de cerul seŭ senin;
Tabloul frumuseţiĭ aicea este plin:
Nimica nu lipsesce, şi ce îl completédă,
Ce îl cunună încă, ce îl însenineadă
E că streinul barbar, nu póte a năvăli
Familia, onórea, averea a lovi.
Ferice cel ce póte sĕ dică cu mîndrie:
„Sunt dintr'un popol liber!“ Tu, tristă Romanie,
Tu aĭ un rîŭ maĭ mare, munţiĭ cununaţiĭ de norĭ,
De bradĭ, de rîurĭ; cămpurĭ, oasise de florĭ.
Dar ce îţĭ folosesce a ta prosperitate,
Si rara-ţĭ frumuseţe, când nu aĭ libertate?
Dar pentru ce voiŭ dice ast nume pré iubit?
Ce drept, ce datorie, maĭ are cel gonit
Se se intereseđe d'a ta amară sórtă
Tu care pentru mine voiescĭ ca sĕ fiĭ mórtă?
Tu ce escĭ mostenire lăsată la strein!
Adesea orĭ poporul, sdrobit de lungu-ĭ chin,
Rĕdică a luĭ frunte, restórnă-o dinastie;
Dar ca sâ cadă 'ndată sub noa tyranie:

A doă capitală a Franciĭ, tu cuteđĭ,
Burghes inteliginte Parisul se sfideđĭ!
Noŭ Tyr, în sînul Franciĭ, şi aliat cu Rhonul
Pe lumea comerciántă tu veĭ se aşeđĭ tronul:
Deja tot universul îţĭ dă al seŭ tribut:
Facĭ Tyrul de pălesce în marele trecut!
Vaĭ! câte inimĭ slabe aŭ cuteđat sĕ vadă
Aceste dragĭ obiecte şi n'aŭ lăsat sĕ cadă
Cununa înoccinţiĭ dorind a poseda
Aceste ornaminte ce ţese măna ta?

---

www.dacoromanica.ro

Salut focar feeric de viață și lumină,
In fața cării lumea răpită se închină!
Palmyra, Theba, Roma, Athene-Ephese, Tyr,
N'avură nicî odată acest sublim delir,
Acest accés de viață, de geniŭ, de mărire
De viţiu și virtute, de chin, de fericire,
E universul: bunul și rĕul se urmĕdă
Se luptă, se confundă, și ceia ce formĕdă
Un tot, în sine are ceva strĕlucitor,
Ce va ce este mare, unic, desfătător.
Cĕ-atrage către sine, îmbată și repesce
In care mórtea pere, și viața strĕlucesce.

Tu poţi uĭta natura frumósă și streină
Ce simţurile tele, îmbată, îndivină,
O triste pelerine, Tu poţĭ uita acum
Pe blonda călătóre, acel suav prefum
Al unuĭ vis de nópte; tu poţĭ afla aice
O mie alte inimĭ, o mie de delice,
Curate și suave ca florile născând,
Sau recî și degradate în viţiŭ înotînd.
Aicĭ parisiana prin graţiĭ te rejună.
E fluture ce mușcă; iar care te prefumă.
Amorul seŭ nu-'n suflă ridicolul banal
Prin protestărĭ theatrale: e simplu, natural,
Sincer; o pasiune, adîncă suferinţă
E luminată încă de spirt, d'inteligintă.
O graţie esquisă, imaginaţiune
Fecundă, spirit, splendid și conversaţiune,
Vivacitate formă buquetu-ĭ răpitor
Ce este caracteru-ĭ atât de-ncântător.

Aicĭ în amphitheatre poporul nu se strânge
Sĕ vadă cum se varsă al omuluĭ scump sânge;

www.dacoromanica.ro

El blestemă acele sceni crude și barbari
De sânge, de teróre de suferinți amari.

Conrad aici trecuse a sa copilărie.
Tot locul îi rechiamă o dulce nebunie,
Ce a făcut, un nume și tot ce a vĕdut,
Ce a visat, în viață și-'n nopte a dispărut,

Torinte de lumină, de glorie plutesc
Pe cimitirŭ acesta... ori unde eŭ privesc,
Strĕlucitóre nume în arte și sciințe,
In lupte glorióse virtuți și suferințe,
Revin în suvenire și sufletul răpit
D'atâta maiestate, ramăne, beat, uimit.

O trista lecțiune ce noă dă mormîntul!
Priviți aceste glorii ce-aŭ ocupat pămîntul
Prin monumente? spuneți, vedeți aicĭ cununi
Ce lumea le dupune ca decorațiunĭ?
Nimic! o lecțiune amară și profundă!
O mie de cununi mai din colo înunda
Mormîntul Eloisiĭ omagiŭ ce-a oferit
Amorului cel sincer cum și nefericit!
Toți n'aŭ băut din cupa puteriĭ răpitóre
Ea plană pe d'asupra mulțimiĭ peritóre.
Tot omul, ori și care în viață-a suferit,
Tot omu-a plăns, în viață tot omul a iubit.
Sunt astădi multe inimi de tinereță pline
Ce-adóră, Eloisa, ca-'n timpul teŭ, ca tine!

Priviți aceste grupe, copiĭ ai uneĭ mumĭ
Societățĭ bătrâne, din diferite lumĭ,
Din diferite staturĭ ce vine să resfețe

www.dacoromanica.ro

Suflarea unuĭ spirit născut din bătrâncțe,
Din cugetărĭ maĭ grave, şi din ambițiunĭ,
Eĭ bine! ele-nturnă, priviriĭ, atențiunĭ
Maĭ mult acolo unde amorul le suride!
In fața-astor scene, lasăține a rîde
De omul ce îşĭ face un piedestal măreț
Din gloriĭ de tot felul, culese cu-orĭ ce preț!

Când voĭ vedețĭ aceste superbe monuminte,
Ce fie care-un nume, o glorie aminte,
In cursu-a câțiva secolĭ atâțea marĭ bărbați
Ce-a dat acéstă țéră, streinĭ, nu vĕ mirațĭ?
A spune tóte-aceste illustre şi marĭ nume
Ce se amintă-aicea, ar trebui volume.
Sĕ aruncăm privirea pe unul carĭ ar fi
Din aste monuminte! sĕ ne oprim aci!
Mormîntul luĭ nu este lucrarea isolată
A uneĭ marĭ familiĭ, un popol altă dată
A trebuit se 'nalțe ast mausoleŭ măreț?
El ne aduce-aminte un căpitan semeț,
Un orator ferbinte, o inimă ce-amorul,
De libertate face sĕ simță cu poporul.
A cincĭspredecea plăgă primi la Waterloo.
Egal cu Demosthene, cu Fox, cu Mirabean,
Convinge şi robesce cu vorba sa ce tună,
Prin eloquință vie, măréță, pe tribună.
Foy! nicĭ odată încă ca tine-apărător
N'avuse libertatea heroului popor!
Era în al teŭ suflet un foc ce nu se spune
Ceva divin, Sympathic, demn d'admirațiune!

Nicĭ un mormînt n'anunță în ast loc sepulcral
Pe Lamenais ast geniŭ ce n'a avut egal?
El a cerut se-aibă mormînt făr de cunună

www.dacoromanica.ro

Şi far inscripţiune, în grópa cea comună,
El desaprobă asfel pe omul ce, învins,
De mórte, cată încă, prin morţi a fi distins,
Prin monuminte mândre; el omul ce se stinge,
El vaĭ! pe care mórtea, nu cruţă, nu distinge,
Avut de cel ce n'are, el cata-'n mórte chiar
Intre avut şi popol sĕ puie un hotar!

Vedeţi palatu-acela în formă de cetate?
Acolo este-azilul aceluĭ ce combate,
Ce-şĭ perde în resbele, o mână, un picior,
Se apere-a sa ţéră condus d'al eĭ amor,
De datoria santă, saŭ pentru apărarea
Unuĭ tyran din întru: nu-mĭ pasă! admirarea
Nu perde al seŭ prestigiŭ, ce-odată a avut.
Astĭ veteranĭ, stindarde dintr'un măreţ trecut,
Cu cât ne 'n făţişaţă sdrobirea lor maĭ mare,
Cu-atâta ne inspiră respect şi admirare.
Orĭ care dintre dînşiĭ aŭ fost un dalb heroŭ,
O nobilă figură din splendidul tabloŭ
Ce Napoleon trase p'a lumiĭ suprafaţă
Cu vîrful spadeĭ sale trecând o zi în viaţa.

Maĭ colo-i o capelă, aici un monumînt
Măreţ, ne dă de scire că este un mormînt.
Dar cine este-heroul ce-acolo reposeaţă?
Acela ce nu are egal, ce luminéţă.
Ca spendida planetă a căria lumină
Primea de la poporul ce lumea o domină
Prin geniŭ, Sympathie, o tu al Corsiĭ fiŭ!
Noĭ ţi-admirăm mormîntul, dar tu escĭ încă viŭ,
Tu încă planĭ pe viaţă, ca un ferice sóre,
Şi lumea înfloresce în via ta splendóre,

www.dacoromanica.ro

Şi va-n flori ca înca sub a le tele legi
In urmă adoptate de aĭ Europiĭ regĭ.
Păn'-îşĭ va perde urma, ca orĭ ce stea ce fuge
Ca orĭ ce sun ce trece, ca orĭ ce se distruge
Şi va peri în sînul negriĭ destrucţiunĭ
In care aŭ sĕ péră aceste naţiunĭ,
Când ele-'mplin menirea ce li s'a dat în sémă,
Când aŭ genut în lume saŭ aŭ făcut sĕ gémă.

Dar ce aveaĭ nevoie, d'un mare monumînt?
Maĭ mult de cât sculptura măreţuluĭ mormînt,
Trăiv'a al teŭ nume, şi-acum granitul verde
Ce-arată locul unde ţĕrana ta se perde.
E pré mic sĕ priméscă un uriaş ca tine!
Cât de măreţ se-'l facă sculpturile divine,
Tot numele teŭ mare îĭ dă luĭ aḑi maĭ mult
Mărire, frumuseţe, prestigiŭ, viaţă, cult.
Veniĭor nisce ḑile când póte se s'abată
Acéstă capitală, ce ochiĭ îĭ îmbată
Cu rara-ĭ frumuseţe; când pe acest mormînt,
Splendid d'atâtea gloriĭ, va geme tristul vînt,
Va trage omul pluguĭ, va cresce bălarie;
Dar numele aceluĭ ce-a încetat sĕ fie,
Va strĕluci d'asupra, trecând la naţiunĭ
Din generaţiune, la generaţiunĭ.
Şi uniĭ îl vor ḑice cu veneraţiune
Şi cu respect; iar alţiĭ cu rîs şi-amăraciune,
Urmând a lor destine, d'a tyranĭ făţis,
Acéstă omenire, saŭ d'a lovi piediş.
Dar toţĭ se vor convinge d'aceia că fu mare
Şi că orĭ ce mărire în sânge vaĭ! resare!

Copil al libertăţiĭ tu cauţĭ în trecut
De când a lumiĭ carte se ḑice-că a-nceput,

www.dacoromanica.ro

Se află-un popor liber? nici unul nicĭ odată!
Sub jugul tyraniĭ toţi ţie se arată.
Când un tyran, când ḑece popoliĭ dominând
Şi lupta între dînşiĭ ne contenit urmând
In numele justiţiĭ, frăţiĭ, libertăţiĭ
Pe care uniĭ şi-alţiĭ, fiĭ aĭ iniquităţiĭ,
Se urc la tyranie! ah! iată ce-aţĭ găsit!
Dar daca orĭ ce popol aice e ursit
Sĕ fie sclav, atuncea maĭ bine-o tyranie
De la un singur tyran de cât de la o mie!

Ast om era chiar Francia, espresiunea sa,
Cŭ-a sale trebuinţe, la care se-'n juga,
Cŭ-a sa religiune ce fuse unitate,
Şi centru şi cu setea arḑîndă de dreptate,
De glorie, putere; el nu era un om;
Era al Franciĭ geniŭ trecut într'un atom.
Dar Francia resbunat'a onórea insultată?
Şi augusta ta umbră e astăḑĭ împăcată?
Un monument? acésta e tot ce tu doreaĭ
Când popoliĭ de lanţurĭ barbare liberaĭ?
Aĭ cletînat tu globul cu braţul teŭ puteric?
Aĭ desteptat tu ḑeiĭ în spaţiul etheric,
Şi aĭ făcut tu fapte de ḑeĭ p'acest pămînt,
Vaĭ! numaĭ ca se'ţĭ facă un gigatesc mormînt
Tu care te jucaseşĭ cu tronurĭ, maĭ n'ainte,
Schimbind în viaţă mórtea, şi lumea în morminte?

Salut, frumósa ţéra, cu ţérmurĭ încântate,
Tu ce sarută-occeanul cu-atâta voluptate!
Ţerm unde se resfaţă la sórele teŭ sânt
Copiĭ Albioniĭ fugind d'al lor pămînt,
D'al lor cer plin de aburĭ, şi de melancolie;

www.dacoromanica.ro

Gradina repitóre, frumósa Normandie!
Femeile-ţĭ frumóse sunt albĭ mărgăritarĭ
Cu care Francia face podóbele eĭ rarĭ.
Inteligință, spirit, cum şi hypocrisie
Formédă caracterul în vechia Neustrie,
Bărbaţĭ, femeĭ, acolo adóră cu ecés
Acel ḑeŭ căruĭ lumea îl ḑice înteres.
Englesiĭ sunt aicea în conjuraţĭ de stima,
Ce-o cumpără cu aur: prin aur eĭ te stima.

Dar ţéra e frumósă, terîmul preţios.
Primesce sălutare, ocean majestuos!
Dieppe, tu n'aĭ viaţă, tu n'aĭ nicĭ o mîndreţe
Nimic de cât oceanul şĭ-o tristă tinereţe.
Conrad aicĭ s'ambarcă pe vasul cu vapor
El trece-'n Englitera la marele popor,
Ce are-n parte oceanul a luĭ împărăţie.

Pe ripele Tamisiĭ se-nalţă cu trufie,
Cetatea London, Vulcan cu-o mie de craterĭ
Din care se revarsă teribile pusderĭ.
Materie sub mâna industriĭ-umane
Ce-ĭ dă o noă formă, în fabrice titane.
Salut cetate mare a face un rigat!
In sînu-ţĭ muritorul se luptă ne-'ncetat
Sĕ facă ca sĕ umple lacuna gigantéscă,
Ce o natură-aridă lăsă se se dorésca.

E óre maĭ ferice aicĭ cel ce trăiesce
De cât în oriente, aicĭ el se găsesce
Maĭ sigur ca în sînul deşertuluĭ tăcut?
Respiră el un aer maĭ liber, maĭ plăcut?
E maĭ scutit de ură? civilisaţiunea

www.dacoromanica.ro

Si-a împlinit în fine aicea misiunea?
Făcut'a se-'ncetede umane suferinți?
A introdus în inimi sublimele credinți?
Frăția, și dreptatea? facut'a se trăiască
Toți saŭ ceĭ mulți, maĭ bine? vaĭ! se nu le lipséscă
Cotidiana pâne? în fine-aŭ deslegat
Problema, se guverne poporul deslegat,
Și fără trebuința asupra-i tunu-a pune,
Saŭ a păstra sistemul cel de corupțiune?
Respunde, tu Europă, supusă de tyranĭ!
Tu sclavă cu lanț d'aur, din ceĭ maĭ dintâiŭ anĭ.
Mahinĭ și căĭ ferate, realisat-aŭ óre
Ideia de-nfrățire, acestor vechĭ popóre?

Dar lumea e datóre, în umbră saŭ în rade,
Se trécă înainte prin tóte — acele fase
Ce sórta îĭ pastrédă, vaĭ! până ce-'ntr'o ți
Aceste marĭ popóre din viață vor veri.
Sĕ respectăm dar calea ce ia o națiune
Mergînd l'același tintă în mórte a se depune!

Dar maĭ priviți ast popol inmens, nenumărat,
Ce jumătate globul domen el a luat,
El este suveranul oceanelor perdute.
O mie de popóre, se plécă sĕ sărute
Stindardele 'nalțate pe globul ce a robit.
Eĭ bine! suveranul, a tot ce a voit,
E însuși rob al vieții, în splendida cetățe,
Terînd vaĭ! lanțul fómeĭ sub trențe sfâșiate!

Colo domină lusul, spectacol ne descris!
Te-mbată, te uimesce, minune, fermec, vis!
Alături de dînsul miseria se tĕrĕsce
Vederea eĭ revoltă și inima-ți sdrobesce.

www.dacoromanica.ro

Aspect ce-n tot e mare, prodigios, trufaș
Te umilesce, 'n față cŭ-acest noŭ Uriaș,
Acele alte state perd orĭ ce aŭ măreț.
Colosul le fărămă sub crudul lŭĭ dispreț
Colosul ce domină esistă în mișcare
Esista-'n grămădire, în numărul cel mare.
Nu este-aicĭ Athene; e Theba, e Memphis,
E Babilon, e Tyrul, Cartaga! este-un vis
Ce aŭ visat aceste cetățĭ marețe, antice;
Dar artele frumóse n-aŭ tronul lor aice.

Acest popor ce nasce a fi negoțiator
Sub aerul cel umed, sub cerul fumător,
Dă cele maĭ marĭ geniurĭ ce aŭ putut se fie,
In litere sciințe precum și-'n poesie.

Shakspaer din toțĭ poețiĭ tu singur aĭ sciut
Să scuturĭ dupe muse acel jug din trecut.
Guverne, academiĭ, biserica, orĭ care
Rămăn în tot d'auna în urmă-ți, geniŭ mare,
Imens, simțînd puterea și misiunea ta,
Rupseșĭ acele lanțurĭ ce calea-ți astupa.
Căcĭ geniul în viață nu are misiune
A tămăia un templu de fabulĭ și minciune,
Shakspair! dar catat'a să vie un strein
S'anunțe Eagliterii că are-'n al eĭ sîn
Un geniŭ fără nume, dar splendid ca un sóre?
Ea nu vedea pe fruntețĭ a cerului spendóre!
Cu tóte-acestea, țéră, nicĭ tóta flotta ta
Nicĭ tot comerciul încă nu vor putea crea
Un noŭ Shakspear! el singur, ast geniŭ prețuiesce,
Maĭ mult! comerciul, flottă, tot ce aicĭ trăiesce.
Sub aripele vremiĭ pot a se risipĭ
Dar bardul teŭ cel mare, în secolĭ va trăi!

---

www.dacoromanica.ro

Dar ce sunt acești popoli ce nasc aici în lume
D'Aceste genii rare? d'aceste dalbe nume!

Admira, al meŭ suflet, tabloul infinit
De glorii, de putere, de viață ce-aĭ dărit
Ca printr'un vis de nópte! admiră, te răpesce,
Te-'n cântă! căci veniv'a un timp ce tot sdrobesce,
Ce are se arunce, în neființa lor
Republică, sciință putere și popor;
Iar tu, suflare slabă, periveĭ înainte!
Admiră tóte-aceste superbe monuminte!
Admiră saŭ hulesce saŭ rîdĭ de tot ce veḑi
Vaĭ! daca în fantasme n'aĭ încetat sĕ creḑi!

Dar în aceste parcurĭ cu splendida verdéță
Prin arborĭ, prin alee, sub aburĭ și sub céță
Vedeți aceste grupe de tinere femeĭ
Cu cenele de aur? Copile sunt de ḑeĭ?
Sunt ḑee? nymphe? geniurĭ, fantasme-osianice
Cu ochiĭ rupți din ceruri, illusiĭ poetice.
Puține sunt frumóse; dar câte sunt odată.
Nu aŭ egale-'n lume! repesc, încânt, îmbată:
Dar ele-'n voioșaḑă, prefumă, și rejun
Acéstă capitală perduta-'n norĭ de fum.
Acéstă viață tristă de multă realitate,
Cum stelele de aur pe domele-norate
Apar consolătóre, cum rumenele dorĭ,
Din nopțile fumânde se varsă ridătorĭ.

Conrad visită Londra admiră și hulesce,
Și plécă cu credința că nicăĭrĭ nu cresce
Acea divină plantă menită a vindeca
Duderile umane, și doru'l îneca.

---

www.dacoromanica.ro

Ce sunt acești mari popoli? au alta misiune
Ḍicea Conrad în sine, de cât ca să adune
O glorie deșartă prin crude apăsări?
De cât ca se-'n genuche pe cele alte țări?
De cât se le despoie? de cât se le sdrobéscă?
De cât se le ucigă saŭ se le umiléscă!
Și tóte se le facă în numele cel sănt,
Al civilisațiuniĭ! al dreptuluĭ cuvînt!
Dreptate omenéscă! și tu, o veritate!
O nume sănt! adesea voĭ sunțiĭ învocate
De om când el lovesce, chiar în al vostru-altar!
De câte orĭ, o Dómne, ast om crud și barbar,
Nu te-a luat de martor, nu-țĭ cere ajutóre
Când face a sa lovire în umbră saŭ la sóre?
Când el despoie un popol de dreptul luĭ cel sănt?
Când el îl persecută în viață și-n mormînt?
Orĭ nu în al teŭ nume câțiva burgheḍi d'aice
Griphonĭ aĭ cetățuiĭ, Britanie ferice,
Domină universul, întind ghearele lor
Pe popolĭ ce despoie, pe popolĭ ce omor?
Pe popolĭ ce blestemă că aŭ născut în lume?
Da, eĭ ca să despoie, iaŭ marele teŭ nume,
Popor Engles, tu liber, tu suveran numit
In rîs! murind de fóme, sub trențe adăpostit!

In fațacestor popolĭ, și gloriĭ și mărire,
Și viață și mișcare, ocean de strălucire,
Putere uriașă visată de nebunĭ,
Miserie, cădere, durere, amărăciunĭ;
In fațacestor bune și rele ce domină
Virtuțĭ, marĭ și marĭ viținĭ, comedie streină,
In față tyranĭ ce trage-aicĭ la sorțĭ
Popórele, în fața acestĭ crude morțĭ
Ce o numesce viață: în față cu poporul

www.dacoromanica.ro

Sclav orb al trebuinţiĭ, ce vistejesce dorul,
In faţă cu trădarea, cu crima, cu minciuni,
Ce omul le numesce civilisaţiuni;
In faţă rătăcirii înmensă şi adîncă,
Nu! nimenia nu póte de cât sĕ rîdă încă!
De cât sĕ ia ideie cum se va transforma
Aceste tóte naţiĭ când s'ar civilisa!
Din tóte aceste naţiĭ n'ainte mergătóre
In civilisaţiune, Britanice popóre,
Voĭ veţĭ cădea-nainte în gufru'-între deschis
Acestor popolĭ splendidĭ, locuitorĭ din vis!
Aceste doxusurĭ mîndre, aceste flote-armate,
Acele marĭ colonii pe lume semănate,
Aceste edificiĭ-nalţate de tyranĭ
Ca se le locuiască un popol de titanĭ,
Tot va peri ca fumul, afară d'autoriĭ
Poeţiĭ, philosophiĭ, artistiĭ, oratoriĭ!
Va fi o altă Thebă, va fi alt Babylon
Maĭ mare în pămîntul Superbiĭ Albion.
Atuncĭ, o naţiune ne maĭ simţînd pămîntul
Lovirele-ţĭ titane pe când va geme vîntul
In turnurile Londriĭ, popoliĭ ce-ar veni,
Veḑind aceste urme ce aicĭ se vor ivi,
Atât de colosale, veḑind a lor cădere,
Vor admira, vor plânge pe trista ta durere.
Historia va ḑice că multe miĭ de anĭ
Trecuţĭ nu învăţară pe popolĭ şi tyranĭ
De cât sĕ lase-n urmă, pe vechia lor cărare
O Thebă, o Palmyră, maĭ splendidă, maĭ mare!

Conrad se-ntórce-n Francia Parisul seŭ iubit,
Frumos, măreţ îĭ pare atuncĭ ne-'n sufleţit
Atât cetatea Londriĭ în comparaţiune
Iĭ apăruse vie prin populaţiune.

www.dacoromanica.ro

Aicia el respiră un aer fericit,
Privesce-un sóre dulce, un cer neaburit.
O vară şi o iarnă trec peste a sa viaţă.
Mai mult de cât o mănă de nymphă îi resfaţă
A lui umbrită frunte, simţualiscî amicî,
Îi daŭ festine demne de timpiî cei anticî,
In care vinul, rosa, femeia răpitóre
Formaŭ o trinitate d'amor desfătătóre.
Odată, într'o nópte, într'un splendid festin,
Când în cristalul splendid curá spumîndul vin,
Când ochiî frumuseţiî rîdea în voluptate,
Conrad privea ghirlanda de nymphe prefumate,
Ce-'mpodobeaŭ banquetul, ca un poleiŭ de florî;
Diverse caractere, obraze, şi colorî;
Dar tóte june încă, frumóse, răpitóre,
O graţiósă roă la raḑele de sóre!
Anacreon aice ar fi întîmpinat
Portretu'-amantiî sale ce-odată a cântat;
Şi Phydias modelul Cyprisiî-eşind din mare
Când dete luî Adonis antăia sărutare,
Când îî deschise braţul şi-l strînge-n al ei sin
Intr'un Eden de vise, de rose, şi de crin.
Conrad rămâne rece, tăcut nepăsător.
El trece de un barbar, nebun, saŭ visator.
Cu aste tóte nume femeile-l numiră.
Dar una ce plăcerea esaltă, şi deliră,
Cu vocea sa cea dulce ce piano ajuta,
Când vinul rîde-'n cupe, mesenilor cânta.

Fără multe sufeririî,
Şi cercăriî, ô ci dulcî delice,
Voiŭ sĕ beaŭ, plecat ferice
P'al teŭ braţ de triandafiriî!

www.dacoromanica.ro

Voiŭ sĕ beaŭ când din pahar
Vinul magică pu:pură,
Când din dulcele nectar
Ce înroă a ta gură,

Când amorul pământesc
Cu un deget alb ca crinul
Iţĭ desfare dulce sînul
Şi când graţiile roşesc!

Viaţa este-un vis d'o ḑi.
Móre corpul, tot apune!
Tot începe-a putreḑi!
Sufletul ĭe ficţiune!

Frica nóstră-a născocit
O deşartă nemurire.
Şi sărmana omenire
S'-amăgésce negreşit.

Spirtul n'ar fi fost nimic
Daca nu ar fi fost lutul,
Tóte-n lume noă ḑic
Că el este începutul.

O ţerănă în mormînt,
Iată tot ce mai rămâne!
Viaţa astăḑĭ, mórtea mâne.
Roă ce se duce-'n vînt!

Decĭ maĭ bine scurtul traiŭ
Se-'l petrecem în plăcere,
Se-'l prefacem noĭ în raiŭ,
De cât tartar de durere.

www.dacoromanica.ro

Cununaţimă cu florĭ!
Şi umpleţĭ, umpleţĭ paharul!
Cântul, danţul şi nectarul
Se învite pe amorĭ!

Voĭ sĕ sec orĭ ce 'n cântare,
Se nu maĭ las în cupĭ vin,
Nicĭ pe buḑe sărutare
Pentru alţiĭ care vin.

Aşa esprimă aicea a lor philosophie
Copilele rîḑînde din vechia Idalie
Şi toţĭ aplaudară pe marele-autor
Ce-aŭ esprimat ferice o cugetare-a lor.
Philosophie tristă, doctrină a dureriĭ,
Aĭ căria discipolĭ sunt fiicele Cytherieĭ!

El se înturnă-acasă, acolo isolat
La dulcea sa Julia viseaḑă ne-'ncetat.
Şi visurile sale ce fruntea sa înclină,
C'o mănă tremurândă asa el le esprimă:

A vieţiĭ mele lampă din ḑi în ḑi se stinge.
Slabesce sănătatea! şi eŭ maĭ trist devin!
Nimica nu îmĭ place, nimica nu m'atinge
Plăcerĭ, nicĭ crudul chin!
Pe un mormînt d'acuma gîndirele-maĭ se-n gîn.
Nu este vindecare.
Vaĭ! vermele dureriĭ a ros al florĭĭ sîn
Şi fruntea eĭ pe mórte se-plecă-cu-n tristare.
Indarn o udă roa, şi bórele-o sărut,
Căcĭ viaţa eĭ se duce.
Se mĕ gîndesc la mórte căcĭ mórtea a-'n, ceput.
Dar mórtea de cât viaţa nu este dór maĭ dulce?
De mórte nu am fricĭ! vaĭ! viaţa în dureri

www.dacoromanica.ro

Trecu făr de junețe și fără de plăcere;
N'ainte d'a ajunge la pórta tristiĭ serĭ,
Se 'n carcă a mea frunte de umbră și tăcere.
Perdut'am pretutidem amicĭ și sympathiĭ
Căcĭ le spuném adesea să apere dreptatea
Și adevărul; ferea turbateĭ calomniĭ.
S'a revărsat pe viață-mĭ în tótă nuditatea.
Cu tóte aceste reul la nimenĭ n'am făcut!
Am înecat asprimea.
Am suferit a lumiĭ lovire, și am tăcut
Și lacrimile mele nu le-aŭ veḑut mulțimea.
Și daca vărs eŭ astăḑĭ un dor de mult ascuns,
Nu este slăbiciunea ce inima îmĭ stinge;
Ci este testamentul, ci este-al meŭ respuns
La tóte câte-n viață de mine se atinge.
Mĭ-aŭ ultragiat durerea, credinți mĭ-aŭ fărămat.
Mĭ-aŭ vestijit și nume, și viață și plăcere
Aceste micĭ ființe, ce rĕul a fătat,
Cu formă omenéscă, cu suflet de vipere.
Eŭ voĭ trăi prin nume, când ele vor peri,
Insecte veninate!
Acésta ĭ resbunarea ce eŭ le voĭ dori.
Se piară-în disprețul în care aŭ fost fătate!
Nu! nimenĭ, nicĭ odată nu m'a veḑut plângînd
Saŭ regretînd cu lacrimĭ persóna mea lovită!
Am plâns când omenirea mĭ-apărut gemînd,
Când am veḑut că lumea a geme este-ursită;
Când am veḑut onórea pronată de tălharĭ,
Când am veḑut virtutea o umbră, ficțiune
Dreptatea privilegiŭ în mâna celor tarĭ
Și sântele principe'ĭ o speculațiune.

Julia, dulce raḑă de viață și d'amor!
Ce-aĭ devenit tu óre?

www.dacoromanica.ro

Fuseşĭ tu o părere, un vis amăgitor
Din hora graciósă de vise trecătóte?

O crudă însomnie urmédă pe Conrad.
De multe orĭ, de gînduri când este-n povărat,
Se primblă tótă nóptea pe stradele lăsate
La spiritele nopţiĭ în aer legănate.
Treĭ óre, desre ḑioă, Parisul obosit
De chinurĭ, de desfăturĭ, se pare adormit,
Acéstă mare viaţă, ast gufru, acest haos
Atuncĭ se intrerupe şi face un repaos.
Conrad e la Bastillia. Pe cerul de azur
Se n'altă steoa nopţiĭ cu aburĭ înprejur.
Pe crestetul colóniĭ ea pare că s'opresce.
Ea pare că medită, ea pare că-ĭ şoptesce.

Columnă! libertatea d'acuma s'a perdut.
Şi tu staĭ în picióre, tu încă n'aĭ căḑut!
Ca cele monuminte ce ne rechiamă-uu nume
O faptă, saŭ epocă uitată aicĭ în lume!
Aşa mulţi te salută! pe cât te voĭ privi
Nalţată, libertatea nu se va nimicĭ.
Nu-mĭ maĭ vorbiţĭ de charte ce timpul le rapune!
A Francii libertate esistă-n naţiune,
In legĭ, în datinĭ, inimĭ, esistă în popor
Şi nimenĭ nu maĭ póte se stingă al eĭ sbor.
Aicĭ a fost castelul saŭ cruda închisore
Locas de ŝuferinţă, de crime, de teróre,
Cu care tyrania bătrănă, sovăind,
Se sprijinea pe cale la mórte n'aintind.
Hugŭ Aubriot tu care castelul aĭ fondat,
Tu cel ăntăiŭ în sînu-ĭ fuşĭ prisonier de stat!
Condé şi cu Turene aice aŭ dat bătaie;
A luĭ Orleans copilă, cu cenele bălae,
Scăpă aicĭ frondoriĭ, făcănd din acest loc

www.dacoromanica.ro

Pe trupele regale sĕ cure plumb şi foc.
Dar când se îmbătase regala tyranie
De sânge şi de crime, în ultima-i orgie,
Poporul se rădică şi spulberă în vînt,
Castelul de durere, schimbat într'un mormînt.
Columna luĭ Iuliŭ p'acest tărăm apare.
Aicĭ Conrad se-ntrébă ce bine-atât de mare
Schimbarea unuĭ rege, şi constituţiunĭ
Putut'a sĕ producă superbiĭ naţiunĭ,
In cât se-i nalţe-un templu d'atâta strĕlucire?
Constituţiune, rege aduşĭ cu fericire
Nu fuseră la urmă, la rîndul lor, surpaţĭ
D'acelaş mare popol, d'aceiaşĭ bravĭ bărbaţĭ?

O singură ideie; dar mare, dar putintă
Inălţă monumîntul în care ea s'amintă:
E restauraţiunea e dreptul cel divin,
E slăbiciunea Franciĭ, e barbarul strein,
Ce s'aŭ învins aice şi popolul cu fală
A rădicat pe ele columna triumphală.

Amar acelor ómenĭ ce nu aŭ priceput
Ideia naţiunilĭ! cu toţiĭ aŭ căḑut.
Uitarea învelesce în nóptea sa de céţă
Aceĭ regĭ fără ţintă ce s'aŭ perdut în viaţă
Nicĭ regele de pace Louis Philippe ḑis
Nicĭ ómenii ce urmă la cărmă pe proscris,
In luna luĭ Februariu, n'aŭ înţeles mărirea
Ideiĭ ce născuse în lacrimĭ, umilirea,
Eĭ, mulţumiţĭ odată ca sĕ se vaḑă marĭ,
Pe stăncile puterii, devin re-acţionarĭ!
Un singur om cu care părea că însuşĭ cerul
Conspiră, înţelege Ideia saŭ mysterul,
Resbună naţiunea trecutul'ŭ dînd blam,

www.dacoromanica.ro

Restórnă şi deşirá tractatul cel imfam;
El singur reuşesce .. va reuşi el încă?
Voinţa Providenţiĭ atât e de adîncă!

Da, Roma în Byzanţă acuma e schimbată!
Parisul numaĭ este ce a fost el altă dată
Pré mult el se ocupă a deveni frumos!
Se face el molatec, deşert şi voluptos?
Fi fuse altă dată ca un drapel ce are
Vechiŭ, plin de rănĭ, dar ochiul privea în le care
O glorie trecută, un mare suvenir,
Din timpiĭ de mărire ce popoliĭ admir.
Colo se-nalţă arcurĭ, columne, ce aminte
O sută de învingerĭ făcute maĭ n'ainte;
Dar unde este arcul ce acum ar rechiema
Măreţul Solferino, Malacoff saŭ Alma?
Aceste stele plănă pe domele-etherate
Maĭ sus, căcĭ ele dară la popolĭ libertate.

Conrad se vestejesce, şi medicĭĭ 'l silesc
Se părăséscă Francia, amicĭĭ, stăruiesc.
El plécă, 'n Italia, şi-'n cale se gândesce
In ce loc se-şĭ alégă mormîntul ce-ĭ ţimbesce.
Imaginea Julĭĭ la Neapol îl, chema;
Când părăsi Parisul de plans el se-neca.
Şi atuncea el esprimă în Strophe plângătore
Adio cel din urmă cetăţiĭ 'n cântătóre
Ce legănase dulce copilaria sea,
Pe care el o lasă spre-a nu o maĭ vedea.

El saluta pe cale Savoia cea rîpósă
Geneva protestantă ce miră amoróşă
Grădinile poeticĭ în lacul ei d'azur,
Din care Rhonul nasce cu dureros murmur.

www.dacoromanica.ro

Era atuncĭ când fiĭ umidiĭ Britaniĭ
Inundă munţiĭ Alpicĭ aĭ reciĭ Elveţiĭ,
Se varsă pretutindenĭ în unde infinite
Bărbaţi, femeĭ, fecióre cu bucle aurite,
Conrad salută Alpiĭ trecând pe la Simplon
Vedere 'n cântătóre! poetic Panteon
Al splendideĭ nature, deliciĭ şi minune
Ce-'n suflă încântare şi admiraţiune.
Olympul perde raţa diviniĭ luĭ mândreţi.
Privescĭ, respirĭ deliciĭ, streine frumuseţi.
Pasagiŭ pe precipice teribile, şi unde
Se-arunc si mor torenţĭ cu gemete profunde;
Icĭ colo trecĭ prin sînul a şase galeriĭ
In stăncĭ spăĭmîntătóre: tartare largĭ şi viĭ,
Ajungĭ pe nisce plaiurĭ, verdĭ şi delicióse
De unde veḑĭ alăturĭ păduriĭ de braḑĭ umbróse,
Magurĭ posomorite, al cărora contur
Cu neoa lor eternă se perde în azur.
Icĭ colo dup'o ripă pe altele plutesce
Punţĭ: inima-ţi înghiaţă când ochiĭ tei privesce
Prăpastia adincă, misterios ascuns
In care omul încă în viaţă n'a pătruns.
Măréţa Fresinone, superba galeric!
Aicea e cascada, torent în vijelic
Ce varsă ḑi şi nópte un gemet dureros
Armonie bizară, aspect delicios!
Persal, te înfiora cu faima sa ce are!
Aicea avalanşa se surpă în turbare,
D'aicĭa la San-Marco, pasagiŭ spaimántator,
In care mórtea-asteptă streinul călător.

Aicĭ se luptă omul cu apriga natură,
Pe care o supune prin muncă şi cultură.
Şi clima este aspră, şi Cerul îngheţat;

www.dacoromanica.ro

Dar omul e ferice: aicĭ e-împărat,
Aicea este liber născut ca se domnéscă,
Se trécă visul vieţiĭ, fără se se tărască.
Aicĭ, el lumiĭ viţiŭ şi crude pasiunĭ
Ce turbură lumina umaniĭ raţiunĭ,
Ce fac din ómenĭ, popolĭ, apasătorĭ saŭ sclavĭ
Şi dintre toţĭ unelte tyranilor mărşavĭ,
Nu turbură p'astĭ ómenĭ în sănta lor credinţă
Că este altă viaţă, că este-o Provedinţă.
De ce superbe Alpe, de ce eŭ n'am născut
In sînul teŭ? p'o rîpă, locaş necunescut,
La gemetul cascadiĭ, ce trece fără nume
Ne-avînd ideĭ de rĕul ce plană peste lume,
Ne-avînd ambiţiune, nicĭ grijĭ, ce mi-am clădit
Regresurĭ pentru umbre ce ḑioa-a risipit?
Aicĭ când prima'vara ar fi venit cu bórea
Ce smaltuie verḑetea şi scutură ninsórea,
Când pasérea icĭ colo blînd ar fi ciripit,
Când bruna viorelă pe stăncĭ ar fi-'n florit,
Şi-albinele în aer bătînd din aripióre,
La viaţa ce revine ar fi-ncercat sè sbóre;
Cu inima streină de orĭ ce suferinţĭ,
Şi mulţumind cu lacrimĭ înalteĭ Provedinţĭ,
Ce omuluĭ dă spaţiŭ şi paseriĭ cântarea,
Insectelor aripe, naturiĭ încântarea,
Pămîntuluĭ verḑéţă, şi cămpuluĭ miros.
Eŭ aşĭ fi fost ferice, o ḑi aice jos!
Dar viaţa pentru mine n'a fost de cât un nume!
Se-mĭ spuie mie-acela ce e ferice-'n lume,
Din ceĭ ce în oraşe, termină viaţa lor,
Avut, sărac, om liber saŭ rob, saŭ opresor,
Născut sĕ plăne-'n viaţă, născut ca se domnéscă,
Născut ca în ruşine, în crimĭ se se tărască?

---

www.dacoromanica.ro

Salut o Lombardie cu lacurĭ încântate,
Grădinĭ desfătătóre, edene prefumate!
Acolo ĭ Veneţia! acolo, m'am luptat,
Când leul luĭ San-Marco, o ḑi a faramat
Barbarele luĭ lanţurĭ, când vecuia republică
Avuse un om mare! o ţéră feerică,
Ce rara frumuseţe moléḑă, ne-ncetat,
Imagine Cytherii, locaş de desfătat,
Tu care în Europa nu aĭ avut egală,
Miragiŭ de paradise ce ochiĭ ne înşală,
Dulcĭ Elysee, fermec d'amor! olymp divin!..
Tu n'aĭ avut om încă maĭ mare ca Manin!
Curagiŭ, putere, geniŭ, sciinţĭ virtuţĭ credinţă,
Patriotism, onóre formaŭ a luĭ fiinţă.
Când a trecut în viaţă el nu a cletenat
Al vanităţiĭ clopot la şarlatanĭ lăsat,
Un geniŭ se anunţă prin rară modestie
Şi numaĭ slăbiciunea s'agită-n gălăgie.
Semeţ d'a sa putere, prin lume a trecut.
Italie frumósă, puţin l'aĭ cunoscut!

Din vîrfŭ-acestuĭ munte a Lombardiĭ vale
S'arată sub parura deliciilor sale.
Al ḑiliĭ ḑeŭ în spaţiŭ domină maiestos,
O mare de lumină se varsă voluptos,
Ferice-amestecate, cu o supţire céţă
Ce cade peste lacul d'azur, şi pe verdeţa,
Pe palide muşcele de var saŭ de granit,
Pe plaiurĭ răpitóre cu crestetu-'n verḑit,
Pe holdele riḑinde c'o mie de colóre,
Maĭ clare, maĭ închise, pătrate răpitóre.
Ochĭ, vĕ 'mbătaţĭ voĭ încă, d'aceste frumuseţĭ,
Cacĭ mâne, mâne póte n'o se le maĭ vedeţĭ
Indată-nchişĭ de mórte, nicĭ o putere-'n viaţa,

www.dacoromanica.ro

Nu le va da lumina în nepătrunsa céță.
Și sufletul el însuși ne mai putînd primi
Nimica de la simțuri, va înceta d'a fi,
D'-a se-n cănta de lucruri ce ar veni d'afară;
Dar tot prin astă lege va înceta el iară,
D'a suferi, d'a geme! te bucură acum,
Profită cât ființa nu se disolva-'n fum!
Dar pentru ce vom plânge și pentru ce v'om geme
Și pentru ce de mórte noi trebuie-a ne teme?
Acel ce are témă și frică d'a muri,
Când ora se arată, nu merită-a trăi!
E laș cel ce pălesce când mórtea crudă vine,
Și tu sarmănă umbră ce viața trecî în chine,
Ce-a vestejit dispretul și ura pe pamînt,
De trebuie sĕ tremuri, nu este de mormînt,
Ci de 'acéstă viață în care tu, sărmane,
Aî devenit victima de nedreptățî umane.
Cu orî ce preț, trăiesce! îndură sórta ta!
Térasce-te în humă! dedat a te pleca,
A te-umili, a geme sub mâna omenéscă;
Și fruntea ta plecată uitînd sĕ mai roșască,
Și inima-ți căḑută, ne mai bătînd mai mult
Când tyranii te-apasă, și robii te însult!

Veḑutați lacul Garda? Benacus altă dată,
Privelisce splendidă ce ochii vostri-mbată?
Pulpanele din manta ce Alpii lasă-'n jos
Alătură ferice ast lac delicios,
Și se terminâ-acolo p'o mare de verdéță
P'o vale ridătóre, splendidă și măréță.
Un șir plăcut de sate pe țĕrmuri se rădic,
Daŭ viață, animéḑă locașul feeric.
In céță și-'n lumină scânteie Alpi și vale;
Tyrolul cel sălbatec cu crestetele sale;

www.dacoromanica.ro

Şi lacu, azur feeric, ne peritor tesaur
De frumuseţi divine, şi poleit de aur.
Colo e Desenzano, Solo, cu verdi grădini
Edene prefumate, Oasisi de viaţă plini.
Acolo este Sirmio, frumósa peninsule
Ce în frumóse strophe a celebrat Catulle.
Aici avea el casa: o urmă de ruini,
Arată Ciceronii şi astădi la streini.

Om peritor! tu care dispreţul vestijesce
În ţéra ta îngrată, şi dorul te gonesce,
Vin pe aceste ţermuri, acest feeric vis,
Trăiesce, mori aicea, o nobile proscris!
Fáţi patria ta nuoă! căci patria-i ori unde
Poţi sé esprimi tu liber gîndirile-ţi profunde.

Visită lacul Lariu, tu care treci p'aici,
Cu ţérmuri incântate, cu ville feerici
Palate cu terate de arbori din dulci clime,
Aicia e fántâna ce o descrie Pline,
La Villa Pliniana, visită acel locaş,
Ce se numesce d'Este, castelul seu trufaş!
Incântătóre Villă frumósă, pitorésci
Ce fermecă, repesce vederea omenésci,
Feciorà orgoliósa, ce florile-'n conjur,
Şi cată cu mărire pe lacul de azur.
Aice în delicii molatecì, amoróse,
Frumósa Carolină cu cenele-auróse,
Regină Engliteri, uitàse rangul seu;
Amorul îi deslégă regalul, splendid bréu
Cu mâna sa de róse şi-i varsă peste viaţă
Un fermec de plăcere apoi a mórtii céţă.

---

www.dacoromanica.ro

Conrad cu resfăţare se légănă pe lac,
Când vîntul aroméḑă, când valurile tac
A nopţiĭ stea se-'nalţă sub doma azurie;
Pe malul de la Ulmo s'aude o melodie,
Duiósă ca suspinul amorului trădat:
E un amant ce geme? ô nume încăutat!
O sinţimînt din cerurĭ! ô dulcea mea Julie!
Ce tĕ-aĭ făcut tu óre? o viu, surîde mie!
Căcĭ inima-mĭ e tristă... prin raḑe dulcĭ şi viĭ
Julia mea frumósă, tu pentru ce nu viĭ!
Nu estĭ şi tu o raḑă? şi tóte-aceste focurĭ
Nu sunt nisce resfrăngerĭ, delicióse jocurĭ,
A le fiinţĭ vóstre, o june frumuseţi?
Căutaţi, amanţĭ aĭ vieţiĭ! căntaţi, o junĭ poeţi!
Mugiţĭ suave valurĭ! voĭ bălsămite bóre,
Şoptiţĭ în florĭ, în arborĭ! tresărĭ, suavă flóre,
In vîntul ce adórme! căcĭ visul cel splendid
Ce ne prefumă viaţa, e fraged, e fluid!
Salut Milan! tu perla frumosiĭ Lombardiĭ!
Cetate legănată de tinerĭ melodiĭ.
Un popol plin de viaţă în sînu-ţĭ locuiesce,
Aicĭ tot încă-ĭ tinĕr, tot încă înfloresce,
Tot e vitalitate, energie, progres;
O lungă suferinţă, sclavia maĭ ales
Ea ce revarsă-n inimĭ amara laşetate,
Nu a putut sĕ stingă a ta vitalitate!

Salut-maréţă domă! nu este încă-'n lume
Un edificiŭ maĭ mare! maĭ splendidă minune!
Din statue, din ţepe ce porţĭ, delicios,
S'ar face o pădure de marmur preţios.
Al luĭ Visconti nume s'a nemurit prin tine;
Atuncĭ când va începe epoca de ruine,
A doa fasă a vieţiĭ, a orĭ ce nonumînt,

www.dacoromanica.ro

Când sub aceste bolte va geme asprul vînt,
Tibaldi, Boromeo, Baveno. mândre nume,
Vor resista uitării, regină aicî în lume!

O ultimă privire pe Arcul Colosal
Nălțat în aste locurî d'illustrul caporal.
Menit se se înscrie pe frunțile luî vaste,
A le luî Buonaparte stĕlucitóre faste;
Dar unde se înscrise, o timp ne stătător!
Durerile aceluî sublim învingător!
Ce s'alia cu mórtea regină vestejită
Se schimbe fața lumiî în crime-'nbătrânită!

Măréță rămășiță! Columna luî Traian!
Cât gloria-ți încântă pe un Daco-Roman!
Pe fața ta e scrisă historia Daciî,
Dar unde este timpul puteriî, vitejiî!
Ce s'aŭ făcut bărbațiî ce lumea dominaŭ?
Și Daciî ce aice genuchiî închinaŭ?
Atunci când în arenă acestî Vulturî Carpaticî.
Se aruncaŭ sĕ lupte cu hérele sălbaticî,
Sĕ desfățeze asfel pe popolu-mpărat,
Și p'un Cesar de viținrî, de crime degradat!
Poporul și Cesariî aŭ încetat sĕ fie.
Perit'aŭ ca fantasme și tu trăiescî, Dacie!
Columniî vechiî Rome cu Dacî în cumetriți.
Produseră un popol, un fruct a doă viți.
Ce printre anî de lupte, de chine-ne-n cetate
Păstrară al lor nume, și sântă libertate.
Eŭ nu viŭ, o columnă, Dacia sĕ resbun,
Nicî se-ți însult durerea într'un limbagiŭ nebun!
Icóna bătăliî ce fața-ți învĕlesce,
Amintă o mărire de care se mândresce
Columnul din Dacia, la care mai ales

www.dacoromanica.ro

El are atâta parte şi-atâta interes.
Dar trebuit'a óre, popóre biruite
De tine, sĕ trăiască, sĕ fie fericite
Şi tu, trufaşă Roma, tu domnă pe pămînt,
Se nu mai fii în lumę de cât un vast mormînt,
Şi ca cum ursitórea, facând a ta perire,
Ar fi voit sĕ rîdă de vechia ta mărire,
Dînd capitală, sceptru din mana de Cyclopi,
Derîdere amară! în mâna unor popi!
O Romă strĕlucită! o mumă-tristă, spune,
Tu ce-ai vędut copii morţi în corupţiune,
Ce s'a făcut ţerîna atâtor mari bărbaţi?
Luciaferi stinşi în haos, şi de mult timp uitaţi?
Virgiliŭ şi Horaciŭ, heroi ai poesii,
Şi tu perfecţiune sublimă-a historii,
Tacite — tu ce 'n lume rival n'ai cunoscut,
Ce? dintre toţi voi singuri trăiţi ca în trecut?
O geniuri splendide! aĝi a le vóstre nume
Ca 'n timpii vieţii vóstre resună încă-n lume
Şi ne aduc-aminte de-atâţi antici heroi
Ce-ar fi răpit uitarea de nu aţi fi fost voi!
Intrébă 'ntrébă încă, columna maiestósă
Sĕ-ţi spuie ce devine arena sângerósă
Şi popolul acela, ce-'ncununat de flori,
Ajunse-a fi o turmă de leneşi cerşitori?...
Spectacole şi pâne, Cesarilor cerşesce;
A însufla dispreţul, el nu se mai roşesce.
Amar acelor popoli ce în orbia lor,
A se hrăni prin muncă cred că se desonor!
In ce loc fu grădina lui Luculus în care
Frumósa Messalină, în trista sa uitare,
Sărbătorea lui Bachus, culesul unei vii;
Când june curtezane, cântând dragi melodii,
In pieĭ înveluite ca turme de bacante

www.dacoromanica.ro

Săltaŭ pe lângă dînsa în danțurĭ elegante;
Când ea cu thyrsa-n mână, cu perul despletit
Căḑind cu voluptate pe sînuĭ înflorit,
Pe Silius provócă c'o mie de delice?
In care, maĭ pe urmă, silită se-șĭ ridice
Ea însușĭ a sa viață, curagiul ia lipsit?
Și când tribunu-îĭ plântă în sîn al luĭ cuțit?

Salut, o Campanie, *ferice regiune*!
Locaș de frumusețe și d'admirațiune!
Deja apare nóptea purtând pe cóma 'n joc
O urmă luminósă de sărutărĭ de foc
Ce Sórele îĭ dase, deja ea adormise
Durerile umane prin prefumate vise,
Și-n valul cĭ de umbră, miĭ suveniri veneaŭ,
Miĭ de figurĭ, de nume, de fapte rarĭ pluteaŭ,
Acolo fuse Baia locaș de desfătare,
D'amorurĭ, de delice, de dulce încântare.
Aicĭ veneaŭ adesea ceĭ maĭ superbĭ Romanĭ
Și depuindu-șĭ masca lor de republicanĭ,
Se daŭ fără de fricĭ și plină libertate
Plăcerilor impure d'amor, de voluptate.
Dar vaĭ! acolo unde splendórea a domnit,
Acolo unde fuse locașul 'mbălsămit,
Grădina încântată și luxul, și puterea
Aḑĭ ochiĭ ved ruine, deșerte și durerea!
Pe templul Cytherei, Dianiĭ și Mercur
Ce se miraŭ mărețe în lacul de azur,
Aḑĭ cresce iarba tristă pe tristele ruine
Și plângătórea nopțiĭ esală lungĭ suspine.
La pólele atâtor palate ce-aŭ căḑut
Se-ntinde lina mare sub cerul cel plăcut
Cu frumusștea-ĭ rară, cu umeda-ĭ recóre,
Cu murmurile sale dulcĭ și legănătóre,

www.dacoromanica.ro

Ce par că-astept acolo sĕ spuie dureros,
Cât omul şi-a luĭ faptă nu sunt nimica jos.

Acolo fu Misena, d'aicĭ Conrad privesce
Neapol în splendórea ce-mbată, ce rĕpesce;
Pausilippéna cóstă plutind în strĕluciriĭ
Şi golful de la Baia, cu-atâtea amintiriĭ,
Acolo la tot pasul se nasce-o suvenire,
Şi fie ce vedere îmbată-a ta privire.
Aicĭ, bătrâniĭ Romiĭ, sub cerul fără norĭ,
Sub clima prefumată de arborĭ şi de florĭ,
Sub splendida lumină ce încântase ḑeiĭ,
Ḑiceaŭ că sunt în lume cămpiile Elyseiĭ.
Palate grandióse cu myrţĭ în împrejur
Işĭ legănară umbra pe valul de azur.

Dar unde fu Baule, palatul maiestos,
Domenul desfătăriĭ, locaş delicios,
In care se refuge superba Agripină
Şi ḑise celuĭ care aicĭ o asasină
Din ordinea luĭ Neron, la pântecĭ arătând:
„Aicĭ lóvesce, sclave!“ şi cade blasphemând?
Ţerina şi scoria, pământurĭ resturnate,
Un haos, o ruină, şi dealurĭ fumegate
Şi peste tóte-acestea fantasme ce plutesc
Cu mânile muiate în sânge omenesc!
Un Ocean de crime, şi glorĭi maiestóse,
Şi desfrânarĭ impure, şi fapte marĭ frumóse,
E tot ce mai rămâne din tot ce a trăit.
Privesce, om, privesce. al morţiĭ logodit,
Şi spune dacă viaţa meritä atâta trudă
Ce tu îţĭ dai în luptă cu sórtea ta cea crudă!

---

www.dacoromanica.ro

Ceĭ care nicĭ odata acest loc n'aŭ veḑut
Nu sciŭ ce creatorul în lume a făcut
Maĭ splendid! n'aŭ ideie de opera cea mare
Cĕ merită a lumiĭ eternă admirare.
De când e cunoscută a lumiĭ historie,
Acest loc se abate sub cruda tyranie.
Sunt doă feluri numaĭ de rele pe pămînt
Ce însoţesc pe ómenĭ din légăn la mormînt,
Un fel de rele nasce chiar din a sa voinţă,
Cel alt e adherinte cu trista sa fiinţă.
Acel reŭ care omul îl póte împăca
E cela care vine chiar din voinţa sa.
Şi omul nu voiesce sĕ scuture odată
Ast jug ce îşĭ creaḑă pe viaţa sa-'ntristată!

Dar séra se revarsă pe Golful vast şi pur;
Sĕ stăm p'aceste ţermurĭ! aĭ credĕ-un vis d'azur.
Lumina şi cu umbra pe mare se îngînă;
Pe cămpul luptiĭ umbra rĕmăne-ncet stăpănă.
Imagine a luptiĭ aicĭ în lume jos
Ce între reŭ şi bine urméḑă dureros!
A nopţiĭ stemă d'aur nălţîndu-se pe munte,
O ploie de lumină se varsă, face-o punte
De aur ce schăntia pe golful azurit
Şi tremura pe valul de bóre încreţit.
La nord capul Miseniĭ, la sud al Campanelei
Păreaŭ că se înclină la resfăţarea steleĭ.
I scia şi Proceda, Caprea maĭ în fund,
Prin umbre şi lumină apar şi se ascund.
Departe în oceanul de umbră ce domină
In spaţiŭ, se revarsă o palidă lumină,
O flarără bizară ce jocă-'n negru-ĭ vĕl.
Vesuvul... vîntul seriĭ adie uşurel,
Te-'mbată de recóre, şi cerul de lumine

www.dacoromanica.ro

Şi paserea de cântuŭ, şi valul de suspine,
Şi tóte-aceste focurĭ din cer şi din pământ
Se miră-n sînul mărĭĭ sub jocul unuĭ vînt.
Şi formă felurite imagine bizare.

O climă minunată! pământ, ether şi mare
Cum voĭ vĕ daţĭ ferice cuvîntul sĕ formaţı
Acéstă armonie cu care îmbătaţĭ,
Când ómenĭĭ, când popolĭ, de secolĭ se deşiră?
Aŭ eĭ dar altă sórtă? un alt ḑeŭ ĭĭ înspiră?
Un om urasce omul, un popol pe popóre
Aĭ crede că în viaţă un singur loc la sóre
Esistă pentru ómenĭ! vaĭ! orĭ ce naţiune
Formeaḑă-un cămp de luptă şi de destrucţiune.
Şi ceĭ ce vor sĕ facă fericĭ pe naţiunĭ,
Le dă orĭ ce lumină bazată pe minciunĭ,
Pe fabulĭ, pe illusiĭ, ca când ar vrea se ḑică
Că omul e minciună, şi viaţa luĭ nimică
Când a sĕ vie timpul când omul muritor
Sĕ trécă scurta-ĭ viaţă în pace şi-u amor?
Oh! daţĭ egalitatea de bine făcătóre,
Nu numaĭ între ómenĭ; dar chiar între popóre!
Ca orĭ ce naţiune ce are-o limbă a sa,
De libertăţĭ sĕ pótă de a se bucura
Ca orĭ şi care alta; avînd drept sĕ trăiască
Ca cele maĭ putericĭ în viaţa omenéscă.
Tu murmurĭ, o Europă, tu care te fălescĭ
De civilisaţiunea ce ḑicĭ că o doresc!
Tu murmurĭ, căcĭ robia, şi dreptul celuĭ tare
Sunt încă cartea vieţiĭ pe a le tele-altare.

Luciţĭ, cer, apă, stele, şĭ lîn vĕ legănaţĭ
In rîul cel de viaţă d'amor, şi deliraţĭ,
In umbre şi în raḑe, căcĭ blonda diminéţă

www.dacoromanica.ro

Despică p'orisonte troienile de céță
Cum rumena fecióră apare în grădină,
Despică nisce valuri de rose și de crini
Oh! cât e de plăcută și pură-a sa suflare,
Aĭ crede cum că viața e plină de-'ncântare,
Și că de când esistă aicĭ un muritor
N'a fost nicĭ o lovire, și n'a plâns nicĭ un dor,
Și lacrima amară nu a venit sĕ fane
Acele florĭ de suflet: speranțele umane!

O rochiă Vaporósă se-naltă către cer
Din mare, și se perde în dulcele ether;
Al ḑilii phar o sórbe, și umbra se avîntă
Luînd p'a sa aripă și rugăciunea sântă,
Și-al florilor fecióreĭ prefum desfătător
Și vise și sărutură și aĭurărĭ d'amor.

Destéptate, frumósă copilă, cu-ochĭ de foc,
Și fă se inflorésckă de graţiĭ acest loc!
Unesce vocea ți dulce cu vocĭ de philomele,
Cu rosele câmpiĭ, cosițele brunele,
Cu raḑele de sóre, frumósele ḑimbirĭ:
Ingîină-a ta guriță cu dulciĭ trandafirĭ!
Streinul te pândesce pe malul cel ferice
S'admire frumusețea ce strĕlucesce aice
Și care fără tine, tablou 'ncântător,
Iși perde al seŭ fermec, strein, desfătător!
Dar când veniv'a ḑioa când tu, Calabreană,
In loc de florĭ pe păruți, sĕ porți un coif d'aramă?

Cât are ca sĕ fie frumósă acéstă țéră
Când va peri lovirea și tyrania amară!
Cât viața va fi dulce, și aerul plăcut
Când orĭ ce suflet liber, uitînd al seŭ trecut

www.dacoromanica.ro

Va resufla cu viața, puterea, libertatea,
Că aduc aicĭ în lume mărirea maiestatea!

Venerea numaĭ are p'acest țerm fericit
Nicĭ statue, nicĭ templurĭ: domnia-ĭ a perit.
Dar temete, streine, de clima sa splendidă!
De via sa lumină! nu sciĭ cât e perfidă!
Veḑĭ tu poporŭ-acesta de sclavĭ ereditarĭ
El e victima climiĭ și frumusețiĭ rarĭ,
Ce aŭ aceste locurĭ, ce-'n molă energia,
Ce-n femeiesc curagiul și-mbatrănesc junia.
Când fiica Campaniĭ, al eĭ braț ți-a deshis,
Devine Cytheree și tu un Adonis!
Anibal în Capua o iarnă aĭ trecut
Cu marea ta armată, în desfătărĭ perdut,
Si sufletul teŭ tare a scuturat aice
Pe brațul frumusețiĭ de rose și delice,
Puterea, energia ce odată aĭ avut:
In lupta ce se dete în urmă, fuși bătut.
Amar acelor popolĭ ce se îmbatațĭ de viață,
Ce cad în moliciune, delice și dulcéță!
Mărirea ĭ ca acvile ce nu se las din sbor
Pe rose, ci pe arborĭ ce-și perde vîrfu-'n nor.

Conrad căta sĕ afle ce óre-a devenit
Frumósa călătóre ce-aicĭ a părăsit.
La întrebărĭ ce face, nimic nu-ĭ póte spune
Ca când ea nu fusese de cât o visiune!
Inpovărat de gînduri, el merge a vedea
Injururile mîndre cè atât îĭ surîdea.

Salut a doa Romă! Capua renumita
Prin frumusețe rară, streină, nĕ-audita,
Locaș de eleganță, molețe, încântărĭ,

www.dacoromanica.ro

D'amor şi de delice, delir şi desfătarĭ.
Un Elyseŭ odată şi astădĭ o ruină!
Colo fusese lunca umbrită d'o grădina
De pinĭ, melezĭ, de thuia, platanĭ, olivierĭ,
Myrţĭ, portocalĭ, oceane de florĭ de primăverĭ,
De rose, de Iasmine d'o speţie răpitóre
Servind la fabricarea celebrelor odóre.
Tyr, Roma, şi Carthaga păleaŭ în faţa sa;
Granit, astuc şi marmur aicea le 'n cadra
Cu aurul şi argintul, o artă minunată
Pe pieze şi palate, pe templurĭ altă dată.
Dar unde fuse strada pe care se plimbaŭ
Frumósele Capuane, când umbrele căděaŭ,
In grupe graţióse ca rade de lumină
Pe valurile mărĭ când luce luna plină?

Vedeţi acéstă veche şi splendidă cetate,
Pompea cu marĭ theatre şi magnificĭ palate,
Cu templurĭ renumite, ce s'aŭ găsit aicĭ,
De lavă coperită din timpiĭ ceĭ anticĭ?
Tot este ca în ţioa când ea peri 'n scorie,
Aĭ crede că ospeţiĭ s'astéptă sĕ revie;
Pe strade icĭ şi colo veţĭ urma unuĭ car
Ce parcă erĭ trecuse şi te uĭmescĭ amar!
Veţĭ, omule, privesce şi înţelege bine
Acea ursită tristă ce este pentru tine!
Nimica nu e stabil aicea pe pământ.
Tot ce înalţă omul ca ceaţă pere-'n vînt.
Popóre, dynastie, cetăţĭ, lucrărĭ măreţe
Sunt pentru-o ţi în viaţă! o ţi de tinereţe,
Maturitate, apoĭ cădere, şi mormînt.
Pământul se înturnă în fine la pământ.
Tu ce te-adăpĭ în viaţă cu ferea-ambiţiunĭ;
Om, fiŭ al ameţelilĭ şi al destrucţiunĭĭ,

www.dacoromanica.ro

Cunóscete odată şi numaĭ chinui
Acéstă omenire voind a te 'n tări,
Tu fragedă fiinţă, tu slabă jucărie
Ce a creat natura în ore d'ironie!

Sorante ţĕrm ferice ce a veḑut născănd
Pe bardul Erminiĭ, apare înotănd
In valurĭ de lumină c'o faţă încruntata
Sub care geme marea de vînturĭ legănata;
Cu ceilaltă faţă, cu fragede grădinĭ
De florĭ desfătătóre, cu arborĭ de dulcĭ climi
Imagine ciudată a viaţiĭ luĭ aice
A vieţiĭ acestuĭ geniŭ, şi tristă şi ferice!

In faţă cu Sorante, Caprea te învită
Aicĭ trăia Tiberiŭ cu négra sa suită
De desfrănărĭ ignobiĭ, şi se-mbata de crime.
Dar prin acele june şi candide victime
Ce-aicea el tĕrîse spre a le vestiji,
O nobilă Romană preferă a muri
De cât sĕ piarḑă onórea, şi 'n suferinţă móre
Lasănd în urmă fapta cea maĭ strĕlucitóre.
Cu raḑa nemuririĭ poeţĭ, înconjuraţĭ
Ast nume de femee şi dulce-l cuvîntaţi!

Din vîrful luĭ Calora se vede-'n tinsa mare.
De unde ochiu- atinge o vastă depărtare.
E óra cănd lumina şi umbrele sĕ joc
Atuncĭ când cursierul cu cómele de foc
In mare se cufundă şi lasă o cărare
De purpură şi d'aur pe azurita mare.
Aşa precum un geniŭ ce-a strĕlucit în viaţă,
Când se înturnă-n mórte, pe umbră şi pe céţă,
Depune dupe dînsul o urmă de luciri,

www.dacoromanica.ro

Şi face ţioă încă. ne număraţi Zephirĭ
Plutesc p'aceste brasde de raţe colorate
Le daŭ mişcare, viaţă, şi forme încăntate.
Colo se-'nalţă insolĭ pe cămpul azurit
Cu brîul lor de spumă pe ţĕrmurĭ rĕnduit,
Aĭ crede nisce grupe de nor ce se ıvesce
In spaţiŭ, şi de raţe pe margiнĭ s'auresce.
Pe azurita vale Zephirul împetuos,
Rădică cu aripa-ĭ al mărиĭ val spumos,
Ce murmură şî fuge şi pere-'n depărtare.
Atuncĭ acéstă lină şi voluptósă mare
Refletă-n sînu-ĭ splendid etherul azurit
Cu focurile sale, imagin înfinit
De strĕlucirĭ ce omul le vede şi admiră
Şi nu le înţelege; şi-n dorul ce-l deşiră
Inturnă iară ochiĭ spre cotul de pămînt
Pe care a luĭ ursită la al durerиĭ vînt
L'a pus legat cu lanţurĭ ca pe un Prometeŭ
Ca rĕul sĕ deşire ficatu seŭ mereŭ.

Departe merge ochiul; din astă naltă stăncă,
Dar astă vastă ţéra ce-o locuesce încă
Un nobil popol, are un mare viitor.
O climă prea plăcută, un cer pré-'ncăntător,
Imbată şi moléţă acéstă naţiune,
O face sclavă-a vieţiĭ Dar vino tu şi spune.
Tu genиŭ vechiŭ al Romiĭ din timpiĭ de mărire!
Pe când vărsa-ĭ pe lume atâta strĕlucire,
Prin armele-ne-n vinse, pe când tu dominaĭ
Pe lume ca un sóre şi voia ta dictaĭ
Popórelor streine, acestĕ climă dulce
Ast cer ce-n frumuseţe şi încăntărĭ strĕluce,
Eraŭ maĭ puţin óre plăcuţĭ, încăntătorĭ
Robeaŭ maĭ puţin viaţa acelor muritorĭ?

www.dacoromanica.ro

Natura-ĭ tot aceia; frumósă, Seductrice,
Dar omul nu maĭ este: el s'a schimbat aice.
In datinĭ, instituţiĭ, în legĭ e crudul rĕŭ,
In suflete... robia streinuluĭ călĕŭ,
A vestejit prin viciŭ a sufletuluĭ flóre.
Dar viaţă se inturnă la tine ḑimbitóre,
Se iă posesiune de yechiul seŭ domen
Un nobil foc încinge astĕ popol încă demn
De viaţă, de marire, de glorie, putere,
Căcĭ popolul ce dete-atâtea vieţi, nu pere.
De tine-mĭ este teamă, o tristă ţéra mea,
Sĕ nu perĭ, tu născândă, tu ce surîḑĭ abia
La viaţă, la mărire, tu ce streinu-înclină,
Lovesce, şi priveaḑă de viaţă, de lumină,
De libertate! oh! triste sunt semnele ce par!
Copiĭ teĭ îţĭ umplu paharul cu amar!
In schimb cu o putere maĭ tristă de cât mórtea,
Ce lor le dă streinul, eĭ îţĭ aspresce sórtea,
Acela ce promite a te lovi maĭ rĕŭ,
Acela se rădică, o ţéră,-'n tronul teŭ.
Şi ceĭ care te apăr şi ḑic se-ţĭ dea dreptate,
Putere, viaţă, bine, mărire, libertate,
Indată ce apucă puterea ce rivnesc,
La rîndul lor te pradă te umil, te robesc!
Neamicul teŭ, o ţérăĭ e chiar al teŭ stăpân,
Acel guvern ce vine cu nume de Romăn,
Ca se-ţĭ ridice viaţa, voinţa libertate!
Tu popol ce plecĭ capul cu tristă laşetate,
Tu ce te facĭ uneltă acestor cruḑĭ tyranĭ
Ce singur facĭ se nască durerea ta de anĭ,
Tu nu meriţĭ o sórtă maĭ bună, decĭ primesce
O sórtă vaĭ! de care un sclav nu maĭ roşesce!
Iar voĭ ce-aveţĭ un suflet maĭ nobil, şi maĭ viŭ,
Ce staţĭ în adormire? te scólă nobil fiŭ

www.dacoromanica.ro

Al vieții și resbună, cu armele în mână
Onórea, libertatea și patria Română!
Din nobilul teŭ sânge varsat de trădători,
O sĕ renască viața acestor țĕrĭ surorĭ!

Dar me duceți pe mine, amicĭ, acolo unde
Mormîntul luĭ Virgile în umbră se ascunde!
Acesta e mormîntul divinuluĭ bărbat?
Om mincinos, îmĭ spune, se fie-adevărat,
Saŭ tu iaĭ dat ast nume sĕ speculĭ călătorul
Credul? căcĭ locomia domină muritorul
Si-l face sĕ trafice cu tot ce e maĭ sânt!
Cu tot ce este-n viața și chiar cu un mormînt!
Dar doăḑecĭ de secolĭ nu aŭ putut produce
Un alt Virgile încă, o nume pur și dulce!
Cu tóte-acestea-'n timpul în care aĭ trăit,
Virgile, al teŭ geniŭ toți nu l'aŭ prețuit.
Zoilĭ, ieptile crude ce varsă — al lor venin
Pe tot ce strĕlucesce, pe geniu-ți divin
Aŭ revărsat disprețul, aŭ pus maĭ sus de tine
Pygmeĭ ce strĕlucirĕ o ḑi prin moĭ festine,
Si dispărură-'n nóptea de unde-aŭ fost născut
Ca licuricĭ: uitarea pe dîușiĭ aŭ trecut.
Si marea ta figură din secolĭ se rădică
Ca sórele pe umbre, eternă, magnifică!
Amar aceluĭ care în nobila-ĭ menire,
In lupta ce îĭ face o miseră pornire,
Ce pisma-'n flăcăreaḑă, de viață desgustat
In fața nedreptățiĭ, nu vede depărtat
Posteritatea mare ce-ĭ ḑice; înainte!
Eŭ te resbun pe tine din colo de morminte!

In tocmaĭ ca pictorul aĭ asternut dulcĭ florĭ
Sub albele picióre a le blondiĭ aurorĭ;

www.dacoromanica.ro

Făcuşĭ ca sĕ cobóre pe aurĭ legănate
Prefumele de rose din cămpurĭ etherate:
Şi ḑeele-amoróse pe aburĭ luminaţĭ,
Pe carul de ivoriŭ, cu caĭ înaripaţĭ,
Lăsând pe vîntul dulce cosiţa plutitóre
Sĕ valure pe umerĭ ca raḑele de sóre,
Când blonda auroră deschide strĕlucind
Cu degete de roă palatul de argint.
Tu ne rădicĭ în cămpul etheruluĭ ferice
Şi-acolo-al nostru suflet s'adapă cu delice
Din flarăra divină ce-o bea l'al eĭ isvor;

Făcuşĭ ca sĕ păléscă sublimul cântător.
Creaşĭ o frumuseţe d'o rară strĕlucire
O tinĕră regină a căria iubire
Ca flacăra se-n cinge, consumă viaţa sa,
Iubesce, geme, móre şi face a lacrima.
In urma vieţiĭ tele un altu-a cumpărat
Deliciósa Villa cu splendidul palat;
Dar cumpărat'a óre şi geniul teŭ mare?
Nu! căcĭ orĭ care geniŭ e ca un arbor care,
Aprins în vijelie de focul din ether,
Lumină, sĕ consumă, se-'naltă către cer.
Şi nu maĭ lasă-'n lume de cât cenuşa mórtă
Ce vînturile suflă, urmând amara sórtă.

Vederea se delasă d'atâta ruinare
Ce află pretutindenĭ, d'acéstă viaţă mare
Traită altă dată; dar câte cugetărĭ
Nu se ascund în sînul acestor derămărĭ!
O naţiune are o viaţă, a sa junéţe
Maturitate, apoĭ un timp de bătrăneţe;
Amar aceluĭ popol ce a îmbătrănit
Şi nu póte sĕ ḑică măcar că a trait!
Că a lăsat în lume o urmă de lucire

www.dacoromanica.ro

De glorie virtute, putere şi mărire!
Amar aceluĭ popol ce pare-a fi ursit
Sĕ móră înainte de a fi strĕlucit,
A 'mbătrăni n'ainte de a fi fost el june,
A vestejĭ n'ainte d'a aduna comune!

Sicilie frumósă! Ce multă semănare
Poporul teŭ de astăḑĭ cu popolul meŭ are!
Spiritual, afabil! dar fórte amărît,
De clase feodale, de un system urît
D'administraţiune precum şi de dreptate.
Tot ce-aĭ avut tu mare, în viţiŭ se abate!

Dar unde-ĭ călătorul? trecut'a înainte?
Saŭ a gătit repaos în tristele morminte?
El este la Caprea, aicĭ-a-'nchiriat
O casă; şi acolo molatec legănat
De frametul de vînturĭ, de murmura de valurĭ,
Contimplă-lata mare din aste mândre malurĭ.
Ea singura-ĭ amica ce-în al seŭ locaş
Privirea-ĭ întristată resfaţă drăgălaş;
Ea singură îl pórtă pe unda-ĭ azurósă,
Si-l lasă se se jóce cu cóma eĭ spumósă.
Julia numaĭ este; el nu va maĭ vedea
Suavele eĭ bucle pe umerii de nea,
Pe a le căror valurĭ de gracii resfătate
Un ambru ce încântă unda cu voluptate?

In stânca ce se-'nalţă din undele liquide
Aŭ locuit în scorborĭ syrenele perfide,
Frumóse-Aheloide al căror dulce cânt
Ca musica divină se auḑea prin vînt.
Tiberiŭ! Ce rapórte se află între tine
Tu ce-atrăgea-ĭ aice în lubrice festine

www.dacoromanica.ro

In lubrice desfăturĭ atâtea inocinţĭ,
Si între-aceste crude şi Idealĭ fiinţĭ?

Desteptate, o musă, şi vin de typăresce
Cu ferul resbunăriĭ ast nume ce rănesce,
Insultă, înfióră auḑul pe pămînt,
Acest bătrăn impudic, acest hidos mormînt!
Tiberiŭ, prin cynismu-ĭ, prin crime şi orgie
A redicat la tronu-ĭ orĭ care infamie.
Dar daca crudul mostru meritä pedepsire,
Tu popol mare-al Romiĭ, nu veĭ avea scutire.
Sciĭ tu că suveraniĭ domnind p'acest pămînt
Sunt ceia ce supuşĭ, ce popoliĭ lor sunt!
Când popolul meritä sĕ fie în sclavie,
Schimbaţĭ orĭ ce guverne, şi orĭ ce dynastie,
Daţĭ libertăţĭ, daţĭ drepturĭ, şi tot ce s'a visat,
Si despotismul încă rămâne nemişcat.
Amar acelor naţiĭ ce-aspir la libertate
Când viciul esistă în tristele lor date!

P'oceane de verdéţă cămpiile-ţı plutesc,
Şi vaile-ţĭ umbróse de florĭ se-mbălsămesc.
Aĭ tĕı munţĭ sub verḑĭ arborĭ perd a le lor picióre,
Şi crestetul lor varsă torinte arḑĕtóre,
Ca când lumina ḑiliĭ, şi a nopţĭ lor luciri
Nu ajungeaŭ s'arate atâtea strălucirĭ.
Tyreniena mare ca 'n ḑilele träite,
Scânteie sub poleiul de fermecĭ înfinite,
Şi norol nu cuteḑă p'oceanul de ether
Se turbure lumina, ce varsă al teŭ cer.
Dar Villa luĭ Ciceron a spulberat'o vîntul.
Cumanum nu maĭ este, tot a-'nghiţit pămîntul
Şi lucrurĭ şi persóne! icĭ colo un grănit
Un marmur ne anunţă un timp maĭ strĕlucit

www.dacoromanica.ro

Dar nu şi maĭ ferice! orĭ ce nefericire,
In aste locurĭ are a sa-'npămîntenire.

Privesce, fiŭ al morţiĭ, cum tóte per în vînt!
Cunósce-a ta ursită aicea pe pămînt!
Şi încetéḑă-aţĭ face un legăn de speranţă
Ce a minciunĭĭ mănă pe vise îl balanţa.
Cu tóte-acestea încă tu speri, om rătăcit,
Sĕ aflĭ-n cer un bine ce-aicĭ nu aĭ găsit!
Trufia, laşetatea calculul îţĭ dictară
Ca sĕ creeḑĭ în cerurĭ o viaţă-imaginară;
Tu veĭ trăi, sarmane, atuncĭ când veĭ lăsa
Mărinimóse fapte a spune urma ta.
Aicĭ, aicea este acéstă nemurire
Ce tu viseḑĭ aiurea, aicĭ e pedepsire!
Aicĭ e recompensa de tot ce noĭ lucrăm
In lauda saŭ ura cĕ aicĭ noĭ merităm.
Tu te-aĭ născut a trece mîndrit în vanul nume,
Tu te-aĭ creḑut de altă natură jos în lume
De cât acele alte fiinţe ce trăiesc;
Ţĭ-aĭ dat prin usurpare, ceva Dumneḑeesc;
Când tu escĭ o mahină, maĭ bine desvoltată,
Şi d'opotrivă morţiĭ ca tóte condemnată,
A ta chiar laşetate, în setea de-a trăi,
Ţĭ a însuflat credinţa că-a pururea veĭ fi,
Şi interesul miser d'a ţine în robie
Aceste turme d'omenĭ, sub cruda-ţĭ tyranie,
Esploatînd credinţa, lipsită de cuvînt,
Daĭ celor alţĭ etherul, tu ieĭ acest pămînt
Aşeḑĭ societate, civilisaţiune,
Doctrinĭ, philosophie, pe vise, şi minciune.

Aşa Conrad gîndesce şi trece ḑile, noptĭ
In dulcile concerte ce fac aceste şoptĭ

www.dacoromanica.ro

De vînturĭ, şi de valurĭ, în splendida privire
Ce-ĭ ofera natura se-ĭ facă mulţumire.
Dar sănătatea fuge, Deja el, ca un brad
Ce a despicat securea, se-'n clină întristat.
O frigură hectică consumă-n tótă séra
Ün traiŭ ce se topesce în focul seŭ ca céra.

Acolo la feréstă el órele trecea
Privind măreţa mare cé ochiĭ îĭ răpea,
El îşĭ aducea aminte imaginea Juliĭ,
Trecând strĕlucitóre în umbra vijeliĭ.
Un medic ce nu scie se vindece-al seŭ dor,
Ia lângă dînsul rola d'amic şi confesor.

O nópte el nu dórme. era o nópte plină
D'o rară frumuseţe: o mare de lumină!
Te fă frumósă, nópte! ḑicea Conrad răpit·
Tu escĭ cea maĭ din urmă ce póte mĭ-aĭ ḑmbit.
Ca tĕnera mirésă în ḑioa nunţiĭ sale,
Te-arată 'n strĕlucirea deliciilor tale!
Revarsă-un rîŭ de aur pe sînu-ţĭ de eben!
Prefumă-a ta suflare din ast frumos Eden!
Se te maĭ vĕḑ odată în tótă frumuseţea!
Cu tine încetéḑă, şi viaţa şi juneţea.
Şi dulcile speranţe ce-atât eŭ am visat
In sînul teŭ adesea ferice legănat!
Şi tu domnie-n tinsă cu faţa azurósă,
Şi tu ca nicĭ odată te fă acum frumósă!
Desfăşură în nópte tesaurĭĭ cerescĭ
De fermece ne stinse, sub ochiĭ omenescĭ!
Imbracă-a ta tunică de umbră şi lumină,
Opresce valul dulce ce-'n calea sa suspină!

www.dacoromanica.ro

Voĭ ceruri fără margini în spaţiŭ, firmament
Fiţi martori! voĭ a face funebrul testament.

Ce fuse-acéstă viaţă! ast vis de suferire
In care-illusiunea i unica fericire!
In care vulgul luptă sĕ-adune avuţiĭ,
Savantu,-artistul, fiul suaviĭ poesiĭ,
Ostaşul prada morţiĭ, se luptă se adune
P'a gloriĭ carare fragilile cunune!

. . . . . .
. . . . . .

Eŭ te iubém pe tin, ô glorie, unică,
Adevărată viaţă, ce o destină-amică
Păstrédă dupe mórte acestuĭ om d'o ḑi!
De sănta-ţi nemurire voiam eŭ a trăi.
Dar viaţa mea se scurse fără de tinerḑe,
Un vis de suferinţă, un légăn de tristeţe!
De raḑa nemuririi orbit, miser atom,
Beat de illusiune, uitam că sunt un om.
Dar care este fructul ce am culeş în cale.
Trecănd cu valul vieţiĭ prin astă tristă vale?
De v'om lăsa d'o parte un număr ne-n semnat
De inimi generóse, ce calea şi aŭ semnat,
A lumiĭ Historie de rele se forméză!
O raḑă de virtute trecutul însemnédă
Icĭ-colo; dar o mănă cuteḑătóre-n rĕŭ,
Impinge-umanitatea, sdrobita-n drumul seŭ,
O dă în mostenire coruptiĭ barbare
Şi imoralităţiĭ, o dă-n a lor prădare.
Virtutea nu primesce un nobil onorar:
Sdrobită pretutindenĭ, ea plănge cu amar
Şi-n turmă în tăcere la cer a sa privire
Veḑînduse streină de orĭ şi ce ḑimbire!
Eŭ am privit sub Vĕlul acestiĭ triste vieţi

www.dacoromanica.ro

Şi inima perdut'a illusiĭ, tinereţĭ.
Colo stă inocinţa de ómenĭ condemnată;
Colo e probitatea de toţĭ calomniată.
Ce plécă a lor frunte, şi n'aŭ apărător.
Icĭ viciul prin întrigĭ, fiind triumphător;
Speranţele-u şelate, voind a face bine;
Şi inima sdrobită hranită din suspine;
Nicĭ un suris nu nasce pe bude, 'n nicĭ un loc,
De cât ca se-l urmeḑe o lacrimă de foc!
Se nu-mĭ vorbiţĭ de bunurĭ pe ceilaltă lume,
Divine recompense, nu sunt de cât un nume,
Minciună născocită de fericiţĭ, de tarĭ,
S'adórmă aceste turme, de sclavĭ ereditarĭ!
Sus totul e plăcere, delice, încântare,
Când ochiul nostru vede ordonatorul mare
Al spherelor divine, chemându-le a mişca
In spaţiŭ, şi se mişcă etern la vocea sa!
Jos tot ni se arată un şir de suferinţe,
O tristă ţesătură în rele şi fiinţe,
Aĭ crede că acela ce p'omenĭ a născut
Nu este autorul acelaş ce-a făcut
Din haos universul, princip a tot şi-a tóte,
Trăind d'a luĭ esenţă, acela care póte
Se germe saŭ se spargă, mulţimile de spherĭ.
De lumĭ nenumarate, dînd forme, dînd puterĭ.
Mişcărĭ, compunerĭ, viaţă p'o lege de dreptate,
Atât aceste doă lucrarĭ sunt departate!

Dar sĕ ascundem rĕul ce lumea a coprins,
Sub rose-amăgitóre, căcĭ omul slab învins,
N'aude cu plăcere de nimicia sa!
In vise illusoriĭ lăsaţi-l a plana!
Cruţaţĭ o consciinţă în rătăcirĭ născută!
Ne fericirea-'ncepe când este cunoscută.

---

www.dacoromanica.ro

O rară frumusețe! stea dulce, mincinósă,
M'aĭ amăgit pe mine? vaĭ! tu, așa frumósă,
Așa de 'ncântătóre, sĕ-mĭ facĭ atâta reŭ?
Pe noriĭ vieţiĭ mele părușĭ ca curcubeŭ
Desfătător și viața îmĭ pare-atuncĭ frumósă;
Dar rața ta se stînse în nóptea negurósă;
Revine vijelia, reia turbatu ĭ sbor.
A fost dar, o părere, un vis amăgitor,
Julia mea, ideia suavă 'ncântătóre
Cu formă-atât de dulce și de strĕlucitóre,
Să facă și maĭ tristă a vieţiĭ mele céță
Acéstă nópte négră ce se numesce viață.
Ce? ochiĭ teĭ, Julia atât de dulcitorĭ
N'aŭ lacrimĭ ca sĕ verse pe tristiĭ muritorĭ?
Ce? inima ta dulce nu are pietate
De cel ce te adóră și părăsit s'abate?
Când te-am veḑut, frumósă ca albul trandafir
Perdută cu delice în vĕlul teŭ de fir,
Tu maĭ răpit! un dulce delir atuncĭ me-mbată
Era amórea sântă, pudică și curată;
De ce dar, o Julia, chiar sufletuțĭ divin
Acuma ocolesce pe tristul pelerin?
Curînd a morțiĭ mână amar îmĭ va atinge
Un pĕr ce nu albise și viața-mĭ se va stinge.
Așĭ fi voit, Julia, ast vis visat de ḑeĭ,
Cu mâna sa de rose se-'nchidă ochiĭ meĭ.
Și-o lacrimă curată căḑînd pe a mea față
Ca roa aurorii ce florile resfață,
Se facă în momentul celuĭ din urmă chin
Sĕ cuvânteḑ ferice pe domnul cel divin!

Sorante mĕ distréḑă. o dulce cântător,
In negra închisóre, răpit d'un sânt amor,
Tu asteptaĭ sĕ vie frumosa-Eleonoră

www.dacoromanica.ro

Cum cel ce geme-n nópte astéptă-o auroră,
Credeaĭ s'auḑi un fremit de rochie de sătin,
O voce-ncăntătóre ca hymnul cel divin,
Credea-ĭ sĕ veḑĭ figura-ĭ, cerésca şi frumósă
Pe fruntea ta pălită lăsînduse-amorósă
Ca flórea ce se-'nclină sub suflul de Zephir;
Acéstă frumuseţe ce-'n dulcele-ţĭ delir
In dulcea ţi nebunie, lăsase ca sĕ caḑă
Din ochiĭ eĭ pe tine o drăgălaşă raḑă.
Dar sora luĭ Alphonzo, o Tasso, a roşit
Uu bard ca sĕ iubéscă şi asfel n'a venit.
Morĭ în singurătate! eŭ voiŭ muri ca tine.
Dar fără de cununе, necunoscut de nime,
O domne! tu ce-'n lume mi-aĭ dat durerea mie
Şi-o viaţă-atât de scurtă, fă-mĭ pe amea Julie
Sĕ-o veḑ odată încă n'ainte d'a muri!
Dar vaĭ! nicĭ o dorinţă nu mĭ se va-'n plini!
Sunt singur eŭ în lume. E trist când tot se curmă
Şi nu am cuĭ a spune adio cel din urmă!
Venirea mea în viaţă aduse sărbătorĭ,
Ospăţurĭ riḑătóre, săruturĭ, baluri, florĭ.
Părinţiĭ şi óspeţiĭ, îmĭ salutaŭ venirea
Şi îmĭ uraŭ în viaţă cu toţiĭ fericirea.
O mumă iubitóre, gîndind la viitor,
In lacrimĭ fericite vărsa al eĭ amor.
Dar astăḑĭ la plecare, sunt singur eŭ în viaţă
Şi nicĭ o mănă dulce nu vine, nu resfaţă
Acéstă frunte tristă în tinereţea sea.
Ce am făcut, o dómne, sĕ merit sórta mea?
Abia în flórea vieţiĭ vaĭ! mórtea mĕ consumă.
Acesta-ĭ viitorul ce îmĭ visa o mumă?
Şi nicĭ un sîn sympatic sĕ vărs al meŭ dor mut!
Oh! nimenĭ, nimenĭ! dómne! dar ce rĕŭ am făcut?

---

www.dacoromanica.ro

O damă învelită în casă-atuncĭ apare.
S'opresce, şi aruncă pe dînsul o cătare,
Ridică valul; aşfel când norul a trecut
Apare o vale verde în ploiea ce-a căḑut.
Julia cu-ochiĭ-n lacrimĭ în tótă frumuseţea
Dar palidă, şi gravă, ea luptă cu tristeţea.
„Consortul meŭ, îĭ ḑice Julia lăcrimînd,
Muri, luaiŭ atuncea un loc în acest rînd
Pios de caritate, sĕ pociŭ a-ţĭ da vegherea
De care aĭ nevoie şi se-ţĭ alin durerea.

O mumă, soră, soaţă nu-ĭ ar fi dat cătarea
Ce dete acéstă damă acelui ce chemarea
Era decisă-n cerurĭ. Ea, ne putînd scăpa
De mórte, pe amantu-ĭ, la suflet cugeta.
Îĭ face mórtea dulce şi-n sufletul luĭ pune
Un balsam de credinţă şi de religiune.
Ḑi, nópte ea vegheaḑă la patul luĭ Conrad,
Şi frigura luĭ trece, el lasă al seŭ pat;
Pe care îl udase cu lacrimĭ de durere
Atâtea nopţĭ trecute în gîndurĭ şi tăcere.
Dar corpul luĭ se stinge în tinereţea sa,
Ca flórea ce s'abate; un om îl redica
Şi îl purta în braţe ca p'un copil el care
Era măreţ ca bradul şi ca granitul tare.
Figura luĭ e tristă, pe chipul seŭ pălit
Domnesce o roşaţă ca rosĭ ce-aŭ resărit
Pe tristele morminte. Julia ce-'l privesce,
Intórce ochiĭ-n lacrimĭ acum Ea îl iubesce.

Era atuncĭ când carul de flacără cobóră
Din culmea cea maĭ naltă; resfăţătórea bóră
Se jócă pe surfaţa strĕlucitórii mărĭ,
Feciórele din insulĭ, buquet de dulcĭ visărĭ,

www.dacoromanica.ro

Duceaŭ pe cap panere cu flori încununate,
La port, cu fructe d'aur, de purpur, prefumate.
Şi vasele în porturi destînd larg vĕlul lor
Şi es în sînul mării cu vînt favoritor.
Când lucrul lor se curmă, şi vasul se avînta,
Plăcerea între dînşiĭ, cobóră, şi eĭ cântă,
O dulce barcarolă, cu viers desfător
In care tot d'auna, frumósă de amor.
O tinĕră fecióră apare 'n conjurată
De graciĭ şi prefume cu care ne îmbată.
O barcă-atuncĭ plutesce prin valurĭ ce murmur
Cu velele întinse spre *grotta de azur*.
Acéstă barcă lasă deliciósa mare,
Văslaşul strînge vĕlul, şi-ntr'un pasagiŭ dispare.
El întră şi s'afundă într'un umbros canal
Traversă-un lac ce dórme, întimpină un mal,
Un promentor de stâncă formând o sală mare.
Conrad şi cu Julia respiră admirare
In faţă cu aspectul ce ved în împrejur:
Şi aerul şi apa, părețiĭ sunt azur!

Admiră, călătóre ast phenomen unic
Aspect de frumuseţe, sublim şi magnific!
Veḑi ce creaḑă cerul în tainele luĭ sănte,
A omuluĭ vedere ferice sĕ încânte.
Sciĭ tu ce este-acésta, tu om ce creḑĭ sĕ sci
Ce nu ţi s'a dat ţie, a sci, de unde viĭ
Şi unde mergĭ? îĭ ḑise Julia gînditóre.
Conrad înturnă ochiĭ 'necaţĭ de sănta-amóre
Pe faţa eĭ frumósă, ce-nótă în azur;
I se părea atuncea că sufletul eĭ pur,
Sub astă noă formă ce ne rechiamă cerul,
Primise recompensa şi pătrunḑind etherul
Pe aurĭ legănată în cerurĭ locuia.

www.dacoromanica.ro

O flacără divină al luĭ suflet arde,
Julia! escĭ frumósă, iĭ ţice cu-admirare
Vaĭ! pentru-ntăia óră îţĭ cer o sărutare
E sufletul ce-o cere, la sufletuţĭ frumos!"
Julia se roşesce şi lasă capu-n jos
Julia se arată atunceĭ desfătătóre
Ca fructul cu o faţă curată de ninsóre,
Cu alta coperită de un ceresc purpur;
Şi se-'ngînaŭ ferice sub céţa de azur.
Şi buţele-ĭ devóră ca o cerésc spusă
A luĭ Conrad murindă şi îngheţată busă.
Delicii, şi-ncăntare! în aerul cel pur,
In céţa azurită, un cuplu de azur,
Işĭ daŭ o sărutare, şi pe a lor figură
Albastră ca saphirul, albastre lacrimĭ cură.
Te-mbată tu, o suflet, de un divin amor
Ce n'are sĕ roşască d'acel judecător
Ce se numesce lumea! te-mbată, şi deliră!
Esală un sunet dulce ca o divină lyră!
Cum doă instrumente de musică s'unesc
Şi fac o armonie, un hymn d'amor ceresc,
Eĭ esprimaŭ amorul divin ce îĭ devoră!

Cu mórtea se înalţă acéstă auroră
Eternă, fericită ce nu are finit,
In spaţiul acela cu sorĭ împodobit.
Căcĭ este altă viaţă o lege-aicĭ supune
Tot ce trăiesce către a sa perfecţiune,
Nimica nu se perde, nicĭ ce-ĭ material,
Nicĭ ceia ce e viaţă, ce e spiritual.
Aceia ce ţicĭ mórte, e numaĭ transmutare
Urmând acéstă lege de perfecţionare.
Tot ce aicĭ se mişcă, plecând de la planet,
Şi până la atomă, şi până la insect,

www.dacoromanica.ro

Ce ochiul nu distinge, își are-o misiune,
Un țel ce se ghicesce; dar nu putem al spune.
Gîndirea omenéscă își are-al ei hotar
Ce mórtea îl rîdică, și slabul tributar
Al lutului atuncea cunósce ce în viață
Nu a putut pătrunde de cât ca printr'o céță.
Oh! câte infinite, ne numărate lumi
Coprind aceste sphere-aceste mari minuni?
Ast aer care umple un spațiu fără fine,
In care tot trăiesce, sub forme aerine!
Sub forme ne vědute, sub forme ce privim.
D'o viață viitóre, sě nu ne îndoim!
Cum vîntul risipesce grămeđile de nor
Și ne arată cerul senin, strělucitor,
Așa Julia suflă și limpeđesce viața
Lui Conrad prin candórea, blîndeța și dulcéța,
Și prin religiunea ce varsă-n sînul seu.
Conrad era ferice credea în Dumneđeu.

Dar barca reapare pe marea ce strěluce
Sub rađele de sóre ce cată se se culce,
Un aer plin de viață, desfătător miros
Sufla cu fericire în vělul fluturos.
Și barca ca amantă ce-amantul înpresóră,
Cu desmerdări, p'oparte se înclina usóră,
Coquetă, și s'avîntă făcând usor un salt
Pe brasdele de aur, de purpur, de smarald.

Cobóră dulce nópte cu cóma înstelată
De rađe, vino încă, și ochii mai îmbată
De frumusețí! tu lună cu discul polcit
Te 'nalță legănată pe norul aurit!
Și tu vesuve, varsă o flacără mai vie!

www.dacoromanica.ro

Curaţi în plóie d'aur pe dulcea mea Julie!
Zephirul se arată purtînd pe aripiorĭ
Prefumele răpite din malurĭ de la florĭ;
El face sĕ tresară, sĕ fluture-amorósă
Pe buclele Juliĭ betéla scânteiósă.
Julia mea, îĭ ţice Conrad, privesce acum
Acest tabloŭ! veţi focul vesuvuluĭ în fum,
Şi cerul plin de stele, şi luna ce se nalţă,
Cum pe cristalul mărĭĭ se miră, se balanţă?
Când mâna rece-a morţiĭ răpiv'a viaţa mea,
Şi-o nópte-atât de dulce tu veĭ mai revedea,
Plutind cu fericire p'aceste unde line,
O dulcea mea julia, tu veĭ gîndi la mine!
Curînd pe sînul morţiĭ eŭ fruntea am se-nclin:
Va fi uitat de ómenĭ, streinul pelerin,
Uitat d'amicĭ, de rude şi nimenĭ al seŭ nume
Nu va şopti d'acumə aicĭ în astă lume,
Nicĭ Zephirĭĭ, nicĭ marea nu ţi-l vor repeta.
Dar tu, a mea Iulia, tu nu-mĕ veĭ uita!
Când veĭ vedea tu încă acele locurĭ sânte
Ce-am visitat cu toţiĭ, îţĭ veĭ aduce-aminte
De Conrad! în deşerturĭ, în marele ruinĭ
Când veĭ turna tu ochiĭ de frumuseţe plinĭ.
Eĭ vor căta p'acela ce l'aŭ veţut n'ainte
Acolo; dar acela va fi vaĭ! în morminte!
Eĭ nu aŭ sĕ-l maĭ vaţă, atuncĭ Julia mea,
Aĭ teĭ ochiĭ în durere, de lacrimĭ s'or umplea.
El ţice, şi Julia ce mânile îşĭ frânge,
Ascunde capu-n sînu-ĭ şi înecată plânge.
— De ce aceste gînduri? îĭ ţice-atunea ea.
Conrad colo în cerurĭ noĭ ne v'om revedea.
Acolo este viaţa, o ţic, o cred ferbinte,
Nu! sufletul nu pere cu lutul în morminte!
Conrad sciĭ tu că omul împlică un cuvînt,

www.dacoromanica.ro

Orĭ cât ar fi de miser aicea pe pămănt.
Născut aicĭ să sufer̆ĭ saŭ ca să facĭ pe lume
Să sufere, ca mórtea să aibă să consume.
Om, fiŭ al îndoielĭĭ, aicĭ nu aĭ venit
S'adaogĭ numaĭ lutul la lutul putrĕdit
Şi să hrănescĭ cu dînsul flămîndele morminte.
Nu! scopul vieţiĭ nóstre se află maĭ nainte
De cât acéstă pórtă ce o numim mormînt,
Nu! n'aĭ născut tu numaĭ ca se te facĭ pămint:
Atâta armonie, mărire în natură,
Cum a putut să fie când tu, o creatură,
Să fiĭ ursită-'n lume, nĕ-avînd alt ce se facĭ
De cât să sufer̆ĭ numaĭ şi în mormînt să ţacĭ!
O plantă ce produce a sa amărăciune,
Vipera ce dă mórtea, aŭ încă misiune
In marea armonie chiar prin veninul lor;
Şi tu, o rege-al lumiĭ, tu om cugetător,
Tu să nu aĭ nicĭ una la templul armoniĭ,
De cât se-'n groşĭ o turmă lăsată tyraniĭ?
Dar sufletul trăiesce, îşĭ schimbă forma sa.
Colo-n etherul dulce v'om merge a plana
Cu formă maĭ perfectă, maĭ pură, maĭ divină,
O formă d'aer, póte, d'ether saŭ de lumină
Ce simte, ce trăiesce, se bucură sublim
D'eternă fericire şi de amor divin.
Acolo lăngă bine nu v'om găsi noĭ rele.
Nicĭ mórte lăngă viaţă, nicĭ negurĭ lăngă stele,
Ci dulcea fericire, imagiŭ de infinit;
In lume fericirea e sóre aburit."
Pe când vorbesce asfel amanta sa divină,
Conrad pe sînuĭ dulce răcita frunte-'n clină
Şi ea îl strănge fraged şi mana sa de nea,
Se jócă lin în părul aceluĭ ce murea.

---

www.dacoromanica.ro

Plutesce dulce vasul şi bórea suflă-'n vele;
Scănteie-albastra mare sub ploia sa de stele.
Şi luncile-etherate cu florile de foc
Plutesc strĕlucitóre, strein şi magic joc!
Vesuvul varsă focurĭ, în aria senină
Şi unda ce primesce văpaia de lumină,
Respunde printr'o ploie de spumă şi phosphor
Pe urma care trage pe mare-un Vas uşor.
Şi aerul ce-varsă recóre, balsam, viaţă
Inubată-al nostru suflet cu magică dulcéţă,
Il scalda-'n universul ce-n raţe s'a aprins.
Dar este o tristă viaţă ce flacara şi-a stins.
Colo ajunge barca la frăgeda Capree,
Şi ómenĭ desbarcă un om mort, şi-o femeie.

Caprea, o privire, şi fie cea din urmă!
Pe malul ce se plécă p'a valurilor turmă,
Ce vin aicĭ sĕ gémă, în nopţi de vijelii,
Un an locuitorĭ liquidelor cămpiĭ
Ne arătaŭ o cruce de lemn şi cu mîndrie
Spuneaŭ aicĭ reposă un fiŭ de Romănie.
Aicĭ o junĕ damă mult timp a suspinat;
Dar crucea numaĭ este, mormîntul s'a stricat.

FINE.

www.dacoromanica.ro

NOTE

Grotta Caprea saŭ Grotta d'azur este situată în insola cu acest nume, nu se vorbesce în antiquitate despre dînsa: în secolnl noăspreḑecelea o găsiră nisce călători ce se scăldaŭ pe acolo. Ajungí în trînsa prin mare, dupe ce trecí într'o mică barcă un passagiŭ plecat, strîmpt şi umbros, apoí un lac nemişcător, te coborí pe pămînt pe un promontariŭ de stîncí ce aŭ nisce urme de lucrărí vechí. Acolo te gătescí într'o sală întrînsă unde tóte obiectele, apa, aerul, pereţii, ómenii se ved albastri ca azurul. Noutatea, şi frumseţea fără comparare a acestuí, phenomen, atrag pe călătorí şi îí răpesc.

In călătoriile în Italia ce aŭ sĕ aparí peste cât va timp cătitorii vor găsí *tóte esplicaţiunile numelor* de care s'a *vorbit* în acestă poemă.

www.dacoromanica.ro

MARCH DE RESBEL.

Pe campia mare, mare
Óstea Românéscă-apare —
Peste marea frunte-a eĭ
Arde ploie de scânteĭ.

Şi stindardele uşóre
Filfiie măreţ pe bóre
Şi s'avîntă la resboĭ
Ca dorinţe de heroĭ.

Cursierul nichedéda
Saltă, Spumegă, fumeada:
Pare vînt nerăbdător
Ce ar vré să sbóre-'n nor.

Tunul uruie şi trece.
Un fior de mórte rece
Enimicŭ a resuflat.
Muntele a resunat.

Cétă peste cete vine,
Vin ca valurĭ de lūmine,
Abia unele sosesc,
Şi-altele colo murgesc.

Vulturiĭ plutind ferice
Pe stindardele antice,
Le arată în resboĭ
Calea vechilor heroĭ.

www.dacoromanica.ro

Bucuria arde-'n faţă,
Fala inima resfaţă.
Viaţa este-un fermec nou:
Sclavul s'a făcut heroŭ.

Dulce este ne-atărnarea!
Ea înalţă cugetarea,
Inima c'un fermec sănt.
Viaţa nasce din mormînt.

Pentru fiĭ de vitejie
Mórtea este datorie
Către ţéra ce iubim,
Se-n vingem saŭ sĕ murim!

Inainte! înainte!
Cure sângele torinte!
Din ast sânge într'o ţi
Viaţa mare-o rĕsari.

Sórele din munţĭ resare;
Cerul maĭ senin apare;
Toţĭ privesc pe luptătorĭ,
Lumea le-'mpletesce florĭ.

Iar p'un pisc de stâncă-umbrósă,
O trăsură luminósă,
Ca un brîŭ de foc arzînd,
Face sórele născând

E ghirlanda aurită,
E cununa fericită
Sufletelor de heroĭ,
Ce se uit cu drag la noĭ.

www.dacoromanica.ro

LA OSTAȘIĬ ROMĂNĬ DE ASTĂDĬ.

Măĭ, copiĭ de Romănașĭ,
Măĭ, băeți, frumoșĭ ostașĭ,
Inimĭ calde, iubitóre,
Dér cu arme 'nvingătóre
Și de țérră-apărătóre;
Spaima vênțătorilorŭ,
Mândru brațiŭ alŭ țĕrilorŭ,
Țĕrĭĭ Romăniilorŭ
Cuibŭ alŭ vitezielorŭ;

N'auțiți voĭ pe Maghiar
Cum lovesce de amar
Fratele nostru ce plănge,
De un nume, de un sănge?
Inima nu vi-se frănge?
N'auțiți voĭ că eĭ pun
Steagul țĕreĭ steag străbun,
Steagul țĕreĭ Romănescĭ
Intre steagurĭ Ungurescĭ?
Și că Sănta nóstră țĕră
O numesc acum Maghiară?
Că acéstă Romăniă
Este vechia lor moșiă
Și că Domnilor Romănĭ
Le scriaŭ eĭ ca stĕpînĭ,
Ca să mérgă spre 'nchinare
La piciórele Maghiare?

Sciți când ast-fel eĭ scriaŭ
Cum Romănĭĭ rĕspundeaŭ?
Când pleca ostirea-ngrab,

www.dacoromanica.ro

Cu *Dómna* luĭ Basarab
Şi pe valea din Carpat
Unde curge Oltul lat
Murmurănd de miĭ de anĭ:
Daţi-mĭ, sănge de tyranĭ!
Cum mergeaŭ spre închinare
La piciórele Maghiare?
Armele trăsneaŭ sĕlbatic,
Sórele lucea roşatic;
Miĭ de trupurĭ Ungurescĭ,
Caĭ şi arme vitezescĭ,
Steagurĭ, care, coifurĭ zale,
Pe acéstă mare vale
Unde mórtea încă plănge,
Inotaŭ în mărĭ de sănge;
Şi Maghiariĭ, plăngênd sórtea,
Resuflaŭ cu toţiĭ mórtea!

Arătaţĭ, viteziĭ ostaşi,
Toţĭ copiĭ de Romănaşĭ,
Voĭ mândria bărbătéscă,
Voĭ Speranţa romănéscă.
Că sufletul de eroĭ
Trecuţĭ, astăḑĭ este 'n voĭ!
Ceĭ ce merg în bătăliă
Pentru Sănta Romăniă,
Şi se luptă, şi trăesc,
Vĕd, se bucur, se măresc!
Ceĭ ce mor în lupta Săntă,
Al lor nume se avăntă
Pe a vécurilor frunte
Ca şi stete marĭ, mărunte
Ce lumină sus pe cer
Şi fac ḑiuă în ether!

---

www.dacoromanica.ro

MARCH OSTAȘESCŬ.

Colo óstea vràjmășéscă
Când vedea p'a Românéscă,
Se topea ca désa ceață
Când resare-o diminéță,
Și fugea, se risipea
Sub peptul ce o lovea,
Cum se sparge cu urgie
Nuorul rupt de vijelie.

Maĭ descéptă-te odată
Tu ce-aĭ fruntea trist plecată,
Mâna ruptà crud de hiare,
Inima de grijĭ amare!
Și arétă că robia
Nu ucide vitezia
Și că sub al țĕreĭ Sóre
Némul Românesc nu móre!

N'auḑiți venind pe vênturĭ
Vocea celor din mormînturĭ,
Și vĕ ḑice cu mândriă:
„Viața-ĭ mórte în robie!"

Da, auḑ, auḑ cum vine
Printre hordele străine,
Mĭĭ de vocĭ și marĭ alarme
Ce resună: arme! arme!
Nichezărĭ de caĭ prin fumurĭ.
Uruirĭ de care, tunurĭ,

www.dacoromanica.ro

Tobe, trombițe resună,
Mii de bravi Români s'adună.

Un ostașu-i al morții mire;
Insă splendida mărire,
A lumii împărătésă,
Este-a doua lui mireasă,
Căci ostașul care móre,
Pentru țéră este-un Sóre
Ce se culcă la apus
Și resare colo sus!

---

www.dacoromanica.ro

ȚEARA NÓSTRA MAĬ 'NAINTE.

Țéra nóstră maĭ 'nainte
Când cu inima ferbinte
Și cu armele în mănĭ
Infrănase pe păgânĭ,

Era mândră; al eĭ nume
Resuna măreț în lume;
Chiar străinu-avea mândrie
A se da din Românie.

România era tare,
Căcĭ avea neatărnare,
Căcĭ lupta cu suflet mare!

Inima-ĭ era nestinsă.
Și cu spada sa ne 'nvinsă
Ea scria cuteḑătóre
Dreptul seŭ l'al vieței sóre
Peste fruntea vrăjmășéscă
C: venea s'o umiléscă.

Brațiul rănit pentru țéră,
Nu maĭ pórtă jug nicĭ heară,
Fruntea ce spada sănțesce
Biciul n'o maĭ umilesce.

Aḑĭ al țăreĭ mîndru nume
Nu maĭ e nimic pe lume.
Cine vré ĭĭ poruncesce,

www.dacoromanica.ro

Cine-o calcă, nu-'ntîlnesce
De cât capete plecate,
De cât braţe fărămate,
De cât suflete secate!

In destul cu rele sórte
De durere şi de mórte!
In destul cu tyrania;
Umilinţa şi sclavia!
Bate, inimă română!
Ţéră, armele ia 'n mănă,
Sĕ mai fii odată mare
Sĕ te témă fie-care
Căci şi viéţa este-un bine,
Fraţilor numai când vine
Cu mărire, cu tărie
Ne-atŭrnare şi măndrie,
Ear când vine-'n umilinţă
Fără, ţel, făr de, voinţă,
Cu-a străinului robie,
E mai bine să nu fie!

www.dacoromanica.ro

TĂRGOVISTEA.

Târgovistea adórme pe vechile ruine
Ce 'notă gînditóre sub umbre şi lumine.
In vale rîul varsă în sînul nopţiĭ-umbros
Un gemet melancolic, adînc, plin de durere:
In aer luna plină plutesce maiestos,
Aruncă pe ruine priviri de mângăiere.

Vin tu în care dorul de ţéră mai trăiesce!
Vin în palatu-acesta ce muschiul învelesce,
Dar se nu viĭ a plânge ca pasérea de nopţi!
In aste locuri sânte cel laş n'are ce face.
Căci îndestule lacrimi aceste triste şopţi
Făcură ca se cure în timpi de tristă pace.

Vin, veḑi, şi te gîndesce! atâta strelucire!
Şi astăḑi vai! atâta cădere, suferire!
Şi spune daca încă o ḑi a mai trai
Nu este-o tristă mórte, cădere omenescă?
Consultă aceste urme şi-nvaţă a muri
Cum aŭ murit Strĕbunii ca-n veacuri se trăiască.

Un turn stă în picióre pe vechile ruine,
El a veḑut heroiĭ, şi faptele sublime.
Şi pare că rămâne se spuie 'n viitor
La secoliĭ ce cură, srĕbuna strĕlucire,
Se-n tinere speranţa acestuĭ trist popor,
Sdrobit de tyranie, slăbit de suferire.

---

www.dacoromanica.ro

Colo a fost palatul! aici în nópte-adîncă
Heroicele umbre le credi sĕ vie încă;
Credĭ sĕ audĭ alarme de lupte peste plaiŭ;
Uruiturĭ de care;
Resunete de arme, şi nicheḑărĭ de caĭ.
Strigărĭ de biruinţă! te simţĭ puteric, mare.

Credĭ sĕ ḑerescĭ pe Domniĭ marĭ în resboiŭ şi-m pace
Trimişĭ de providinţă durerile-se-n pace,
Credĭ sĕ ḑerescĭ prin umbre, ca raḑe dulcĭ trecând
Frumóse, ca lumina, cu cenele plecate,
Acele dómne mume, copiĭ învĕţind
Sĕ móră pentru ţéră şi pentru libert te

In vale geme rîul şi pare că esală
In gloria strĕbună cântările de fală,
Şi vîntul ce ajunge din munţiĭ depărtaţi
Şoptesce cu mândrie nemuritóre nume,
De Domnĭ heroĭ, luceaferĭ pe secolĭ revărsaţĭ,
Ce par făcuţĭ sĕ plane pe o maĭ mare lume.

---

www.dacoromanica.ro

NICOLAE BĂLCESCU

Poporul Românii jurase-a se bate,
Se móră pentru ţéră şi pentru libertate;
Dar Turcii de la Giurgiŭ înaintaŭ spre noĭ,
Eĭ aŭ călcat ţêrîna Strĕbunilor heroĭ!
Bălcescu ia de scire şi-n lumea adunată,
De o sublimă fală aşa pe toţi îmbată:
„Copiĭ aĭ Românii, aĭ vechilor bărbaţĭ
„Ce strĕlucesc în cerurĭ pe glorii legănaţĭ;
„Vrăjmaşul ne însultă morminte şi altare,
„Se mergem, se combatem!... resboiŭ şi resbunare,"
El ţice, nicĭ un eho puteric n'a respuns.
Amar! amar! maĭ ţise atuncĭ de dor pătruns:
Uitată e amorea de suvenire sănte?
Aceste june inimĭ schimbatule-a-nmorminte
Ce-ĭ ce-n genuchiă ţéra, înalte creator?
De este acésta mórte, o domne, fă sĕ mor!
Atuncĭ astupă faţa în mănă, şi suspină
Şi nobilul seŭ suflet aceste vorbe — esprimă:
„Vaĭ! Dumneţeul ţĕrii acuma nĕ-a lăsat
„Şi chiar părinţiĭ nostrĭ din cer ne-aŭ blestemat!"

www.dacoromanica.ro

www.dacoromanica.ro